

Varga Demokos
RITKASZÉP
MAGYAR
NÉPMESÉK

Varga Demokos válogatott művei

VARGA DOMOKOS

Ritkaszép magyar népmesék

© Varga Domokos
© Hét Krajcár Kiadó

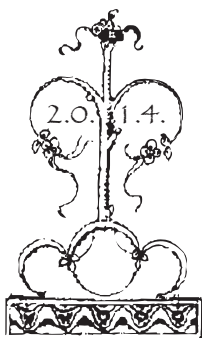
A fedéllapot és az illusztrációkat
Kurdi István készítette

ISBN 978-963-9596-74-0

Hét Krajcár Kiadó, Budapest, 2014
Felelős kiadó: Benke László
Tördelés: Benke Attila
Készült Szekszárdon, a Séd Nyomdában,
felelős vezető Katona Szilvia

VARGA DOMOKOS

*Ritkaszép
magyar népmesék*

HÉT KRAJCÁR KIADÓ – BUDAPEST

A FELLEGJÁRÓ LEGÉNY

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy szegény asszony. Ennek a szegény asszonynak nem volt semmi más vagyona, csak egy szép kis tehene, meg egy legényfia. Mind a kettőt nagyon szerette, féltette. Annyira, hogy maga vitte mindig legelni a tehenet, a füvet is ő hálta neki. A legényt is úgy járatta, mintha telkesgazda fia lett volna. Nem is dolgozott az egy olyan igazi keserveset, amíg az anyja élt.

De az már úgy van, hogy mindenkinek meg kell halni egyszer. Az asszony is meghalt elég hamar. A fiú ottmaradt a tehenel. Gondolkozott is erősen, mit csináljon vele? Az csak bőgött szegény az istállóban, s nem volt, aki meghallja. Mert a fiú mindig csak a fellegekben járt: azon gondolkozott, hogy is mehetne ő fel a felhőkre, ahol olyan szépen fodrozódnak azok a fehér bárányok. Ott biztosan nem kéne dolgoznia. El is határozta, hogy odaadja a tehenet annak, aki megmutatja neki, hogyan mehetne fel a felhőkbe.

Élt a faluvégen egy ügyes fafaragó ember, azt tartották a falu eszének. Elmegy hozzá a fiú. Az megkérdi tőle:

– Mi jót hoztál, fiam? Vagy tán inasnak jöttél?

– Nem jöttem én inasnak, bátyám, hanem azért jöttem, hogy odaadnám a tehenem, ha megmutatná, hogy mehetek fel a felhőkbe. Mert én ott szeretnék járni. A tehenet úgyse vihetem magammal, hát azt odaadom, ha megmutatja nékem az utat.

– Nahát ennél semmi se könnyebb, drága fiam. Csak hajtsd ide a tehenet, aztán megmutatom én, merre menj.

Magában meg kacagott kegyetlenül, hogy ez ilyen bolond.

Oda is vezette a fiú a tehenet. Boldog volt, hogy ő ezután a felhőkön fog járni.

Az ember meg kivitte a tehenet mindjárt a legelőre. Ott olyan kövér fű nőtt, hogy épp a hasáig ért. Evett is édesden. Estére annyi tej gyűlt a tőgyébe, hogy két sajttárral lett. Boldog volt az ember, de még a felesége is. Kérdezte az urától, hogy vette, mint vette ezt a jó tehenet. Az meg csak egy nagyot kacagott:

– Ez igen olcsó volt, mert egy fiút kellett csak a felhőre utasítanom.

– Hát már megint becsapott valakit kend? Nem fél az Istentől? – kérdezte az asszony.

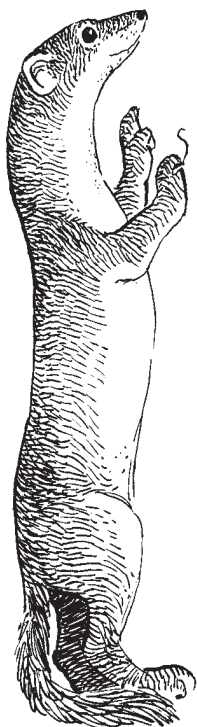
Az ember megint csak kacagott:

– Hát miért féljek? Ha nem én mutatom meg annak a bolond fiúnak, hova-merre menjen, megmutatja más, aztán másé lett volna ez a jó tehén. Így még ő is jól járhat. Felhőkeresés közben még szerencséje is akadhat.

Mert hogy ne feledjem, a tehenet amikor megkapta, azt mondta a fiúnak:

– Nézzed azt a hegyet ott balra, azon van egy kis ház, annak a tetejéről éppen felléphetsz a felhőre, ha jól kinyújtod a lábadat. Aztán ott sétálhatsz reggeltől estig, le meg fel.

Hej, megörült a fiú! Kiment még a temetőbe, elbúcsúzott az édesanyja sírjától. Aztán hátára vette a tarisznyát, nekiindult a nagy útnak, és ment mindig balfelé, hogy elérje a hegyet. De már annyit ment, hogy alig bírta a lába. Be is esteledett, de az a hegy még mindig nagyon messze volt.

Hát itt már meghálok – gondolta egy szép nagy fa alatt. Le is telepedett, elő is vette a tarisznyáját. Jókorkott, aztán elment a forráshoz, ami alig két lépésre volt a fa tövétől.

Hát amint lehajlott, hogy igyék egy kis vizet, látja, hogy egy szép kis menyét van beszorulva a forrás felett a fa ága közé.

– Nahát ezt mégse hagyom itt döglenni meg! Hadd szaladjon a dolgára szegény.

S vette is le azon nyomban.

Hej, megörült a kis menyét! Hálálkodott erősen a fiúnak, amiért megszabadította. Adott is néki egy páros szőrszálat a farkából, hogy tegye el, s ha valaha bajban lesz, vegye csak elő, ő a segítségére lesz.

Kacagott a fiú, hogy éppen egy ilyen kis menyét fog őrajta segíteni, ha baj éri. De eltette azért a páros szőrszálat a bugyellárisába.

Hát reggel körülnéz, nincsen se tarisznya, se semmi. Csak a nagy fák néznek rá, mintha kacagnák:

– Bolond fiú! Hiszen te soha fel nem jutsz a felhőkre!

Mérgében megcsapkodta a botjával a fákat. De alig hagyta abba, egy rigó szólalt meg mellette. Az is éppen azt mondta, amit a fák:

– Bolond fiú, bolond fiú!

Nahát ezt a rigót meg kéne fogni, hogy ne csúfolja őt. Elkezdte kergetni, hajszozni, de olyan ügyesen repdesett, hogy estig se tudta kezébe kapni.

Estére meg odaért a nagy hegy alá.

Na, nem is baj, hogy így jártam ezzel a rigóval – gondolta –, legalább közelebb vagyok már ahhoz a kis házhoz, améknak a tetejéről elérem a felhőt.

Így aztán lefeküdt, hogy aludjon egy kicsit, mielőtt tovább indul. De alig fekszik le, valaki erősen meghúzza

az ujjasát. Mi lehet ez? Néz széjjel a legény, hát látja, hogy a kis menyét áll ott mellette, és már kérdi is:

– Mit akarsz, kis gazdám? A felhőkig nem mehetünk, de a hegyek ura épp most keres egy legényt, aki elkísérje a világba, nem itt lent, ezeken a földi utakon, hanem mindég fent a levegőben. Én be is ajánlottalak már. Várnak rád a hegy tetején, csak töröld ki az álmod a szemedből, aztán mehetünk is.

A legény nem gondolkodott sokáig, csak felugrott, és szaladt a kis menyét után, mert az annyira futott, hogy alig győzött utána sietni. Jól meg is izzadt, mire megérkeztek a hegy tetejére. Ott egy gyönyörű hintó állt útrakészen, abba két tüzes ló volt befogva, benne meg egy öreg király ült. Éppen szunyókált.

Mikor odaértek, a kis menyét csak keresztül bukott a fején, s olyan takaros kocsis lett belőle, hogy még!

– Na, kis gazdám, ülj fel a kocsira a király mellé, aztán ha szédülős vagy, hunyd be a szemed, míg meg nem szokod, csak akkor nyisd ki, mikor megböklek az ostornyéllel. Látsz majd olyanokat, hogy földi ember olyat még nem látott, de te semmin se csodálkozz. Tégy úgy, mintha ezt te már mind láttad volna. Ha megfogadod a szavam, nem bánod meg soha.

Látta a legény, hogy van esze ennek a kis menyétnek. Úgy is tett: mikor elindultak, behunyta a szemét. Még így is mintha forgott volna vele a világ. A király meg aludt, így hát egyelőre nem sok hasznát vették annak, hogy a levegőben jártak.

Hanem egyszer csak érzi a legény, hogy megböki a kocsis, akarom mondani, a kis menyét. Kinyitja a szemét: hát egy óriás áll a kocsi előtt, s néz befelé az ablakon. Hej, ettől meghökkent egy kicsit, de eszébe jutott, mire tanította őt a kis menyét. Mikor a király is felserkent, s az óriás láttán reszketve simult őhozzá, úgy szólott rá, mintha ő világegyetében ilyenek közt járt volna:

– Ugyan, felséges társam a kocsikázásban, csak nem ijed meg egy ilyen kis valamitől?

Ránézett a király a legényre, hogy az csakugyan nem fél-e. Hát mikor látta, hogy annak még a bajusza se mozog, összeszedte magát ő is.

Erre az óriás visszahúzódott a földre, s kezdte kapálni újra a szőlejét. Kinéz a király az ablakon, s látja, micsoda fürtök vannak azokon a tőkéken. Mint egy-egy abrosz. Hej, fel is kiáltott egyszeriben:

– Nézzed már, te legény! Még ilyen fürtöket!

A legény csak éppen úgy tett, mint az előbb. Alig felelt a királynak, de annyit mégis mondott néki:

– Ugyan, mit csodálkozik ezen? Amerre én jártam, ott hétszerte nagyobb fürtök is termettek.

Na, ez derék egy legény – gondolta a király –, ha még ennél nagyobb fürtöket is látott.

Nemsokára megint megbökte a kis menyét a legényt. Az kinyitja a szemét: hát a király csak úgy reszket megint.

Mi üthetett belé?

Akkor vette észre, hogy ők most már fenn a felhőn járnak, s olyan szép bárányok legelésznek körülöttük, hogy szinte rózsaszín a szájuk. S mindnek aranycsengő csilingel a nyakában.

Hej, nem szólt most a legény semmit, hanem uccu ki a kocsiból. Csakhogy a hintó abban a szempillantásban el is tűnt, királyostul, lovastul, mindenestül. Ő meg ott állott egymagában egy fehéren bodorodó felhőnek a tetején.

Gondolt egyet, s elővette a kis páros szőrszálat. Lásuk, hogy is áll itt a világ.

Menten ott termett előtte a kis menyét.

– Mit parancsolsz, kedves gazdácskám?

– Hát én csak azt kérem, mutassuk meg valahogy a földieknek, hogy én most már csakugyan a felhőkön járok, mert különben nem hiszik el.

– Ennél mi sem könnyebb, kedves gazdám – mondta a kis menyét. – Tedd rá a kezéd erre a felhőre, én meg aláteszem ezt az üvegdarabot, ami nem egyéb, mint a földnek az egyik sarka. Ha te most megnyomod a felhőt, egy kicsit ez le-megyén, így aztán sokan meglátják oda-lent, hol vagy te jelen pillanatban..

De a legény igazából csak azt akarta, hogy az a fúró-faragó ember lássa meg, hol van ő.

– Hát ezt is lehet – felelte a kis menyét. – Megyünk a felhőkön addig, míg egy nagy hegyhez nem érünk. Ott aztán te lehajítod a kalapod, éppen a fúró-faragó ember házára. Csak attól félek, le is dűti.

– Ne beszélj már, te kis bolond! Hiszen egy kalap még nem dűtött le házat.

– Na jó, mindenki azt hisz, amit akar. Te így kívánod, tedd így. Én majd szólok, hol lökd le a kalapod.

A felhőben járó legény csak nézte maga alatt a világot. Úgy elgyönyörködött benne, hogy szinte észre se vette, mikor szólott a kis menyét, hogy na, most lökje le a kalapot.

Hej, lett aztán ribillió. Merthogy a ház mint egy kártyavár esett össze a kalap alatt.

Megismerték a háziak, hogy ez annak a félbolond legénynek a kalapja, aki azt a szép tehenet adta a fűrőfaragó embernek, csak mutassa meg az utat a felhőkbe. Hát úgy látszik, feljutott a legény. Meg is köszönte szépen az útbaigazítást!

A legény még tán ma is a felhőkben jár, mert senki sem látta azóta, sehol a föld kerekiségén.

VILÁG LUSTÁJA, VILÁG KERÜLŐJE

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegyasszony, s annak egyetlen fia. De az olyan lusta volt, hogy ha fázott, csak a napra feküdt, hogy süsse a nap, s be se kelljen takaróznia.

Ez az özvegyasszony addig sírt, addig kérte a fiát, míg az rá nem szánta magát, hogy elindul szerencsét próbálni. De hát a szerencse is csak a munkás, szorgalmas embereket szereti. A fiú nagyon, de nagyon rosszul járt, mert sehol sem kapott enni. Úgy jött haza az anyjához egy jó idő múlva, hogy még az a kis ruha is le volt szakadva róla, amiben elindult.

Hát az anyja csak sírt, kesergett, hogy ez így nem lesz jól, mert addig csak megvan valahogy a fia, amíg ő él, de mi lesz véle, ha ő meghal.

De már ez így volt. Hát tűrte az asszony, hogy az a nagy mihaszna fia ott sütkérezzen a napon, aztán semmit se dolgozzon. Még a föld is sírt alatta, amerre ment.

Csakhogy az öregemberek előbb-utóbb meghalnak. Még az öregasszonyok is. Ez az özvegyasszony is így járt. De mielőtt meghalt, azt kérdezte a fiától:

– Hát mi lesz most már veled, ha én nem leszek?

Az meg rávágta nagy büszkén:

– Ne féljen, édesanyám, elmegyek, aztán megkerülöm a világot. Hátha van a föld hátán olyan hely is, ahol elkél egy ilyen legény, mint én.

– Hát jól van, fiam, menj Isten hírével. Itt van az utolsó kis pénzem az útra, ebbe a piros kendőbe kötve, ebből csak megélsz valameddig.

Mikor az asszonyt eltemette a falu, a legény el is indult világot megkerülő útjára. De hogy szavamat ne feledjem, mielőtt elindult volna, az anyja holmicskáját eladta egy kóborló cigánybandának. Azok aztán megígérték neki, hogy elviszik a talyigájukon egy jó darabig, mert ők úgyis mindig a világot keringőzik.

Megörült a fiú. Így már jobb lesz, mint gyalog, gondolta magában. Igen, de nem jól számított, merthogy a cigány lova igen gyenge volt. Sokszor elővették a rakoncát, s avval biztatták. Hát a fiú ezt nemigen szerette. Meg is mondta a fuvaros gazdának: ő meg ne lássa többet, hogy üti azt a szegény gebét, mert így lesz, meg úgy lesz.

A cigány csak rákiáltott:

– Hallod-e, te legény, befogd a bagólesődet, mert neked is kijár a rakonca!

No, ennek fele se tréfa – gondolta a legény –, ez a cigány még megteszi, hogy megveri őt is, mint a lovát, ha még egyet szólni mer. Így aztán hallgatott. Belefeküdt az úton lopott szénába, s el is aludt.

Hát azt álmodta, hogy egy nagyon szép terített asztalnál ül, és ott hajlong előtte a sok szolgál: kínálja mindenféle finom pecsenyével meg miegymással. De ő nem tud enni, mert egy olyan szép kisasszony ül vele szemben, hogy valósággal káprázik a szeme.

Hát – gondolta magában –, ő megfordul, hogy csak ehessen valamit abból a sok finomságból. Ezt álmodta, de olyat fordult a rossz kis talyigán, hogy menten lepotytyant. Méghozzá olyan rossz helyre, hogy éppen beleesett az árokba, az meg tele volt sárral, vízzel. Eddig se nagyon dicsekedhetett avval a szegényes ruhájával, de hogy most hogy nézett ki, azt le sem írhatom.

Nagyon el is búsulta magát. Mit csináljon? Most jön

éppen a város, ahol olyan jó szolgálatot tett volna a jó ruha. De hát így hogy menjen be a városba? Nem sok ideje maradt a gondolkodásra, mert már látszottak a tornyok meg a nagy házak.

Leült az út szélére, hogy megszáradjon a ruhája. Le is vetette, aztán kiteregette száradni a napra. Mivel mindig szerette az alvást, utána lefeküdt, el is aludt. De hát az útszél nem szárítókötél. Míg ő aludt, egy vándor elvitte a ruháját, ő meg ottmaradt egy szál ingben.

Na most már mit csináljak? – gondolkozott a legény. Volt ruha, nincs ruha. De még a ruha zsebében az anyja hagyománya is elment.

Szégyen ide, szégyen oda, elkezdett keservesen sírni. Addig sírt, addig sírt, míg ráesteledett.

Hát így nem alhatom az útszélen – gondolta. Látott egy kis házat, oda bekopogott. A ház gazdája, egy öregember így fogadta:

– No fiam, éppen most ment el itt egy ember. Itt hagyott egy rend ruhát, hogy nem viszi tovább, mert ez nem éri meg a cipelést. Adtam neki érte egy jó ebédet: ha ledolgoznád, neked adnám, aztán lenne ruhád mindjárt.

Megörült a legény, merthogy az éppen az ő ruhája volt. Alig várta, hogy bemenjen a kis házba, s ott megta-pogassa, benne van-e a zsebében az édesanyja hagyománya? Hát csodák csodája, ott volt az úgy, ahogy az édesanyja odatette. Nagyon megörült a legény. Be is ment a gazdához, s elpanaszolta, hogy ő a világot megkerülni indult, de azt se tudja, merre tartson.

– No hát ide éppen jó helyre jöttél, édes fiam, mert-hogy én a szélnek vagyok az öregapja. Ha csakugyan menni akarsz, rábeszélem, hogy vigyen el magával egy jó darabig.

Így aztán dolgoztatott valami keveset a legény, mert már látta, hogy ha nem így tesz, nem eszik. Mikor pedig hazajött a szél, elmondta neki az öregapja, hogy itt egy legény, aki a világot akarja körülkerülni.

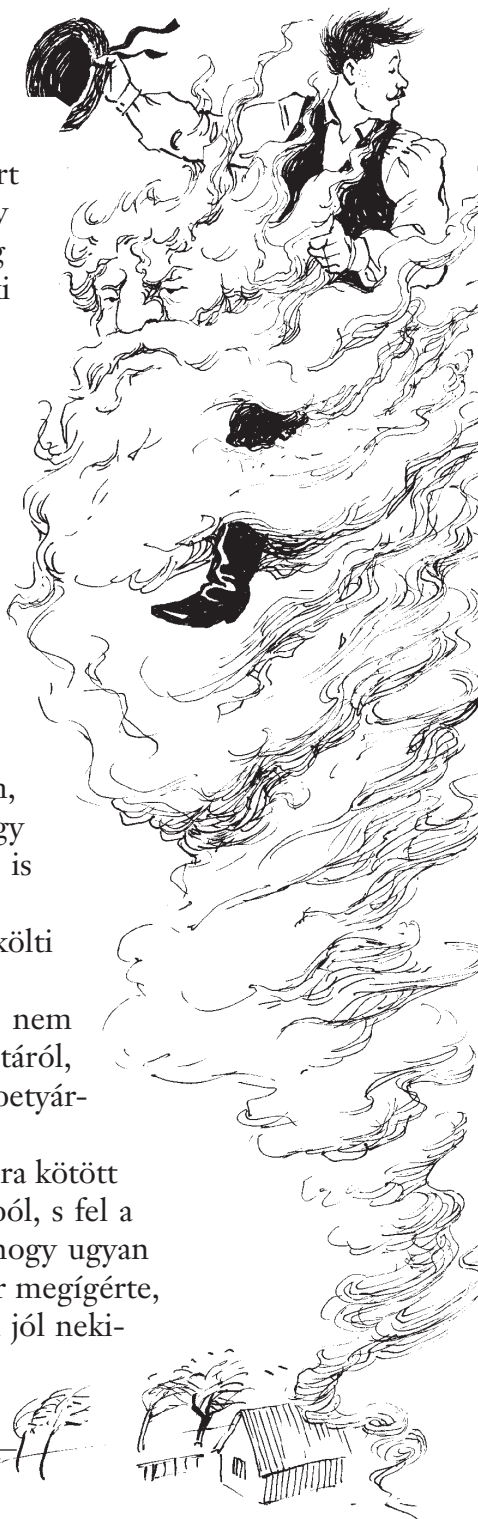
– Hát jól van, én elviszem, de aztán vigyázzon, mert én sebesen járok. Ha jól fogódzik, akkor csak megjárjuk az utat vagy három év alatt. De mit eszik az a legény három kerek évig, öregapám? – kérdezte a szél.

– Hát én nem tudom, fiam, de csak lesz annyi esze, hogy nem hal éhen ott, ahol te is eszel.

Így aztán másnap reggel költi az öregember a legényt:

– Hallod-é, indulás! Ha nem akarsz lemaradni a szél hátáról, akkor hamar szedd össze a betyár-bútort.

A legény kapta magát, hátára kötött egy oldal szalonnát a kamrából, s fel a szél hátára. Az meg érezte, hogy ugyan nehéz ez a legény. De ha már megígérte, hát vitte, vitte. Amikor aztán jól nekiindult, kérdi tőle:

– Hallod-é, hol akarnál megpihenni? Merthogy én minden nagyobb utamon elnyugszom háromszor. Itt ebben a városban megpihenhetsz te is, ha akarsz. Itt a király lakik. Ha jól forgolódol, még enned is adnak.

Hát nem nagyon volt a legénynek semmire se szüksége, mivel a szalonnát igencsak nyelte az úton. Magasan mentek, ott jó hideg volt, nem csoda, hogy jólesett neki. De azért csak elfogadta a tanácsot. A város végén a szél leszállott egy magas hegyre, ő meg beballagott a városba. Ott éppen valami nagy ünnepélyt tartottak a királynál.

Megnézegette a legény a ruháját, hát az nemhogy elnyüvödött volna a hosszú úton, hanem még szebb lett, minthogy kiment belőle a sár meg a por. Így aztán nem kellett szégyenkeznie. Beállított a sok vendég közé. Nem is bánta ott azt senki: eggyel több vagy kevesebb, az már nem számított.

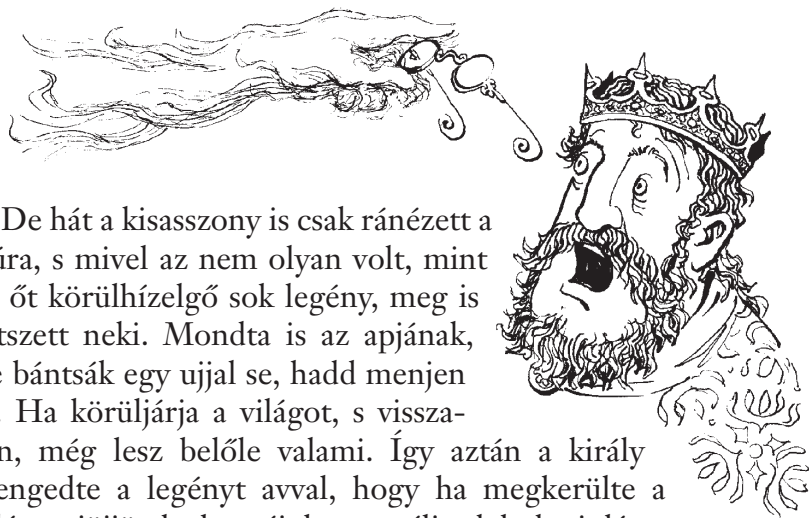
Hát amint leült a legény, majd hanyatt esett, mert éppen olyan sok minden jó kínálkozott az asztalon, mint ahogy ő azt megálmodta a cigány talyigáján. De még a szépséges szép királykisasszony is ott volt. Nézte is ám, mint csuka a holdat. Hiába kínálták, hol ebből, hol abból, nem evett egy falatot sem, pedig az nagy sértés.

Hát az egyik ételhordó odasúgta a királynak, hogy van itt egy legény, aki semmit sem eszik. Magához is hívatta a király, s megkérdezte:

– Miért nem eszel, te legény, mikor mindenkinek ízlik, amit elébük adattam?

A legény azt mondta: ő nagy útról jött, és még sürgős út előtt áll, de olyan szép a kisasszony, hogy addig a kis ideig, amíg itt van, inkább őt nézi, mert ilyen szépet még nem látott.

Hej, megharagudott a király. Még hogy az ő lányát bámulja ez a jöttment legény!

De hát a kisasszony is csak ránézett a fiúra, s mivel az nem olyan volt, mint az őt körülhízelgő sok legény, meg is tetszett neki. Mondta is az apjának, ne bántsák egy ujjal se, hadd menjen el. Ha körüljárja a világot, s visszajön, még lesz belőle valami. Így aztán a király elengedte a legényt avval, hogy ha megkerülte a világot, jöjjön be hozzájuk, s mesélje el, hol mit látott.

A legény illendően megköszönte a hívást, s el is búcsúzott, mert megérezte, hogy a szél már indulni készül. A királykisasszony adott neki búcsúzóra egy kis gyűrűt, és azt mondta:

– Hallod-é, te legény? Én nem tudom, ki vagy, honnan jöttél, de én nagyon megszerettelek. Csak tehozzád megyek feleségül.

Hej, megörült a legény! A kis gyűrűt mindjárt felhúzta az ujjára. Így érkezett ki a hegyhez. Ott a szél felvette a hátára, aztán mentek. De olyan sebesen, hogy a fiúnak ugyan kapaszkodnia kellett, hogy le ne essék.

Így mentek egész álló nap. Este egy sötét erdő közepén szállott le a szél egy nagy fa tetejére. A legény meg amint lenézett, látja, hogy a fa alatt egy csomó zsvány ül. Ott tanakodnak, hová tegyék a sok kincset, amit raboltak. Hát addig-addig tanakodtak, hogy össze is vesztek, s jól elverték egymást, még meg is kergették. A kincs meg ottmaradt. A legény leszállott, s megegyezett a széllel, hogy ezt mind berakja egy zsákba, és a szél elviszi vele együtt a király városába.

Így is történt. Elvitték a sok kincset, a legény vett egy szép palotát, s beköltözött. Kocsit tartott, és úgy jároga-

tott ki az utcára, mint egy gróf. A királykisasszony majd hanyatt esett a gyönyörűségtől, mikor meglátta. El is mondta otthon az apjának, hogy ő most már férjhez akar menni. A király beleegyezett. Azt mondta:

– Jól van, de csak olyan vőlegényt válassz, aki ismeri a világot, és gazdag ember is hozzá. Mert én már nem sok gazdagságot tudok rád hagyni.

Így aztán ki is hirdették, hogy aki világjárta gazdag fiatalember, az jöhet lánynézőbe a királykisasszonyhoz. Hát jött is sok vitéz legény, urak, úrfiak, válogatott

cigánylegények, de a kisasszonynak egyik se volt jó. Már kezdett haragudni a király, hogy mit járátja vele a bolondját. Ha férjhez akar menni, hát menjen, de legyen már vége ennek a sok jövés-menésnek.

Hát egy nap a kisasszony meglátja, hogy a legény egy szép hintón éppen hozzájukfelé tart. Majd kiugrott a szíve örömeiben. De mikor a király meglátta a fiút, mindjárt megismerte, s méregbe gurult. Elkiáltotta magát:

– Ez a csavargó akar az én utódom lenni? Ennek neveltem én a lányomat?!

No, volt ijedelem. Hát nem elég gazdag a fiú? Nem elég világiártas? De honnan is látta meg a király, hogy ez a legény volt az a szegény csavargó, aki a szél hátán járta be a világot? Onnan, hogy ez a király egy mindent látó szemüveget hordott a szemén.

Mikor ezt megtudta a legény, ő se volt rest. Megkérte a szelet, aki épp nála pihente ki magát, hogy mikor kinn kocsikázik a király a tengerparton, fújja le a szeméről a szemüveget. És mivel a szél nagyon megszerette csavargás közben a fiút, meg is tette, amit kért. Ahogy kikocsikázott a király a lányával, csak azt veszi észre, hogy lekapja a szél a szemüvegét, s behöhöbörgeti a tengerbe. Odavolt a mindent látó szemüveg.

Na most már jöhetsz te is, szegény legény. Igen, de a király meghagyta a leghűségesebb szolgájának, hogy csak azt a vitézt bocsássa be hozzájuk, aki valami jelt tud mutatni, hogy ő is olyan származás, mint a királykisasszony. Csakhogy olyan jele senkinek sem volt ám, mint épp a legénynek, akinek maga a kisasszony adta a gyűrűt ezelőtt régen. Azóta úgy rádagadt az ujjára, hogy még erőszakkal se lehetett volna levenni. Így aztán amikor látta a szolga, hogy ennek királyi gyűrűje van, beengedte.

De nem is ment ki többet a királyi házból, míg el nem

jegyezte a kisasszonyt! Lettek is aztán olyan boldogok, hogy öröm volt nézni!

Megszerette még a király is a fiút, mert az annyit tudott beszélni, hogy hazugságnak is sok lett volna. De olyan értelmesen beszélt, hogy még ha hazudott is hozzá néha, azt se vették észre.

Így telt-múlt az idő. Jött a szép nyár, akkor megtartották a lakodalmat. Született egy szép kislányuk, meg két fiuk. Egyik aranyhajú volt, a másik meg fekete hajú: éppen olyan, mint az apja. Ezt szerették a legjobban. El is határozták, hogy ha felnőtt, őt is elküldik majd a világot megkerülni.

Eddig volt a mese. A szél még ma is fúj, és várja a kicsi királyfit, hogy elvigye útjára, ha eljön az ideje.

A SZÉLKIRÁLY KASTÉLYA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kerek erdő, s annak a közepében egy nagyon szép kastély. Nem tudta senki se, ki lakik abban a kastélyban, mert ajtaja nem volt kifelé. De akik ott jártak mellette, azok hallották, hogy nagyon vígan élnek odabent. Mindig szólt a muzsika, s olyan szép madarak repdestek a kastély felett, hogy csak úgy csillogott a tolluk. Sok szegény ember töltötte azzal az idejét, hogy ezt bámulta. Na de hoppon is maradt, mert se fát nem vágott, se epret nem szedett ezalatt.

Hát egyszer arra vadászott a királynak a fia. Meglátta a szépséges kastélyt, s meghallotta a víg muzsikaszót. Váltig kerengett a kastély körül, de nem tudott annyi rést se találni a falon, hogy a kisujját bedugja. Hát most mit tegyen? Hogy jusson be oda? Elhatározta, hogy keres egy olyan embert, aki neki ezt a falat megbontja.

Be is ment a legközelebbi faluba, s meg-
egyezett egy cigánykováccsal, hogy ha az
kibontja a kastély falát, ő ad neki egy véka
pénzt. Boldog volt a cigány, kért mindjárt
előleget is egy kalappal. A királyfi adott
neki, a cigány meg beült a kocsmába, s
evett-ivott, míg csak tartott a pénzből.

Akkor aztán elment a kastélyhoz, s elkezdte bontani a falat.

De amit ma kibontott, az másnapra még erősebben be volt falazva. Nem tudta elgondolni, ki dolgozik itt. El is határozta, hogy meglesi. Este odafeküdt a kastély tövébe, s menten el is aludt attól a szép muzsikaszótól, amit hallott. Hát másnap nagyon szégyellte magát. Mit csináljon? Kivitte a feleségét is, meg a kilenc purdét, és aztán tüzet raktak. Elhatározta a cigány, hogy egész éjszaka nem alszik el. A purdék visongattak, ugrándoztak, olyan zajjal voltak, hogy a kastélyban lakók is meghallották. Nagyon zavarta a szép muzsikaszót ez a ricsaj. Hát este egy nagy fekete fellebben leszállott egy alak a cigányhoz, és azt ígérte neki: kapnak egy véka aranypénzt, ha eltakarodnak a kastély alól.

No, ez még jobb, mint a másik egyezség – gondolta a cigány, s addig-addig alkudozott avval az alakkal, míg meg nem tudta, hogy a kastélyban a szélkirály lakik. S azért nincsen rajta ajtó, mert ott van a szélkirály gyönyörű lánya is, azt félti a király.

No jól van – gondolta a cigány, majd csak lesz valahogy.

Hát mikor jött megnézni a királyfi, van-e már ajtó a kastély falán, látja ám, hogy milyen szép házban lakik a cigány, s milyen sok szép jószága van. A sok purdé is olyan kövér – egynek a kivételével –, mint a sőre.

Kérdi a királyfi a cigánytól, miért nem csinálta meg az ajtót, amit ígért.

– Hogy vágjak én ajtót – felelte az –, mikor minden csákányütés után pofoncsap valaki? Mert ott benn a szélkirály lakik. Ott őrizteti a lányát, aki olyan, de olyan gyönyörűséges, hogy még a nap is megáll a nézésére.

Hej, elbúsulta magát a királyfi, hogy ő sohase fogja

meqlátni azt a lányt. S akkor ő abba bele is hal. Látja ezt a szomorúságot a kis satnya cigányfattyú, s megesik a szíve a királyfin. Oda is sündörgőzik hozzá:

– Felséges királyfi, grácia fejemnek. Amit az apám nem tudott megtenni, én megpróbálom, csak az a kívánságom, hogy ne szóljon róla senkinek.

Hej, kapott rajta a királyfi. Magához is ölelte a kis fekete fattyút, még meg is csókolgatta. Az meg úgy megörült ennek a nagy tisztességnek, hogy menten nőtt egy araszt. Mikor aztán este lefeküdt a család, a kis cigány kivitte az apja üllőjét, kalapácsát, s elkezdte a vár fundamentumát feszegetni, kalapálni. De olyan erővel, hogy szinte dörgött. Meg is ijedtek a várban. Újra felszállt a nagy fekete felleg, s leereszkedett az az emberforma alak a kis cigányfiúhoz. Ígért neki két véka aranyat, csak hagyja abba a kalapácsolást. De a fiú meg se hallgatta. Mikor már nagyon erősen verte az üllőt, felszállt a kastély tetejére maga a szélkirály, s elkezdett ő is könyörögni. De minden hiába, a purdé csak ütötte, verte. Benn a kastélyban már a királykisasszonyt is a frász majd kitörte. Azt mondja a szélkirály a fiúnak:

– De hát mit akarsz, hogy ilyen eszeveszetten vered azt az üllőt?

– Én csak egy kis ajtót akarok itt csinálni, hogy beme-
hessek a kastélyba én is, más is.

– Ó, te zshivány – kiáltott rá a szélkirály –, el akarod lopni a kincseimet, ugye?

– Nem kell nekem egy rézkrajcár se, ne féljen – mondta a fiú.

– Hát ha olyan becsületes vagy, hogy egy rézkrajcár se kell neked, nem bánom, gyere be.

Így aztán a benti kőműves rögtön kivágott egy ajtót, amin a fiú bemehetett a kastélyba. Ó, be sok szép min-

dent látott, hallott, de mindennél szebb volt a királykisasszony. Két kezével épp a fejét szorította, mert nagyon fájt a feje szegénynek. De mikor meglátta a cigányfiút, mintha szűnt volna a fejfájása, hiszen ő még sohase látott embert. Nagyon meg is szerette a cigányfiút, de az volt olyan becsületes, hogy mikor a királykisasszony elvezette a virágos kertjébe, nem engedte, hogy megcsókolja, hanem azt mondta:

– Várjál, szép királykisasszony, holnap behozom a királyfit, aztán csókolgathatod, mert ő szép is, meg gazdag is, meg király is, éppúgy, mint te.

De nem vették észre, hogy egy nagy fekete felleg mindent kihallgatott. Ez volt a vihar, a szélkirálynak a kisebbik fia. Na hát ő nem hagyja – gondolta magában –, hogy a testvérét elszerezze a királyfi. Fel is kerekedett, hogy megakadályozza a királyfi megérkezését. Éppen útközben érte el és csapott le rá, Isten csodája, hogy megmenekült.

Így aztán csak másnap indult el megint a királyfi a kastélyba. A szélkirály lánya már szívszakadva várta, de bizony az másnap se tudott eljutni hozzá, mert újra megtámadta egy nagy vihar. Ez így ment egy hétig. Akkor aztán a királykisasszony gondolt egy nagyot, odaállott az apja elébe, s elmondta neki a szíve bánatát.

Hej, kár volt ezt tennie, de már így esett. Hát már a király is ellensége lett a királyfinak. Hanem a lányának annyit megígért: akárhogy is, de elhozza neki a királyfit, ne féljen, már akár élve, akár halva, de elhozza.

Nem szólt már most a muzsika a kastélyban. Szomorú volt mindenki, mert a királykisasszony szinte belebetegedett a nagy epekedésbe, pedig még nem is látta a királyfit. Hát még ha látta volna!

A szélkirály minden erejével azon volt, hogy elve-

szejtse a királyfit. Az már nem bírt se állni, se menni, a lova ott nyúlt el előtte a nagy szélviharban, ő meg egy nagy fához támaszkodott. De olyan erősen fújt a szél, hogy kidúlt a fa is, s úgy megütötte szegény királyfit, hogy ott terült el a kastély kapujában. Hej, mikor ezt meglátta a cigányfiú, rögtön szaladt a szélkirály lányához, és elmondta neki, mi történt. No, a lánynak se kellett több, futott a kapuhoz, aztán ráborult sírva a királyfira. Addig sírt, míg csak halálosan bele nem fáradt.

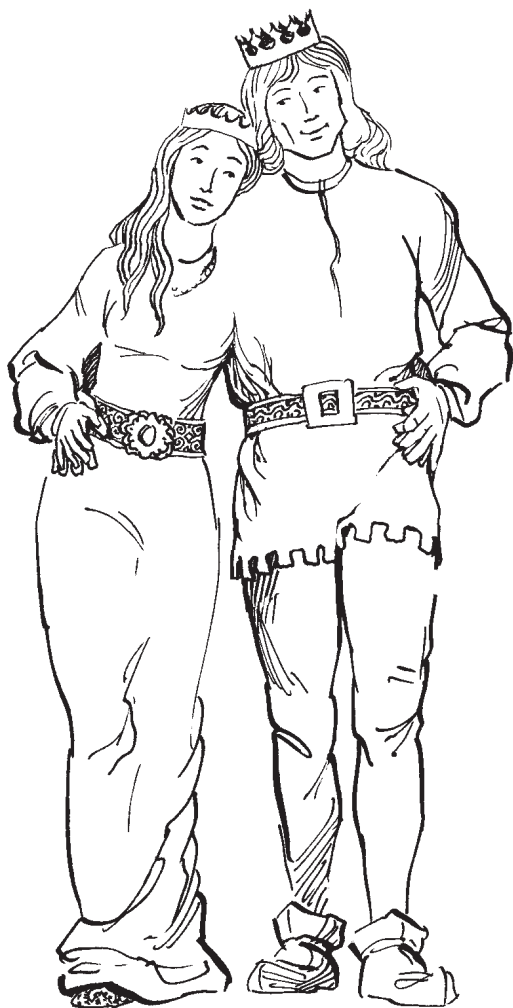
Már jártányi ereje se volt, mikor a szélkirály hazaérkezett este a két fiával. Megijedtek nagyon, hogy a nagy bánatba belehal a szélkirálykisasszony, de hát mit csináljanak? Nem bánta volna már a szélkirály, ha él is a királyfi, csak az ő lányának ne volna baja. El is kezdte mondani, hogy aki meggyógyítja a lányát, a világ minden kincsét annak adja. Na hiszen ígérhette is azt, ami nem az övé. De ígérte erősen, így aztán a cigányfiú végül is elébe állt:

– Hallod-e, te szélkirály? Én meggyógyítom a kisasszonyt, de aztán senkinek semmi bántódása ne legyen! Mert ha a királyfinak még ezután is bántódása lesz, akkor rossz világ jön rátok.

A szélkirály ezt is megígérte. Csak legyen valaki, aki meggyógyítja a lányát, annak ő mindent megad.

A cigányfiú tudta, hogy a királyfi csak elszédült: ha kipihen magát, s megiszik egy jó pohár pálinkát, magához tér. Úgy is történt. Mire este lett, keresett egy pohár pálinkát, s megitta vele. A királyfi elkezdett tüsszkölni, köhögni, merthogy olyan nagyon erős volt a pálinka. Még be is csiccsentett tőle egy kicsit. Hanem mikor kijózanodott, a cigányfiú elmondta neki, hányadán vannak. Ki is kefélt a ruháját, kifényesítette a gombokat, csatokat, úgy vitte a királyfit a szélkirálykisasszony kertjébe.

No hát, megszólalt egyszerre a muzsika, repdestek a gyönyörű madarak. A szélkirálykisasszony örült, dalolt jókedvében, úgy megtetszett neki a királyfi. Rögtön egymásba is szerettek.

Az öreg király mit tehetett volna, bele kellett nyugodnia, mert a lányát mindennél jobban szerette. De a cigányfiúnak azt mondta:

– Vigyázzatok, te is, meg minden maradékoszt, mert ha valahol megtalállak, kifordítom a bőrtöket!

Azóta fél a cigány legjobban a szélről.

A két fiatal elment együtt a királyfi városába. Ott még tán ma is élnek. A szél meg kiszállt fiastul a kastélyból, s azóta hol itt üti fel a tanyáját, hol ott. Ha mérges, most is kidűti a nagy fákat, hiába nincsen alattuk a királyfi. A fiai meg mindig vele mennek, s ahol csak lehet, ártnak az embernek. De a szélkirálykisasszony nyári estéken lengedez csak néha egy kicsit, enyhülésül a fullasztó nagy forróságban.

Aki nem hiszi, járjon utána.

HICKI-VICKI ÚRFI

Volt egyszer valahol a nagyvilágban egy özvegyasszony, s annak egy olyan gyönyörűséges szép leánya, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. Csak igen sápadt volt, mert sokszor csak az éhkoppot nyelték a nagy szegénység miatt. Mikor volt egy darab kenyér az asztalfiában, mikor egy morzsa sem.

Még szerencse, hogy volt egy jó lábosuk. A szomszédjukban lakott egy halász, s annak a felesége mindennap elkérte a lábost, hogy süssenek benne halat. S mikor vitte haza, egy-két halat, még hármat is benne hagyott.

Hát egyszer az özvegyasszony elment valahová, a leány maradt otthon. Jött a szomszédasszony, hogy elvigye a lábost. El is vitte, s hozott aztán benne három szép halat.

A leány erősen éhes volt. Gondolta, nem várja meg az anyját, ő biza megeszik egy halat. Meg is ette, ízlett neki nagyon, de nem lakott jól vele. Gondolta, még egyet megeszik. Megette a másodikat is. Hát még nagyobb étvágya lett tőle. Mit csináljon, megette a harmadikat is.

Jön haza az anyja, nézi mindjárt, hogy a lábos otthon van-e.

– Jaj, édes leányom – mondja –, hát nem kérték el a lábost?

– De bizony elkérték, már haza is hozták.

– Na és aztán nem hoztak benne semmit?

– Hát nem.

Megyen át az asszony a szomszédba. – Hát ezután már így lesz? – kérdi mérgesen. – Csak viszik el a lábost, de halat nem hoznak?

– Jaj, édes szomszédasszonyom, hát vittem én: három szép halat vittem.

– Hű, teringette, faszekere, rossz leánya! Ez biztos megette!

Hazamegyen, s egyből rákezdi: – Hát te ilyen piszok vagy? Ilyen hazug vagy? Azt mondtad, nem hozott semmit! Három szép halat hozott a lábosért. Disznaja, megetted!

Azzal fogja a leányát, s üti-veri, ahol éri.

Sír a leány keservesen, de még az utcára is székeket hajít utána az anyja, seprűvel kergeti. Hát amint ott javában páholja, püföli, egyszer csak egy hatlovas hintó megyen arra, s benne a királyfi maga.

– Jaj – azt mondja –, asszonyom, asszonyom, miért veri úgy azt a leányt?

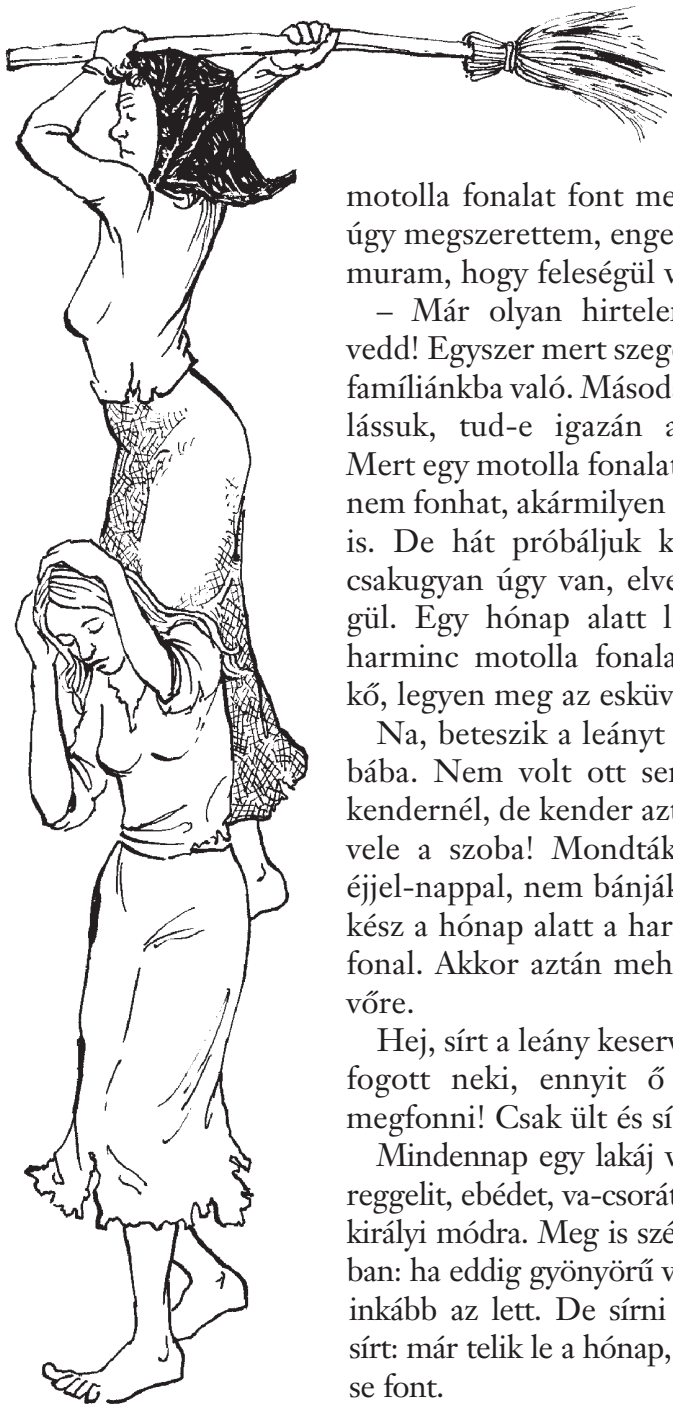
– Jaj, már hogylene verném, mikor látja, milyen sápadt, sovány, és mégis folyvást fon: egész éjjel és egész nap mind csak fon! Már tönkretette magát a sok fonással, képes egy motolla fonalat megfenni naponta.

– Na, már azért ne üsse agyon! Ha már olyan fürge, eleven, meg aztán szép is, adja nekem, elviszem a palotámba, elveszem feleségül.

Haj, örvendezett az asszony, hát hogylene: ilyen szegény leányból királyné legyen. Na, megmosdik a leány, fel is öltözött volna szépen, csak nem volt mibe. De úgyse ment sokáig a maga ruhájában, mert bevitte a királyfi egy boltba, s olyan gyönyörű ruhát vett neki, hogy még! Egy kávéházban meg is etette-itatta. Na, érkeznek haza, de addigra úgy megszerette, már fülig szerelmes volt bele.

Megmondta a királyfi az apjának is, hogy ő azért hozta ezt a szép leányt, mert nagyon megtetszett neki.

– Eleinte csak szívből megsajnáltam. Erősen verte az anyja, hogy miért fon olyan sokat. Mert mindennap egy

motolla fonalat font meg. De azután úgy megszerettem, engedje meg, apámuram, hogy feleségül vegyem.

– Már olyan hirtelenjében el ne vedd! Egyszer mert szegény, nem a mi famíliánkba való. Másodszor meg csak lássuk, tud-e igazán annyit fonni. Mert egy motolla fonalat egy nap meg nem fonhat, akármilyen serény legyen is. De hát próbáljuk ki, fiam, s ha csakugyan úgy van, elveheted feleségül. Egy hónap alatt le kell fonnia harminc motolla fonalat, aztán üsse kő, legyen meg az esküvő.

Na, beteszik a leányt egy üres szobába. Nem volt ott semmi egyéb a kendernél, de kender aztán annyi, teli vele a szoba! Mondták, hogy fonja éjjel-nappal, nem bánják, csak legyen kész a hónap alatt a harminc motolla fonal. Akkor aztán mehet is az esküvőre.

Hej, sírt a leány keservesen. Nem is fogott neki, ennyit ő úgysem tud megfonni! Csak ült és sírdogált.

Mindennap egy lakáj vitte be neki a reggelit, ebédet, va-csorát. Jól táplálták, királyi módra. Meg is szépült még jobban: ha eddig gyönyörű volt, most még inkább az lett. De sírni nagyon sokat sírt: már telik le a hónap, s ő egy szálát se font.

Hanem mi történt egy éjjel? Éppen fél tizenkettőkor, sem az ajtó nem nyílt, sem az ablak, de látja, hogy előtte áll egy alak, egy olyan hicki-vicki kis úrfi. S az ott elkezd ugrálni, mozogni, izegni fűgén, és azt mondja:

– Jaj-ja-jaj, édes leányom, nagy a te parancsod. Tudom én, mit parancsolt neked a király, hogy harminc motolla fonalat fonjál le egy hónap alatt. Hm, viszem én el, megfonatom olyan szépen, hogy maga a király se lelhet hibát benne. A kellős időre pontosan itt lesz a fonal. Csak találd ki addig a nevemet, s átaladom neked. De ha a nevemet ki nem találod, akkor az enyém lesz!

A leány ígérte: csak legyen mind megfonva, s akkor az övé lesz, ha ki nem találja a nevét. Hűj, egykettőre eltűnt a sok kender. Se ablak, se ajtó ki nem nyílt, de se a kender nem volt sehol, se az a hicki-vicki úrfi.

No, a leány most már még jobban sírt. Már az ennivaló se kellett neki. Megyen be a lakáj, kérdezi:

– Hát most már nem is eszel? Csak sírsz, meg sírsz?

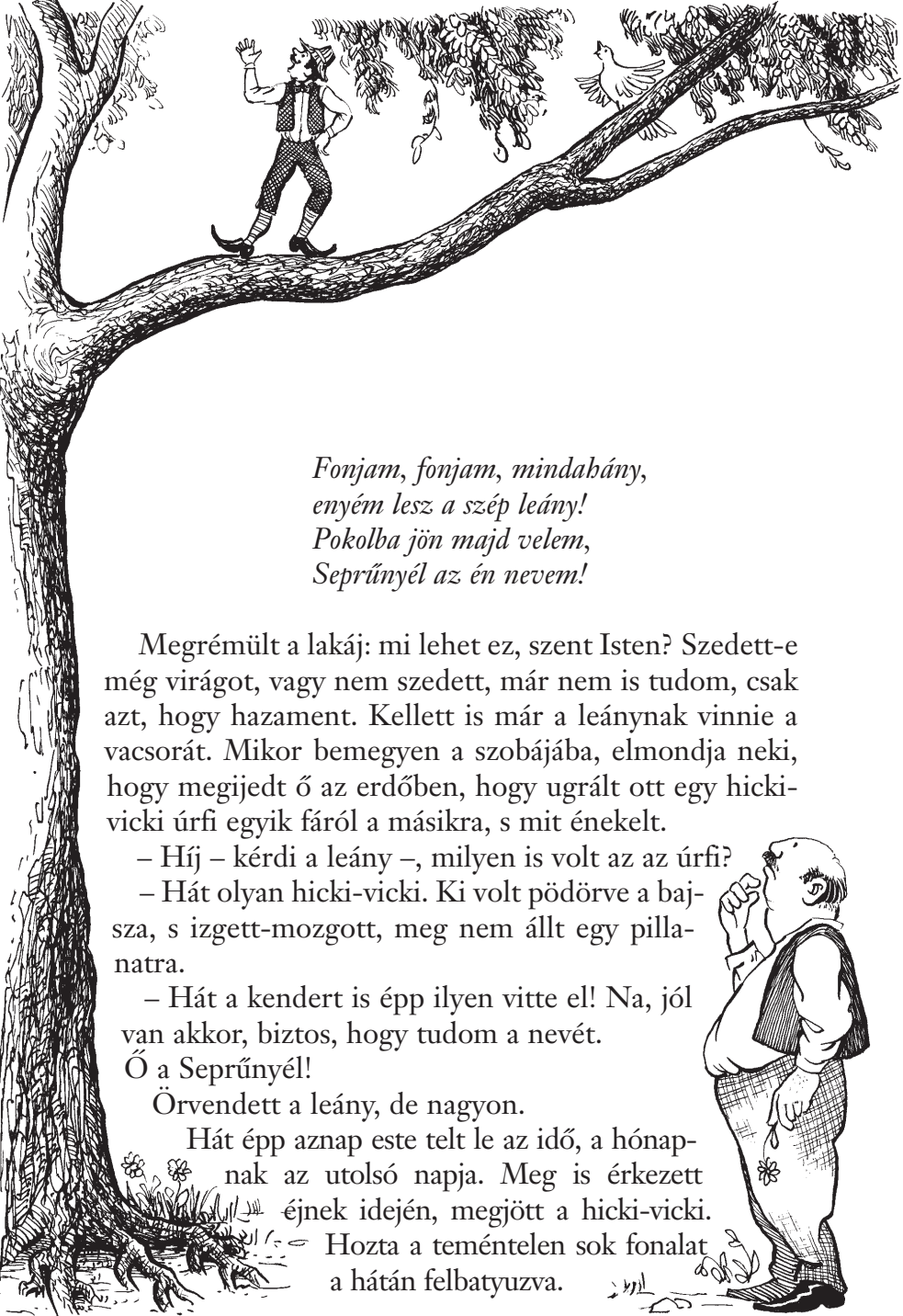
– Hát hogyan sírnék! – s elmondta a lakájnak, mi történt vele.

No, a lakáj meg is sajnálta. Mindennap csak ő ment be hozzá, megszerette, hát hogyan sajnálta volna meg!

Egyszer aztán ez a lakáj kísértált az erdőbe, ibolyát szedgetni. Hát amint szedegette, hallja ám, hogy egy fa tetején elkezd énekelni valaki. Azt énekl:

*Fonjam, fonjam, mindahány,
enyém lesz a szép leány!
Pokolba jön majd velem,
Seprűnyél az én nevem!*

Ugrál egyik fáról a másikra, s megint csak rákezd:

*Fonjam, fonjam, mindahány,
enyém lesz a szép leány!
Pokolba jön majd velem,
Seprűnyél az én nevem!*

Megrémült a lakáj: mi lehet ez, szent Isten? Szedett-e még virágot, vagy nem szedett, már nem is tudom, csak azt, hogy hazament. Kellett is már a leánynak vinnie a vacsorát. Mikor bemegyen a szobájába, elmondja neki, hogy megijedt ő az erdőben, hogy ugrált ott egy hicki-vicki úrfi egyik fáról a másikra, s mit énekelt.

– Híj – kérdi a leány –, milyen is volt az az úrfi?

– Hát olyan hicki-vicki. Ki volt pödörve a baj-sza, s izgett-mozgott, meg nem állt egy pillanatra.

– Hát a kendert is épp ilyen vitte el! Na, jól van akkor, biztos, hogy tudom a nevét.

Ő a Seprűnyél!

Örvendett a leány, de nagyon.

Hát épp aznap este telt le az idő, a hónapnak az utolsó napja. Meg is érkezett éjnek idején, megjött a hicki-vicki.

Hozta a teméntelen sok fonalat a hátán felbatyuzva.

– Na aztán, te szép leány, itt van a sok fonal ám! De a nevem tudod-e? Megegyeztünk: hogyha nem, akkor biza jössz velem!

Hej, a leány is elkezdi szaporán:

– Dehogy megyek teveled! Seprűnyél a te neved! Seprűnyél a te neved! Seprűnyél a te neved!

Hűj, megmérgeződik a hicki-vicki úrfi, lecsapja a fonalat. Így egyeztek, hiába: ha tudja a nevét, nem viheti el.

Úgy elnyargalt mérgében a világba, hogy még tán ma is fut, ha azóta meg nem állott.

Na, jött aztán reggel a királyfiú az apjával meg a kíséretükkel, hogy lássák: megfonta-e a leány a harminc motolla fonalat? Hát már karba dugott kézzel ült ott: egy szál kender se maradt felfonatlan.

– No, édes fiam – mondta a király –, ez aztán betyár leány! Ilyen nincs is több. Ezt már elveheted!

De szép is volt ám ez a leány! Az egy hónap alatt úgy kihízott a királyi kosztón: nem volt már se sápadt, se sovány.

Nagy lakodalmat csaptak, hét országra szólót. A leánynak csak az volt a kívánsága: van neki egy szegény özvegy anyja, hívják el azt is. Na persze, hogy hatlovas hintóval mentek az anyja után.

Haj, volt is ott aztán olyan heje-huja lakodalom, hogy még a sánták is járták, amíg csak bírták.

BOSZORKÁNY LÁNYÁBÓL KIRÁLYNÉ

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon túl, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy király, s annak egy fia meg egy lánya.

Egy más országbeli vitéz egy lánynak való pár cipőt adott még régen ennek a királynak, hogy ha fia lesz, az senki mást ne vehessen el feleségül, csak akinek jó lesz a cipő. Ezt az átkot a király egészen a haláláig senkinek nem mondta el. De mielőtt meghalt volna, a királysággal együtt a fiára hagyta, hogy ő is tudjon róla.

Hát a fiúnak nem volt mit csinálnia: kihirdette hét országban, hogy jöjjenek királyi és hercegi lányok, ilyen lányok, olyan lányok, cigánylányok, és próbálják fel a cipőt. Próbálták is sokan, de hiába.

A királyfiú mit tehetett? Azt mondta a húgának:

– Kedves húgom, akármint, akárhogy, már csak te vagy, aki nem próbálkozott ezzel az átkozott cipővel.

A lány tudott az átokról, mégis megpróbálkozott. A bátyja volt a király, engedelmeskednie kellett.

Hát neki éppen jó volt a cipő.

– Na, kedves húgom, te kell hogy a feleségem légy – mondta a király.

– Nincs semmi baj, kedves bátyám. Mikor tartjuk az esküvőt?

– Vasárnap.

De a lány csak elbúsulta magát. Ahogy közeledett a vasárnap, gondolt egyet, és elszökött. Mégsem akart a saját bátyjának a felesége lenni.

Ment hetedhét országon túl, az Óperenciás-tengeren is

túl, ment, amíg egy erdőbe nem ért. Lát egyszer egy kunyhót. Bemegy. Abban a kunyhóban egy boszorkány lakott a lányával, de a boszorkány épp nem volt otthon, csak a lány, Zsófi. Hanem hogy az milyen szép volt! Mint a hajnalcillag.

Azt mondja Zsófi:

– Jaj, miért jöttél ebbe az erdőbe? Mindjárt hazajön anyám, és megöl. Téged is meg engem is! Miatta nem mer idejönni senki.

– Én azért jöttem, hogy próbáld fel ezt a cipőt. Ha jó lesz a lábadra, elvesz téged a bátyám feleségül.

Felpróbálja Zsófi. A cipő pont jó neki.

– Gyere velem, elviszlek a bátyámhoz – mondja a királylány. – Nemsokára vasárnap, akkor lesz a lakodalom.

– Amíg meg nem kérdezem anyámat, nem mehetek.

– Ó, ha megkérdezed, akkor el nem ereszt!

Amíg így vitatkoztak, hazajött a boszorkány. Zsófi észrevette, hogy jön, és gyorsan eldugta a királylányt a teknő alá. De mikor benyitott az ajtón az anyja, mindjárt mondta:

– Pű, pű, kedves lányom, idegen szagot érzek.

– Biztosan az erdőn túl jártál az emberek között, onnan hoztad magaddal ezt a szagot. Benne maradt az orrodban.

– Nem, itt kell hogy legyen valaki!

S már emeli is a teknőt, fogja meg a királylányt a hajánál fogva, és cibálja.

– Kit bújtatsz te itten? – kérdi Zsófitól.

– Jaj, kedves édesanyám, mindent elmondok, csak ne bánts! Ez egy igazi királylány. Elcsapták hazulról. Kérlek, ne bánts! Jó lesz itt sepregetni, mosogatni. Majd csak meglesz velem itt a ház körül. Nekem is rossz egyedül.

Mikor a boszorkány jobban megnézte a királylányt, csak-ugyan elhatározta, hogy nem bántja. De az minden áldott nap rágt a fülét Zsófinak, hogy szökjenek már el, mert őt várja a bátyja. Addig-addig, hogy megegyeztek: éjszaka tizenkét órakor, amikor a boszorkány már alszik, elszöknek.

Mielőtt elindultak, Zsófi hármat köpött búcsúzóra: egyet a tűzhelynél, egyet az ágy lábánál, egyet a küszöbön. Hogy amikor az anyja majd kérdezi, hol van, ezek válaszoljanak helyette.

Így is lett. Elmentek a lányok. De a boszorkány egyszer csak felneszel, s azt kérdi az ágyból:

– Kedves lányom, Zsófi, itt vagy?

– Itt vagyok – feleli helyette a tűzhely lába.

– Mit csinálsz?

– Sepregetek.

Alszik a vénasszony tovább. Egyszer megint megkérdi:

– Zsófi, itt vagy?

– Itt vagyok – most az ágy lába válaszolt.

– Mit csinálsz?

– Mosogatok.

Harmadszor is kérdi:

– Zsófi, mit csinálsz?

– Fésülködöm – ezt már a küszöb mondta.

De amikor negyedszerre kérdezte, már nem felelt senki. Felugrott, felült a lapátra, és már indult is utánuk, mert mindjárt tudta, hogy elszöktek. Repült szélesebesen hetedhét országon át. De Zsófi is ám a királylánnyal!

Egyszer csak azt mondja a lány Zsófinak:

– Ejnye, valami nagyon égeti a hátamat.

– Akkor jön már anyám – feleli Zsófi. – Hanem itt ez a zsebkendő, lökd le.

Elvette a királylány a zsebkendőt, ledobta, s lett ott mindjárt egy nagy tó. A boszorkánynak, amikor a lapáton odaért, ki kellett innia a sok vizet, hogy át tudjon menni a túlsó partra. Addig ők tovább repültek. Majd megint mondta a lány:

– Jaj, égeti a hátamat valami!

– Itt a fésűm, dobd le!

Abból meg egy nagy erdő kerekedett. Mire a boszorkány keresztülvergődött rajta, ők megint előbbre jutottak.

Hanem egy idő múlva már megint nagyon égette valami a királylánynak a hátát. Azt mondja Zsófi:

– Itt ez a nagy kendő, dobd le ezt is!

Hát ha a zsebkendőből tó lett, ebből már tenger. A boszorkány félt is nekiindulni. Kérlelni kezdte a lányát:

*Zsófikám, kicsi lányom,
könyörülj meg anyádon,
ne akard a halálom!*

De a lányok csak mentek. Nem volt mit tennie a boszorkánynak, nekiesett a tengernek, szívta, csak szívta a sok vizet, míg végtére ki nem pukkadtt.

Akkor a két lány megállt pihenni. De Zsófinak bizony hullani kezdtek a könnyei. Mégiscsak az anyja volt. Így kesergett a királylánynak:

*Faj, Istenem, mit csináljak,
elveszítettem anyámat,
szívemet öli a bánat!*

Amikor jól kizokogta magát, indultak tovább. Majd Zsófi egyszer azt mondja:

– Én nagyon szomjas vagyok.

– Itt van mindjárt a csordakút, ahogy bemegyünk az erdőkbe, mert már közel vagyunk, ott majd iszol.

De a kútnál nem volt kútágas. Lábuknál fogva lógatták le egymást, hogy inni tudjanak. A királylány ivott először, merthogy az ő kútjuk volt. De amikor Zsófi ivott, a királylány nem bírta felhúzni. Beleestek mind a ketten. Belefűltak. Lett belőlük két bodzafa.

Arra járt a király kondása. Csodálkozott, hogy abban a kútban ő soha nem látott bodzafát. Gyönyörködött benne, aztán levágott két kis ágat. Faragott belőlük két furulyát. Belefűjt az egyik furulyába, hát a királylány szólt ki belőle:

*Fújjad, fújjad, mi kondásunk,
én is voltam, aki voltam,
a királynak lánya voltam,
lett belőlem bodzafa,
bodzafából furulya!*

A kiskondás csak hallgatta, aztán belefűjt a másikba.

*Fújjad, fújjad, kondásfiú,
én is voltam, aki voltam,
boszorkánynak lánya voltam,
lett belőlem bodzafa,
bodzafából furulya.*

A kiskondás erre azt mondta magában:

– Én ezt a két furulyát nem adom még a király minden kincséért se!

De elment azért a királyhoz. Mikor odaért, mutatta:

– Nézze meg, királyatyám, mi van nekem! De nem adom semmiért, még magának se.

– Hát ezért a piros krajcárért ideadod-e? – kérdezte a király, és egy szép piros krajcárt húzott elő a bugyellárisából.

– Azért már odaadom!

A király meg betette a furulyákat egy pohárba.

Éjfélt tizenkét órakor fejére fordul a pohárból a két furulya, s kijön belőle a két lány. Azt mondja Zsófi a királylánynak:

– Azt mondtad, hogy nálatok milyen sok ennivaló van, mert a te bátyád király, az asztalon még sincs egy morzsa se.

– Nálunk nem úgy szokták. Van egy nagy terem, behozzák az ételt, és ott esznek.

Bújtak vissza nemsokára a furulyába. De a tűzhely hamujából Hamupepejka meglátta a két lányt, s hogy azok őt észre ne vegyék, még jobban behúzódott a hamu közé. Mondja ám reggel a királynak:

– Királyatyám, grácia fejemnek!

– Miért kéred!

– Mert ott, abban a két furulyában van a te húgod meg

egy másik gyönyörű lány. Éjféli tizenkét órakor előbújnak, és azt mondják, hogy egy morzsa sincs az asztalon. Rakj mindenféle jó ennivalót az asztalra, és ha el akarod fogni őket, én magamból a bolhákat mind az ágyadba rázom, hogy el ne aludj. Amikor aztán a legjobban esznek, fogd meg mind a kettőt a bal kezeddél.

Így is csinált a király, sok jó ennivalót rendelt. Hamupepejka meg mind az ágyába rázta a bolháit.

Tizenkét órakor látja ám a király, hogy a két furulya átfordul a fején, és kijön belőle a két lány. Szép csendesen odament, s átfogta őket a bal kezével.

– Kedves bátyám, ne haragudj, hogy elszöktem, de nézd meg, elhoztam neked Zsófit – mondta a királylány.
– Próbáltasd meg vele a cipőt!

Hát épp jó volt neki.

Azt mondja a király Zsófinak:

– Na, szívem szép szerelme, nem várunk egy napot se, még ma megtartjuk az esküvőt.

A lakodalomra hetedhét országból eljöttek a királyok, bárók, grófok, urak, úrfiak, válogatott cigánylegények. Hét évig, hét napig, hét szempillantásig ettek, ittak, mulattak. Talán még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A TENGERLÉPŐ CIPŐ

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény asszony. Annak az ura mindig csak a vásárokat járta. Hol nyert rajta, hol nem, de a kislányuknak mindig hozott valami vásárfiát.

Egyszer, mikor éppen indult már a vásárra, megkérdezte a kislányát:

– Mit hozzak neked, drága szép violám?

Hát az gondolkodott, gondolkodott egy kicsit, aztán rávágta:

– Tengerlépő cipőt hozzon, édesapám.

– No jól van – mondta a szegény ember –, azt nehéz lesz hozni, de megpróbálom.

El is indult. Hát amint megy, mendegél, megéhezik, s leül egy nagy fa alá egy forrás mellett, hogy egyen valamit. Kivesz a tarisznyájából egy kis kenyeret, vereshagymát, meg volt még három szem

szilvája. Kivette a szilvákat is, de aztán csak visszatette, hogy majd másnap eszi meg. Hát amint jóllakott evvel a tesze-veszéssel, s be

akarja kötni a tarisznáját, látja ám, hogy egy icipici ember lép ki a forrás vizéből. Odaáll épp őelébe, s megszólal:

– Hallod-e, te szegény ember, beteg a kislányom, aztán szilvát kíván, de én nem tudok adni neki. Nem volna neked három szem szilvád? Jótett helyébe jót várj!

– Nesze, itt van éppen három szem szilva, vidd el a kislányodnak, aztán legyen jobban tőle.

Nem is gondolkozott, hanem adta szívesen, merthogy olyan jószívű ember volt. Hát másnap a vásárja nagyon jól sikerült. Indulna is hazafelé, de eszébe jut a kislánya, hogy az tengerlépő cipőt kívánt. Körüljárta a vásárt, de sehol sem hallott ilyesmit kiabálni. Mikor meg odament az egyik sátorhoz, hogy megkérdeje, kikacagták érte. Még meg is akarták verni a végén, hogy biztosan lopni akar, azért kerülgeti a sátrakat.

No, nem tudott már mit tenni, hazafelé indult. Leült újra annál a forrásnál, amelyiknél reggel evett-ivott. Hát amint leült, látja, hogy jön megint a kisember. Egy szép skatulyát hoz, s azt mondja:

– Ki ne bontsd hazáig, otthon meg add oda a lányodnak.

Hej, de az ember erősen kíváncsi volt. Mikor eleget evett-ivott, csak kibontotta a cipőt, merthogy a tengerlépő cipő volt a skatulyában. Na most, halljatok csodát, kiugrott a cipő a skatulyából, felugrott az ember lábára, és azt kérdezte:

– No, kedves jó gazdám, hová menjünk?

A szegény ember rávágta:

– A holdba.

Megszorítja a cipő az ember lábát, és azt mondja:

– Én oda nem viszlek, akarj máshová menni.

– Hát akkor vigyél el a falumba, a torony tetejébe.

– No te is bolond vagy – mondja a cipő –, ennél jobb

helyet is kitalálhattál volna. Nem bánom, elviszlek a torony tetejére, de jól megfogóddz, le ne ess!

Abban a percben ott is volt a falujában a torony tetején. De ijedtében mindkét cipőt leejtette a lábáról. Hát amint hajt a kondás kifelé, meglátja, hogy a torony tövében ott hever egy pár gyönyörű cipő. No – gondolja –, ilyet csak a papkisasszony hord, elviszem hozzá, biztosan megveszi.

El is vitte, de annak olyan nagy volt a lába, hogy még a kettőbe se ment bele az egyik. Hát mit csináljon ő evvel a szép pár cipővel – tűnődött a kis kondásfiú. Akkor vette észre, hogy a szegény ember ott kapaszkodik szinte halálra váltan a torony tetejében. Fel is kiáltott neki:

– Szorítsa jól, Jóska bátyám a végit, mindjárt hívom a baktert meg a tűzoltót!

Hogy könnyebben szaladjon, letette a cipőt. A faluban meg szétfutott a hír, mint a tűz: ki van ott a torony hegyében. A szegény ember felesége meghallotta, karjába kapta a kislányukat, s ő is szaladt. Hát amikor odaért, letette a kislányt a padra, ő meg odaállt a torony alá, hogy biztassa az urát, le ne essék már, mert eddig is nehezen éltek, de ha ő leesik, még nehezebben fognak élni. Hát amíg az asszony ott nézett fel az urára, meglátta a kislány a cipőt, s felhúzta a lábára. Az meg is szólalt menten:

– Mit parancsolsz, kedves kis gazdasszonyom?

A kicsi lány is éppen az apját figyelte, hogy már alig-alig szuszog a félelemtől.

– Azt akarom, hogy hozzuk le apámat, vegyük magunkhoz édesanyámat is, s menjünk az üveghegy alá. Aztán meglátjuk, ott mi lesz.

– Ez már beszéd! – mondta a cipő.

Alig néztek széjjel a falubéli népek, már nem volt ott a szegény ember a torony tetején, de sehol nem látták a

kislányát se, a feleségét se, de még a cipőt se, amit a kon-
dás lelt reggel.

Na, ez csoda egy dolog – gondolta a bíró. – Ha nem tudnám, milyen becsületes teremtés ez a szegény ember, még azt hinném, ő lopta el a cipőt.

Hej, pedig ha tudta volna, hol a cipő, akkor csodálkozik csak igazán! A szegény ember meg a családja egy szép kis házat kapott az üveghegy alatt, s ott dolgoztatott. A feleség is csinálta a maga dolgát, csak a kislány játszott folyton a cipővel. Hát egyszer megint fel találta húzni. Megszólalt a cipő:

– Mit parancsolsz, kedves kis gazdám? Hová menjünk?

– Hát én az égbe szeretnék menni – mondta a kislány.

– Az nem jó hely, onnan nem jöhetsz vissza, akarj a paradicsomba, vagy a tündérek közé, vagy az óriásokhoz, vagy a bőjti boszorkányhoz, csak éppen az égbe ne vágyj még.

– Na jó – mondta a kislány –, akkor menjünk a bőjti boszorkányhoz.

– Csak aztán nagyon vigyázz ám – intette a cipő –, hogy akármit mond a boszorkány, mindent visszafelé csinálj! Így is keserves lesz kiszabadulnod, de ha nem fogadod meg a szavam, sose szabadulsz ki onnan.

Szegény kislány még egyet se sóhajtott, már ott állott a vén bőjti boszorkány előtt. Hej, de rusnya szerzet volt! Az orra a mellét verte, s olyan csúnyán rikácsolt, hogy a kislány majd meghalt félelmében.

– Na, ha már itt vagy, fogd ezt a korsót, aztán merítsd tele, hozd el a kútról – mondta a kislánynak, avval a kezébe nyomott egy koszos, rossz korsót.

A kislány meg ahelyett, hogy a kútra ment volna vele, megfogta, és erősen a földhöz vágta. Hűj, halljatok cso-

dát, annyi varangyos béka lett belőle, ahány cserépdarabra tört. Aztán hirtelen elbújt mind a földbe.

– Na, ha ilyen mérges természeted van, akkor mehetsz is haza, úgy, ahogy tudsz, de nekem nem kellesz – mondta a boszorkány a kislánynak. Az meg fogta magát, leült a küszöbre. Hát csak elkezd hat szép fehér galamb repkedni körülötte.

Ette a méreg a boszorkányt, de nem tudott mit tenni ellene. A kislány kiforgatta a tarisznáját, kivette a kenyeret, amit hazulról hozott, s abból csipegetett a galamboknak. Azok meg leszálltak a vállára, kezére,

onnan ettek. A boszorkány majd megpukkadt már. Mondta a kislánynak: tüstént takarodjék onnan. Esze ágában sem volt!

Fogta magát, benyitott a szobába is. Hát amint benyitott,

ott látott megköztözve egy szépséges szép legényt.

Az nagyon könyörgött neki, oldja meg a köteleit, s adjon egy

ital vizet. Hanem akkor már a boszorkány is ott termett. Ráparancsolt a

leányra:

– Azonnal kösd meg a legényt vastagabb kötéllal, és vigyél ki minden ennivalót a szobából!

Csakhogy a lány mindennek épp a fordítottját csinálta. Feloldotta a köteleket, vizet adott a fiatalembernek. Az megerősödött, felkapta a kardját, összeaprította a boszorkányt. Akkor elmondta, hogy ő elvarázsolt királyfi, az a hat fehér galamb meg mind az ő leánytestvére volt. A kislány szabadította meg őket a varázslat alól.

De a fiatalember nem köszönetni akart, hanem el szeretne volna vinni a kislányt meg a maga testvéreit a szüleikhez. Merthogy az ő apja volt az üveghegy királya. De hát hogy menjenek?

Azt mondja a lány:

– Halljátok-e, van nekem egy pár csodacipőm, az hozott ide is, az elvisz oda is, de én előbb a szüleimet akarom látni.

– Hát jól van – feleli a királyfi –, menjünk arra.

Így aztán legelőbb is elmentek az öregekhez. Ott a cipő elmondta, hogy mindent a szegény ember jó szívének köszönhetnek, mert ha az a szilvát nem adja oda a kisember beteg lányának, nincsen tengerlépő cipő. Igaz, hogy nem lett volna ennyi baj se, de a kislány se volna most ilyen boldog, hogy őt az üveghegy királyának a fia szereti, és el akarja venni feleségül.

Csak aztán nagyon vigyázzanak, mondta, a cipőt soha ne adják oda senkinek, mert abban a percben megváltozik a szerencsájük.

Nagy becsben is tartották a tengerlépő cipőt. Ott állott mindig a tükör előtt. De szép is volt. Ha rásütött a nap, ragyogott, este meg világított. Az öreg király annyira meg is kívánta, hogy majdnem baj lett belőle. De végül is csak azt kérte: vigyék el egyszer őt is oda, ahonnan a kis menyéék jöttek. Így aztán mind összefogóztak, és a kislány – most már fiatal királyné – azt mondta a cipőnek:

– Menjünk el mindenestül a Kárpátok alá, hadd lássa meg az üveghegy királya, milyenek a magyarok.

Hát elvitte őket a cipő. De ott olyan nagy ebédet főztek a tiszteletükre, hogy a két öreg – a király meg a királyné – valósággal belebetegedett a sok finom töltött káposztába. A fiatal király meg addig ette, eszegette a tyúkhúslevest csigával, hogy szinte megizzadt bele. Na, de legalább nem kellett a kislánynak szégyenkeznie!

Végül aztán csak hazaröpítette őket a cipő. Bár nekünk is volna egy ilyen cipőnk! Ha itt megunnánk, elmennénk arra, ahol nem fúj a szél, s ahol kolbászból fonják a kerítést.

A BOLHABŐR CIPŐ

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, ahol a kis kurta farkú malac túr, volt egyszer egy király. S ennek a királynak volt egy gyönyörűséges szép leánya.

Hát ez a leány ott kényelmeskedett egy reggel az ágyában, s egy bolha odaugrott a kezére. Hű, hamar utánakapott, s megcsapta a bolhát, megfogta.

– Na, ez aztán fürgé állat – mondta –, mégis meg tudtam fogni.

De gondolta magában: nem öli meg, hanem elhelyezi ő jó helyre ezt a kis állatot. Belé is tette a zsírosbödönbe.

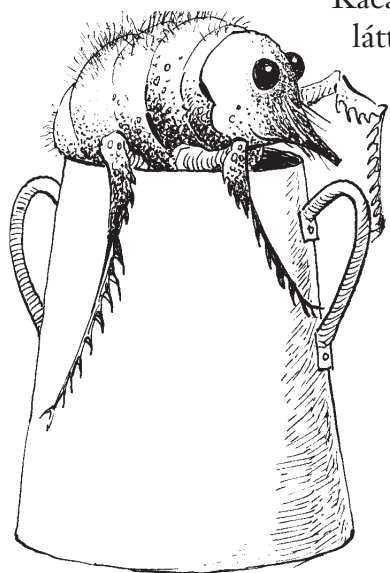
Hát az a bolha ott jól élt, jó konyhára került. Mind csak nőtt, nőtt. Vagy három hónap elteltével akkorára nőtt, hogy alig fért már a zsírosbödönbe, a zsírt is már mind kiette, elemésztette.

Kacagott a királykisasszony, mikor meglátta, mi lett az ő icinke-picinke bolhájából. Elszaladt hamar a tímárhoz, s odahívta, hogy menjen el hozzá, mert akarna mutatni is, meg kérdezni is valamit. Megyen a tímár, a lány meg kifedi azt a nagy bödönt, s mutatja:

– Na kérem, tessék megnézi ezt az állatot.

– Mi az Isten csodája! Sose láttam ilyet!

– Ez bizony egy kis bolha. S megnőtt, lássa, mekkorára.

– Hajaj, az igaz.

– Na, én csak azért hívtam ide: nem tudna-e ennek a bőrből, ha megnyúzná, cserezni nekem egy pár cipőre valót? Akkor aztán, tudom Istenem, senkinek sem lesz a világon bolhabőr cipője, csak nekem.

– Rajtam ne múlják – mondta a tímár. – Nagyon szépen kikészítem, aztán egy suszter majd megcsinálja cipőnek.

– Jól van, kérem.

Hamar a bolhát, megöli a tímár, lenyúzza a bőrért. Elvitte, kikészítette. Addig a királykisasszony megegyezett a suszterrel. Csinált is neki belőle olyan gyönyörűséges cipőt, hogy ahhoz aztán igazán nem volt fogható.

Azt mondja akkor az apja a királykisasszonynak:

– Már elég nagy vagy, édes leányom. Férjhez kellene menned. Kihirdetem az országunkban, hogy aki számít a kezedre, jöjjön, s kérjen meg.

– Mást hirdessen, édesapám, egészen mást. Azt, hogy aki kitalálja, miféle bőrből van a cipőm, én ahhoz megyek feleségül.

– Legyen úgy, leányom, ahogy te akarod.

Ki is hirdetik, kidobolják szerte az országban, hogy a királykisasszony férjhez megy, de csak ahhoz, aki kitalálja, miféle bőrből van a cipője. Senki máshoz az égegyvilágon.

Na, Uram Isten, kerültek is aztán kérők: jöttek-mentek hercegek, grófok, királyok, még válogatott cigánylegények is, de biza ki nem találta senki se, milyen állat bőrből varródott az a cipő.

Volt közöttük egy szemrevaló, szép grófi fiú. Az annyi mindent találgatott, annyi mindent beszélt összevissza, mégse találta ki. Pedig a királykisasszony nem győzte biztatni: csak próbálja, hátha kitalálja. Már minden kérő

elment, már a kaput is bezárták, azt hitték, hogy nincs benn több idegen a palotában, s a kisasszony még csak tartotta vissza a fiút, hogy gondolkozzék, meg így meg úgy.

Hát amikor ment volna ki a grófi fiú, már zárva találta a kaput. Most mit csináljon? Úgy gondolta, hogy már ott aluszik: elrejtőzik valahova. Holnap aztán megint beáll a sorba azok közé, akik találgatják a cipőt.

Mit ad Isten, épp a kisasszony szobájába talált belopózni. Elbújt hamar egy szekrényben. Na már a királykisasszony nem sejtette ezt a világért sem. Lefeküdt, s mikor vetette le a cipőjét, mondta a szobaleánynak:

– Ez aztán cipő! Ezt ugyan ki nem találja senki, hogy bolhabőrből van. Jöhetnek számtalanszor, jöhetnek a világ minden tájáról, senki rá nem jön, hogy ezt bolhabőrből varrattam.

Elaludt a királykisasszony, akkor aztán a grófi fiúnak csak sikerült kilopódnia valahogy a szekrényből.

Másnap reggel jöttek, sorakoztak a többiek, mindenféle hercegek, királyfiak, hogy találják ki a cipőt. Ügyesen beállott ő is közéjük. Mikor reákerült a sor, elkezdi hangosan mondani:

– Én bizony tudom, miből van a királykisasszony cipője. Az bizony nem másból, tisztán bolhabőrből.

Örömeiben még tapsot vert reá a királykisasszony:

– Az, az, az, az igaz!

Mert hát tetszett neki is a grófi fiú.

Papot hívtak, megesküdtek, nagy lakodalmat csaptak. Éltek boldogan, még most is élnek, ha meg nem haltak.

A KISMACSKA ÉS A KISLÁMPÁS

Volt egyszer egy szegény asszonynak egyetlenegy legénykéje. De olyan éktelen szegények voltak, mint a templom egere. Nem volt semmi egyéb, amiből éljenek, csak az, hogy az asszony minden áldott nap font egy orsó fonalat, s amit azért fizettek, abból éldegéltek napról napra.

Egyszer elküldte a szegény asszony a fiacskáját be a városba, hogy adjon el egy orsó fonalat. El is adta egy krajcárért, s mikor mendegélne hazafelé, látja ám, hogy a magafajta legényecskék kínoznak egy macskát. Be akarják dobni a vízbe.

A szegény legényke megszánta a macskát.

– Ne kínozzátok ezt a nyomorultat, adok érte egy krajcárt.

Oda is adták neki. Elvitte haza az anyjának, s elbeszélte, hogy az orsó fonalat eladta egy krajcárért, s vett az árán egy macskát.

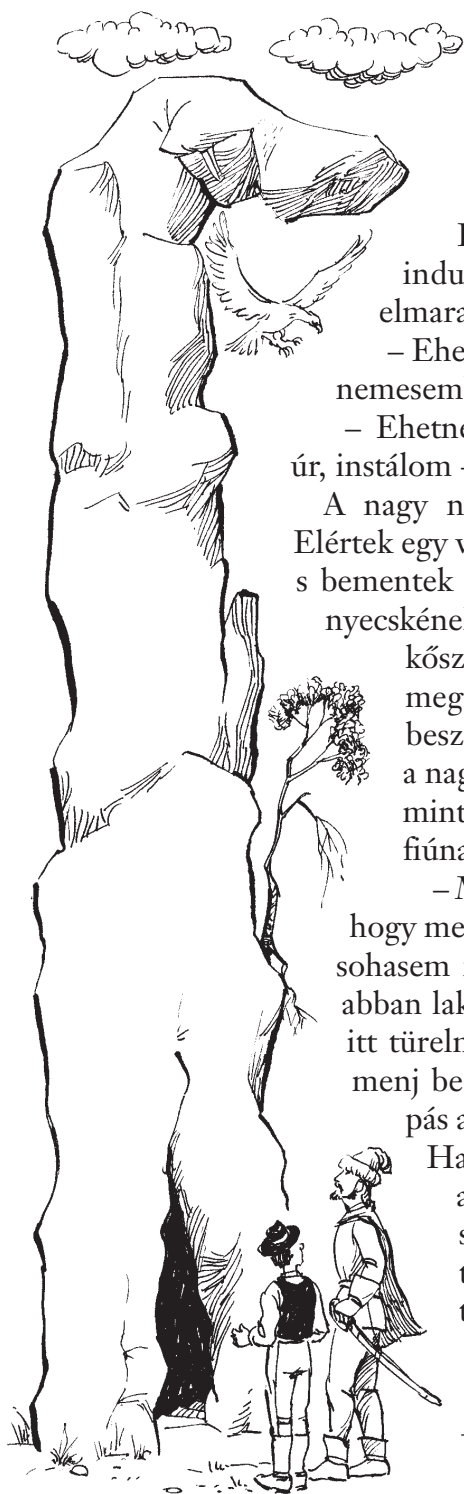
– Ó, Istenem, ó, édes Istenem, miért vettél, fiam, azzal az egyetlen krajcárral is macskát, mikor egy árva krajcárunk sincsen, amiért egy befaló falás elemózsiát kaphatnánk?! – kesergett a szegény anyja.

– Hagyja el, édesanyám, ne haragudjék. Még hasznát vehetjük ennek a macskának.

Egy szombatnapon vette a macskát a fickó legényecske, s vasárnapra virradólag azt mondja az anyjának:

– Édesanyám, a többi gyermek elment eprészni a havasba, eressen el engem is.

El is engedte. A többi gyermek estére hazament, de a szegény asszony gyermeke elmaradt tőlük, s eltévedt a nagy havasban. Éjfélfelé találkozott egy nagy nemesem-

berrel. Azt kérdi tőle a nagy nemesember:

– Miféle járásban vagy, fiam?

Elpanaszolta, hogy eprészni indult a többi gyermekkel, de elmaradt tőlük, s elvesztette az utat.

– Ehetnél-e, ihatnál-e? – kérdezte a nemesember.

– Ehetném is, ihatnám is, nagyságos úr, instálom – felelte.

A nagy nemesember elhívta magával. Elértek egy városba, ott volt egy forgó vár, s bementek oda. Enni, inni adott a legényecskének. Aztán elvitte egy akkora kőszikla alá, hogy négyrét volt meghajolva az ég alatt. De hogy beszédemet össze ne zavarjam, ez a nagy nemesember nem volt más, mint a Veres Vitéz. Azt mondja a fiúnak:

– Már hét álló esztendeje várom, hogy megnyíljon ez a kőszikla, de még sohasem nyílt meg. Van itt egy pince, abban lakik egy fehér, ősz ember. Várj itt türelmesen, s ha szabad lesz az út, menj be hozzá. Nála van egy kislámpás a kősziklában elrejtve, hozd ki!

Ha kihozod, annyi gyémántot, aranyat adok, hogy ha lapáttal szórod, kanállal eszed, sem tudod elhasználni egész életedben.

Mit tesz Isten? Alig egy fél

óra múlva megnyílt a kőszikla, s amint a legényecske bement, meglátta a fehér, ősz embert. Az így szólt:

– Jól tudom, hogy miért küldött be Veres Vitéz. Ne búsulj, meglesz. Csak várj egy kicsit, amíg megkeresem! Nézzük csak, hol lehet. Na, itt van! Ez az a kislámpás. Vedd a kezébe, s aztán akármi bajod lesz, csak pattintsd meg az ajtaját. Tüstént előszökik tizenhét óriás, és azt kérdik: – “Mit parancsolsz, édes gazdánk?” – S amire szükséged lesz, azonnal megteszik neked.

A kőszikla ismét megnyílt, s azzal kijött a gyermek. De nem várta meg, hogy a Veres Vitéz előbukkanjon a fák közül. Nem is látta sehol, hogy még ott volna. Megindult hát hazafelé, s mikor az erdőből kiért, megpillantotta a távolban a zsúpfedeles házikójukat. Megpattintotta a kislámpás ajtaját, elébe szökött a tizenhét óriás:

– Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

– Egyebet nem parancsolok, legyen egy aranyszőrű paripám!

Eléállott az aranyszőrű paripa aranykantárostul. Felült reá, s úgy vágatott haza, mint a villám. Otthon leugrott a lóról, s megpattintotta megint a kislámpás ajtaját. Kiugrottak az óriások:

– Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

– Egyebet nem, csak ez a paripa úgy ellegyen, mintha itt sem lett volna.

A paripa úgy eltűnt csakugyan abban a szempillantásban, mintha a fekete föld nyelte volna el. A legény felvitte a kislámpást a padlásra, eldugta a zsúp közé, hogy az anyja ne tudjon semmit se róla, csak aztán kéredzett be a házba. De hiába zörgetett, mert az anyja azzal fogadta:

– Eridj innen, te kísértet!

– Nem vagyok én kísértet, édesanyám, nyissa meg az ajtót, mert nagyon fázom!

– Nekem nincs fiam, már hét álló esztendeje elveszett.

– Nyissa meg, édesanyám, mert én vagyok az elveszett fia. A vénasszony lámpást gyújtott, s azt mondta:

– No jó, én nem bánom, megnyitom az ajtót, de ha nem a fiam vagy, hanem kísértet, szecskába aprítalak!

Beereszti, hát lelkem Istenem, ott áll előtte az elveszett fia. Kérdi tőle:

– Hol jártál, édes fiam, ilyen sokáig?

– Szolgálatban voltam, édesanyám.

Azzal lefeküdtek. Reggelre kerekedve azt mondja a legényecske:

– Keljen fel, édesanyám! Menjen el a királyhoz, s mondja meg őfelségének: azért küldött az egyetlenegy fiam, hogy adja neki a leányát feleségül.

El is ment az öregasszony. Köszönt a királynak illendő módon:

– Jó napot, felséges király uram!

– Isten hozott, vén boszorkány. Miért jöttél, mikor kétszáz esztendeje lakom ebben a kastélyban, s ezalatt sohasem jártál itt?

– Azért küldött az én egyetlenegy fiam, felséges királyom, hogy adja oda neki a lányát feleségül.

A király tréfára vette, s kikacagta. A szolgálónak elrendelte: hozzon fel a kamrából egy komlós cipót, egy tányér túrót, s adja oda a vénasszonynak. Azzal hazament az asszony. Mihelyt hazaért, kérdi a fia:

– No, mit mondott a király, édesanyám?

– Kikacagott, hogy egy szegény legény akarja elvenni az ő leányát. Adott egy komlós cipót, egy tányér túrót, azzal hazajöttem.

– Hagyja el, édesanyám, az is az Isten áldása, legalább jó lesz vacsorára.

Megvacsoráltak, lefeküdtek. Másnap még virradat előtt felköltötte a legény az anyját:

– No, egyék, édesanyám, s menjen el megint a királyhoz. Mondja meg őkelmének, ne csúfolkodjék. A leányát, ha akarja, adja ide feleségül. De ha nem akarja, az az ő baja.

Elment ismét a vénasszony, s köszönt:

– Jó napot adjon Isten, felséges király uram.

– Isten hozott, vénasszony, hát mi újság?

– Azért küldött megint a fiam, hogy a leányát neki adja-e feleségül, vagy nem. Ha adja, azt is mondja meg, ha nem adja, azt is mondja meg. De ha nem adja, az én fiam az éjszaka elégeti a kastélyát porrá, hamuvá!

Erre már gondolkodóba esett a király. Elment tanácsot kérni a feleségétől és a leányától. A felesége azt mondta:

– Adjuk oda, hallja-e kend, mert higgye meg, még megcsúfol minket.

De a leány semmiletteképpen nem akart a szegény legény felesége lenni.

– Hozzá kell menned – mondta az apja –, mert megcsúfol.

Akkor kiment a vénasszonyhoz a fogadóterembe. Neki meg azt mondta:

– No, te vénasszony, azt üzenem a fiadnak, hogy odaadom a leányomat feleségül, ha a kastélyomtól a házatokig olyan aranyhidat készít, melynek széles e világon nincsen párja.

Hazament az öregasszony, s elújságolta a fiának, mit mondott a király.

– Nem baj, édesanyám – felelte a fiú –, fekdjék le, s ne legyen semmire se gondja.

A fiú éjfélkor felment a padlásra, s elévette a kislámpást.

Megpattintotta az ajtaját, s rögtön elébe szökött a tizenhét óriás:

– Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

– Egyebet nem, a király kastélyától az én házamig olyan aranyhíd legyen, hogy amikor a király átmegy rajta, vesszen el tőle a szeme világa.

Reggelre kerekedve felköltötte az anyját, hogy kapjon be egy-két falatot, aztán menjen el a királyhoz, s mondja meg neki, hogy teljesítette a parancsot. El is ment az anyja, s jelentette a királynak:

– Felséges király, azt üzeni a fiam, hogy áll a híd. Meg is láthatja, csak nézzen ki az ablakon. Ha akarja, végig is mehet rajta.

Nagyot nézett a király.

– No, jól van hát, odaadom a leányomat feleségül a fiadnak. Csak állítson ki egy kompánia katonát és húsz muzsikust, úgy jöjjön a menyasszonyáért.

Hazament a vénasszony, s elmondta ezt is a fiának. Az azt felelte:

– Nincs semmi baj. Ha csak ennyit kér, az nem sok. Feküdjék le, aludjék, s ne gondoljon semmivel.

Mikor az anyja elaludt, elővette az kislámpást, megpattintotta. Előszökött a tizenhét óriás:

– Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

– Egyebet nem, legyen egy kompánia katona, különbenél különb öltözetben, s énbőlőlem olyan királyúrfi legyen, hogy amikor a királykisasszony reám néz, kacagjon a szíve örömében.

Azonnal ott termett egy kompánia katona, húsz muzsikusz húzta nekik az indulót, belőle meg olyan királyúrfi lett, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem. Rögtön felült az aranylóra, a katonaság elé állott, s megindultak az aranyhídon a menyasszonyért. A király elébük ment, fogadni a

vejét, de a lova úgy megijedt a nagy fényességtől, hogy egy lépést se tett tovább.

– Cú, kutya igya meg a véredet! – kiáltotta a király.

Elérkeztek aztán a király kastélyába, ott kettőt-hármat táncoltak, de hamarosan fel is készültek, s vitte a vőlegény a menyasszonyt a maga házához. De az sem volt már akkor az a régi, zsúpfedeles kicsi ház. Építettek az óriások olyan kastélyt, különbet a királyénál! Három nap folyt a dínomdánom. Az apósa még a királyságot is átadta a szegény legényből lett vejének, az lett az új király.

Lakodalom után elment egyszer az új király vadászni. Felesége meglátta a kastélyuk padlásán a kislámpást, s hát hallja, hogy egy úriember mind azt kiabálja az utcán:

– Ki ad egy hitvány, ócska lámpást húsz új lámpásért cserébe?

Befut az anyósához az új királyné, s azt mondja:

– Anyámasszony, van nekünk egy hitvány, ócska lámpánk a padláson, adjuk oda ennek az úriembernek, mert húsz új lámpást ad érte.

Oda is adták neki, de hogy szavamat össze ne zavarjam, ez a nemesember a Veres Vitéz volt. Megpattintotta a kislámpást, s azonnal elészökött a tizenhét óriás:

– Mit parancsolsz, kedves gazdánk, tekintetes úr?

– Egyebet nem, az új királyt rakjátok be egy kőfalba! A kastélyát meg változtassátok vissza a régi kis kunyhóvá.

Azután bement az új királynéhez, s azt mondta neki:

– Szívemnek szerelme, te az enyém vagy, én a tiéd, ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket egymástól!

S már fogta is karon, vitte el magához a városba, ahol ő lakott.

A vénasszony meg ottmaradt a kicsi kunyhóban a macskával, amit még a fia vett az orsó fonal árán. Várta,

csak várta haza a fiát. Azt tudta, hogy elment vadászni, de azt nem, hogy életben van-e még.

Egyszer a kismacska így szólt:

– Elmegyek, megkeresem a gazdám.

Megindult, oda, ahol a gazdája kőfalba volt rakva. Beszimatolt a kőfal közé, s megérezte a gazdáját. Futott ide, futott tova, hogy beszélhessen vele. Felfutott a kőszikla tetejére, s egy nyíláson át meglátta, hogy ott van a kősziklában.

– Hát itt vagy, édes gazdám?

– Itt biz én, édes kicsi macskám.

– Éhes vagy-e, szomjas vagy-e, édes gazdám?

– Szomjas nem, de éhes vagyok erősen.

– Légy csak nyugodt, mindjárt hozok, amit egyél.

A kismacska lejött a kőszikláról, bement a legközelebbi városba egy pékhez. Megvárta, amíg mind lefeküdtek, akkor megfogott egy nagy kenyeret. Húzni kezdte, de nem bírta. Elékapott egy nagy kést, a kenyeret kétfelé vágta, egyik felét megette, a másik felét elvitte a gazdájának. Mikor felért a kőszikla tetejére, megkérdezte:

– Aluszol-e, édes gazdám?

– Nem aluszom, kedves macskám.

– Hoztam egy fél kenyeret, el tudnád-e kapni, ha bevetem ezen a nyíláson?

– Elkapom én, csak hajítsad!

Behajította.

– Még egy kérésem volna, édes macskám, ha meg tudnád tenni.

– Mi lenne az, édes gazdám?

A kislámpást el tudnád-e hozni valami úton-módon a Veres Vitéztől?

– Ne búsulj semmit, édes gazdám, mert elhozom három nap alatt.

Leszállott a kismacska a kőszikláról, megindult, s elment abba a városba, ahol a Veres Vitéz lakott. Megállott a kapu előtt. Már esteledett, mire odaért. Megvárta, míg lefeküdtek, akkor beugrott az ablakon.

Széjjelnézett a palotában, s meglátta, hogy a gazdájának a kislámpása egy szegre van felakasztva, a Veres Vitéz pedig tátott szájjal aluszik. Gyorsan leakasztotta a kislámpást a szegről, s kiosont a szobából.

Csakhamar megébredt a Veres Vitéz. Látja, hogy nincs a kislámpás. Felkölti a feleségét, keresik mindent, de hiába, mert a kismacska akkor már a kősziklánál járt vele.

– Aluszol-e, édes gazdám? – kérdezte.

– Nem aluszom, de csak a lélek él bennem.

– Ne búsulj, mert elhoztam a kislámpást. Bevessem-e a kőfalba a nyíláson?

– Ne vesd be, édes macskám, mert összetörik. Hanem szállj le a kőszikláról, s ott az aljában pattintsd meg a kislámpás ajtaját. Előszökik belőle tizenhét óriás, s kérdi: – „Mit parancsolsz, édes gazdám?” – Mondjad: – „Egyebet nem, csak ezt a kősziklát úgy hányjátok el, mintha itt sem lett volna.”

Úgy is történt. Kiszabadult a király. Örömében összevissza csókolta a kismacskáját, amiért megszabadította a haláltól. Azt mondja a kismacska:

– Azért mentettelek meg, édes gazdám, mert te is megmentettél engem, mikor a vízbe akartak nyuvasztani.

A szegény legényből lett király akkor megindult a kismacskával a felesége után. Megérkezett a Veres Vitézhez. Hát ott éppen vacsoránál ültek, mikor betoppant az ajtón. Kérdezte:

– Hogy szereted te, Veres Vitéz az életedet?

– Ahogy neked tetszik, éppen úgy bánj el velem – felelte a Veres Vitéz.

– Az az én dolgom, hogy bánok el veled, csak mutasd meg előbb, miből áll ez a kastély.

– Mit mutassak rajta? A tálason van négy vasvessző, csapd meg velük a kastély négy szögét, s lesz belőle aranyalma. Ha az almát felveted, ismét éppen ilyen kastély lesz belőle.

Akkor lecsapta az új király a Veres Vitéz fejét.

– Menjünk haza, kedves feleségem – mondta aztán.

Levette a négy vasvesszőt a táláról, megcsapta a kastély négy szögét. Lett belőle aranyalma. Az aranyalmát a zsebébe tette, s hazamentek az anyjához, a zsúpfedeles kicsi házikóba. Mikor hazaérkeztek, felhajította az aranyalmát, s lett belőle olyan palota, hogy mikor a hold feljött, huszonnégy ablaka megnyílott, s mikor a nap lenyugodott, huszonnyolc ablaka betevődött.

Akkor az új király közhírré tétette minden városban, hogyan szabadult meg a haláltól, s meghívott mindenkit a kastélyába. Meg is jelent ott román, magyar, cigány, tót, még a huncut német is, s olyan lagzit csaptak, amelyet még nem látott a világ. Békességben mulatéroztak hat álló esztendeig. Tál, tányér volt elég,

de olyan vendég nem sok akadt, akinek egy csepp leves is jutott.

Egyszer aztán csak véget ért a mulatság. De a szegény legényből lett király még ma is él feleségestül, iastul, fiastul, macskástul, ha azóta meg nem halt.

KENYERESPAJTÁSOK

Egyszer egy macska fogott egy egeret. Nem ette meg mindjárt, játszadozott vele. Aztán mégis megsajnálta, olyan ügyes kis egér volt.

– Tudod-e, mit gondoltam? – ajánlotta neki. – Legyünk kenyerespajtások. Te minden kicsi lyukba beférsz, minden kamrába be tudsz surranni, aztán majd megmondod, melyikben mi van, hová érdemes beszöknöm az ablakon. Lesz bőven ennivalónk.

Hej, örvendett az egér, hogy meghagyta az életét, s meg lesz is, mit egyék.

Jól van. Kezet csaptak, markot ütöttek: legyünk hát kenyerespajtások.

El is helyezkedtek szépen egy nagy egérlyukban, ahova a macska is befért.

Na, aztán az egér idefirtatott, odafirtatott, s egyszer csak bejutott egy kamrába. Ott megtalált egy nagy fazék zsírt. Mondta a macskának:

– Ráakadtam egy nagy fazék zsírra. Azt valahogy ki kéne lopnod onnan, akkor aztán lesz mivel főznöm egész télen.

Mert hogy ne feledjem, az egér örökké csak az enni-valót készítette, főzött, mosogatott, még rendet is csinált, a macska pedig örökké ide-oda kódorgott.

Azt mondja a macska:

– Jó, beszököm valahogy, mikor nyitva lesz az ablak, s kilopom a fazék zsírt.

Úgy is lett. A macska megleste, mikor áll nyitva a kamra ablaka, aztán beszökött, beledugta a fejét a zsíros fazékba, és kihozta mindenestül, mert jól bele volt fagyva a zsír.

Mondja aztán az egérnek:

– Te, itt a sok zsír. De hová tegyük, ahol más egér vagy más egyéb szerzet rá nem akad? Itt nem lesz jó helye. Tudod-e, mit gondoltam? Vigyük el a templomba, a szószék alá. Ott egér se jár, más se, semmi se.

– Na jó – felelte az egér. Megfogták, elvitték a fazekat a templomba.

Egy darabig aztán eszébe se jutott az egérnek a zsír. De már egyszer kezdett volna szüksége lenni rá. Csak-hogy a macska másképp gondolta.

– El kell mennem itthonról, mert keresztelőre hívtak – mondta. – Született a bátyámnak egy kicsi macskája.

– Hát eredj akkor, tartsad keresztvíz alá.

Elmegyen a macska, de hová? A templomba, a szószék alá. Kinyalja a zsírnak a tetejét. Mikor hazaér, kérdi az egér:

– Na, megkeresztelték a kicsikét?

– Meg.

– S minek keresztelték?

– Tetejétnyaltának.

– Nahát ilyet se hallottam még, ilyen nevet.

– De már hiába, ezt így keresztelték.

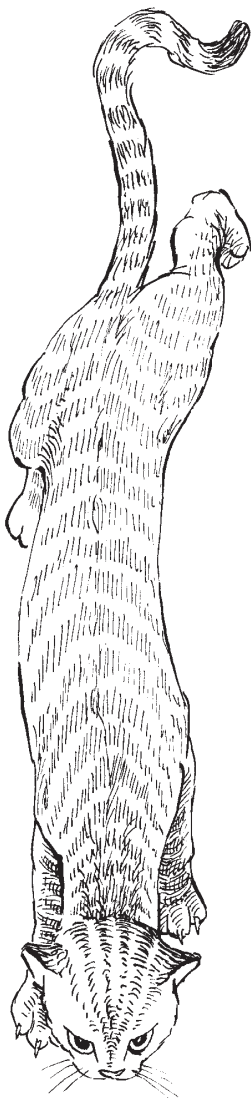
Telt-múlt az idő. Két-három nap múlva megint eszébe jutott a macskának a zsír. Azt mondja az egérnek:

– Már megint meghívtak keresztelőre. Egyik rokonnak fia született.

– Mennyi rokonságod van, hogy mind csak téged hívnak! De hát eredj!

Elmegyen a macska, egyenest a szószék alá, a zsírosfazékhoz. Most már kinyalta félig. Aztán felment egy pajta padlására, ott kényelmesen elheveredett. Sokára ment haza.

Azt kérdi az egér:

– Na, minek hívják a kicsikét?

– Félignyaltának.

– Ne mondd! Ilyen nevet se hallottam még! Félignyalta!

– Már hiába, ha egyszer annak hívják.

Két-három nap múlva megint csak étvágya támad a macskának a zsírra. Mondja is, hogy megint el kell mennie keresztelőre.

– Hát téged mindenki keresztelőre hív? Már csak menj azért. Jó mulatást kívánok!

Elment a macska a szószék alá, hanem most már kinyalta egészen a zsírt a fazékból. Mikor hazaért, kérdezte az egér:

– Na, megkeresztelték a kicsikét? Jól telt az idő a keresztelőn?

– Jól telt. A keresztelés is megvolt.

– S minek keresztelték?

– Fenékignyaltának.

– Nahát, ilyen nevet se hallottam még.

– Márpedig ezt adták neki.

Eltelt megint egy hét, vagy kettő, vagy ki tudja, mennyi idő, de az egérnek már nagyon hiányzott a főzéshez a zsír.

Szólt a macskának:

– El kéne menni a zsírért.

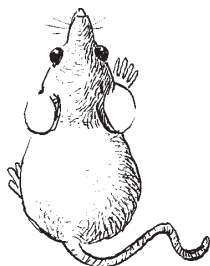
– Hadd el!

– Nem úgy van az! Hozzuk már haza azt a zsírt!

– Ráér az még! Van még mit ennünk.

De az egér csak sürgette, hogy hozzák már el.

A macska csak a vállát vonogatta:

– Hozzad, ha akarod. Én nem megyek sehová!

Na, elmegyen az egér a templomba, a szószék alá, hát látja, hogy a fazék fel van borulva, és egy csepp zsír nem sok, annyi sincsen benne. Hazaszalad nagy mérgesen:

– Mit csináltál? Mind megetted a zsírt! Hát oda jártál te keresztelőre? Azért mondtad, hogy Tetejétnyalta? Aztán Félignyalta? Aztán Fenékignyalta? Hát hogy gondoltad ezt? Ez a becsület?

S a kicsi egér elkezdett ugrándoizni a macskával szemben, szidta, gyalázta, veszekedett vele. Mondta a macska kétszer is:

– Hallgass el, te, mert nem lesz jó vége!

Dehogyis hallgatott az egér! Úgy bosszantotta a zsír, hogy csak kiabált tovább.

Megint csak mondta neki a macska:

– Hallgass el, mert megbánod!

Csakhogy az egér nem bírta elhallgatni, olyan rettentő mérges volt.

Egyszer aztán elunta a macska. Úgy bekapta, hogy még a farka hegye is eltűnt egy szempillantás alatt.

AZ OKOS BORJÚ

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy szegény ember és egy szegény asszony. Gyermeük nem született, munkájuk se nagyon akadt, egész nap csak üldögéltek, beszélgettek s unatkoztak.

Azt mondta egyszer az asszony:

– Hallod-e, édes jó uram! Kéne vennünk egy borjút. Enni adnánk neki, gondoznánk, s jobban eltelne az idő.

– Jól van – bólintott rá az ember.

Elmentek a vásárra. Úgy esett, hogy egy olyan szép tarka borjacskát kaptak, hogy csoda.

Virág volt a neve. Jól tartották, megvakarták a szőrét vakaróval, megmosogatták a farkát cirokkefével, így aztán még szebb lett. Mint egy csokor bokréta.

– Hallod-e, édes jó uram! – szólt egyszer az asszony.

– Nem vetted észre, milyen okos ez a mi Virágunk? Mikor enni kap, úgy integet, mintha meg akarná köszönni. Ne vigyük el valami híres tanítóhoz? Iskolába járna, megtanulna beszélni, s öregségünkre még nagy hasznát vehetnének.

– Jól van – bólintott rá az ember.

Megvakarták vakaróval szépen Virágot, megmosták a farkát cirokkefével: olyan lett csakugyan, mint egy csokor bokréta. Ők maguk felöltöztek, s elvitték a városba egy híres tanítóhoz.

Odamennek, köszönnék:

– Jó napot, tanító úr!

– Adjon Isten, szegény ember, szegény asszony! Hát mit hoztak kendtek? Leánykát-e, vagy fiút?

- Hát mi csak egy Virágot hoztunk.
- Hát mi az? Hol van? Miért nem hozták be?
- Kinn van az ajtó előtt. Nem akar bejönni.

Kimegy a tanító, meglátja Virágot.

– Ejnye, hát egy borjút hoztak kendtek? Én gyermekeket tanítok, nem barmokat.

– Jaj, tanító úr, de ez olyan okos állat ám, ez a mi Virágunk, okosabb, mint akármelyik gyermek.

Addig beszéltek, addig könyörögtek a tanítónak, hogy fogadja el Virágot, hadd tanuljon, ők megfizetik a költségeket, hogy végül is azt mondta:

– Jól van, no, hát hagyják itt. Két hét múlva jöjjenek majd el újra, s akkorára meglátom, mire megyek vele.

Így hát a szegény ember, szegény asszony otthagyta Virágot, s elment haza. A tanító meg odaadta a borjút egy mészárosnak. Az levágta, és jó pénzért kimérte a húsát.

A szegény ember és a szegény asszony alig várta, hogy elteljék a két hét, úgy vágyott rá mind a kettő, hogy meglássa a kedves jószágát, aki már iskolás.

– Mit vigyünk neki, hogy ne menjünk üres kézzel?

Azt mondja az ember:

– Én viszek egy kéve csalamádét.

Az asszony meg azt találta ki:

– Én viszek egy szakajtó korpát, mert azt igen szerette nyalogatni.

Így hát felöltöztek szépen. Az ember vitt egy kéve csalamádét, az asszony meg egy szakajtó korpát. Mennek a tanítóhoz, köszönnek:

– Jó napot, tanító úr!

– Adjon Isten, szegény ember, szegény asszony! Eljöttek, ugye, hogy meglátogassák Virágot?

– Bizony el – mondják.

– Jaj, hát az olyan okos állat, hogy én azt nem is gon-

doltam. Tanítottam egy hétig, de hogy láttam, milyen okos, odaadtam egy ügyvédnek. Tanítsa tovább! Menjenek csak, én most nem érek rá elmenni kendtekkal, de útba igazítom, hogy odataláljanak.

Mutatta is mindjárt:

– Ezen az úton menjenek lefelé, s akkor forduljanak balra. Meglátnak egy nagy emeletes épületet, oda menjenek be. Ott lesz egy hosszú folyosó, benne padok, azokon emberek, s jobbról-balról sok-sok ajtó. Minden ajtóra ki lesz írva valami. Az egyikre az, hogy Virág ügyvéd. De azt megmondom kendteknek, hogy szépen beszélgessenek Virággal, mert nagy úr lett belőle, nem akárkicsoda. Nehogy felmérgecskés, vagy valami olyat mondjanak neki, amitől megharagszik!

– Nem, dehogy mondunk – ígérte az asszony –. örvendünk, hogy találkozunk veled.

Így hát fogta az ember a csalamádét a hóna alá, az asszony a szakajtó korpát, s elindultak abba az irányba, amerre a tanító mutatta. Meg is találták az embereket: ültek, beszélgettek. Ajtók voltak sorba, s mindegyikre ki volt írva valami. Leültek ők is egy kicsit, szusszantak egyet, aztán megkérdezték egy asszonytól:

– Jóasszony, mondja csak meg, melyik ajtóra van kiírva, hogy Virág ügyvéd?

– Erre ni! – mutatta mindjárt.

Odamennek az ajtó elé, leteszik a csalamádét s a korpát, koppantanak. Belülről kiszól valaki:

– Tessék!

Nagy serényen bemennek, köszönnek:

– Jó napot!

– Jó napot!

Ott ülnek vagy hárman-négyen.

– Kit keresnek kendtek? – kérdi egy olyan fiatalabbacska ügyvéd.

– Hát mi bizony Virág ügyvédet keressük.

– Az én vagyok.

No, akkor az asszony csak nekiesett. Odament, s elkezdte ölelgetni, csókolgatni az ügyvédet.

– Jaj, édes Virágom, hogy megnőttél, be szép lettél! Hát alig ismerlek meg!

Meglepődött az ügyvéd.

– Jaj, nénike, hát én nem ismerem kendteket! Kicsodák, micsodák kendtek? Honnan ismernek engem?

– Jaj, dehogynem ismersz! Hát mennyit gondoztunk mi téged! Csak nem felejtetted el? Ajándékot is hoztunk, amit úgy szerettél! – s hamar kifordult az ember s az asszony, bevitték a kéve csalamádét, a szakajtó korpát, s odatették az asztalra.

– Itt van, ni! Ezt te erősen szeretted! S ez a legjavából való! Egyél csak, kóstold meg, milyen jó!

– Vigyék innét – kiáltott rájuk az ügyvéd –, mert kihajítom kendtekkal együtt. Ne szégyenítsenek itt meg engem!

– Jaj, jaj! – siránkozott az asszony. – Hát érdemes volt annyit gondozni téged? Mennyit vakargattuk a vakaróval a szőröd, cirokkefével mosogattuk a farkad, hát te ezt mind elfelejtetted?

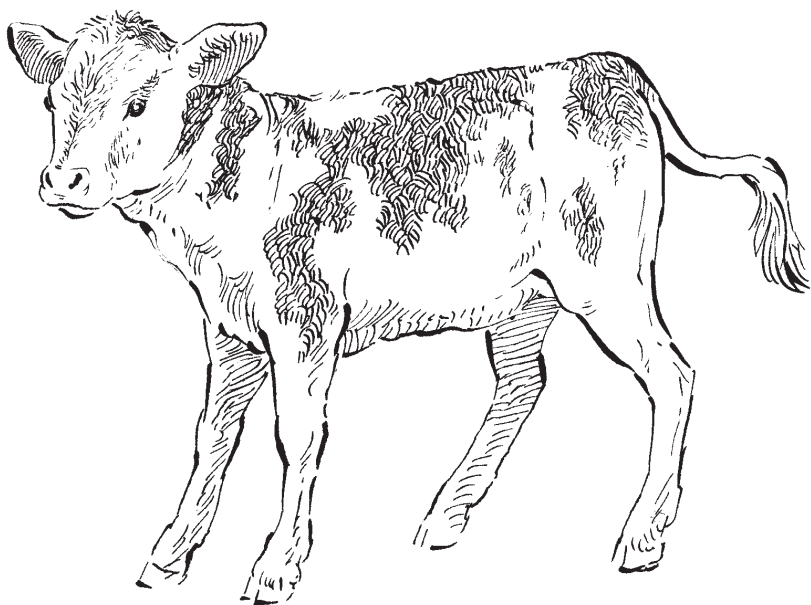
Hű, hogy megharagudott az ügyvéd!

– Elmenjenek innét, míg jól van dolguk! Szégyentele-
nek! Hogy miket mondanak rám!

A szegény ember s a szegény asszony nagy szégyen-
kezve, sírva jött ki, hogy így leszidta őket az ő Virágjuk,
hogy enynyire elfelejtkezett róluk. Pedig mennyit köl-
töttek rá, ki is taníttatták, s most, hogy ekkora úr lett
belőle, nem törődik velük egy szemet se, még meg se
akarja ismerni őket.

Nagy búsán elmentek haza, s megfogadták, hogy
inkább kettesben maradnak, mint hogy még egy Virágot
vegyenek, s ekkora úr legyen abból is.

Ma is csak kettecskén éldegélnek, ha azóta meg nem
haltak.

SZEGÉNY EMBER HALOTTNAK TESZI MAGÁT

Volt egyszer, hol nem volt, volt valahol egy szegény ember meg egy szegény asszony. Azt mondja egyszer az ember a feleségének:

– Menj el, anyjuk, a szomszédhoz, kérj tőle egy garast kölcsön. Majd ha kirendeli az Isten, megadjuk valahogy.

De a jó Isten is nyilván úgy gondolkozott, hogy öregek már kicsivel beérik. Nemhogy kirendelte volna nekik azt a garast, de bizony elnézte, hogy még jobban megszoruljanak. Azt mondja az öreg újra a feleségének:

– Menj el, anyjuk, a felső kománkhoz, kérj kölcsön egy húszast, amíg megadhatjuk.

Majd aztán az alsó komájukhoz is elküldte két húszasért kölcsön. Na, telt-múlt az idő, de az adósságot megadni sehogy sem tudták. Hát megszólította a szomszédja az öreget, meg a két koma is, hogy adja meg az adósságát.

– Megadom, megadom – mondta a szegény ember –, mihelyt az Isten kirendeli, mindjárt.

Hanem ezek szorítani kezdték a kölcsönért. Így meg úgy, bíróság elé viszik a dolgot, ha ki nem fizeti az adósságot. Búsult, tépelődött a szegény öreg, hogy ő most mit tegyen. Azt mondta a feleségének:

– Tudod mit, anyjuk? A jó Isten, úgy látszik, már egészen levette rólunk a gondját. Sem munkát nem rendel, sem másképpen nem segít rajtunk. Mink ezt a pénzt megadni soha nem tudjuk. Beperelnek, s vénségünkre az adósok tömlöcébe kerülünk. Hanem gondoltam én egyet... Halottnak teszem magam, te harangoztatsz, ők

eljönnek halottlátni. Sajnálkozásukban akkor csak kimondják, hogy elengedik a kölcsönt, és így nem kell majd megadnunk a pénzt.

— Hát édes apjukom – felelte az asszony –, ha így látja jónak, tegyünk így.

Erre az öreg egy szempillantás alatt megcsinálta magának a nyújtópadot. Kinyújtóztatta magát. Az asszony elment a paphoz, hogy harangoztasson, mert meghalt az ura. Gyűlni kezdtek a halottlátogatók. Jöttek a kölcsönadók is, hogy utoljára még megnézzék. Azt mondja az alsó komája, akitől két húszast kapott:

– Szegény jó komám! Az igaz, hogy tartozik nekem két húszassal, de azért mégiscsak jó ember volt. Én el is engedem neki az adósságát.

Mondja a felső komája:

– Biz én is el a húszast, amivel tartozik nekem.

– De biza én nem engedem el a garasomat! – mondta a szomszéd.

Na hát azután az ottvaló szokás szerint éjjelre bevitték az öreget a temetőben lévő kápolnába. Hanem a garasos szomszéd is ment utána. Ő nem engedi a garasát a sírba vinni. Amíg ráhelyezték az öreget a ravatalra, ő is beosont, s meghúzódott a padok alatt. Csakhogy amint egyedül maradt a holtak hazájában, egy holt ember társaságában, úgy inába szállott a bátorsága, hogy jóformán szuszogni se mert. S amíg elgondolta, hogy tán mégse istenes dolog egy garasért így szívóskodnia, zajt hallott kívülről. Nyílik a kápolna ajtaja, s lép be a kápolnába tizenkét tolvaj. Az öreg fejénél lévő egyetlen szál szegényes faggyúgyertyát magukhoz veszik, s annak a világánál kezdenek el osztozkodni a rablott kincseken.

Kitesz a tolvajkapitány ezerkétszáz forintot, s azt mondja:

– Ennyi a keresmény, s ez az aranymarkolatú kard. Hanem addig a pénzt nem osztjuk fel, míg el nem döntjük, kinek adjuk a kardot.

Haj, elkezdik mondani a tolvajok, ki-ki a maga hőstettét, hogy miért illeti őket a kard.

– Nem addig van az – mondja a kapitány –, így nem érünk célhoz. Amelyik most követi el a legnagyobb hőstettet, azé legyen. Fogjátok a kardot, s amelyik azt az embert a nyújtópádon egyetlen vágással kétfelé szeli vele, az megérdemli, hogy neki adjuk.

Menten kézbe is kapta, aki leghamarább elérte, s egy pillanat alatt a koporsónál termett. Na, eddig még csak bírta az öreg a nyújtópádon a hallgatással, hanem amikor a rabló nekihuzakodott, hogy a karddal őt kétfelé szelje, elhagyta a bátorsága. Felugrott a ravatalról, s akkorát kiáltott, hogy belécsendült a kápolna.

Haj, lett erre riadalom a tolvajok közt olyan, hogy egymás hegyén-hátán rohantak ki a kápolnából. Ijedtükben még a pénzt is ott felejtették.

Ment is oda az öreg mindjárt a nyújtópádtól, hogy magához vegye. De már erre vérszemet kapott a garasos szomszéd is. Elkezdte:

– De még én is itt volnék, édes szomszéd!

– Na, ha itt van, itt a pénze – mondta az öreg, s a pénz felét, hatszáz forintot, a markába nyomta. A garasos nagy ízibe zsebre rakta, de nem volt neki elég.

– Na ez megvan, édes szomszéd, de adja meg most a garasomat is!

Hát amíg ezek a garas felett osztozkodtak a kápolnában, addig künn a tolvajok is észbe kaptak. Tárgyalni kezdték, hogy nem kellett volna olyan erősen megijedniük. Azt mondja a kapitány: ő elmegy, s bekukucskál az ablakon, hogy mi van odabenn.

Így is történt. Hanem a szegény ember benn a kápolnában épp akkor pillantott az ablakra. Tüstént odapattant, s egyet se nézte, mikor, hogyan, honnan került oda az a sapka, amit meglátott, hanem nagy hirtelen lekapta a rablókapitány fejéről. Szemközt csapta vele a garasáért olyan istenesen követelődző szomszédját, s rákiáltott nagy mérgesen:

– Itt a garasa, aztán legyen elég!

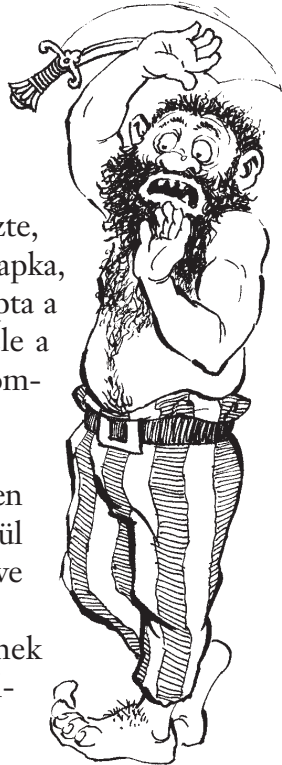
A rablókapitány úgy megrökönyödött ezen a nem várt eseten, hogy ijedtében ész nélkül futott vissza a többi rablóhoz. Nagy lihegve kiáltotta:

– Csak meneküljünk innen szaporán, kinek amerre lehet, mert annyian vannak a kápolnában, hogy a felosztott ezerkétszáz forintból még egy-egy garas se jutott mindeniknek. Az egyik követelőt az én fejemről lekapott sapkával elégitették ki!

Úgy megijedtek erre a tolvajok, hogy soha többet még a környékére se mertek menni annak a kápolnának.

A szegény ember pedig hazaballagott nagy örömmel, s vele a garasos szomszéd is.

Így volt, igaz volt. Én is ott voltam, magam láttam. Aki nem hiszi, járjon utána. Vagy hágjon fel a hiszemfára, s vessen keresztet magára!

AZ ÖREG KOVÁCS

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény kovács. Annyi gyereke volt, mint rostán a lik, még egy szemmel annál is több.

Ez a szegény öreg eljárt az erdőre fát szedegetni. Amint szedi, szedegeti, találkozik egy tündérrel. Kérdi tőle a tündér:

– Nem tudnál-e nekem egy jó erős szolgát keresni a faluban?

Ígérte, hogy elmegy, és majd hív valakit. De hazafelé ballagtában gondolt egyet. Neki is jó lesz az a munka, ha már ilyen sok gyerekkel áldotta meg az Isten. A tündérek biztos jól fizetnek.

Odahaza aztán azt is elmondta a feleségének, hogy elmegy szolgálni a tündérekhez. Egy évre rá jön majd csak haza. Hoz legalább egy kis pénzt a házhoz.

A felesége bele is egyezett. Csak menjen az ura és keressen.

Hát az öreg kovács elbúcsúzott a családjától, és elindult. Találkozott az erdőben a tündérrel. Mondta neki, hogy ő jött, ő fog hozzájuk elszegődni.

– Gyöngé vagy te ehhez! Nagyobb erőre van itt szükség, fiatalabb emberre – mondta a tündér.

De az öreg csak bizonygatta, hogy ő nagyon erős.

Na jó, megfogadta a tündér egy évre, háromszáz forintért.

Elindultak együtt. Hát amint mennek az úton, felhúzza a tündér egy szál fát gyökerestül, és mondja a kovácsnak, hogy egy ilyen ő is hozzon haza. Nézgelődik a szegény öreg szemre-főre, hogy tudna ő egy ilyen fát felhúzni.

Nem bírja ő azt! Hát gondol egyet, s elkezd tekerni egy gúzszt, de jó hosszút.

Kérdi a tündér, mit csinál.

– Én csak egy gúzszt, de jó hosszút, amivel összeköthetem az egész erdőt.

– Minek az?

– Hát haza akarom vinni az erdőt!

– Miért vinnéd haza?

– Hát csak nem járkálok el egy-egy fáért!

Megörült a tündér, hogy ilyen erős szolgát kapott. Mondta neki:

– Ne töltsd most az időt, mert sietek. Gyere csak velem!

Hazaérnek, ledobja a tündér a fát az udvaron, s bemegy a kováccsal a házba. Kérdik a társai:

– Mit akarsz ezzel az öreg bácsival?

– Megfogadtam szolgálni. Nem baj, hogy öreg, mert ereje, az aztán van neki! Éppen a mi házukba való! Ilyen szolgánk nem is volt még.

Megörült a többi tündér is, hogy ilyen jó erős embert kaptak. Megvacsoráztatták, és mondták neki, hogy most lefekhet, csak holnap kezdik a munkát. A szegény kovács dugig belakott – nem úgy, mint otthon –, s aludt rá egy jót.

Reggel ahogy fölkelt, nilátott söprögetni. Ahogy ott söpröget, odaszól neki a tündér, aki felfogadta, hogy hozzon egy vödör vizet ebéd-főzéshez. Megy az öreg a vödörért, kérdi, merre van. Mutatja az egyik tündér, hogy ott van, ni. Hát ott állt egy legalább kétszáz literes nagy vaskád. Még üresen se bírta volna megmozdítani az öreg.

Kért egy kapát és egy ásót, kiment a kúthoz. Kérde tőle a tündér, mit csinál.

– Beviszem a kutat, mert én avval a kis bögrével nem járkálok ki vízéért!

– Be ne hozd, mert még eláraszt bennünket a víz!

Kapja a tündér a vaskádat, és beviszi inkább ő maga a vizet. Mondja a többinek:

– Ez az öreg kovács be akarta hozni az egész kutat.

– No, akkor ez túlon túl erős, vigyázni kell vele!

Mondták neki azt is, hogy hozzon szalmát a kazalból. De hát szégyellt volna az öreg olyan keveset hozni be, amennyit elbírt. Tekert inkább egy csoda hosszú szalmakötelet, és kezdte a kazlat össze-vissza körülkötozgetni.

Megy oda a tündér.

– Mit csinálsz?

– Beviszem mind a szalmát, én nem járkálok ki ilyen kevésért.

– Az Istenért, be ne hozd az egész kazlat! Majd én viszek be inkább, amennyi kell.

Ezzel fölszúrta a villára majdnem a kazal felét, és vitte be.

Elmondja bent a többinek, hogy most meg a kazlat is be akarta hozni az öreg. Csóválják is a fejüket. Még ilyen! Egyszer még őket is agyonveri, amilyen ereje van. El is határozták, hogy elküldik az öreget a háztól. Kifizetik az eddigi bérét, aztán hadd menjen haza.

Csak hogy az öreg kovács megmakacsolta magát. Ő nem megy haza. Ő egy évre szerződött, s el nem megy előbb.

Akkor megbeszélték egymás között, hogy megölik az öreget. Felszedik a deszkát a padláson, odahordanak nagy marha köveket, és rádobálják őket éjjel az öregre.

Hanem az öreg kovács kifülete, mit beszélgetnek. Volt a tündérek kamrájában egy halott ember, fölállítva

a fal mellé. Gondolt egyet, s odatette éjjelre a halottat a maga ágyára, ő meg odaállt a halott helyére. Éjfél felé hallotta ám, hogy dobálják a köveket az ágyára. Utána még be is mentek a tündérek szépen, csöndesen, hogy megnézzék, meghalt-e csakugyan. Látták, hogy ott fekszik holtan, mert azt hitték, hogy ő az. Akkor felmentek az emeletre, és örömben mulatozni kezdtek. Az öreg meg visszavitte a halottat a helyére, lefeküdt az ágyára, s jól aludt reggelig.

Mennek be reggel a tündérek, hogy vigyék ki őt is a kamrába, a másik halott mellé. Hát az öreg félkőnyékre dőlve fekszik az ágyon, és pipázik. Meglepődnek nagyon. Megkérdik tőle, milyen helye volt az éjjel, hogy aludt.

– Hát a helyem, az jó lett volna, ha nem söprögetitek éjjel a padlást, aztán a sok szemét mind ide nem potyog.

No, most még jobban megijedtek a tündérek. Elhatározták egyik este, hogy jó nagy dorongokkal verik agyon álmában az öreget. Csakhogy ő ezt is kifülete. A halottat fektette oda az ágyára, ő meg a halott helyére állt. Hát éjfélkor hallja ám, hogy zihog-zuhog az ágy, ütik a halottat. Mikor már jól elverték, megnézik, él-e még. Látják, hogy nincs benne egy szikrányi élet se.

Jól kifáradtak a tündérek is ebben a nagy munkában. Felmentek megint az emeletre, ott mulattak örömben.

Az öreg kovács a halottat újra a helyére vitte, ő még lefeküdt a maga ágyára, s aludt jóízűen.

Mennek be reggel a tündérek, hát látják, hogy az öreg megint a fél könyökére támaszkodva pipál. Kérdik tőle ijedten, milyen helye volt, hogy aludt.

– Hát a helyem, az jó lett volna, ha nem csipdes annyi bolha.

Most még jobban féltek, hogy mérgében egyszer megöli őket. Ha már agyonverni sem tudják, csak meg kell valahogy szabadulniuk tőle, akármit kér is érte. Ha egy zsák aranyat kér, még azt is meg kell adni neki.

Igy beszéltek egymás közt a tündérek, de olyan erős volt a hangjuk, hogy még a suttogásukat is meghallotta az öreg.

Bemennek hozzá másnap, s ígérnek neki sok pénzt, ha elmegy tőlük. De az öreg csak makacskodik, hogy ő egy évre szegődött, azt még leszolgálja. Így aztán végtére csak kialkussza az egy zsák aranyat.

Kimérik neki az utolsó aranyig, hogy vigye el. De hát hogy vinné, mikor meg se bírja emelni? Mondja is ám, hogy egyetlen zsákkal ő nem szégyenkezik, jöjjön egy tündér, vigye el neki. Hát jól van. Csak már egyszer tűnjön el.

Elöl ment az öreg kovács, a tündér meg utána. Hát ahogy a tündér szuszogott a teher alatt, úgy ugrált előtte a kovács. Ha beszívta a levegőt, hátraugrott az öreg, ha kilélegezte, előre ugrott, olyan erősen szuszogott a tündér.

Kérdi az öreget:

– Mit ugrálsz itt előttem?

– Azért ugrálok, mert félek, hogy elszaladsz a pénzzel.

Közben hazaértek. Nyomorúságos kis viskóban lakott az öreg kovács, pici ajtajú, ablakú, alacsony házikóban. A tündér majd beverte a homlokát a szemöldökfába, ahogy a zsák arannyal a vállán bement utána. Jó, leteszi a zsákot az egyik sarokba, aztán leül egy székre, mert nagyon el van fáradva. De az öreg jobb szeretné, ha már elmenne, nehogy észbe kapjon, hogy neki, nyomorultnak, mégse lehet olyan nagy ereje, hatalma.

Kimegy a feleségéhez a konyhába.

– Asszony, nyiss be egy idő múlva, aztán kiáltsd be, hogy gyűjjön gyorsan, apjuk, mert szakad le a padlásgerenda a sok felfüstölt tündérhús alatt!

Hát úgy is lett. Kisvártatva szalad be az asszony:

– Gyűjjön gyorsan, apjuk. Gyorsan, gyorsan!

– Mért? Mi baj van?

– Jaj, szakad le a padlásgerenda a sok felfüstölt tündérhús alatt!

Felugrik a kovács, szalad kifelé. No de a tündérnek se kellett több! Úgy megijedt, hogy azt se nézte, hol az ajtó, hanem csak rohant, kidöntötte a falat, és elszaladt.

Így aztán megszabadultak a tündértől az öreg kovácsék, s ottmaradt a sok pénz. A szegény kovácsból gazdag kovács lett, életük fogytáig volt nekik mit a tejbe aprítani.

A MEGELÉGEDETT EMBER INGE

Egyszer volt, de nem nagyon régen, nem is a világ végén, hanem itt, ebben a mi görbe országunkban, volt egy király, de nem akármilyen, hanem jóságos is, igazságos is. Aztán ez a király egyszer igen megbetegedett. Nagy bánat emésztette, az is lehetett a baja. Mert mindünnét csak a sok panaszt hallotta. Nem elég fehér a kenyér az uraknak, nem elég puha az ágya a katonáknak, meg minden más efféle panasz hallatszott.

Gondolta, útra kél, elindul, s addig megyen, míg meg nem gyógyul. De hát a sok udvarbéli nép nem engedte, meg a felesége se, míg meg nem hallgatják azt az okos asszonyt, aki mindenre tudott kádenciát.

– No jól van, hívjátok elő azt az asszonyt. Hadd hal-
lom, mit mond!

Jött is nagyon hamar, mert ott lakott a várban, hiszen ő dajkálta, ő nevelte az öccsével együtt a királyt, míg ember-nyi ember nem lett belőle. Mikor meglátta a király az asszonyt, el is mosolyította magát. Már ennek is megörültek az udvarbéliek, mert akkor már jó ideje nem látta mosolyogni senki.

– Na, dadus, mit ajánlanál, hogy meggyógyuljak ebből a nehéz bajból?

Hát a dada nézte-nézte a király tenyerét. Láta, hogy nem éppen sima, mert a favágást is megpróbálta már, csak hogy meggyógyuljon. De nem használt az se.

Aztán levetkőztette a dada a királyt derékig, hogy lás-
sa, nem ott van-e a baj? De ott se talált semmit, hacsak azt a két nagy kék foltot nem, amit akkor kapott a vállá-

ra, mikor egy szegény embernek segített zsákot vinni a malomba, aztán ráesett a gerenda.

Hát addig faggatta a király a dadát, míg az el nem árulta, mit gondol felőle:

– Felséges királyom, én már csak megmondom: addig ki nem gyógyul felséged e nehéz nagy bajából, míg egy megelégedett embernek az ingét nem veszi magára.

Hej, megörültek az udvari emberek: ez aztán nem nagy dolog. A király úgyszólván szeret országában járni-kelni, biztosan hamar talál egy ilyen embert.

Na jól van, másnap elindult a király. Legelőször is végigjárta az udvarbélieket. Van-e köztük, aki elégedett.

Egyik azt mondta: kevés a fizetés. A másik: nehéz a megélhetés. Megelégedve egy se volt.

– Nem lophattatok eleget – gondolta a király.

Ment tovább. Betért a városban több helyre, katonákhoz, papokhoz. Egyiknek kevés volt az abrak, amit a királyi magtárból osztottak, pedig még az udvaron is azon jártak a lovak. A másiknak nagyobb harangra kellett volna a király pénze, pedig minden sarkon csak úgy zúgtak a harangok.

Na hát, itt sincsen megelégedett ember? – gondolta a király. – Majd talán a falusiak között.

De ott se járt jobban. Ahová csak betért mint szegényes ruhába öltözött vándor, mindenütt panaszkodtak, hogy nagy az adó, kevés a termés, pusztul a jószág, és így tovább.

Hát egy estefelé, mikor már nagyon elfáradt, beért egy takaros kis faluba.

Na, itt biztosan megleszem, amit keresek – gondolta magában. Szállást kért az egyik házban, adtak is neki, jól aludt. Másnap újrakezdte a kérdezősködést, hol lelne egy elégedett embert, akitől elkérhetné az ingét.

A bíró azt panaszolta, hogy nagy a sár; ha jól megrakják a vásáros szekereket, hat ökör se bírja elhúzni őket, mégsem csináltat utat a király. A pap meg jószerével szóba sem állt vele, úgy el volt foglalva. Összefele írják a falu népét – mondta –, merthogy így kívánja a király.

De meglátott a király a pap udvarában egy szegény favágó embert. Olyan vidáman hasogatta a fát, öröm volt nézni.

Éppen akkor hozta neki a felesége az ebédet. Letette az ember a fejszét, s édesden megette a ciberelevest. Egy pár kanállal még hagyott a csuporban, hogy az asszonynak is jusson, hisz vagy evett otthon, vagy nem. Hát mikor jóllakott a két ember, elkezdtek beszélgetni, de olyan elégedetten, hogy csak úgy repestett a király szíve. Na hát mégiscsak meg fogok gyógyulni – gondolta –, mert itt az én emberem. Oda is ment hozzájuk, szóba ereszkedtek.

– Látom, van munkád is, meg jó feleséged, a mindennapra valótok is biztosan megvan, így ti csak meg vagytok elégedve a sorsotokkal, ugye?

– Hát bizony mi, hála a jó Istennek, meg vagyunk elégedve, cimbora. Van munkám, kenyerem, néha még egy kis hús is jut, mert a király nem engedi az esett marhát kimérni, így a feleségem mindig vesz belőle a kisbírótól, már úgy kéz alatt, akkor aztán azt is eszünk. Ennél többet, jobbat én nem is kívánok.

Hej, megörült a király! El is kezdte mondani rögtön:

– Hallod-e, te szegény ember, ha már ennyire meg vagy elégedve, add nekem az ingedet, hogy elvigyem a királynak, merthogy az nagy beteg, aztán csak akkor gyógyul meg, ha egy elégedett embernek az ingét veszi magára. Ne sajnáld ideadni, mert jól meg fogják azt fizetni neked, ne félj.

Hej, megvakarta a fejét a szegény favágó. Fel is állott nagy búsán a tőkéről, s úgy mondta szomorúan:

– Ó, te szegény jó cimbora! Sajnálom én a királyt tiszta szívemből, de nekem nincs ingem.

Avval kigombolta a felefalt ujjasát, s megmutatta a pucér mellét. Hát a király majd hanyatt esett, hogy egy szegény favágó így is lehet boldog, megelégedett, mikor inge sincsen.

Így aztán nagy bánatosan hazaindult. El is határozta, hogy beszélhetnek az urak, ő ezután is az ilyen ágrólszakadt szegény embereket szereti majd a legjobban, és segít is rajtuk, ahol csak tud, legalább annyira vigyék, hogy ing fedje a testüket. Mert az mégiscsak szégyen, hogy egy beteg király ne találjon inget egy ilyen jóra való emberen.

CSIPETKE

Egyszer elfelejtett feljönni a nap. A nagy sötétségben nem ismerte meg a révész, kit visz át a vízen: hogy az ördög fuvaroztatta be magát a mennyei tavakon az emberek közé. Csak amikor átértek, vette észre, hogy ennek az ő utasának lólába van. Meg is ijedt nagyon, de már mit volt mit tennie, csak elvette tőle azt az egy aranyat, amit kiszálláskor a markába nyomott.

Mire haza indult, mégis feljött a nap, s olyan szépen sütött, hogy szinte szikrát hányt a vizek felett. Na – gondolta magában az öreg révész –, megőrül az asszony az aranynak. Ő bizony nem mondja meg, kitől kapta. Merthogy az asszony nagyon istenes volt.

Nyitja az ajtót otthon, ahogy hazaér, de nem látja a feleségét. Nem ám, mert azt meglepte a fájdalom, és az ágyban feküdt, ott vajúdott keservesen. Mellette állt a bábaasszony, onnan az ágy mellől integetett a halásznak, hogy ne hangoskodjon (mert halász is volt, nemcsak révész), van egy kis baj. Hát nem is igen hangoskodott az, hanem lehúzódtott a kemence mellé a kispadra, és elszunnyadt menten. Nagyon el volt fáradva szegény feje.

Alig aludt el, nagy sikoltásra ébredt. Az asszony abban a percben szabadult meg a terhétől. Csakhogy nem ilyen magzatot várt a világra. A bábaasszony egy olyanféle kis valamit tartott a kezében, mint egy kölyökmacska. Így hát nem is fájdalmában sikoltott az asszony, hanem ijedtében, hogy ilyen kis szörnyeteg lett az ő gyermeke.

A halász odament az ágyhoz, s vigasztalni kezdte:

– Ne ríj már, hallod-e? Hányszor elmondtad: nem

bánnád, ha akkora gyermeked lenne is, mint egy csipet, csak már lenne. Hát ez nem sokkal nagyobb, de előtte az élet, ráér még megnőni.

Hanem az asszony csak rítt, csak rítt. Hogy így meg úgy, őt mindenki kicsúfolja, és ő szégyellni fogja, hogy ilyen macskakölyke lett. Hát amint ezt hallja a halász, igen megmérgekedik:

– Te asszony, elhallgass, mert ha ez a kis pulya felnő, nem cserél senkivel.

Addig-addig, hogy megnyugodott az asszony, s odavette magához a kislányt. Mert lány volt az istenadta.

Hát ahogy gondolja, gondozgatja, látja ám ő is, hogy nagyon szép kislányka lesz ebből. Nem volt még megkeresztelve, így elnevezte Csipetkének. De olyan ügyes, okos kislány lett csakugyan, hogy tenger sok öröme telt benne apjának-anyjának.

Húsvét előtt egyszer jól kitakarítottak, s megtalálták a halásznak azt a tarisznyáját, amit Csipetke születésekor hozott haza magával. Hej, megörült a halász, hogy abban egy arany van, s azt ő most a feleségének adja, vegyen valami gyönyörű szépet Csipetkének. Igen, de az ördög csak mutatja az aranyat, s most, amikor kivették a tarisznyából, csak egy darab kő volt az. Hát igen mérges is lett a halász, és szomorú az asszony, mert azt hitte: be akarta csapni az ura.

Mikor jól kiveszekedték magukat, csak odaadták a követ Csipetkének, hogy játsszon vele. A kislány nagyon boldog volt, hogy ilyen szép követ kapott, amit még hozzá akármi-lyen magosra lökött, mindig a markába esett vissza. Ha meg ellopta a többi pulya, estére a kő valahogy mindig visszakerült őhozzá..

Hát csak látta egyszer az asszony, hogy a Csipetke ágyában valami nagy fényesség ragyog. Odament, felvette: az is csak a kő volt. Nagyon bosszantotta, hogy már

hányszor becsapódott miatta, s elhatározta, hogy kilöki másnap az ablakon. Neki ne fogja ott a helyet.

Hát még alig virradt, odaszólt az urának:

– Hallja-e kend, vigye ki ezt a követ a házból, mert rontás van rajta biztosan. Csipetke is azért nem nő, mert mindig vele játszik.

A halász sem volt kevésbé babonás, mint a felesége, hát az asszonynak adott igazat. Meg sem kérdezték a kislányt, hanem elvitte reggel a követ, s belelökte a vízbe.

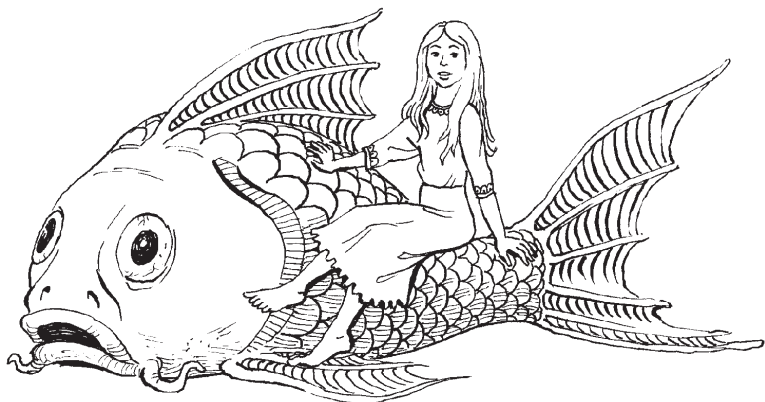
Igen ám, de mikor felkelt Csipetke, az volt az első, hogy a követ kereste. Sírt nagyon, s tűvé tett mindent, hogy megelje. De hiába, a kő nem volt sehol.

Egyszer kikerült a vízpartra Csipetke, s amint ott járál, s könnyeit hullatva belenéz a vízbe, hát csodák csodája, ott látja a maga kedves kis követ. Nem is nézett se jobbra, se balra, csak bele a vízbe. De ez az ördög műve volt, mert a mély víz mindjárt ellepte.

Sírt most már az asszony is – de tán még jobban az ura. Látták, hol esett a vízbe Csipetke, de se a teste, se a lelke nem jött fel: még csak egy bugyborék se jelezte, merre tűnhetett el.

Mikor magához tért a halász, elővette a hálóját, nekiindult, s kereste Csipetke holttestét, hogy legalább eltemessék, s egy-egy szál virágot vihessenek a sírjára. Minden hiába.

De nem is lelhetette meg Csipetkét. Mert amint az belépett a vízbe, egy lépcsőre talált a lába, és ment-ment lefelé. Már el is fáradt, de még mindig nem ért a víz fenekére. Leült, hogy pihenjen egyet, s ott látta a követ maga előtt ragyogni, tündökölni, ezért nem is félt. Aztán újra elindult, és nagy sokára elért a fenékre. Ott már minden tündökölt és csillogott körülötte. Amint széjjelnézett, egy pompás kastélyt látott.

Egyebet nem tehetett, mert bemenni nem tudott: leült az ajtóba, és várt, várt. Hát úgy déltájban csak látja, nyílik az ajtó. Kinéz rajta egy gyönyörűséges szép lány, és azt mondja:

– Jaj, kedves Csipetke, gyere be onnan, mert ha jön az apám, megesz téged.

– Na, csak tán nem? – de azért hamar belépett az ajtón.

Ó, be szép volt ott minden! Aranyból volt még az ajtó kilincse is. Hát körüljárták a sok szép szobát. Cso-dálkozott Csipetke. Úgy szeretett volna hazaküldeni valamit az édesanyjának, de hát nem lehetett. Így aztán megkérdezte: kié ez a sok gyönyörűség? Azt mondták neki: az örökkévalóságé.

Na, evvel se tudok többet – gondolta Csipetke. Egy jó idő múlva meg azt kérdezte: meddig lesz ő itt ebben a csodaszép kastélyban? Arra azt mondták, hogy mindörök-re, mert önként jött ide.

Elszomorodott a kis Csipetke, mert nagyon vágyódott már az anyja meg az apja után. Na, gondolta magában, valamit csak kéne tenni itt is. Addig-addig, hogy ki tudott jutni a palotából. Megtalálta a lépcsőt, s ment, ment felfelé. Mikor már nagyon elfáradt, lefeküdt a lép-

csőre, vagyis azt hitte, hogy arra feküdt, pedig az egy nagy halnak a háta volt.

Azon a napon egy olyan nagy halat fogott a halász, hogy alig bírta kivenni a hálóból. Aztán, halljatok csodát, ennek a halnak a hátán egy olyanforma kislány ült, mint amilyen az ő Csipetkéje volt. Bevitte a feleségéhez a halat. Az betegen feküdt az ágyban, mert már igen gyötörte a bánat. Hát amint meglátta a halat, s annak a hátán az ő kis Csipetkáját, örömeiben sírva fakadt. Ölelték, csókolták a kislányt, a papot is elhívták, s nagy lakomát csaptak, sütöttek, főztek volna, ha van miből. De nem volt. Így csak nézték mindig egymást meg a kislányt, aki bizony nem nagyon nőtt, de jó volt, okos volt. Elmesélte, merre járt, miket látott, és mit akart hazahozni, de nem adtak neki a sok drágaságból. Még az ő szép kis köve is ottmaradt.

Nem bánta az anyja a kincset, mert azt mondta: neki a legnagyobb kincs a kislánya, az ő drága kis Csipetkéje. De aki nem hiszi, járjon csak utána, Hiszem városában maga is meglátja.

AGYÉMÁNTEMBERKE

Volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren túl, de heted-hét országon hogy túl-e vagy innen, arra már nem emlékszem, elég az hozzá: volt egyszer egy igazlelkű király. Párját ritkította messze földön. Mégis, mégis, huszonöt éves házas létére nem volt neki még akkora fia sem, mint egy cső kukorica. Pedig lefektében, felkeltében örökké csak ezért imádkozott. Addig-addig, hogy egyszer hangot hallott álmában:

– Térdepeltesd le holnap a feleségedet a palota küszöbére, s meglesz, amit kértek.

Így is történt. Idejére olyan szép fia lett a királyné aszszonyának, hogy messze földről a csodájára jártak.

Megvolt a nagy öröme a királynak, de még a királynénak is. Felnőtt a királyfi, s olyan ügyes, okos legényke lett belőle, volt már kire hagyják a királyságot.

Nagyon szerette a királyfi a vadászatot. Jön haza egyszer a vadászatból, hát látja, hogy körülvesznek a kopók egy nagy szálfát, s ugatni kezdik. Erőszakkal sem lehetett őket elhozni onnan. Nézi, kerülgeti a szálfát, de nincs ott a világos világon semmi, a fa pedig mindenfelől ép, csupán a teteje egy kissé suta.

– Mi a csodát érezhetnek ezek a kutyák? – töpreng a királyfi, s megparancsolja a vadászának, hogy menjen csak fel szaporán arra a fára, nem lát-e odafent valamit.

Felmegy a vadász. Hát odafent egy lyuk vezet a fába, de van abban olyan világosság, hogy csak úgy káprázik belé a szeme. Felszól a királyfi, mikor ezt hallja:

– Akárki fia légy ott a faodúban, jöjj ki onnan, mert kifüstöllek!

Azt mondja egy hang a fából:

– Ha már ennyiben van, kimászok én innen, csak ne perzseld rám a fát. Ha összeégnék, úgysem vehetnéd hasznomat.

Ki is jött onnan. Hanem halljatok csodát: olyan szép picurka, ragyogó gyémántemberke volt, hogy a királyfi szinte hanyatt esett a bámulattól. Úgy megszerette mindjárt azt az inci-finci kis emberkét, hogy oda nem adta volna a nagyvilágon semmiért.

Hazavitte. Csináltatott neki színarany kalickát, akkorát, hogy jól elférjen benne, de még sétálhasson is, ha kedve tartja.

Történt egyszer, hogy az egész házban csak a királyfi maradt otthon egyedese gyelkére. Azt mondja akkor a gyémántemberke:

– Látod, te királyfi, engem bátran kiereszthetnél innen, úgysem mennék el semmifelé tőled.

A királyfi hitt neki. De alighogy kieresztette, úgy odalett a pöttömnyi gyémántemberke, mintha csak a föld nyelte volna el.

Haj, megbúsult a királyfi, de annyira, hogy senki nem tudta megvigasztalni, még a felséges édesanyja sem. Azt mondta az anyjának:

– Már csak, felséges anyámasszony, tarisznyaljon fel engemet, mert én most úgy elmegyek, hogy vissza sem térek, míg meg nem találom valahol a kerek világon az én gyémántemberkémet.

A szegény királyné sírva marasztalta, hogy ne menjen,

ne hagyja itt őket árván vénségükre, egy csepp gyermek nélkül. De olyan istenes lelket nem lehetett verni a királyfiba, hogy maradjon: elment.

Nekiindult egy rengeteg havasnak, s ment-mendegélt, tovább-tovább, éjjel-nappal szünet nélkül. Hanem akkora volt az a havas, hogy többet abból kiérni nem tudott. Pedig már az elemózsiája is egy befaló falásig elfogyott. Amint ott tébolyog, egy szép csörgedező forrás mellé ér.

Ő biza – gondolja –, ha ennie nincs mit, legalább iszik egyet ebből a hűvös havasi forrásból. Úgyis ez lesz az utolsó, mert már nem bírja sokáig étlenségében, fáradtságában.

Ahogy ivott egy jót, még jobban megéhezett, de anyyira, hogy nem bírt már magával, kirázta a tarisznyát a markába, hogy ami kis morzsalék még lehet benne, azt a nagy éhségét avval is enyhítse.

Amint ezt teszi, suhogást hall hátul. Odapillant. Hej, nagyot dobban a szíve, de csapja is össze a kezét végtelen örömeiben, mert kit lát maga mellett? A gyémántemberkét.

– Megszántalak, te királyfi – mondja az emberke. – S azért jöttem, hogy ha már ennyiben van, többet ne keress, és tudd meg azt is, hogy én mostanában hozzátok nem megyek. Hanem ha nem bírsz meglenni nélkülem, hát gyere, lássunk együtt országot-világot. Menjünk mindig napkelet felé, s hidd el, nem bánod meg.

Na, jól van. Úgy elmentek, hogy éppen egy királyi városnál állottak meg. Azt mondja a gyémántemberke a királyfinak:

– Te most menj fel a királyi kapuhoz, s ha kérdik, mi járatban vagy, mondd, hogy szolgálatot keresel. S állj aztán akármiféle szolgálatba, egyet se tarts semmitől. Adok egy pár kesztyűt, s bármilyen munkához látsz is,

örökké húzd a kezedre, megsegít ez mindenben. Ha pedig valamivel mégis megakadnál, hívj csak engem, ott leszek én rögtön segíteni a dolgon.

Avval a gyémántemberke ismét eltűnt.

Leül a királyfi a király kapujához. Kérdi a darabont, mi járatban volna. Mondja, hogy ő bizony szolgálatot keres.

– Na várj csak, a parádés kocsisnak éppen ma telik le az ideje. Bejelentelek a királynak.

Soha jobbkor. Behívatja a király a kis királyfit, megalakusznak szépen, amint illik, kezét is adnak rá, s avval megvan.

Hanem bezzeg hasznát vette a kesztyűnek! Olyan igazi szép kövér, tiszta, fényes lovai egy kocsisnak sem voltak az egész királyi istállóban, mint őneki.

Irigyelni kezdték a többiek. Egy sánta kocsis be is ment a királyhoz, hogy vádaskodjon rá.

– Így meg úgy, felséges királyom, ez az új kocsis olyan büszke, hogy még a lovászi munkáját is kesztyűs kézzel végzi. S avval kérkedik, hogy ha ő akarja, mind az egész áldott télen frissen kaszált sarjűfűvel tartja a lovait.

– S te hallottad-e – kérdezte a király –, hogy ezt mondta?

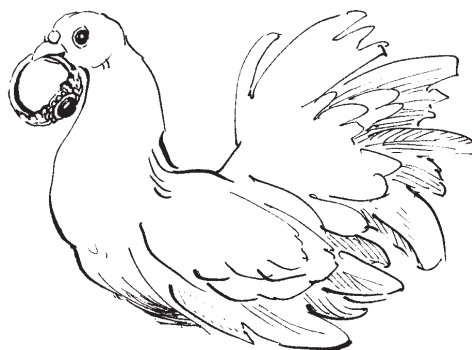
– Hallottam bizony, felséges uram, s szakadjon el tőből a nyelvem, ha nem igazat szólok.

– Na, küldjed be hozzám tüstént azt a legényt!

Bemegy a királyfi.

– Igaz-e, hogy te kesztyűs kézzel dolgozol? – kérdi a király.

– Igaz, felséges uram.

– Hát akkor az is igaz, ugye, hogy azzal dicsekedtél: ha akarod, frissen kaszált sarjűfűvel teletted ki a lovidadat?

– De már az nem igaz – mondja a királyfi. – Merő hazugság az egész, akárki mondta is.

Hanem a király nem sokat kérdezte, igaz-e, vagy nem igaz, csak megparancsolta, hogy a lovait pedig zöld fűvel telettesse ki, különben fejét véteti. S máskor ne kérkedjék, és a többit ne bosszantsa.

Lemegy a szegény királyfi nagy búsan az istállóba. Sóhajtozik, hogy mit is tehetne most.

– Istenem, Istenem – fohászkodja el magát –, bár jönne ide az a gyémántemberke, hogy kisegítene.

Csak megszólal erre egy hang a háta mögül:

– Sose búsulj, segíték én rajtad, csak mondd meg, mi bajod.

Visszanéz a királyfi, hát a gyémántemberke áll a háta mögött. Elpanaszolja neki, hogy s mint járt a királlyal.

– No, ezért egy cseppet se ölögesd magad a búval – mondja az emberke. – Eligazítom én, ha csak ennyi a baj. Hanem estére fogj csak be két lovat a terhes szekérbe!

Estére kelve be is fogja a királyfi a két lovat. Ülni akar fel a szekérre, nagy gondban, hogy merre is hajtson, hát a gyémántemberke már ott ül, s fogja a gyeplőt. Azt mondja a királyfinak:

– Te feküdj csak hátra, s aludj, amíg fel nem költelek. – Azzal egy nagyot kiáltott: – Előttem világosság, hátam mögött sötétség, legyünk egypár óra alatt meleg Indiában!

Csakugyan, alig telt el néhány óra, már költötte a királyfit. Az nézett ám széjjel, hogy majd a szemét bámulta ki. Sehogy sem érte fel ésszel, hogy ő lefeküdt havas tében, vad hidegben, s felébredt heves nyárban, forróságban. De még milyen szép vidéken! Csak úgy virult a fű, a fa.

Szól az emberke:

– Vegyed azt a kaszát, suhints egyet vele!

Vágint egyet a királyfi, hát csak omlani kezd a fű után. Percek alatt lett egy jó szekérre való.

Akkor meg azt mondja a gyémántemberke:

– Bukj át a fejedén, s hófehér galamb lesz belőled. Szállj le ahhoz a kápolnához, s nézd meg, kiket látsz ott. A király lányai tündéri erővel jönnek ide minden áldott éjjel. Repülj be az ablakon, s vedd el az asztalról a legnagyobb gyűrűt, amit ott látsz.

Átkeskebukázott a fején a királyfi, nyomban fehér galamb lett, s már repült is a kápolnához. Hanem ott olyan gyönyörűséges három leány imádkozott, mint három liliomszál. Halálosan szerelmes is lett mindjárt a legnagyobbikba. Beröppent az ablakon, s mire a leányok észrevették volna, már vitte is el az asztalról a gyűrűt. Utánakapott a legnagyobbik, de csak egy tollát ragadhatta meg. Az a kezében is maradt.

Mire visszaért a királyfi a gyémántemberkéhez, a szekér már úgy meg volt rakva fűvel, hogy ember a talpán, aki még egy villányit fel tudott volna tenni rá.

Átbukott a fején a királyfi, visszanyerte előbbi alakját. Hát a kicsi ujsa hiányzott: az maradt ott toll képében a királykisasszony kezében. De a gyémántemberke csak tett-vett valamit, egy kicsit reáfűjt, s mindjárt helyreállt ismét a királyfi kicsi ujsa.

– Most kapaszkodj fel a szekérre, feküdj bele a fűbe, s aludd ki magad hazáig – mondta az emberke. Azzal felült a kocsira ő is, s elkiáltotta magát: – Előttem világosság, hátam mögött sötétség, legyünk egypár óra alatt a király városában!

Még jóformán le sem tellett a pár óra, s már költötte a királyfit:

– Légy most ismét te a kocsis. Hanem ügyelj, mert amint hajtánál be a királyi udvarba, akkor érkeznek meg a király leányai is. A nagyobbik eléd kerül, s kéri tőled a gyűrűt, de te addig oda ne add, míg a jobb bokáját meg nem mutatja.

Úgy is lett. Ahogy hajt be a külső udvarba, szemkáp-
ráztató fényességgel szállanak le a királykisasszonyok a magas égből. Elébe áll a legnagyobbik, s kérni kezdi a gyűrűt, hogy neki abban van a tündéri ereje. De a királyfi megköti magát: ő oda nem adja, hacsak meg nem mutatja a jobb bokáját.

Szabódott a szegény királyleány eleget. Hanem végtére csak meg kellett mutatnia, hogy azon ugyan semmi sincsen, csak egy fekete félhold.

Telt-múlt az idő, már lejárt vagy hat hét is, fogytékán volt ismét a fű. Újra elkezdett sóhajtozni a királyfi, hogy mi lesz már ezután.

– Bárcsak itt volna az a gyémántemberke! – fohászzkodott félhangosan.

Még jóformán ki sem mondta a szót, az emberke már ott volt. Kérdezte, mi baj.

– Jaj, kedves pártfogóm, mind elfogyott a fű, mit csináljak immár?

– Hát azt, amit a múltkor. Estére fogj be a terhes szekérbe, s ne törődj egyébbel.

A királyfi ahogy megvacsorált, fogta be a lovakat, szállt fel a szekérre, hát már ott ült a gyémántemberke.

– Feküdj le és aludj – mondta. Ő maga meg rákezde: – Előttem világosság, hátam mögött sötétség, legyünk egypár óra alatt meleg Indiában!

Még ki sem tudta aludni magát a királyfi, már költötte az emberke. Ott voltak megint a szép friss nyári zöldben, a hegyen is ott állt a kápolna.

– Bukj csak át a fejedet, s repülj a kápolnába – szölt az emberke –, ott van most is a három leány. A nagyobbik mellett ott látod letéve a selyempalástját, hozd el bátran. Ne félj, könnyen elbírod.

A királyfi ezt is megtette egy perc alatt. S amikor visszazállt, már rakva volt a szekér frissen kaszált sarjűfűvel, hogy egy szál nem sok, annyi sem fért volna több reá.

Hamarosan megindultak, s néhány óra múlva ott is voltak a királyi városban.

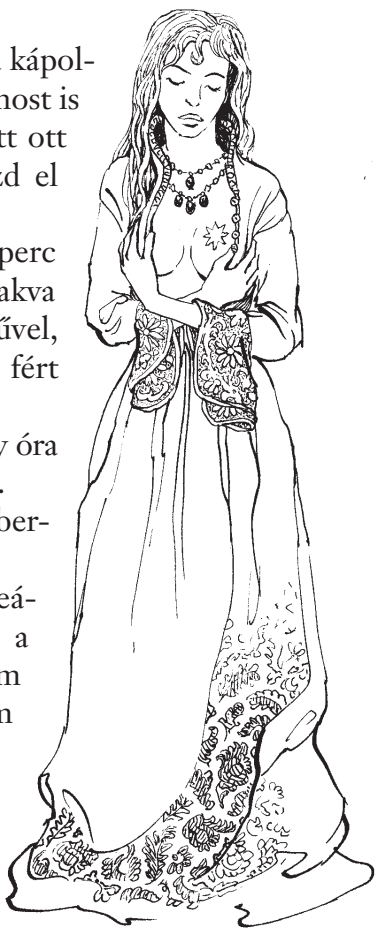
Azt mondja akkor a gyémántemberke a királyfinak:

– Mire a királyi kapuhoz érsz, a leányok is ott lesznek. Kérni fogja a nagyobbik a selyempalástját, hanem te oda ne add neki, míg meg nem mutatja a bal térdét.

Csakugyan, mikor fordul be a palota külső kapuján, épp ereszkednek le a királyi leányok nagy fényességgel. A legnagyobbik eléje áll, s kéri a palástját. Hanem a királyfi megmondta kereken: ő a palástot addig vissza nem adja, míg meg nem mutatja neki a bal térdét.

Vonakodott a leány, de végül is mit tehetett? Meg kellett mutatnia, hogy nincs azon semmi egyéb, csupán egy veres félhold.

A sarjűfűvel ismét beérték a lovak úgy hat hétig, de akkor még egyszer el kellett menni egy szekérre valóért. A király országában még mindig nem derült annyira a tavasz, hogy onnan lehetett volna élni.

Ismét elküldötte a gyémántemberke a királyfit, hogy amíg ő megrakja a szekeret, hozza el a kápolnaasztalról a nagyobbik kisasszony imakönyvét. Mert a leányok most is csak ott voltak.

Akármilyen gyorsan megtette ezt is a királyfi, mire visszaért, már rakva állott a szekér. Egypár óra alatt most is a királyi város végére jutottak. Azt mondja akkor a gyémántemberke:

– Amint fordulsz be a külső kapunál, már ott vár a nagyobbik királyleány, s kéri az imakönyvét. Hanem olyan lelked ne legyen, hogy odaadd, míg a keblét fel nem fedi.

Úgy is lett. Várta már a kapunál a nagyobbik királyleány, s kérte a könyvét. Mondta a királyfi: addig nem adhatja, míg a keblét is fel nem fedi.

Haj, megrökönyödött a királyi szűz. Hogy mutassa ő azt? De végezetül is meg kellett tennie. Hát volt rajta egy olyan szép gyémántcsillag, hogy a királyfi csak úgy hüledezett, mikor meglátta.

Hogy, hogy nem, de úgy esett: a király épp akkor nézett ki az ablakon, s meglátta őket, hogy dugdosnak egymásnak valamit. Tüstént maga elé rendelte a kocsist, s erősen vallatóra fogta, hogyan mer éjnek éjszakáján az ő leányával találkozni.

Azt felelte a királyfi: ő kész mindent elmondani, csak ígérje neki a leányát feleségül. Mert ő – tudja meg a király – nem kocsisfajtából való, az ő apja is király. Ő csak világot látni jött ide, azért állt be kocsisnak.

Hej, megörült a király, hogy már kérője akadt az ő leányának, méghozzá nem akárki. Hát még a királykisasszony hogy örvendett, mert úgy megszerette ő is a királyfit, hogy a betévő falatját sem jobban.

Nosza, királyi hintót állítottak elé, s odahozatták a

királyfi apját, anyját is. Csaptak olyan lakodalmat, hogy a hetedik határba is elhallatszott a bandaszó.

De milyen gyönyörűség is volt az a királyfi édes szüleinek, hogy az ő egyetlen fiuk él, s ilyen boldog vőlegény. Még ők is táncra kerekedtek szívbeli nagy örömükben.

Azután szép csendesen hazatértek, s mivel már igen öregek s törődöttek voltak, átadták az országot a fiuknak. Jeles király lett belőle, kedvelték a népei, s nagy boldogul élt a feleségével.

Hanem egyszer az ő idejük is eljött: mirigyhalálba estek. Eltemették őket fényes pompával, s király nélkül maradt az ország.

Akkor a gyémántemberkét akarták volna királynak a népek. Igen, de attól a naptól fogva, hogy a királyfit eltemették, az úgy eltűnt valamerre: azóta sem látta senki. Így aztán még ma sincs ott király, abban az országban, pedig ha te elmennél, téged bizonyval megválasztanának.

A BIKATÜLÖK

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény ember, annak egy fia. Felesége is volt, de az bizony meghalt. Mit csináljon? Elvette a szomszéd özvegyasszonyt. Az egy leányt hozott magával a házhoz.

Egyéb vagyona nem is volt ennek a szegény embernek, csak egy bikája. Ezt a bikát mindennap kiküldte legelni, s a fiát is kiküldte, hogy őrizze. De a mostoha sose tarisznyált rendesen a szegény fiúnak. Nem adott neki egyebet, mint egy darab száraz málét meg egy fej hagymát. De még a málé is mindennap kisebb lett, és az is csupa penészes.

Az asszony egyre csak azt várta, hogy a fiú lesoványodjon, elpusztuljon. De hiába, mert az napról napra mind erősebb és egészségesebb lett. Mondta is egy nap a leánynak:

– Hallod-e, te leány, menj ki, lesd meg, mit csinál ez a fiú. Mitől olyan erős, egészséges?

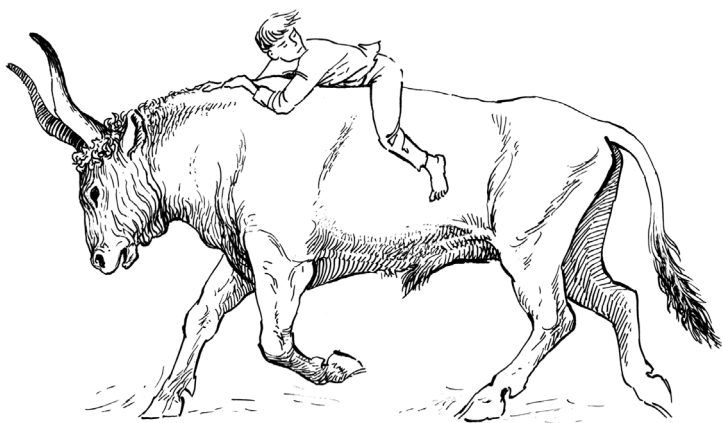
Kiment a leány a mezőre, de az a bika táltos bika volt, s ő már tudta, hogy jönni fog. Megtanította a fiút, hogy ha jön a leány, altassa el, ne lásson semmit se.

Úgy is lett. Kijön a leány, s mikor már elérkezett az evés ideje, azt mondja a fiú:

– Aludjon el a két szemed, aludjon el a két szemed!

De nem tudta ám, hogy még egy harmadik szeme is volt a leánynak a tarkóján, s az nem aludt el. Láta, hogy ő megfacsarja a bika jobb szarvát, s ami csak kedves a szemnek, a szájnak, az mind előkerül.

Hazamegy a leány, s elmondja, amit a harmadik szemével látott. Megharagszik az asszony, s rögtön elhatározza, hogy valami okkal-móddal, de levágatja a bikát.

Hazajön az ember, s ágyban fekvő betegnek találja a feleségét, a mostohát. Nyög ám keservesen!

Kérdi tőle, mi baja. Elpanaszolja az asszony, hogy ő erősen beteg. Álmodt, s abból megértette: csak úgy gyógyul meg, ha levágatják a bikát, és ő ehét a húsából.

Mit tehetett a szegény ember? A második feleségét is eltemesse? Elhatározta, hogy csakugyan levágatja a bikát.

Megy ki este a legényke, hát a bika megszólítja, s mondja neki:

– Ide hallgass! A te apád le akar vágatni engem, mert a mostohád betegnek tettet magát, s ezt követeli tőle. De én megtanítalak valamire. Mássz föl a kapufélfára, s mikor a mészáros vinne ki engem, szökj fel a hátamra, s a többit csak bízd rám.

A legényke úgy is tett. Mikor vezette ki a bikát a mészáros, reászökött hirtelen, s egy szempillantás alatt el is tűntek mind a ketten.

Mentek, mendegéltek, vagy inkább repültek, olyan gyorsan, mint a gondolat, s már ott is voltak a rézerdőben. Mikor odaértek, azt mondja a bika a fiúnak:

– Hallgass ide, fiam. Nekem most meg kell birkóznom a rézbikával. Vagy ő győz, vagy én. Te csak arra ügyelj, hogy ha ő találna legyőzni engem, lásd meg, hová hull le a jobb szarvam. Azt vidd magaddal, s minden bajodban segíteni fog.

Megbirkózott a táltos bika a rézbikával, de legyőzte. A fiú felült a hátára, s mentek tovább. Elérkeztek az ezüsterdőbe. Ott az ezüsbikával is megbirkózott, s mentek tovább. Elérkeztek az aranyerdőbe. Hanem ott már az aranybika győzte le a táltos bikát.

A fiú megkeresi nagy búsan a bika lehullott jobb szarvát, felveszi a földről, s úgy indul tovább. Megy, mendegél szomorúan, s valami csebresek jönnek vele szembe egy ösvényen. Meglátják a kezében a bika szarvát, s kéri, adja nekik, hadd csináljanak belőle valamit.

De a fiú nem adta, hogy is adta volna, mikor csak ez maradt meg neki a bikától. Fogta magát, faragni kezdte a szarvat, s faragott belőle egy tülköt. Kész lett a tülök, belefűjt, s hát abban a percben előállt tizenkét óriás:

– Mit parancsolsz, édes gazdánk?

No, ettől úgy megijedt, hogy nem is tudott semmit se kívánni hirtelenében. Az óriások meg ahogy jöttek, úgy el is tűntek.

Elindult, hogy valami szolgálatot keressen. Nemsokára el is érkezett egy királyi palotához, s ott jobb híján beállt pulykapásztornak.

Elérkezett a vasárnap. A király, a királyné s a két nagyobbik leány elment a templomba, de a legkisebbik királyleány otthon maradt, mert fájt a foga.

A pulykapásztor mit gondolt, mit nem, belefűjt megint a tülökbe, s hát abban a percben ott termett a tizenkét óriás, és kérdezte:

– Mit parancsolsz, édes gazdánk?

– Én csak azt – mondta a fiú –, hogy egy rézszínű paripa s egy réz katonamundér legyen itt ebben a percben.

Meg is lett. Felült a paripára a pulykapásztor, s hát olyan szépen festett a réz vitézi ruhában, hogy mikor körülsétálta a palotát, s a királyleány kinézett az ablakon, abban a percben elmúlt a fogfájása.

Más vasárnap megint elment a király, a királyné s a nagyobbik két királyleány, de a kicsi királykisasszony megint otthon maradt, hogy neki fáj a foga. A pulykapásztor pedig megint belefújt a tülökbe, s az óriásoknak most azt parancsolta: legyen ott egy ezüst vitézi ruha s egy ezüstparipa.

Úgy is lett. Mikor az ezüstvitéz körüljárta a palotát, a királyleány végig csak őt leste. Úgy megszerette a vitézt, hogy többet el se felejtette.

Rákövetkező vasárnap megint csak elment a király, a királyné s a két leány a templomba, de a kisebbik leány nem ment el, mert várta a vitézt. A pulykapásztor most aranymundérban, aranyszőrű lovon járta körül a palotát.

Telt-múlt az idő. Elhatározta a király, hogy férjhez adja a leányait, mert már itt az idejük. Ki is doboltatta az egész országban, hogy aki meg akarja kérni őket, jöjjön csak, mert ő mindegyiket ahhoz adja, akihez szívük szerint menni akarnak.

Jött is a sok hercegi, grófi fiú, tele volt velük az udvar. A király meg úgy intézte a dolgot: adott a leányainak egy-egy aranyalmát, hogy akit megszeretnek, dobják meg vele, s az lesz az ő vőlegényük.

A két nagyobbik királyleány hamar ki is választott két szép hercegi fiút, s meg is dobta őket. De a harmadik csak nem akart választani. Már három nap is eltelt, de még senkit se dobott meg az aranyalmával.

No, negyedik nap arrafelé vetődik a pulykapásztor, hogy kitérítse az udvarból az egyik pulykát, amelyik betévedt oda. A királyleány meglátja, s hogy, hogy nem, mindjárt megis-meri, hogy ez az ő vitéze. Oda is dobja neki az aranyalmát.

Lett nagy felzúdulás a királyi palotában. A sok hercegi fiú mind felhördült, hogy egy rongyos pulykapásztort választott magának, ők meg hoppon maradtak. A király és a királyné is úgy megmérgesedett: levetették a királylányról a szép selyemruhát, s rongyokba bújtatták. Mondták is neki:

– Légy csak te is olyan rongyos, mint a pulykapásztor, akit választottál!

A kicsi királyleány nem szólt semmit. Felvette a rongyos ruhát, s elment a pulykapásztorral, aki egy kunyhóban lakott a pulykák mellett.

Na, a király s a királyné hét határra szóló lakodalmat csapott a két nagyobbik leánya tiszteletére. Aki csak számított az országban, az mind hivatalos volt.

A pulykapásztor beléfűjt a tülkébe, s rögtön ott termett a tizenkét óriás.

– Mit parancsolsz, édes gazdánk?

– Én csak azt, hogy most, ebben a percben rézruhában itt legyetek mind a tizenketten. Nekem is, a feleségemnek is hozzatok rézruhát, mert elmegyünk mi is a lakodalomba.

Elmentek, s hát ott mindenkinek csak a rézvitézen, a királyleányon s a tizenkét óriáson járt a tekintete. De nem találták őket ismerősnek. Tizenkét órákor pedig úgy eltűntek, mintha ott se lettek volna.

Másnap éjjel újra csak ott termett a lakodalmon a pulykapásztor, a felesége s a tizenkét óriás, de most mind ezüstruhában. Éjjel tizenkét órákor megint eltűntek.

Harmadnap ugyanúgy, de akkor meg már mind aranyruhában volt.

Negyednap reggel felmegy a legkisebbik királyleány az apjához, s mondja neki:

– Apám, hallom, folyt a nagy lakodalom, de mi se meghíva nem voltunk, se meg nem kínáltak semmivel.

Azt feleli rá az apja:

– Hát ha te a pulykapásztort választottad, mit csodálkozol, hogy nem vagy ide való? Pedig ha láttad volna, amit mi láttunk, három este is... – s elkezd dicsekedni, micsoda ragyogó ruhás vitézek és óriások jártak a lakodalomban. – Csak azt nem tudjuk, honnét jöttek, kik voltak.

– Nem baj, apám – mondja a királyleány –, majd valamikor azt is megtudják.

Telt-múlt az idő. Egyszer csak ellenség támadt az országra. A király összeszedte minden katonáját, s két vejével együtt elindult a háborúba. Mikor már messze jártak, a fiú is belefűjt a tülkébe, s a tizenkét óriással még meg is előzte őket.

Amerre járt a tizenhárom vitéz, ott még a fű is elhullott, nemhogy az ellenség. Örült, aki hazáig futhatott.

Akkor a király s a két veje odament a vitézekhez, hogy megköszönje a segítséget. Kérdezték, milyen ajándékot adhatnának nekik.

A fiú azt felelte:

– Nem kell nekünk semmi ajándék, csak azt az egyet követelem: feküdjetek le, hogy a lovam lábát ott nyugtassam a hátatokon.

Mit volt mit tenni, lefeküdtek ott helyben mind a hárman.

Ahová a ló patája ért, pecsét támadt a testükön, s arra ez volt írva: „Holtig szolgálom.”

De hazamentek aztán, s nem győztek dicsekedni, hogyan vitézkedtek ők a háborúban. Minden elhullott a lábuk alatt, még a fű is.

A pulykapásztor is hazament, s egy olyan katonabandát állíttatott ki az óriásokkal, hogy még a palota is rezgett a lábuk alatt.

Velük ment ő is, és jelentette: eljött, hogy vegye át az országot.

A király s a két veje csak csodálkozott: mit akar ez? Akkor a fiú azt mondja:

– Nézzétek csak meg, micsoda pecsét van a hátatokon!

Megnézik, s hát mindegyiknek az van a bőrére sütve: „Holtig szolgám.”

A pulykapásztor akkor átvette a királyságot, s még most is boldogan élnek a feleségével, a legkisebbik királykisasszonnyal, ha azóta meg nem haltak.

AZ ARANYHAJÚ ÉS KELLEMES

Volt egyszer, hol nem volt, csak az biztos, hogy nagyon régen, volt egy király, s annak egy elkényeztetett, rátarti fia. Mikor ez már odáig nőtt, hogy meg kellett volna nősznie, mind csak azt hajtogatta:

– Nem nőülhetek meg, mert nincs a világon még egy olyan teremtés, amilyen én vagyok.

Búsult az apja, s az anyja is, a királyné.

– Hát már mégiscsak válassz egyet magadnak! Egyedül nem maradhatsz. Mi lesz veled, ha meghalunk, s reád kell hagynunk a trónt meg mindent?

De hiába, semmiféle könnyörgés nem fogott rajta. Összejárta ő már az egész világot – mondta –, de neki nem akadt kedvére való.

– Olyan aztán, mint én vagyok, úgy sincs sehol. Miért vegyek én el olyat, aki annyit sem ér, mint a kisujjam körme?

Egyszer aztán meghallotta, hogy messze-messze, ki tudja, hányadik országban, él egy olyan királyleány, akinek tiszta aranyból van a haja. Na, megtudakolta pontosan, hol található ez az ország, s azt mondta az apjának:

– Felséges atyámuram, én már azt a leányt elveszem. Ha arany a haja, csak gyönyörű lehet. De én nem megyek utána, nem fáradok vele: elküldöm az egyik tanácsosomat, az majd elhozza nekem, s addig már készítsék is a lakomát.

Elő is hívja a legfőbb tanácsosát:

– Egy nagy kérést akarok reád bízni – mondja. – El kell menned ide és ide, száz lakáj kíséretében. Végy magadhoz annyi pénzt, amennyi kell, s hozd el nekem az aranyhajú királykisasszonyt.

Parancs, parancs, mennie kellett. El is indult hatlovas hintóval, száz lakáj kíséretében, hogy hozza el az aranyhajú királykisasszonyt. Mentek, csak mentek, Isten tudja, mennyi ideig, még esztendeig is.

Hát amikor odaértek, szemük-szájuk tátva maradt a csodálkozástól. Más királynál is nagy a pompa, hanem itt aztán minden színaranyból volt! De semmi sem ragyogott szebben, mint a királyleány haja.

– Ezt már aztán ha elvisszük a mi királyfiunknak – mondta a tanácsos a lakájoknak –, azt hiszem, meg lesz elégedve.

Bevezetik őket a királyi palotába. Jelentik, hogy miért jöttek. Azt mondja a király:

– Jól van, nem bánom, de lássuk, mit mond a leányom. Mert akihez ő akar hozzámenni, én csak ahhoz adom.

Hívatja a királykisasszonyt, az jön is hamarosan. Mondja neki a tanácsos, hogy őt ez és ez a királyfi küldte, a világ legeslegszebb és legkényelmesebb királyfia, jöjjön el hozzá feleségül.

– Itt vagyunk hintóval, teljes pompával, s otthon már készül a lakoma.

– Ha, ha, haj! – mondja a királykisasszony. – Én már aztán nem megyek! Egy olyan királyfihoz, aki még értem se jött? Én ahhoz megyek, akit szeretek. De látatlanban hogy szeressem? Ki hallott már ilyet? Mondjátok meg a királyfinak, hogy sajnálom, de rám ne számítson.

A tanácsos meg a száz lakáj mit tehetett? Vissza kellett fordulniuk.

Haza is értek, sok idő elteltével, mert hosszú volt az út. Hát ott már elő volt készítve a nagy pompaság, hogy majd jön az aranyhajú királyleány. Meg is jött a hintó, de üresen.

A királyfiút majd felvetette a méreg. Hogy ő, aki a

világon a legbecézettebb és a legszebb, ezt megérje! Hogy ne kapja meg, akit ő akar! Bánatában se enni, se aludni nem tudott.

Az egész udvar mind órála beszélt.

– Na, a mi királyfiunk aztán jól megcsalatkozott! De nem is ártott neki. Igen elhitte már magát! – suttogta a cselédség.

Hát egy este kártyáztak, éppen szilveszter volt, összegyűlt az egész személyzet, de a kártya közben is mind csak azt beszéltek:

– Na, kikosarazta az Aranyhajú a mi királyfiunkat!

De volt ott köztük egy legény, úgy hívták: Kellemes. Ez volt a neve.

Azt mondja:

– Kikosarazta biza, mert a tanácsos úr nem jól kérte! Küldött volna csak el engem a királyfiú, tudom, hogy elhoztam volna neki az Aranyhajút!

Hát rögtön elfutott valamelyik lakáj a királyfiúhoz, hogy elújságolja, mit mondott Kellemes. Az magához hívatta a legényt.

– Úgy hallottam, hogy azt mondtad: te el tudtad volna hozni Aranyhajút, de magadnak! Nekem nem jött volna el, de neked aztán igen!

– Fenséges királyfi, nem így mondtam én. Fenségednek hoztam volna el!

De a királyfi mintha meg sem hallotta volna. Bezáratta Kellemest egy nagy toronyba, azon a címen, hogy gúnyolódott vele! Pedig ő volt az egyetlen, aki pártolta.

Aznap éjjel még dühösebb lett a királyfiú. Sehogy sem jött álom a szemére. Hű, teringette! Mit csináljon, ha már a személyzet is csúfolódik vele? Erősen el volt keseredve. Gondolta magában, kimegy egy kicsit, lesétál a kerti úton, hátha a jó levegő hoz egy kicsi álmod a szemére.

Megy két kísérővel, s amint a nagy toronyhoz érnek, hallják ám, hogy Kellemes odabent magában beszélget. Megáll a királyfiú a torony ablakánál, s hallgatja:

– Ó, én szerencsétlen! Hát csak azért legyek bezárva ide, mert megesett a királyfin a szívem? Csak azért, mert azt mondtam: el tudtam volna hozni neki a királykisasszonyt?! El is hoztam volna! Milyen tanácsos az, aki egy ilyen királyfinak nem tudta elhozni? Hej, ha inkább engem bíztak volna meg velem!

Hallja a királyfi, hogy miket beszél. Bekiált:
– Kellemes, gyere ki!

Kinyitják a nagy toronyajtót, s kijön Kellemes. Leborul a királyfi lába elé.

– Uram, bocsáss meg nekem, én nem vagyok hibás!

– Tudom már én is, hogy nem vagy az. Gyere szépen, elkészítelek, ellátlak pénzzel, aztán száz lakáj kíséretében menj el az Aranyhajúért. S ha el tudod hozni, boldoggá teszek téged is világeleteredre!

– Nem kell nekem, fenséges királyfi, száz lakáj kísérete, nem kell nekem még egygyé se. Pénzt adjon csak az útra, meg egy jó paripát, azzal már csak elboldogulok valahogy.

– Jól van, gyere el az istállóba, s válassz magadnak paripát. Pénzt is kapsz, amennyi kell, aztán járj szerencsével.

Kellemes el is indult, s épp egy esztendőre meg is érkezett az Arany király palotájába.

Mert az Aranyhajú apját Arany királynak hívták.

Meglátta Kellemes a kisasszonyt, s mondta neki mindjárt, miért jött. És hogy az ő királyúrfijánál különbet sehol a nagyvilágon nem kap. Elhozta a képét is, itt van, megnézheti.

Nézte Aranyhajú, Kellemes meg ami dicséretet csak tudott, mindent elmondott az úrfijára.

A királyleány nem sokat gondolkodott.

– Na, ez már elég nekem! Ha előbb látom, nem hímezttem volna s nem hámoztam volna.

Csakhogy a képről ahogy feltekintett, s jobban szemügyre vette Kellemet, egyből beleszeretett. Ki is szökött a száján:

– Na, én megmondom, ne haragudj érte: ez a te királyfid akármilyen szép, tehozzád szívesebben mennék.

– Jahaj, jaj, ne tessék már ilyet mondani! Az én királyúrfimat én meg nem csalnám a világ minden kincséért sem. Tessék csak készülődni, hogy vigyem el az én királyúrfimnak. Hahaj, nem olyan ő, mint én, hanem százszor különb! S ha már én is a tetszésére vagyok, hahaj, mennyivel inkább kedvére lesz az én királyúrfim.

– Még egy baj van – mondta a leány. – Indulhatnánk is, de tegnap a tóban fürödtem, s beleejtettem a gyűrűmet. Addig nem mehetek, amíg a gyűrűm meg nem lesz. Csakhogy a tó fenekéről kivenni én nem tudom. Ki lesz az, aki kiveszi nekem?

Kellemes a fejét vakarta.

– Elmegyek én, megpróbálom. De addig is készülődjön!

El is ment Kellemes a tó partjára. De hogy a szavamat össze ne keverjem, volt neki egy kiskutyája a tarisznyájában. Hát amint Kellemes ott járkált és nézelődött a tó partján, egy kicsi halacska kidugta a fejét a vízből, s odaúszott a parthoz. A kutya meg kiugrott hamar a tarisz-

nyából, s elkapta a halacska farkát. Az mindjárt elkezdett fickándozni s könyörögni, hogy eresszék el, az apja majd meghálálja, mert ő épp a halkirály fia.

Azt mondja neki Kellemes:

– Van egy gyűrű a tó fenekén, s ha már a halkirály fia vagy, üzend meg egy hallal az apádnak: hozassa fel ezt a gyűrűt mielőbb. Mihelyt megkapjuk, téged azonnal víznek eresztünk.

Így is történt. Ahány halacska csak volt a tóban, az mind a gyűrű keresésére indult. Nem telt bele tíz perc, már jött maga a halkirály, s hozta a szájában. Meg is kapta érte cserébe a fiát.

– Na, édes kutyám, most már mehetünk – mondta Kellemes. Visszatette a kiskutyát a tarisznyába, és siettek fel a királyi palotába.

– Felséges királykisasszony, itt a gyűrű.

– Hát ez aztán nagy csoda! Még ilyet! Hogy a tó fenekéről ki tudta hozni a gyűrűt! Tudod mit, Kellemes? Én elmegyek veled, de a te feleséged leszek.

– Jaj, felséges királykisasszony, értse már meg! A királyúrfit én meg nem csalom a drága világért sem.

– Hát ilyen butát én még nem láttam! Itt is lakhatnál a palotánkban, velem élhetnél, király lehetnél! Ó, te szegény, de sajnállak!

– Engem ne sajnáljon a felséges királykisasszony! Csak készülődjön, és jöjjön az én királyúrfimhoz.

– Jól van, na, de nekem még van egy kérésem. Van itt a mi erdőkben egy tó. Annak a vizében ha megmossa magát valaki, gyönyörű szép fiatal marad világegyetében. Abból a vízből hozz nekem egy kulaccsal. Akkor aztán útra is kelhetünk.

Mit csinálhatott volna Kellemes? Indult a tóhoz. De Aranyhajú utánakiáltott:

– Kellemes, Kellemes, nagyon sajnállak. Aki egyszer odament, onnét még nem jött vissza senki. El kellene búcsúzkodnunk. Félek, hogy vége az életednek.

– Nem baj, ha vége. Elmehtek én búcsúzatlanul is.

Nem is fordult vissza, hogy elbúcsúzon.

– Na, édes kis kutyám – kérdezte –, most mit csináljunk?

– Hát majd csak kitalálunk valamit. Mert azt a tavat három fenevad oroszlán őrzi, aztán azokkal meg kell küzdenünk. Mikor elled fordulnak, én hátulról belemarok hamar a lábukba. Mikor lehajolnak, akkor te meg a baltáddal csapd őket fejbe. – Mert hogy szavamat össze ne keverjem, balta is volt a tarisznyában, nemcsak a kis-kutya.

El is érkeznek nemsokára az erdőbe. Hát amint a tóhoz érnek, azt három nagy fenevad oroszlán őrzi csakugyan. Morognak kegyetlenül. Na, hamar kiugrik a tarisznyából a kis-kutya, s belemar az első oroszlán lábába. Az aztán ahogy el akarja csapni a kutyát a lábától, lehajol. Hű, Kellemes se rest: hirtelen úgy fejbe vágja, hogy abban a percben leesik a földre. Kap még néhányat: ki is adja azt a fekete lelkét.

Már jön is a második fenevad. Ez még erősebb, még hatalmasabb.

– Na, kis kutyám – sóhajt Kellemes –, az elsőt, azt legyőztük valahogy, de mi lesz ezzel a másodikkal?

Ott ült egy közeli fán egy holló. A kiskutya utána ugrott, s megfogta. Mondja a hollónak:

– Eleresztelek én, hogyne eresztenélek! Csak egy kérésem van: mikor épp ugrana ez a fenevad, szállj a fejére, s vájd ki hamar a két szemét.

– Hát ha csak ennyit kérsz, megteszem szívesen.

Ugrana is már a második fenevad, de a holló hirtelen rászáll, s kivázza mind a két szemét. Az a fejéhez kap, akkor a fiú a baltájával úgy megcsapja: könnyebben végez vele, mint az elsővel.

Már csak a harmadikkal kellett volna hogy megküzdjenek. Csakhogy ennek már nem egy feje volt, hanem hét, s olyan ereje, hogy aligha tudtak volna megbirkózni vele.

– Azt tanácsolom – mondta a kiskutya –, hogy kössük a holló nyakára a kulacsot, ő majd átrepül a fenevad feje felett, s megmeríti a vízben, mert evvel már nem tudunk elbánni, ez igen hatalmas a mi erőnkhez.

– Jól van, kiskutyám, jól van, jól tanácsolsz.

Így is történik minden. Hamar a holló átrepül, megmeríti a kulacsot, észrevétlenül felszáll megint a levegőbe, s a teli kulacsot átadja Kellemesnek. Az beteszi a belső zsebébe, s már indul is vissza az aranykisasszonyhoz.

Aranyhajú várta, hogy mi lesz, de bizony azt gondolta: Kellemes meghalt azóta, már a föld alól szagolja az ibolyát. De biza nem úgy volt! Mikor megérkezett Kellemes, hát – ha hiszitek, ha nem – királykisasszony létére a nyakába ugrott, s megölelte, megcsókolta.

– Na, te aztán igazán beleváló gyerek vagy! Ilyen még nem akadt ezen a világon, aki ezt a vizet meg tudta volna

szerezni nekem. Én most is csak azt mondom: maradj itt velem a mi palotánkban, mert erősen megszerettelek. Legyünk boldogok, ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket egymástól!

– Aj, kisasszony, ne ez legyen nekem a hála s a köszönet! Megmondtam, hogy nem tehetem: az én királyi úrfimat én meg nem csalom a világ minden kincséért sem.

– Hát ha így van, akkor menjünk, induljunk útnak, ahogy megígértem.

El is indultak, hatlovas hintóval. Ment az Arany király, ment a királyné is, aztán ki tudja még, hány meg hány lakáj.

Esztendő elteltével meg is érkeztek az elkényeztetett királyúrfiékhoz. Ott már azt hitték, hogy Kellemes rég elvesztette az életét valahol.

De most jelentik ám a királynak:

– Felséges uram, jön Kellemes hatlovas hintóval, hozza Aranyhajút!

Hű, a király, a királyné s a fia mind szalad ki, fogadják a vendégeket, s dicsérik Kellemet: ígérnek neki minden jót.

Aranyhajú bezzeg megtetszett a válogatós, finnyás királyfinak! Csaptak is nagy lakodalmat. Hivatalos volt oda mindenki, aj, milyen lagzi volt, rostával mérték a bort, lyukas vödörrel a pálinkát. Még a sánták is járták, amíg csak bírták.

Kellemet ott tartották aztán palotában, nagy becsülete lett.

Erősen szerette a kis királyné Kellemet, továbbra is erősen szerette. Hát a királyúrfi ezt egyszer észrevette. Gondolta magában: ez már nem jól van. S bezárta Kellemet ugyanoda, abba a nagy toronyba, ahová legelőbb. Ott aztán jajgathatott:

– Ó, én szerencsétlen!

Búsult Kellemes, évődött magában. De évődött bizony a királyfi is:

– Hiába zártam én be Kellemest, Aranyhajú csak őt szereti, nem engem. Még jó, hogy hozta magával azt az életvizet. Én abban megmosdok, s akkor olyan csodaszép leszek, hogy nem szereti többet Kellemest, csak engem szeret...

Gondolta, bemegy az Aranyhajú szobájába, s titkon ellopja az életvizet, mert az már gyönyörű szép kancsóba volt töltve, s ott állott az éjjeliszekrényen.

A szomszéd szobában meg ugyanolyan gyönyörűséges kancsóban állott valamiféle víz, de az már fertelmes lé volt, a halál vize. Aki abból egy kicsit is ivott, vagy megmosta magát benne, az meghalt abban a percben.

Hát történt, hogy a szobaleány amint takarított, ügyetlenül leverte valahogy azt a kancsót az Aranyhajú éjjeliszekrényéről, amelyikben az életvíz állott, s eltörte. Töprengedett, hogy most mit csináljon. Ezért őt még fel is köthetik. No, gondolta magában, áthozza a szomszéd szobából azt a másik kancsót, mert ott nem ő volt a takarító, s odateszi ennek a helyére. Aztán lesz, ami lesz.

Hát az lett, hogy a királyfi végrehajtotta a maga gondolatját. Bement az Aranyhajú szobájába, elvette a kancsót, s ivott is egy kicsit belőle, s meg is mosdott benne. Hát alighogy elvégezte a mosdást, nagy szédülést érzett, lezuhant a padlóra, és meghalt.

Hallják kint a nagy zuhanást, futnak be. Mi történt, mi történt? Hát látják, hogy leesett a királyfi, és meghalt.

Ha meghalt, meghalt, mit tehettek volna mást, mint

hogy eltemessék, ahogy eltemették nem sokkal előbb az apját-anyját is. Csak azokat az öregség vitte el, nem a halál vize.

Az Aranyhajú tettette magát, hogy búsul, de bizony örvendett, hogy most már kieresztheti a fogságból Kellemest, s avval élheti az életét, akit a legjobban szeret.

Úgy is tett: ahogy eltemették a királyt, ő már ment is a nagy toronyhoz, záratta ki az ajtót.

– Kellemes, gyere ki! Megvirradt min nekünk, neked is, nekem is!

– No hiszen neked nem volt besötétedve, felséges királyné, csak nekem!

– Gyere csak, gyere! Most már igazán a tied leszek. Ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket egymástól!

Összeölelgetőztek, összecsókolóztak, aztán papot hívtak, megesküdtek.

Éltek nagy boldogan. Király lett Kellemesből, s még ma is élnek, ha azóta meg nem haltak.

A BÁTOR SZÍVŰ KIRÁLYLÁNY

Volt egyszer, hol nem volt, élt egy király. Volt neki három lánya. De az a király már olyan öreg volt, hogy a szeme pilláját is vasvillával kellett emelgetni.

Amikor érezte, hogy nem sok ideje van már hátra, nagy bánatba esett, mért is nincs neki fia. Mi lesz az országgal, ha ő meghal? Behívatta hát a lányait. Először a legnagyobbikat.

– Kedves lányom – mondta neki –, ha eleget teszel egy próbának, te leszel az ország királya.

Fogadkozik a lány, hogy ő bizony mindent megtesz.

Jól van. Elkezdi a király:

– Százötven éve – mondja –, mikor édesanyáddal megesküdni mentem a templomba, jött egy vitéz, kikapta a kezemből a kardomat, és elfutott vele. Ha te azt vissza tudod szerezni, neked adom a királyságomat.

– De legalább azt mondja meg, királyatyám, ki az a vitéz, és merre keressem.

– Hogy merre keresd, azt nem tudom, de azt igen, hogy Százkeselynek hívják.

A lány rögtön lovat kért, felnyergelte, és útnak indult. Ment, mendegélt. Egyszer csak elért egy patakhoz. Rájött a szomjúság, leszállt a lováról, hogy igyon egy jót. Hát ahogy odahasalt a patak mellé, a híd alól kibújt egy medve. Ordított, ment a lány felé. Az meg úgy megijedt, hogy visszaugrott a lovára, és hazavágatott.

– Kedves lányom, mi történt? – kérdezte tőle a király.

– Ó, hagyja kedves, édes öreg apám! Ha tíz királyságot adna, akkor se vállalom el.

És elmesélte, mi történt vele.

– No, kedves lányom, te sem vagy királynak való – felelte az öreg.

Behívatta a középső lányát. De az is mikor elment, ugyanúgy járt, mint az első. Ő is hazafutott.

A két nagyobbik lány elmesélte aztán a húgának, hogy járt.

Bement az is az apjához.

– Kedves édesapám, grácia árva fejemnek!

– Grácia, de mire kéred?

– Hát ha a nénéim megpróbálták, megpróbálom én is azt az utat.

– Ó, minek is próbálnád? Ha ők nem mentek semmire, te mire mennél? – kérdezte a király szomorúan.

– Én már csak elmegyek.

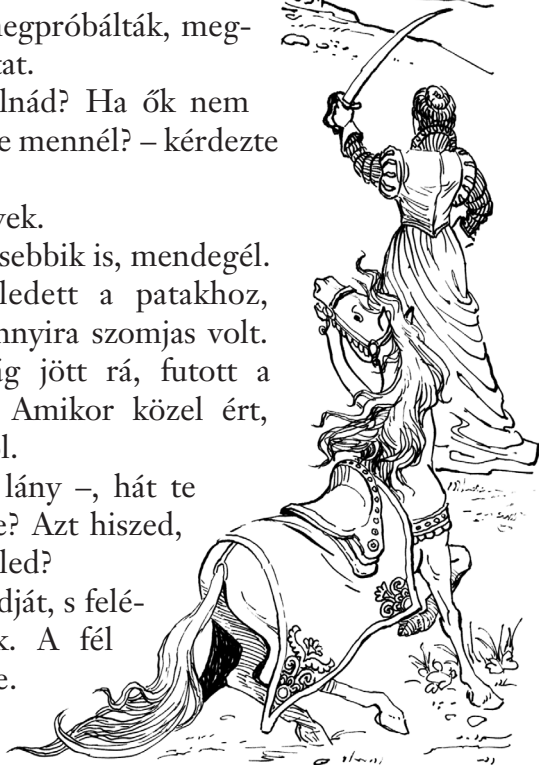
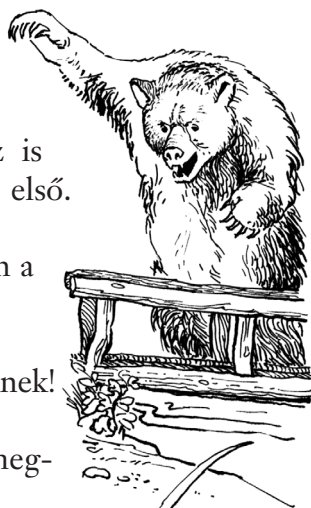
Úgy is lett. Megy a kisebbik is, mendegél. De már amikor közeledett a patakhoz, összeesett alatta a ló, annyira szomjas volt. Őrá is olyan szomjúság jött rá, futott a patakhoz, hogy igyon. Amikor közel ért, kibújt a medve a híd alól.

– Ejnye – mondta a lány –, hát te ijesztettél rá a nénéimre? Azt hiszed, hogy én is megijedek tőled?

Ezzel kirántotta a kardját, s feléje csapott a medvének. A fél karját meg is sebezte. Elkezdett ám kiabálni a medve:

– Édes, kedves lányom, nehogy csapj még egyet, mert én vagyok a te apád!

Csodálkozott a lány.

– Hogy kerül maga ide, édesapám, ilyen medvebőrben?

– Azért jöttem ide, hogy téged is próbára tegyelek. De látom, te nem félsz. Indulj szerencsével!

S ezzel eltűnt, mintha ott se lett volna.

Akkor a lány odahasalt a patakhoz, ivott egy jót. A lovát is megitatta. Ahogy ivott, kiugrott a patakból egy halacska. A királylány megfogta, s visszadobta a vízbe. Megszólalt a hal:

– Amiért ilyen kedves voltál hozzám, jótettedért jót várj. Mondok neked valamit. Ne indulj neki a nagy útnak, míg az apádtól el nem kéred azt a lovat, azt a kantárt, amelyik akkor volt neki, amikor anyáddal megesküdt.

A lány megfogadta a szavát. Visszament, és mondta az apjának, mit kér.

– Jaj, édes lányom, honnan szerezzem én azt meg neked, ami százötven évvel ezelőtt volt? De menj fel a padlásra, és keresd meg, hátha ott van a nyereg és a kantár. A ló meg – azt mondja – ott van annak a ganédombnak a közepébe eltemetve.

A lány szolgálkat rendelt, széthányatta a ganét, s megtele a lovat: a fejét meg a csontjait. A padláson is addig kereste a szerszámokat, amíg meg nem találta. Aztán fogta a nyeret és a kantárt, ráütött a lónak a fejére. Mindjárt egy gyönyörű paripa ugrott elébe. De milyen szép volt a ló, olyan gyöngé. Alig bírt menni. Mit csináljon a lány, elindult mellette gyalog. Amikor a patakhoz érték, megitatta.

Megszólalt a ló:

– Na, most már, kedves gazdám, ittam ebből a vízből, erős vagyok. Ül fel a hátamra, majd én viszlek!

Felült a lány. Elindultak. Egy éjjel meg egy nap min-

dig mentek. Egészen addig, míg egy házhoz nem értek. Azt mondja akkor a ló:

– Én eddig elhoztalak, de ide már nem mehetek be veled, mert ebben a házban olyan erős embert találsz, Százkeselyt, hogy tíz országban nincs hozzá fogható. A te apád is nagy vitéz volt, hanem ez százszor nagyobb. Harcolj meg vele, ahogy tudsz! De előtte még üss a fejemre a kantárral: dió lesz belőlem. A diót tedd a bal zsebedbe. Ezzel beléd adom a fél erőmet, de többet nem tehetek érted.

A lány úgy is csinált. Ahogy a ló fejére ütött a kantárral, abból egy kis dió lett a földön. Felvette, beletette a zsebébe, és indult befelé a házba.

– Jó reggelt kívánok! – köszönt Százkeselynek.

– Jó reggelt, te külföldi vitéz! – felelt az, merthogy a lány férfiasan volt öltözve, s fiúnak nézte. – Mi járatban vagy?

– Szolgálatot keresek.

– Ó, te – mondta Százkesely –, én nem tudok itt neked semmi szolgálatot adni, de kapsz egy feladatot. Ha nem teljesíted, van már itt kilencvenkilenc karó, a századikon a te fejed lesz. Tündérszép Ilonát akarom! Őt hozd el nekem!

A fiúnak öltözött királylány mit tehetett? Megígérte. El is indult érte.

Ahogy megy, mendégél, útjába áll egy óriás. Hát annak csak egy szeme volt, az is a homlokában, de az aztán akkora, mint egy kocsikerék. Azzal az egy szemével éjjel-nappal célózta, nyilazta a felhőket. A mágneses nyilai még egy verebet is odahúztak tíz kilométerről.

Gondolkodik a lány, mit csináljon. Hát megszólal a zsebében a dió:

– Kedves gazdám! Ez a nagyszemű óriás huszonnégyszáz

órában egyszer ül le pihenni három percre. Ezt a három percet kell kihasználnod. Én most megint ló leszek, s felrepülök veled a fekete felhő járásába. Ahogy innen elindulunk, a kardodat attól fogva mindig forgasd, hogy mire odaérünk, olyan izzó veres legyen, mint a tűz. Mikor eljön a három perc, s leül pihenni az óriás, dobd le a kardot úgy, hogy épp elébe essen. Ő majd azt hiszi, hogy maga az Isten dobta le neki. Akkor leszállunk elébe. És ha ebben a nagy ijedtségében elereszt bennünket, akkor megszabadultunk.

Na, úgy is lett. Addig repültek a fekete felhő járásában, míg az óriás le nem ült pihenni. Akkor ledobta a lány a tüzes kardot: épp elébe esett. Ijedtében mindjárt letérdepelt, könyörgött, hogy segítsen neki az Isten. A lány meg lovastul leszállt előtte.

Az óriás úgy elcsodálkozott, hogy még egyszer akkorrára nőtt a szeme.

– Jó anyacsecset szoptál, te külföldi vitéz, hogy ilyen nagy merészséged volt idejönni!

A lány bátran elmondta: ő bizony Tündérszép Ilonáért megy, hogy elhozza Százkeselynek. Mert az apjának a kardja nála van százötven éve, és csak akkor adja vissza.

– Tudod, mit? – mondta az óriás. Énnekem hozd el inkább Tündérszép Ilonát, aztán majd én elbánok Százkesellyel. Visszaadom az apád kardját, téged meg tíz ország királyának teszek meg.

Gondolt egyet a lány, s megígérte az óriásnak is, hogy elhozza neki Tündérszép Ilonát.

Ahogy mennek tovább, azt mondja a táltosló:

– Na, kedves gazdám, eddig volt, ami volt, de most már igazán nagy próbán kell keresztülnünk. Van egy ember, aki szüntelen egy szita körül forog, és az egész világot belátja. Aki az ő határán belép, mindjárt

kőszobornak változtatja. Ezt az embert nem tudjuk elkerülni. Én megint felviszlek a fekete felhő járásába, aztán leszállunk előtte. Azt ad az Isten, amit ad.

Na, jól van, mennek fel a felhőbe. De már az olyan fekete, hogy nem lát a királylány semmit se. Egyszer csak leszáll vele a ló, éppen a szita körül forgó ember elé.

Az is elcsodálkozott, mint előbb az óriás. Mondta a lánynak:

– Ha már ennyi vitézségen átestél, én is elengedlek, de kőszobor lesz belőled, ha nem énnekem hozod el Tündérszép Ilonát.

Neki is megígérte a lány.

Mennek hét évig és hét szempillantásig, mindig mennek. Egyszer csak megszólal a ló:

– Na, kedves gazdám, most már elértük Tündérszép Ilona határát. De itt még nagyobb veszély fenyeget, mint eddigelé. Aki a határon belül merészkedik, ő elveszejt mindenkit. Most olyan magasra viszlek fel a fekete felhőbe, hogy a szél is alattunk járjon. Pontosan ott teszek le Tündérszép Ilonánál, hogy ne tudjon tüzet küldeni ránk.

Úgy is történt. Olyan magasan mentek, hogy már szédült a lány. Nem is látott semmit a nagy feketeségtől. De azt ad az Isten, amit ad, a ló egyszer csak kezdett leereszkedni a kastély elé. Tündérszép Ilona meg éppen kint állt. Láta, hogy jönnek.

– Az Isten verjen meg engem – mondta magában –, ha ezt a vitézt bántani fogom. Mert ez már mégsem akárki, hogy ennyi mindenben keresztülküzdötte magát, és mégis ideért hozzám.

Hát a királylány be is számolt neki mindenről. Csak azt nem tudta Tündér Ilona, hogy ő nem fiú. Mert annak volt öltözve.

– Rendben van, kedves vitéz – mondta neki. – De akkor már legyen inkább úgy, hogy én a férjemül veszek, megölöm a színt, az óriást, Százkeselytől is visszaszerzem apádnak a kardját. Mienk lesz mindnyájuk birodalma. De esküdj meg előbb a kardod markolatára, hogy megteszed, amit rád szabok. Az én bátyám le van kötözve a fekete pokolban. Őt kell megszabadítanod.

Mit volt, mit nem volt tennie, megesküdt a kardja markolatára, és elindult, le a fekete pokolba. De a kapunál megállította az ott strázsáló ördög. Azt mondta neki a lány:

– Beszédem van az uraddal!

Jött is aztán az ördögök királya. De addigra már a többiek megfogták a lányt, hogy a pokol örök tűzébe vessék. Azt mondja az ördögkirály:

– Nem engedlek bántani. Mégiscsak nagy vitéz lehetsz, hogy ennyi mindenen keresztülsétél. Odaadom neked Tündérszép Ilona bátyját, de ide hallgass! Szent Péternek van egy fekete csődörlova; ha azt elhozod nekem, már viheted is a fiút.

A lány ezt is elvállalta. Elindult a fekete csődörért.

– Kedves gazdám – mondta neki a lova –, Szent Péterrel csak úgy tudunk elbánni, ha rám hallgatsz. Ő minden éjszaka tizenkét órakor egy körtefa alá fekszik, és ott alszik, de csak öt percig. A tarisznáját addig felakasztja a fára. Van abban egy aranykörte. Az a körte az ő lova. Mi majd megállunk olyan százötven méterre a fától. Amikor elalszik, én megfordu-

lok, és olyat rúgok, hogy te épp odaesel. Kilopod a körtét a tarisznyából, földhöz vágod, s az tüstént átváltozik lónak. Felpattansz a hátára. Én itt megvárlak.

Na, így is tettek. Amikor Szent Péter elaludt, a ló akkorát rúgott, hogy a lány pontosan odaesett. Kikapta a körtét, földhöz vágta, s usgyé, indíts a táltosló után. Szent Péter azonnal felébredt persze, s látta, hogy nincs meg a körte. De hirtelen ijedtségében nem jutott más átok az eszébe:

– Ha nő vagy, légy férfi, ha férfi vagy, légy nő!

Így aztán a lányból legény lett. De elvitte a csődört!

Amikor visszaértek a fekete pokolba, az ördögök királya úgy megörült neki, hogy azt mondta:

– Sok jó vitézt ismertem, de ilyet még nem. Aki ide-merészkedett az én országomba, mind itt égett. De te olyan nagy szívességet tettél nekem, hogy eleresztelek, s azt is megadom, amit ígértem.

Na, mennek aztán Tündérszép Ilonához. Az meg már leste őket, hogy elveszejtse a fiút, ha nem hozná a bátyját. De oda is volt ám a csodálkozástól!

– Nálad nagyobb vitéz aztán biztosan nincs hetedhét országban – mondta. – Édesörömet a feleséged leszek. Most pedig elmegyünk a szüleidhez, és viszünk innen három kanta vizet. Egyik az élet vize: az a száz éve meghalt embert is feléleszti. A második a szépség vize: akár-milyen csúnya valaki, megszépül tőle, s megfiatalodik. Harmadik a halál vize: abból három csepp is elég a meghaláshoz.

Na, jól van, felült a fiú a lovára. Tündérszép Ilonát maga elé vette, s útnak eredtek. Először a szítás emberrel találkoztak, aki az országában mindenkit kőszoborrá változtatott. De nem ölték meg, mert az már tudta, hogy Tündérszép Ilona erősebb őnála, s hagyta őket, hadd

menjenek Isten hírével. A nagyszemű óriás előtt éppen akkor haladtak el, amikor három percre leült pihenni. Észre sem vette őket. Annál inkább Százkesely! Már messziről integetett; táncolt, dalolt örömeiben. Aztán felkapta Tündérszép Ilonát, s körülugrálta vele az udvart.

– Jó, jó – mondta neki a tündérlány –, de ha már elhozott ez a vitéz ennyi viszontagságon keresztül, erre inni kell valamit. Van itt valami jóféle bor. Igyunk, Százkesely!

– Igazad van! Igyunk!

Bementek a házba, leültek az asztal mellé. Ott a tündérlány töltött Százkeselynek az egyik kantából. Ő tudta, melyikből, de az biztos, hogy alig ivott belőle Százkesely, máris meghalt.

Ők meg leakasztották a falról az eleven kardot, s elindultak az öreg királyhoz. Mire odaértek, az már alig élt. Tündérszép Ilona megitta mindjárt az egyik kantából, ő tudta, melyikből, de az biztos, hogy az öreg király egyszerűen visszanyerte az erejét.

Mutatták neki a százötven éve elveszett eleven kardot. Erre mindjárt át is akarta adni a királyságot, ahogy megígérte. De a lánya elmesélte: őt úgy megátkozták, hogy fiú lett. Nem is akar ő itt királykodni, visszamegy inkább az üveghegyre feleségével, Tündérszép Ilonával, és ott lesz király. Apjának meg itt az élet vize: fiatalítsa csak magát, és folytassa időtlen időig az uralkodást.

Még most is folytatja, ha azóta abba nem hagyta.

A KIS KIRÁLYFI TÜNDÉRJEGYESE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer valahol ezen a világon egy király, aki egyik szemével örökké kacagott, a másikkal mindétig csak sírt. Volt annak a királynak három szép szál fia. Azt mondja a középső a nagyobbiknak:

– Tudod-e, mit, bátya? Menj be a mi felséges apánk-urunkhoz, s kérdezd meg tőle: mi dolog az, hogy az egyik szeme mindétig sír, a másik meg örökkétig nevet?

Jó, bemegy a királyfi, s kérdezi apjaurától a dolgot. Aj, megharagszik a király. Erősen rossz kedvében volt éppen, s úgy hajított egy óntányért a fia után, hogy ha félre nem ugrik, tüstént halál fia. Áldott szerencse, hogy kiszökhett előle a királyúrfi.

Kérdezik a testvérei:

– Mit mondott apánk?

– Menjetek be ti is, mindjárt megtudjátok!

Hát jó, másnap reggel bemegy a középső. Koppant az ajtón, illedelmes köszönéssel benyit, s el is mondja menten, hogy ő is e kérdéssel búsítaná az édes apjaurát.

Fel is kapott a király egy késvillát a keze ügyéből, s úgy sújtotta a fia után, hogy az csak alig szökhett félre előle. Ő is majdnem halál fia lett.

Szaladt is ám kifelé! Kérdi tőle a kisebbik:

– Hát mit mondott édesapánk-urunk?

– Menj csak be, s majd megtudod magad is!

Jól van, harmadik reggel a kicsi királyúrfi is bemegy, s ő is kérdi az apjától: miért sír mindig az egyik szeme, a másik meg örökkétig nevet?

Hej, uram teremtmőm, kapja a király a kardját, s úgy

hajítja a kicsi úrfi után, hogy ha eléri, tudom, nem kél fel többet. Hanem a kicsi királyfi bezzeg nem szaladt ki, mint a bátyjai. Vette a kardot, s visszaadta az édesapjának:

– Na hát itt van, s ha meg akar ölni, én is itt vagyok!

Azt mondja a király:

– Na, te legkisebb fiam, belőled még lesz ember valaha. Hát neked megmondom, miért kacag az egyik szemem, s miért sír a másik. Azért kacag az egyik, hogy ilyen szép derék három szál fiam van. Azért sír a másik, mert van a királyi kertemben egy arany vackorfa, az minden áldott délutánra kivirágzik, s aranyvackort terem, de valami csodalélek minden áldott éjen elviszi a termését. S unom erősen, hogy ez a szép három szál dali fiam nem tudja megőrizni.

Jól van, megy a királyfi a bátyjaihoz, s mondja nekik, hogy és mint.

– Ej – mondja rá a legnagyobbik –, majd megőrzöm én azt a vackort, ha csak ennyi a baj!

Elővett két rend játszókártyát, két szál viaszgyertyát, s avval ki a kertbe. Leült egy asztalhoz, s kártyázni kezdett, egyedes-egyedül. Hanem tizenegy órára, fél tizenkettőre olyan szellő kerekedett valamerről, hogy a királyfi csak úgy leszédült a székről. Mint egy halott. Akkor három tündérleány neki a fának, s egy szempillantás alatt volt s nincs vackor rajta. Mind egy befaló falásig elvitték.

Más éjjelre kerülve a közbülső fiú állott ki őrködni. Hanem neki se sikerült azt a vackort megőrizni.

Jól van, no! Következett harmadik éjjel a legkisebb királyfi. Vitt magával ő is egy fél játszókártyát, s játszott önmagával. De hát tizenegyre, fél tizenkettőre ismét felkerekedett az a csodálatos álomszellő, s álmosodni kezdett a kicsi úrfi. Egyet se vette tréfára a dolgot. Előkapta a fél játszókártyát, s olyan ügyesen kezdett

hadakozni vele, hogy az álomszellőt mind elháringatta magától, s ébren maradt.

Jött egyszer a három tündérleány. Olyanok voltak, mint három hajnalcsillag. Hej, hogy derékon ragadta, halljátok-e, a három közül az egyiket, a legeslegszebbiket! A másik kettő meg nagy sikoltozással elfutott.

A tündérleány megrökönyödött egy kicsit, hanem aztán csak a nyakába borult a kicsi úrfinak. Átölelte két gyenge karjával, nagyokat cuppantott az orcájára, s azt mondta neki:

– Ha te is úgy, mint én, te az enyém, én a tiéd, ásó, kapa s a nagyharang síró szava válasszon el minket, te szépséges királyfi.

Hát bezzeg hogy a királyfi se akarta másképpen. Örökös hűséget esküdtek egymásnak. Aztán olyan mélységes álomba merültek, hogy már a királyné is reggeli sétára indult, s ők még mindig ott aludtak. Meglátta a királyné a szépséges aranyhajú tündérleányt, s mit gondolt, mit nem, kihúzott a hajából egy szálát magának. Hát, lelkem teremtetten, akkora csendülés-pendülés támadt, hogy még a királyi palota ablakai is kifordultak a sarkukból. Felpattant a tündérleány, s egy szempillantás alatt volt, nincs sehol.

Erősen megbúsult a királyfi, hogy az ő tündérjegyese olyan hirtelenséggel otthagya őt, s azt mondta a királynénak:

– Na, felséges édesanyám-asszony, ha elijesztette tőlem az én szépséges mátkámat, nem is lát engem, amíg ővele nem. Nekem már nála nélkül nem élet az élet. Addig megyek, amíg vagy feltalálom valahol az ég alatt, vagy ott halok meg.

Avval feltarisznyált azon helyben, s elindult hetedhét ország ellen.

Elért egy kövi malomhoz. Talált abban a malomban egy akkora molnárt, mint a hüvelykujjam. Azt mondja neki:

– Hát ugyan, hüvelykmolnár, kinek szoktál te örölni itt?

– Hát én aztán – feleli a molnár – Tündérországnak.

– Hát aztán, te hüvelykmolnár, hol, merre az útja annak a Tündérországnak? Hogy lehetne oda épkézláb bejutni?

– Jaj, felséges királyfi – mondja a molnár –, egy életem, egy halálom, be nem mehet oda földön járt ember. Mert Tündérország egy olyan meredek üveghegyen van, nem hallottam még, hogy valaki ott járt volna.

– Hát aztán a lisztet hogy szállítjátok fel?

– Három nagy griffmadár viszi fel a levegőben.

– Hallod-e, te hüvelykmolnár, megfizetlek arannyal, ezüsttel, csak tégy be engem az egyik zsákba, hogy eljuthassak én is Tündérországba. Ott vár az én tündérmátám, s nekem nála nélkül úgysem élet ez az élet.

Jól van, hát a molnár belecsombolygatta az egyik liszteszsákba.

El is vitték a griffmadarak úgy feleútig-formán, hanem akkor azt mondta az egyik:

– Halljátok-e, idegen bűzt érzek.

Letették a zsákot a magos égbe, s kereskedni kezdtek benne. Meg is lelték a szegény királyfit, s le is lökték a magasból úgy, hogy szerteszéjjel szakadt a földön. Ment oda a hüvelykmolnár, egy seprűvel összeseperte a királyfi minden csontját-bontját, a helyére illegette, s egy üvegből kenni kezdte. Hát a királyfi, még százszorta különbül, mint eddig, életre támadt.

Na, csak belátta, hogy itt nem boldogul. Továbbindult, s addig hányódott-vetődött, hogy már minden út véget ért előtte.

Meglátott akkor egy házat. Bement, hogy kipihenje magát. El is mondta, hová igyekeznék.

A ház gazdája, egy vénember megbiztatta:

– Annál könnyebb nincsen, felséges királyfi. Ott van az a hegy, azon egy tejtócsa, oda jár fürödni a tündérkirálynő a tizenkét udvarhölgyével minden déli tizenkét órakor. Arra a hegyre pediglen könnyen feljuthatsz.

Hanem volt ott a háznál egy vastag-buksi leány. Félrehúzta az anyját, s elsusogta neki: ő úgy megszerette ezt a szépséges királyfit, hogy nála nélkül egy napot sem élhet. Ha egymáséi nem lehetnek, ő vagy a Küküllőbe öli magát, vagy az Óperenciás-tengerbe.

Az asszonynak is erősen megtetszett a dali fiú. Megvesztegette hát a királyfi inasát, aki egészen idáig kísérte az úrfit. Meghagyta neki, hogy mikor a hegyre mennek, s dél felé jár az idő, azt a boszorkánytűt, amit ő ad neki, szúrja hátulról a királyfi kabátja szárnyába. Csak akkor vegye ki, ha a tündérkirálynő már eltávozott az udvarhölgyeivel.

Jól van, másnapra virradóra felmentek a hegyre. Hanem azért mégsem találkozott a szegény királyfi a tündérleánnyal, mert amikor délre járt az idő, odaosont

hozzá az inasa, s hátulról beleszúrta a tűt a királyfi kabátja szárnyába. El is aludt ott helyben tőle, mintha csak a vérét vették volna.

Megérkezett a tündérkirálynő, s hát éppen ő maga volt a királyfi jegyese. Megismerte mindjárt az alvó királyfit, mert még most is halálosan szerette. Ölébe vette, tincselgette, csókolgatta, kedveskedte, nagy jajszóval költögette, de hiába, az idő lejártával ott kellett hagynia.

Akkor aztán kihúzta az inas a tűt a királyfi kabátjából, s felserkent az úrfi. Tapogatta magát, s érezte, hogy vizes. Kérdezte az inasától:

– Mi dolog ez, hallod-e?

– Semmi egyéb – felelte az inas –, hanem csak a tündérkirálynő könnye.

Jól van, hazamentek estére, hanem a szegény királyfi úgy búsult, hogy majd megölte a nagy búbanat.

Másnap is kimentek, akkor is csak úgy járt. Harmadik nap is elaltatta a varázstű. Hanem akkor már észbe kapott a tündérkirálynő, kihúzta a királyfi kardját, és ráírta:

*Édes kis királyfi, az inasod lopva,
bátulról varázstűt szúrt a kabátodba,
álomba merített, s hiába költelek,
pedig soha többé ide nem jöhetek.*

Amikor felébredt a királyfi, elolvasta az írást, s tenger nagy bánatában megint csak útra kelt. De már az inasa nélkül, egyes-egyedül.

Ahogy ment, mendegélt, nagy búval, bánattal, találkozott három ördögfiókéval. Azok erősen osztozkodtak egy cipőn, egy oston és egy paláston, hogy melyiké legyen. Kérdi a királyfi:

– Ugyan, minek veszekedtek olyan lelketekből azon a három ribi-rongyon?

– Hm – felelték az ördögök –, ha kend tudná, kend is veszekednék. Mert ezekben olyan erőhatalom van, hogy akárki magára szedi őket, s rámondja: „Hipp-hopp, ott legyek, ahol akarok“, ott is lesz menten.

– Na – mondta a királyfi –, menjetek fel akkor arra a hegyre. Amelyik onnan hamarabb ideér, azé legyen mind a három.

Tetszett az ördögfiókáknak az ítélet, hát kapva kaptak rajta. Hanem a királyfi egyet se várogatta vissza őket; megsuhintotta az ostort, elmondta a mondókát, s egy pillanat alatt ott termett a tündérkirálynőnél.

Hej, de megdobbant a szegény királyfi szíve, mikor látta, hogy az ő jegyese ágyban fekvő, halálos beteg. Mindjárt a mátkájára borult, s addig-addig költögette, siratgatta, kedveskedett neki, amíg egyszer csak fel nem nyitotta a szemét.

Megismerte tüstént a királyfit, hanem akkor aztán abban a minutumban jobban is lett. Egymás nyakába estek, aztán esküvőre kerekedtek, s csaptak olyan örvendezést, hogy hét országra szólott a híre. Hét álló hétig egyebet se tettek: ittak, ettek örvendeztek, s járták a csúrdöngölőt.

Hogy így egy pár lettek, hamarosan hazamentek az öregekhez. Persze, hogy ettől kezdve az öreg királynak se sírt az egyik szeme többet.

Ma is élnek, ha meg nem haltak.

ROMA KIRÁLY

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy özvegy cigányasszony, s annak egy fia. Ez a fiú mindig a tengerpartra járt ki horgászni, de soha nem fogott egyetlenegy halat se. És ami pogácsát sütött az anyja, azt mind elhordta hazulról, rakta a horogra, de hiába.

Mondta is neki az anyja:

– Te minden pogácsát elhordasz hazulról, nyeljük az éhkoppot, s egyetlenegy halat se fogsz.

– Jól van, édesanyám, ne búsuljon semmit, egyszer majd csak fogok én is halat.

Hát a legutolsó pogácsát is elvitte. Amint bedobta a tengerbe a horgot, azt egyszer csak megrántja valami. Kihúzza, s láss csodát, egy szépséges aranyhal van rajta.

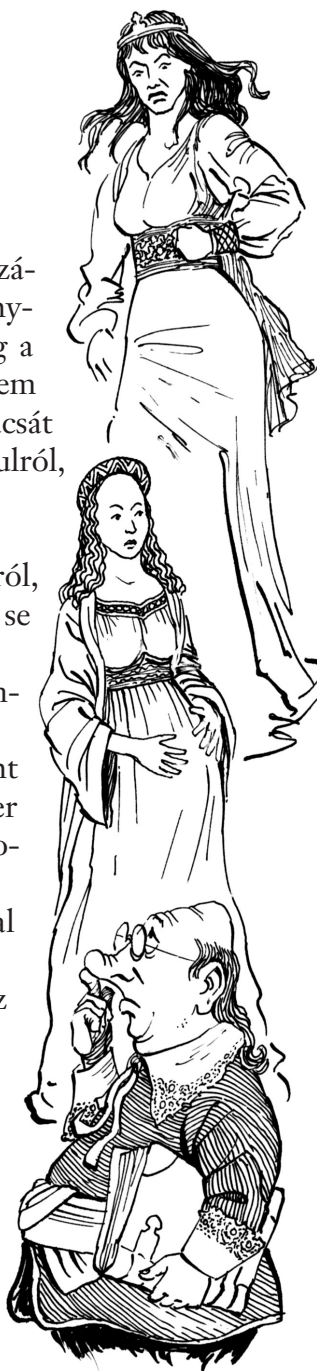
Veszi le a horogról, hát az megszólal emberi nyelven:

– Te cigányfiú, ne bánts engem! Eressz vissza a tengerbe! Kívánhatsz bármit, tőlem megkapod.

Azt mondja erre a cigánygyerek:

– Hát jól van, visszaeresztelek, de azt kívánom, hogy legyen itt a tenger partján egy halom pogácsa, mert én annyi sok pogácsát elhordtam hazulról, hogy anyám már meg nem bocsátja.

Hát mindjárt meglett az asztag pogá-

csa ott a tengerparton. Akkor azt mondja neki az aranyhal:

– Ha még szükséged lesz valamire, csak annyit mondjál: „Csuka hírével, aranyhal szerencséjével”, és meglesz.

No, a cigánygyerek visszateszi a halat a tengerbe, felpakol a pogácsából egy jó tarisznyával, s elmegy haza. Mondja az anyjának:

– Édesanyám, most már ne búsuljon kend, van pogácsa elég, tán sose fogyasztjuk el. Fogtam egy szép kis halat, olyan fényes volt, hogy még! Az adott egy nagy asztag pogácsát. Menjen csak, ott van a parton, aztán hordjon belőle, amennyi csak kell.

Elmegy az öregasszony, meglátja a nagy asztag pogácsát. Örömében majd összeesett. Most már abból ők megélnék, nem kell éhezniük többet.

Egyszer a cigányfiú kifeküdt a putrijuk végébe, ott heverészett a napon. A királykisasszony meg épp arra kocsizott, négyfogatos üveghintóban. Megállt, nézegette azt a rozoga cigányputrit, hogy ilyenben is élnek emberek. A cigánygyerek meglátta, és mi jutott eszébe, mi nem, azt mondta magában:

– Csuka hírével, aranyhal szerencséjével, ess tőlem teherbe!

Azonnal úgy is maradt a királykisasszony, de ő nem tudott efelől semmit se, ahogy más se. Elment haza, és pár hónapra rá már látszott rajta, hogy nő a hasa.

Édesanyja, a királyné panaszkolta is az orvosnak, hogy ez a lány mindent kihány, étvágya nincs neki, s rosszul létek fogják el, hát mondja már meg, mi a baja. Azt feleli az orvos:

– Felséges királyné asszony! Én csak az igazat mondhatom: a királykisasszonynak gyereke akar lenni.

Megharagudott a királyné. Ráripakodott az orvosra:

– Ha ez nem igaz, fejét vétetem! Hogy mondhat ilyet az én lányomra, aki még nem is beszélt férfival sohase!

– Életem-halálom királyné asszonyom kezébe ajánlom, de én csak azt mondhatom, ami a valóság. A királykisasszony másállapotban van.

Megvizsgáltatta a királyné egy másik hírneves orvossal, de az sem mondhatott egyebet. Úgyhogy a királykisasszony meg is szült a maga idejében egy gyönyörű gyermeket, de senki sem tudta, ki lehet az apja. Faggatták eleget a kisasszonyt, mondja meg őszintén, kivel találkozott, de hát mit is mondhatott volna szegény feje? Csak a könnyeit hullatta.

A kisfiú nőtt-növekedett. Egyszer aztán kihirdette a király az egész országban, hogy jelentkezzen nála mindenki, minden férfi. Adtak a kisfiúnak egy aranyalmát a kezébe, mert azt mondta egy jövendőmondó, hogy majd annak dobja a gyerek az almát, aki az apja.

Jelentkeztek is nagyurak, hercegek, grófok, bárók, gazdagok, szegények, az egész országban nem volt már olyan, aki ne jelentkezett volna, csak egyes-egyedül a cigánylegény nem mutatkozott. Azt mondja a király:

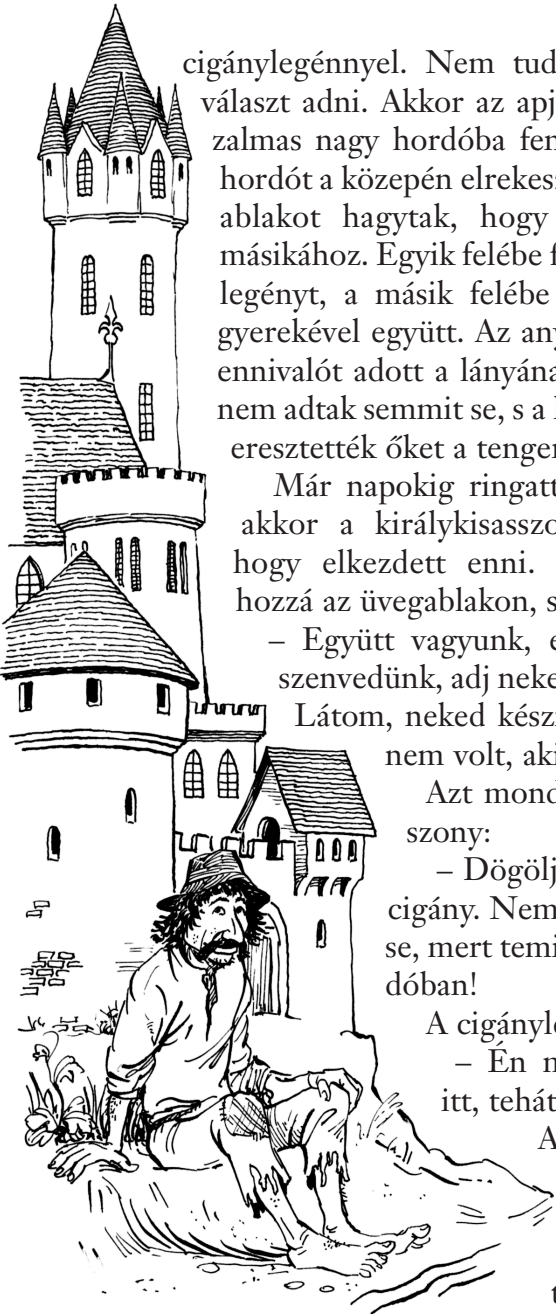
– Lakik a város végén egy rongyos, csúnya cigánylegény, azt is hozzátok ide, mert mindenkinek meg kell jelennie.

Kimentek a cigánylegényért, nem akart bemenni, de erővel bevitték. Amint a királyi gyermek meglátta, még csak az ajtóban állt, máris hozzádobta az aranyalmát.

Megharagudott nagyon a király. Még egyszer odaadták a gyermeknek az aranyalmát. Megint csak a cigányfiúhoz dobta.

– Nahát, ez az apja!

Faggatták a leányt, hol és miképp volt együtt ezzel a

cigánylegénnyel. Nem tudott persze semmiféle választ adni. Akkor az apja parancsára egy borzalmas nagy hordóba fenekeltették be őket. A hordót a közepén elrekesztették, csak egy üvegablakot hagytak, hogy átláthasson egyik a másikához. Egyik felébe fenekelték be a cigánylegényt, a másik felébe a királykisasszonyt a gyerekével együtt. Az anyja egy pár napra való ennivalót adott a lányának. A cigánylegénynek nem adtak semmit se, s a király parancsára beleeresztették őket a tengerbe.

Már napokig ringatta őket a tenger vize, akkor a királykisasszony úgy megéhezett, hogy elkezdett enni. A cigányfiú átnézett hozzá az üvegablakon, s azt mondta:

– Együtt vagyunk, együtt érzünk, együtt szenvedünk, adj nekem is egy kis ennivalót.

Látom, neked készített anyád, de nekem nem volt, aki készítsen.

Azt mondja erre a királykisasszony:

– Dögölj meg étlen, te piszkos cigány. Nem érdemelsz egy falatot se, mert temiattad vagyok itt a hordóban!

A cigánylegény meg ráfeleli:

– Én meg temiattad vagyok itt, tehát kölcsönös a dolgunk!

A királykisasszony jólakott, a cigányfiú pedig nyelte az éhkoppot. Pedig tudott volna magának

ennivalót teremteni, de addig nem akart, míg a királykisasszonynak volt mit ennie. Hanem mikor látta, hogy már az is éhezik, azt mondta:

– Csuka hírével, aranyhal szerencséjével, királyi ebéd támadjon itt, drága jó borok, pezsgő, mindenféle étel-ital az asztalon!

Lett is, ahogy parancsolta. Kezd enni a cigánylegény, zörgeti a tányérokat! Felfigyel erre a királykisasszony, s átnéz az üvegablakon. Látja, hogy a cigánylegény lakomázik, eszik-iszik, az ő gyomrát meg marja az éhség. Egyszer aztán átszól az üvegablakon:

– Hallod-e, cigány, együtt szenvedünk, adjál hát nekem is egy kis ennivalót. Idáig te kértél tőlem, bánom már, hogy nem adtam, de most én kérek tőled. Légy szíves, ne engedd, hogy elvessek étlen a gyerekemmel együtt.

Azt mondja erre a cigánylegény:

– Hát csak azt a kis rajkót nézem, semmi mást, mert ha az nem volna, bizonyisten nem adnék egy falatot se.

Ezzel kinyitotta az üvegablakot, és átnyújtott nekik sok finom jó falatot, úgyhogy jóllakhatott a királykisasszony is meg a gyerek is.

Másnap ugyanígy. Harmadnap megint. Csak az nem fért sehogy se a királykisasszony fejébe, honnan lehet ez a sok drága enni-innivaló. Nem is állhatta meg, hogy egyszer át ne szóljon:

– Te cigány, légy szíves, hallgass meg engemet. Látom, hogy neked valami borzalmas nagy tudományod lehet. Azt mondják, hogy tőled van a gyerek is, pedig én téged soha nem is láttalak, csak amikor arra kocsikáztam egyszer a putritok felé, s te ott süttetted magad a napon.

– Igen, és akkor fogant meg a gyerek.

– De hát az hogy lehet?

– Úgy, ahogy az étel-ital naponta itt terem.

– Ide hallgass, te cigány! Ha már egyszer ilyen nagy tudományod van, ments ki innen minket. Hiába vagyok királykisasszony, örök hűséget esküdök neked, soha többet az életben el nem hagylak, ha innen megszabadítasz.

– Hát ha te ezt igazán mondtad, akkor megteszem. De ha nem igazán mondtad, akkor jaj neked.

Hát másnap kora hajnalban azt mondja a cigánylegény:

– Csuka hírével, aranyhal szerencsésével, legyen ez a hordó a tengerparton, egy gyönyörű szép szigeten, és dűljön széjjel, de egy darabja se essen se énrám, se a királykisasszonyra, se a gyerekre!

A királykisasszony mikor fölébredt, látja ám, hogy egy gyönyörű szép szigeten vannak, nem pedig a hordóban, kint a tengeren. De még egy szépséges palota is támadt ott a parton, amiben lakjanak.

Azt mondja a cigánylegény:

– Jól van, most itt fogunk lakni, de az apádat még majd megleckéztetem, amiért minket a hordóba befenekeltett.

A királykisasszony meg azt feleli erre:

– Sohase bántsд az én apámat! Honnan tudta volna, hogy lett ez a gyerek, mikor én se tudom még most se. Erről nem ő tehet.

– Akkor is hadd lássa: nem vagyok akárki.

Egy este, mikor már lefeküdt a királykisasszony, azt mondja a cigányfiú:

– Csuka hírével, aranyhal szerencsésével, ez a palota ott legyen velünk együtt a királykisasszony apjának a palotája mellett, s aranyalmafák legyenek végig a hídon, és gyönyörű szép aranyalmák teremjenek rajtuk.

Mikor fölkel reggel a királykisasszony, s kinéz az ablakon, hát csak csodálkozik, hogy nem a szeme káprádzik-e. De az apja is csak így járt odaát, a maga palotájában. Szólt is azonnal a testőröknek, hogy menjenek át az aranyhídon abba a másik palotába, és nézzék meg, ki lakik ott.

Átmentek a testőrök, hát a kapura ki volt írva:

ROMA KIRÁLY

Hazamentek, jelentették a királynak, de annak ez nem volt elég.

– Menjetek át megint, és kérdezzétek meg tőle magától, a palota urától, mi az, hogy Roma király, és honnan került ide ez a palota, vagy hogyan épült egyetlen éjszaka.

Elmennek még egyszer a testőrök, nagy katonakísérettel. Fogadja őket a cigánylegény, de már ő is királyi ruhában. Meghajolnak előtte, és tisztelettel kérik királyuk nevében, mondja meg, ki ő, és azt is, hogy milyen úton-módon készült ide ez az aranyhíd meg ez a drágaságos palota.

Azt mondja erre a Roma király:

– Azt üzenem a királyotoknak, hogy én vagyok a veje, akit a hordóba fenekeltetett. Én építtettem ide ezt a palotát, merthogy élek, nem haltam meg. A lánya is él, az unokája is.

Visszamentek a testőrök, hát erre már a feleségét küldte át a király, úgy van-e minden, ahogy ezek mondják.

Átmegy a királyné, meglátja a lányát a kertben sétálni, meg a gyönyörűséges aranyhajú gyereket. Odaugrik, összeviszsa csókolja őket, s kérdezi a lányától, hogy kerültek ki a hordóból, és honnan van ez a szépséges palota. Csak ámul-bámul, mikor hallja, hogy ennek a

cigánylegénynek, akit rútságában, rongyosságában semmibe se vettek, milyen borzalmas nagy tudománya van, ez önáluk is sokkal hatalmasabb. És már a lányával is úgy vannak, mint férj és feleség.

Elmondja aztán a királynak is:

– Csakugyan a lányunk van itt, s annak a férje, az a cigánylegény, akit vele együtt fenekeltetett be a hordóba, de akiből király lett azóta.

– Na most már magam megyek át – mondja a király –, hogy meggyőződjem róla.

Atmegy, hát látja: valóban az ő lánya van ott, meg az a cigányfiú, de már nem úgy néz ám ki, mint régen, gyönyörű szép fiatalember lett belőle, királyi ruhában, királyi címerrel, mindennel a mellén.

Mondja is neki:

– Édes fiam, látom, hogy teneked valami borzalmas nagy tudományod van. A lányom is már tehozzád húz, téged szeret, legyetek hát boldogok, esküdjetek meg, s tartsunk egy nagy lakodalmat!

Össze is hívtak az országból minden herceget, grófot, bárókat, nagyurakat, fényes lakomát csaptak, s most is élnek, ha meg nem haltak.

MI TEREM A FA TETEJÉN?

Volt egyszer hetedhét országban, túl az Óperen-ciás-tengeren, és még azon is túl egy verébugrással, volt egyszer egy király. De az olyan gazdag volt, húsz más királynál is gazdagabb. Csak szolgája volt nagyon kevés. Ki is hirdette, hogy jöjjön hozzá mindenki, aki csak szolgálni akar. Egy szegény cigányfiú is megpróbálta. De ez a király nem szerette a cigányokat.

– Cigányt nem fogadok fel – mondta –, mert az mind lop.

De már annyira hiányzott neki egy disznópásztor, hogy végtére csak felfogadta a fiút.

Volt annak a királynak az udvarán egy vénséges vén fa, amelyről már az öregapja sem tudta, hány éves lehet, de még azt sem tudta senki, gyümölcs terem-e rajta, vagy micsoda, mert nem láttak fel odáig, hiába meresztgették a szemüket. Egyszer aztán kihirdette a király: aki felmegy annak a fának a tetejébe, és lehoz a terméséből, annak adja a fele királyságát meg a lányát.

Bizony sokan próbálkoztak, mert a király nagyon gazdag volt, a lány meg gyönyörű. Volt, aki egy nap meg egy éjjel, volt, aki egy álló hétig mászott felfelé, de hiába, nem tudott felérni, vissza kellett fordulnia.

Mit gondolt, mit nem a cigánylegény, felment a királyhoz.

– Királyatyám, grácia árva fejemnek.

– Grácia, de mire kéred?

– Hát, felséges uram, én is próbálkozni akarnék.

– Cigánynak nem engedem.

Teltek az évek, a hónapok, a napok, de hát senki fel

nem jutott. Így esett, hogy a cigánylegény is megkapta végre az engedelmet. Próbálja meg, ha akarja.

Nekiindult, mászott fölfelé. Már sok idő eltelt, de ő még mindig ment. A fa alatt a szolgák már megunták várni, mikor ér vissza, vagy mikor pottyan le. Ő még mindig ment. Azt sem tudta, mennyi idő múlhatott el, mikor elérte egyszer a fa elágazódását. Ezidáig csak a törzsén kapaszkodott mind feljebb és feljebb, de most egyszerre háromfelé ágazott a fa.

Ekkorra már nagyon megéhezett a cigányfiú. Gondolkodott, hogyan is menjen ő tovább étlen-szomjan. Ahogy ott gondolkodott, lepottyant valahonnan egy tarisznya. Meg volt rakva mindenféle enni-innivalóval. No, most már nem hal se éhen, se szomjan. De merre menjen? Jobbra-e vagy balra, vagy a közbülső ág irányába?

– Na, azt ad az Isten, amit ad, én jobbra megyek.

Hozzáfogott tovább mászni. Mikor felért a fa tetejébe, látja, hogy gyönyörű aranyalmák csüngnek rajta. De lát ám egy kastélyt is ott a fa tetején. Ő oda se nézett a kastélyra, csak nyúlt mindjárt az aranyalmák után. Csakhogy Tündérszép Ilona meg ott állt a kastély kapujában.

– Hopp, hozzá ne nyúlj, hallod-e!

Na, most mit csináljon szegény feje? Hát ezért fáradt olyan sokat?

– Honnan jöttél, és mit keresel az én országomban?

– Hát – mondja –, engem a királyatyám küldött odalentről, hogy nézzem meg, mi terem ezen a fán. Látom, hogy alma. Vinnék neki almát.

– Aztán tudod-e, mikor indultál ide?

– Azt hiszem, hogy tegnapelőtt.

Na, erre nagyot kacag Tündérszép Ilona:

– Jaj, jaj, te szegény! Hát már hét éve, hét napja, hét éjszaka és három óra hossza, hogy te mindig mászol.

Bevitte a legényt a kastélyba. Adott neki enni-inni.

Mikor evett-ivott, azt mondja neki Tündérszép Ilona:

– Hallgass ide, te legény! Adok neked almát, hogy vigyél belőle a királynak. Azt is tudom, hogy tebelőled király lesz. De előbb itt három évet le kell szolgálnod.

Na persze, hogy vállalta a szolgálatot. Nagyon szeretett volna király lenni.

Viszi a tündérlány a legényt az istállóba.

– Nézzed – mondja neki –, ebből az istállóból százötven éve nem volt kihányva a gané. Kihányod, és a három lovat úgy megpucolod, hogy ragyogjon. De ha nem lesz meg, mire hazajövök a templomból, nyakad bánja.

Kesereg a fiú. Mi lesz most már ővele?

Egyszer csak megszólal az egyik ló:

– Hallgass ide, gazdám. Ne sírj, ne keseregj, eredj nyugodtan, és feküdj le. Mire ő hazajön, meglesz itt minden.

Így is történt.

Megy Tündérszép Ilona az istállóba. Hát majd elveszett a szeme fénye, úgy ragyogott minden.

Gondolja magában: nemhiába hogy ez a legény feljutott ide. Ennek valami nagy tudománya van. Mondja neki a másik vasárnap:

– Na, legény, én megint elmegyek a templomba. De itt van ez a kút. Mire hazajövök: ha bort kérek, bor jöjjön belőle, ha vizet, víz, ha pálinkát, pálinka. Mert különben nyakad bánja!

Hát elkezdett a legény most még jobban ríni, jajgatni, hogy istenem, mi lesz vele.

Azt mondja neki a másik ló:

– Ne törődj vele, gazdám. Feküdj le és aludj, rendben lesz itt minden.

De ő csak jön-megy kínjában, nem tud aludni. Mert hitt is a lónak szegény feje, meg nem is.

Jön Tündérszép Ilona, kéri sorban, amit akar. Kér bort, kér vizet, kér pálinkát. Hát amit kért, mindig azt merített a kútból.

Egész éjszaka azon gondolkodott, mit kezdjen most már ezzel a legénnyel. Azt mondja neki a harmadik vasárnap:

– Mikor kijövök a templomból, ott vársz engem egy aranyos hintóval. De az olyan legyen, hogy amikor beleülök, repülve jöjjön velem haza, mert különben nyakad bánja.

Erre már igazán nekikeseredett a legény. Honnan vegyen ő ilyen aranyhintót?

Most a harmadik ló szólalt meg:

– Ne törődj vele, gazdám, rendben lesz itt minden! Nyúlj a bal fülembe, ott találsz egy kantárt. Vedd ki, rázd meg, s rögtön egy négylovas hintó lesz belőle.

Ugy is lett. Mikor Tündérszép Ilona jött ki a templomból, már ott állt a hintó. Belépett, és repültek haza.

Most már nem volt mit tennie Tündérszép Ilonának, mert a legény kiállta a három próbát. Azt mondja neki:

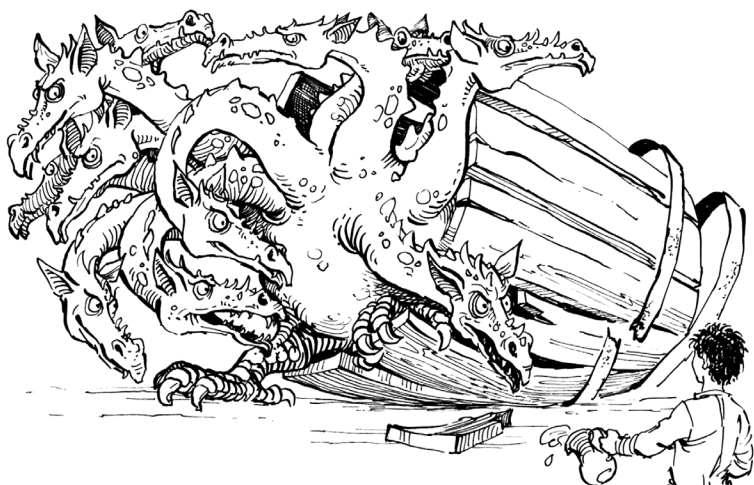
– Rendben van, odaadom neked az aranyalmát, de hogy jutsz le innen? Hét évet, hét napot és hét éjszakát kellene másznod lefelé, hogy leérj. Mondok én neked valamit. Maradj te itt nálam, nagyobb király leszel, mint odalent volnál, és még hozzád is megyek feleségül.

Ráállt a legény, mert már nagyon el volt bizakodva.

Majd azt mondja neki Tündérszép Ilona:

– Szívem szép szerelme, én a tied, te az enyém. Itt van kilencvenkilenc kulcs. Ezzel bejárhatod az egész kastélyt, hogy lásd, milyen gazdagok vagyunk. Én most úgyis elmegyek a templomba.

Hát mit lát a legény, micsoda gyönyörűséget a sok szobában! Aranyat, ezüstöt, gyémántot.

– Már igazán nagyon gazdag király lettem – gondolja. De éppen akkor ért a századik szobához. Nézi a kulcsokat, próbálgatja, egyik se jó a zárba. Miért nem adta ide az én feleségem ezt a kulcsot? – gondolkodik. Odabentről egyszer csak megszólal egy hang:

– Ejnye, kedves barátom, tedd bele a kisujjadat a zárba. Vagy te olyan vitéz, hogy fordítsz rajta egyet, aztán kinyílik.

Úgy is történt.

Mikor bemegy, szétnéz, nem lát senkit. Csak egy hordó van ott. Most abból szólal meg a hang:

– Ugyan, tölts már egy pohár vizet erre a hordóra. Egy világot kapsz érte!

Rátöltött a legény. Abban a pillanatban lepattant egy abroncs róla.

– Tölts még egyet. Egy második világot adok érte! Azt is rátöltötte.

– Ha még egyet töltesz, a harmadik világot is megkapod tőlem!

De már amikor a harmadikat is rátöltötte, minden

abroncs lepattant, és kiugrott a hordóból egy tizenkét fejű sárkány. Tündérszép Ilona meg éppen akkor jött haza a templomból.

Azt mondja a sárkány a cigánynak:

– Volt Tündérszép Ilona, de most már nincs! – ezzel felkapta, és eltűnt vele.

Na, búsulhatott már megint a szegény cigány. Búsult is, de nagyon. Most mit csináljon?

Gondolta, elmegy szerencsét próbálni. Kiment az istállóba, megnyergelte az egyik lovat, s elindultak. Ahogy mennek, egyszer csak látja, hogy vadászok kergetnek egy rókát. Nagyon lövöldöznek rá. Szegény rókának már el is volt löve az egyik lába. Odaszaladt a legény elé, sántikálva.

– Te legény, ha Istent ismersz, dugj el! Jótett helyébe jót várj!

A cigány felvette, beletette a zsákjába. Jöttek a vadászok.

– Nem láttál erre szaladni egy rókát?

– Nem én!

Elvitte aztán a rókát az erdő szélére. Az nagyon köszönte, amit tett érte, s adott neki egy sípot, hogy ha valamikor bajba kerül, fújjon bele, ő mindjárt ott lesz.

Megy a legény tovább. Találkozik egy medvével. De az nagyon sír ám!

– Mi bajod, te medve?

– Jött erre egy szekér, aztán az egész családomat összetaposta.

Szedett a legény valami füvet, azzal úgy megorvosolta a kismedvéket, hogy menten feléledtek.

Mondja neki az öreg medve:

– Ha ilyen jót tettél, hát tőlem is jót várj. Adok neked egy füttyülőt. Ha bajba kerülsz, csak fújj bele, aztán én odamegyek és segítek.

Na, jól van. Megy tovább a legény, találkozik egy sánta varjúval. Ott ugrál az út szélén. Megszólítja a legényt:

– Hallod-e, tégy fel engem erre a fára, mert itt a fész-
kem. Elütötték a lábam, nem tudok felmenni magam-
tól.

Feltette a legény. A varjú meg kihúzott egy tollat a szárnyából, odaadta neki.

– Ha valami bajba kerülsz, fújj rá erre a tollra, és én ott
termek, hogy segítsék.

Ezzel ment a legény tovább. Megy, mendegél, egyszer
csak beér egy nagy tanyába. Gondolja, szállást kér, meg
valami ennivalót, mert éhes is volt. Lát egy öregasszonyt,
köszön neki illendően:

– Jó estét kívánok, kedves, édes öreganyám.

– Jó estét – mondja az. – Mi járatban vagy?

– Hát én szegény ember vagyok, azért valami szolgál-
latot keresnék.

– Na, éppen jókor jöttél. Nekem most pontosan szük-
ségem van egy szolgára.

Főzött neki egy üst puliszkát, tejet tett elébe.

– Na, egyél. Reggel majd beszélünk.

A legény jóllakott, aztán lefeküdt aludni.

Azt mondja neki reggel az öregasszony:

– Az lesz a dolgod, kedves fiam, hogy van nekem
három szürke kancalovam. Azokra fogsz vigyázni. Este
kiviszed őket a legelőre, reggel behozod. De ha elvesz-
nek a lovak, nézd, van itt kilencvenkilenc karóban
kilencvenkilenc emberfej. A tied lesz a századik. No de
mit kérsz fizetségül?

– Hát, kedves, édes öreganyám, én csak azt kérem,
amivel megszaporodunk, mire lejár a szolgálatom.

Gondolkozik az öregasszony. Mi lehet az, amivel
megszaporodnak?

- Egy pár csirke? Nem, azt szégyenből sem adom.
- Nekem az is elég – feleli a legény –, ha más nem lesz.

De az se baj, ha lesz.

Na, jól van. Eljön az este, viszi a lovakat. De azt gondolta: éntőlem ugyan nem szöktök meg! Összekötözte, összenyűgözte őket. Ő meg ledült, Tündérszép Ilonára gondolt. Egyszer csak odajönnek mellé legelni a lovak. Az egyik ráfújt, s ő rögtön elaludt. A lovak meg a fejükre fordultak, és három hal lett belőlük. Meg sem álltak a tenger fenekéig.

Felneszel a legény, sopánkodik, jajgat, szalad jobbra, szalad balra, hogy neki most már karóba kerül a feje.

No de aztán eszébe jutott, s elővette az egyik sípot. Belefújt, s meg is jelent mindjárt a róka.

– Mit parancsolsz, kedves gazdám?

– Hát nézd meg, hogyan jártam – és elmeséli neki.

– Ó, ha csak ennyi a bajod, ne törődj vele semmit. Hallgass ide! Üss a fejemre azzal a kötőfékkal. Én akkor cápává változom, és kihozom őket a tengerből. Elnyelem őket. Mikor kijövök, üss rám megint a kötőfékkal, akkor visszaváltozom, és azok is lóvá változnak megint.

Úgy is történt. Kihozta és kiköpte a halakat. A legény meg rájuk ütött a kötőfékkal, és mindjárt lovakká változtak vissza.

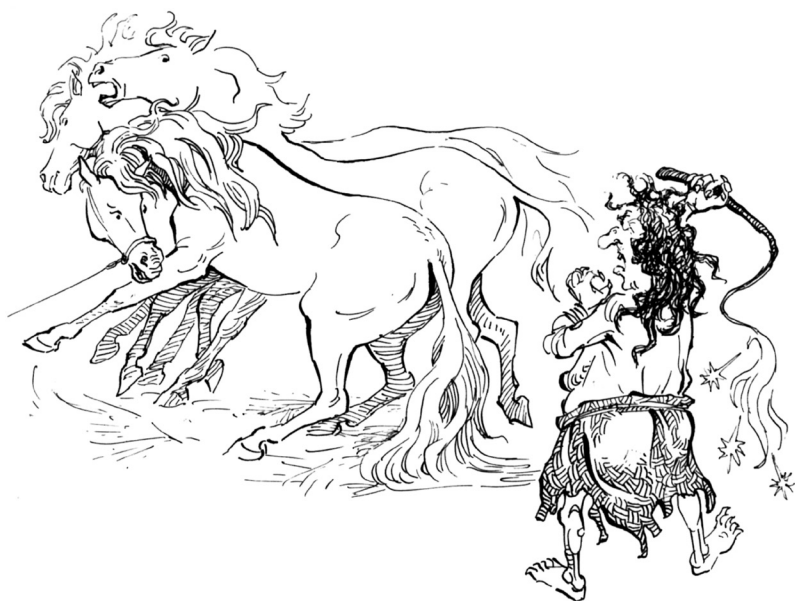
Viszi őket haza. Nagyot néz a boszorkány.

– Na, egyél, igyál, fiam, aztán feküdj le.

Ő meg kiment az istállóba, elővette a karikás ostort, s jól agyba-főbe verte a lovakat.

– Na, ti bestiák! – mondta nekik. – Biztosan megszerettetek ezt a fiút, azért nem szöktetek el tőle.

– Jaj, kedves édesanyám, ne bántson bennünket. Ez a legény olyan, hogy ha te tudsz egyet, ez mindjárt kettőt tud.

Na, jól van. Eljön az este, megint kiviszi a legény a három kancát. Most már igen erősen elhatározza, hogy nem fog elaludni.

De amikor ráleheltek, most is rögtön elaludt.

A lovak meg a fejükre fordultak, s lett belőlük három darázs. Felrepültek egy magas hegyre, s ott a kőszikla hasadékába bújtak.

A cigányfiú ott sipákolt, ott jajgatott megint, hogy mi lesz most már ővele. Kínjában belefűjt a sípba. Jött a róka nyomban, s azt mondta:

– Szólj most a varjúnak. Majd az elintézi őket.

Jól van. Ráfúj a tollra, jön a varjú. Elmondja neki, hogy s mint járt.

– Csak ennyi bajod van, édes gazdám? – kérdi az. – Ne félj, hozom én őket mindjárt.

A varjú táltos volt persze, s addig hányta rájuk a tüzet ott a hasadékban, hogy muszáj volt kijönni nekik. Akkor mind bekapta őket, úgy vitte vissza. A legény rájuk ütött

a kötőfékkal, lovakká változtak megint, s akkor hazahajtotta mind a hármat.

Amikor a vén boszorkány meglátta a lovakat, olyan dühös lett, majd megpukkadt. De a fiúnak ezt nem mutatta. Enni-inni adott neki, aztán elküldte, hogy feküdjön le.

– Még ilyen szolgám se volt! – mormolta magában, mikor kiment az istállóba. De már ütötte is a lovakat tüzes korbáccsal, hogy megint mit csináltak.

– Édesanyám, nincs mit tennünk. Öl meg bennünket ez a legény!

– Nem baj – mondja a vénasszony. – Estére majd hozám bújtok.

Úgy is történt. Most megint darázsszá változtak a lovak, de röptek is mindjárt haza. Az öreg boszorka tojássá varázsolta őket, beletette egy szakajtóba, ő meg rájuk ült.

– Na, innen vigyen el valaki, ha olyan nagy tudománya van!

Most már igazán sopánkodhatott a szegény cigány. Mit csináljon? Eszébe jutott megint a síp, belefűjt. Jött a róka.

– Mi bajod van, édes gazdám?

– Látod, így meg így jártam. Három tojás lett belőlük, a boszorkány meg ott ül rajtuk.

– Ne búsulj semmit! – mondta a róka. – Van a boszorkánynak egy kakasa, az a legkedvesebb jószág. Én azt megnyaggatom. Akkor majd kijön, hogy rám szóljon. Te csak bújj az ajtó mögé. Amikor a boszorkány kilép, te menj be gyorsan, s üss rá a kötőfékkal a három tojásra. Azokból megint ló lesz.

Na, így is történt. A róka jól megnyaggatta a kakast.

Kukorékolt is az olyan panaszosan, hogy a boszorkány már nem állhatta. Felállt a tojásokról, hogy megnézzze, mi van vele. A cigányfiú meg azalatt ráütött a tojásokra. Lett belőlük három kanca.

Jött vissza a boszorkány. Mérges volt nagyon, de nem mutatta.

– Na, kedves szolgám, letelt a szolgálat. Mit kérsz?

– Úgy gondoltam, hogy még tovább szolgálok.

Gondolkodik az öregasszony. Hogyha még marasztalja a legényt, az képes lesz megölni őt is, meg a lányait is. Azt mondja neki:

– Nem kellesz már. Csak eredj világgá. Holnap el is indulhatsz.

No, elment a legény lefeküdni. A vackán még eszébe jutott, hogy ő a medvét eddig nem is hívta. Belefűjt a tőle kapott sípba, s már jött is a medve.

– Mit parancsolsz, kedves gazdám?

– Tőled akarom megkérdezni, mit kérjek a boszorkánytól.

És elmesélt neki mindent, elejétől fogva.

– Ne kérj tőle semmi egyebet, mint azt a csikót, amit reggelre megellik az egyik kanca. Azt kérd.

Ezzel el is ment a medve. A legény meg ott maradt éjszakára az öregasszonynál.

Reggel az mondja mindjárt:

– Pakolj, kedves szolgám, és halljam, mit kívánsz.

– Arról volt szó, hogy az lesz a bérem, amivel megsza-
porodunk.

– Hát mivel szaporodtunk meg? Egy malaccal? Egy csirkével?

– Azzal a csikóval, ami ma reggelre lett meg.

– Ó, te bolond, én azt még szégyenből sem adom. Mit tudsz te kezdeni azzal?

– Nekem pedig az kell, így egyeztünk meg.

– Hát ha éppen annyira akarsz, vigyed.

Nyakába veszi a legény a csikót, viszi, megy vele. De nem sokáig bírja, ledobja.

– Mit gondolt ez a medve? Ebbe még ő is beleszakadna!

De a csikó megszólal erre:

– Feküdj le, kedves gazdám, pihenj egyet, én hazaszaladok szopni. Majd aztán visszajövök.

Így is történt. A kiscsikó hazaszaladt, szopott egyet. Visszajött, és azt mondta:

– Na, most már vihetsz tovább!

– Hát ahogy hazaszaladtál, miért nem bírsz menni is a magad lábán?

– Ahhoz én még gyöngé vagyok.

Veszi megint a hátára, s viszi keservesen.

De egy idő múlva másodszor is hazafutott a csikó szopni. Jött aztán vissza. A legény meg mérges lett, hogy mit viteti magát, s megint ledobta.

– Kedves gazdám – kérte a csikó –, addig vigyél csak, amíg még egyszer haza nem szaladok, hogy egy jót szopjak.

Jó, egy idő múlva csakugyan elszalad, aztán megint visszajön. Hanem akkor már megrázkódik, s olyan gyönyörű táltosló válik belőle, hogy se ezen a világon, se a másikon nincs hozzá fogható.

– Na, kedves gazdám – mondja –, ha eddig te vittél, most ülj a hátamra, mert én viszlek tovább. De mit kívánsz, hogyan vigyelek? Mint a szél, vagy mint a vihar, vagy mint a gondolat?

– Kedves lovam, úgy vigyél, hogy ne essék kár se benned, se bennem.

Felrepült vele a fekete felhő járásába. Amikor jól fel-

ment, ledobta a legényt. Már csak egypár méterre volt a földtől, mikor alája bújt.

– Megijedtél? – kérdi tőle.

– Dehogyan ijedtem. Nem vagyok én ijedős. Mentem volna veled még magasabbra is, hogy lássam meg Tündér Ilonát.

Erre a ló még jobban felvitte. Megint ledobta, s lent megint alábújt. Próbálta, hogy fél-e.

Háromszor dobta le. Amikor negyedszer is ledobta volna, azt mondja neki a legény:

– Én már gyalog megyek tovább.

Mert most már csakugyan megijedt.

– Na, ne félj, kedves gazdám, nem doblak le többet. De mondd meg nekem, hová vigyelek.

– Tündérszép Ilonához – felelte, és elmesélte a táltoslónak, hogy járt a sárkánnyal.

– Ó, kedves gazdám, egyet se félj! A sárkány lova nekem édes testvérem.

Repültek, mint a szél, mint a vihar, mint a gondolat.

Már nagyon messze jártak, mikor egyszer csak kit látnak? Hát Tündérszép Ilonát! Épp mosni ment a kútra.

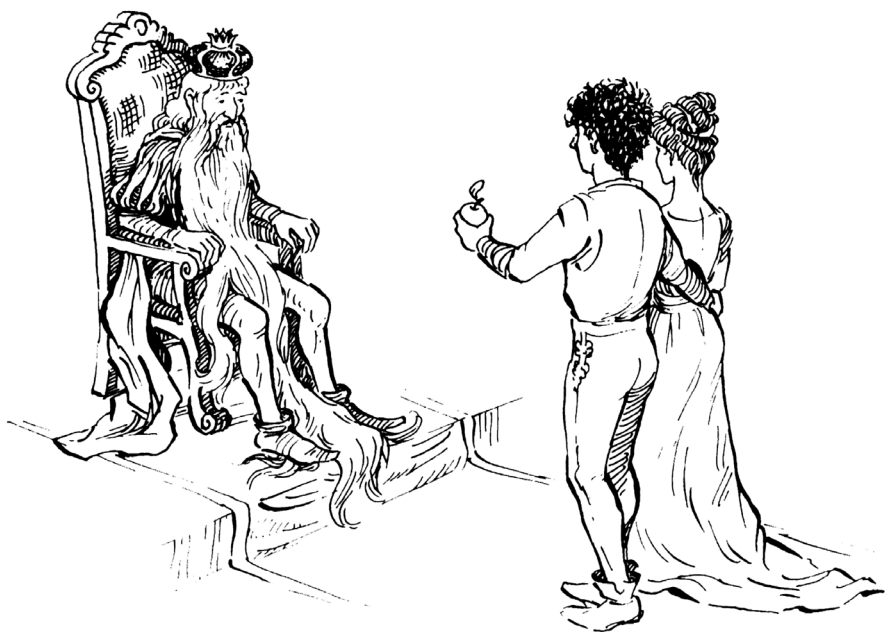
Mikor meglátták egymást az urával, azt se tudták, hová legyenek nagy boldogságukban. Hanem aztán Tündérszép Ilona azt mondta:

– Jaj, kedves uram, jobb lesz, ha a nagyvilágnak mészen innen, mert ez a sárkány olyan apróra vág, mint a dohányt!

De ő csak kapta Tündérszép Ilonát, maga elé tette a lóra, s elvágatott vele.

A sárkány bent a palotában nem vett észre semmit. Hanem azt már észrevette, hogy nyugtalankodni kezdett a lova, de nagyon! Olyanokat rúgott, hogy a fal is kiborult.

– Ejnye – mondta a sárkány –, kutyák marják a húso-
dat, varjúk egyenek meg, hát mi bajod már megint? Mit
acsarkodsz?

– Nincs más bajom, kedves gazdám, csak az: Tündérszép Ilona, volt, de már nincs!

– Ehetem, ihatom? – kérdi a sárkány.

– Ehetsz már, ihatsz már, de többet a tied nem lesz!

Felnyergelt a sárkány, s utánuk indult.

– Állj meg, te cigány! – kiáltotta már messziről.

– Gyere, csak gyere! – kiáltott az vissza.

Szorította a sárkány a lovát, hogy az majd kipukkant. De ennek a lónak csak hat lába volt, a táltos öccsének meg nyolc. Úgyhogy nem bírta elérni.

– Kedves öcsém – kiabálta a nyolclábúnak –, állj meg, mert ez a förtelmes állat megöl engem!

– Megérdemled – kiáltott az hátra. – Látod, én egy szép párt viszek, te meg egy ronda férget.

– Mit csináljak? – kérdezte a sárkány lova.

– Vidd fel a fekete felhőkbe, aztán ugorj ki alóla!

Úgy is tett. Felvitte a sárkányt a fekete felhő járásába, s ott hirtelen kiugrott alóla. Úgy összetörte magát a sárkány, hogy egy csontja se maradt épen.

Bezzeg most már bevárták a lovát.

– Menjünk akkor együtt, s vigyünk almát a királynak – jutott eszébe Tündérszép Ilonának.

Elindultak a két lovon, le a földi világba. Leszálltak a király udvarára. De se a cigány nem ismerte fel a királyt, se a király a cigányt. Mert amikor a fiú elment, a király nem volt több, mint huszonöt-huszonhat éves. Most meg a földet érte a szakáll.

Mondja a fiú, hogy ő kicsoda. Mutatja az almát is. Megörül erre a király, s felkiált:

– Neked adom most már az egész királyságomat! Csak engedd meg, hogy itt éljek veled.

– Nem kell nekem, kedves királyatyám, a maga királysága. Van nekem már szép feleségem, meg királyságom is.

– Egy víg lakodalmat azért még ülhethünk!

Lett nagy vigadalom. Ettek-ittak, aranyalmával világítottak. Aztán Tündérszép Ilona meg az ura fogta magát, visszament az ő országukba. Talán még ma is élnek és uralkodnak.

Aki nem hiszi, mászon fel az aranyalmafára, s maradjon ott náluk ebédre, vacsorára.

A SZÉP KIRÁLYFIAK

Mezőharason felfelé, onnan jobbra egy kicsinyég lefelé, Siklódkövén innen, Bekecsen túl élt egyszer egy király. Volt neki három szép szál, derék fia. De olyan szemrevalók voltak azok a fiúk, hogy az élő világon senki nem hívta őket másképpen, hanem csak úgy: a szép királyfiak.

Hát hisz az apjuk sem volt épp csúnya, de amilyen szép ember volt, épp olyan gyenge, gyáva király. Más király ha húsért ment a mészárszékre, ki ötven, ki hatvan fontot méretett magának egyszerre, ez meg alig öt-hat fontig vitte, s még azt is a kontójára íratta. Hiába: gyenge király, üres kincstár.

Búsultak is ezen a királyfiak bezzeg eleget. Végül arra jutottak: világjárni indulnak, mert nem nézhetik tovább ezt a vergődését az apjuknak.

Hát jó. Mentek hegyen fel, völgyön le, amíg utoljára egy világnagy havasba nem jutottak. De kimenni többet semerre sem tudtak.

Addig hánytorogtak ott fel s alá, míg egy árokfenéken egy gyönyörűséges kristálypalotára nem bukkantak. Benyitnak,

néznek szerteszéjjel, s hát lelkem teremtetten, az egyik szobában három ágy, a másikban három mosdó, a harmadikban három személyre felterített asztal, bőven megrakva étellel, itallal. Hanem egy lelket sem látnak sehol.

Mióta nem ettek már főtt ételt! Hát nem sokat törték a fejüket, van-e vagy nincs-e ott valaki, s kínálják-e őket vagy sem, hanem nagy ízibe az asztalhoz facsarodtak, s jóllaktak úgy, hogy egy báró Hujki sem különbül. Akkor aztán neki-hanyatlottak a selyempaplanos ágynak, s egy perc alatt horkoltak is. Horkoltak, de nem mind, mert a legkisebb királyfinak sehogy se fért a fejébe, hogy ez a szép palota s a felterített jó vacsora egyenest őnekik készült volna.

Mit gondolt, mit nem: kapta magát, felkötötte a kardját, s nekilódult, hogy széjjelnézzen a palota körül. Folyt a palota alatt egy patak, azon talált egy hidat, s hát nekidőlt a karfának, hogy lássa, nem jön-e arra valaki.

No hiszen nem sokáig kellett várnia. Jött egy óriás, akkora lovon, mint a Siklódköve. Egyszer csak horkantani kezd a nagy ló, s curukkolni visszafelé.

– Gyí, te, né te, hogy a kutyák s a farkasok evetlen ne hagyjanak! – mérgelődik az óriás. – Tán a kisebbik szép királyfit érzed? Hiszen bár itt volna, hadd nézzek a szeme közé.

– Itt vagyok én! – kiáltott a szép kis királyfi. – Tán dolgoz van velem?

– Dolgom van hát: hogy mertétek elfoglalni a palotánkat? Ezért még a fűbe harapsz!

Kardot rántottak, tülekedni kezdtek, s csaptak olyan viaskodást, hogy csak úgy csengett körülöttük az erdő. Hanem a szép királyfi is megmutatta: nincs máléból gyúrva. Úgy szúrta keresztül az óriást, hogy csak úgy puffant le a lováról.

Másnap estére a közbülső királyfi állott ki őrségbe.

Vagy ha nem állott, akkor feküdt: úgy elnyúlt a híd végében, máris elaludt. Csakhogy a kis királyfi élt a gyanúperrel, s utánanézett a bátyjának. S ezt jól is tette, mert alig ért a hídhöz, már jött a második óriás, egy hámbár nagy lovon. Egyszer csak prüsszögni kezd a nagy ló, s úgy úristenesen curukkolni visszafelé.

– Gyí, te, hogy a farkasok s a hollók soha épen ne hagyjanak! – szidta az óriás. – Tán a kis királyfit érzed? Hiszen csak volna itt!

– Itt vagyok én, csak gyere, ha van merszed!

Ennél több nem kellett: kardot rántott az óriás, nekirohant a kis királyfinak, s csaptak helyből olyan viaskodást, hogy csak úgy zengett belé az erdő. No de a királyfi ezt az óriást is legyőzte, fejét vette, s akkor a híd alá lökte. A bátyját csak ezután költötte fel, hogy ne hevéreessen ott tovább. Együtt hazamentek.

Harmadnap éjjel már nem is küldötte strázsálni egyik bátyját sem, hanem ment egyenest ő maga. Legyőzte a harmadik óriást is, s ezzel végük lett az óriás-királyfiaknak...

Mégsem igen tudták a fiúk, mi jöhet még ezután. A kicsi királyfi rávette a bátyjait: hagyják ott a palotát, s esztendő-olyankor újra találkozzanak.

Na jó. Útnak is indultak hárman háromfelé.

A kicsi királyfi alig is tett meg egy mérföldnyi utat, látja, hogy egy ember a legnagyobb szálfákat is a hegyük-nél fogva lehúzza a földre, s akkor visszaereszti, úgy, hogy az ágaik mind szerteszéjjel szóródnak.

Mondja neki:

– Na, én sokat jártam, sokat láttam, de napom világában még hozzád hasonló erős embert nem láttam.

– Hm – feleli az –, én se vagyok akármilyen, de milyen erős lehet az a kicsi szép királyfi, aki a három világerőse óriáskirályfit legyőzte.

– Na hiszen az én vagyok!

– Hát ha csakugyanvalóst te vagy, veled megyek, fogadj el társadnak.

Jól van, társul állnak, s tovább menegetnek. De alig indulnak további útjukra, látják ám, hogy egy ember csak úgy fél kézzel morzsolja széjjel a nagy kősziklákat. Le-letör két nagy sziklát, s úgy csapja őket össze, hogy menten lisztté válnak.

Azt mondja neki a királyfi:

– Elhiheted nekem, én még ilyen szertelen erős embert nem láttam napom csillagjában, mint amilyen te vagy.

– Hej – feleli az –, én se vagyok akármilyen, de milyen erős lehet az a kicsi szép királyfi, aki a három világerőse óriáskirályfit legyőzte.

– Hát hiszen az, ha tudni akarod, én volnék.

– Bizony ha te vagy, hadd legyek a társad. Cseppenhet még úgy világjárásodban, hogy hasznomat veszed.

Jól van, ez is társukul szegődik. Mendegélnék tovább, s nem is olyan messze mit látnak? Egy embernek szálfányi vasbot van a kezében. Fordul erre, dobni akar, fordul arra, dobni akar, de mindenkor csak visszahőköl.

Kérdi a királyfi:

– Hallod-e, ha meg nem sértelek, mit akarnál tenni, hogy akarod is, nem is?

– Hadd el, földi! Úgy dobhatnám egyet evvel a vasbottal, de ha arra dobok, elűttem vele azt a szép nagy havast, ha meg erre, akkor azt a szép nagy várost söpröm el vele mindenestül.

– Ejnye – mondja a királyfi –, hiszen hajítsd kukkba, egyenest fölfelé, akkor nincs hol kárt tégy vele.

– Te is mondtál egyet, hogy járjon a szád. Hogy hajítanám kukkba? Hogy betörjem az eget?

– No, ilyen emberre sem akadtam még, amióta meghajaszodtam. Szegődj hozzánk, légy cimboránk – hívta a királyfi.

Útnak indultak hát négyen, s addig mentek-mendegéltek, hogy éppen egy királyi városban állapodtak meg.

Volt ennek a királynak egy olyan derék hajadon leánya, mint egy szép szál majoránna. A kicsi királyfi alig látta meg, tüstént halálosan beleszeretett. Elhatározta, hogy vagy ez a leány lesz az ő felesége, vagy neki már élni sem érdemes.

Ment is tüstént a királyhoz, embereivel együtt, hogy megkérje a leány kezét.

Haj, nagyot kacagott erre a király, pedig erős pulykaméreg szállta ám meg.

– Hát, ti pokolból jött világtekerő, azt hiszitek, az én leányom disznópásztorleány, hogy akárki senkifíának odaadjam? Huszonnégy óra alatt ha ki nem kotródtok az országomból, karóba kerítem a tökfejeteket!

Hanem a kiskirályfi sem adta alább:

– Azért se megyünk. És ha hozzánk mersz nyúlni, mindjárt megtudod, kik és mik vagyunk.

Félrehúzza a királyt a felesége, azt mondja neki:

– Mit akar kend, vén bolond? Adjon fel próbát nekik! Addig azt se tudja, kikkel van dolga! A leányunk meg már úgys megmondta, kinek lesz a felesége. Csak azé, senki másé, aki elhozza s az esküvőn a fejére teszi azt a gyémántfoglalatú tündéri koronát, amit ő már háromszor is látott álmában. De még ez sem elég, mert el kell hoznia az égis erő kőszikla tetejéről a griffmadarat, a fellegekig nyúló fa tetejéről meg a szépen szóló aranytollú madár fiókáit.

A király nem sokat teketóriázott, azon nyomban elmondta a királyfinak, mik a feltételek. Ha ezt mind megteszi, övé a leánya, legyenek boldogok.

A királyfi sem sokat töprengett: egyből kiosztotta a teendőket az embereinek.

Fahajlító a fellegekig nyúló fának húzta le a tetejét. Estére kelve már hozta a szépen szóló madárfiókákat, de még az anyjukat is, az aranymadarat.

Kőmorzsoló az égis erő kősziklának esett neki. Szétszaggatta darabokra, s elfogta a griffet fiókástul.

Messzehajító sem késett soká: kapta a vasbotját, nekilódította Tündér Ilona várának. De úgy ám, hogy a végébe ő is belekapaszkodott, s egy istenes szempillantás alatt maga is ott volt a várban. S amíg Tündér Ilona épp a tejtóban fürdött, ő olyan ügyesen kilopta a kincseskamrából a tündérkoronát, hogy az egész várban senki élő lélek nem vette észre. Akkor a vasbotját visszalódította, de maga is újból a végébe kapaszkodott. Mire a tündérek észrevették: volt korona, nincs korona.

Akkor a kis királyfi mindent magához vett, s meg sem állott vele a királyig.

– Na, felséges uram, megvan a próba: itt vannak a kívánt nászajándékok.

Haj, hogy ugrott a nyakába a királyleány a dali fiúnak! Mert ő is éppen ott volt a királynál, s amúgy is erősen megszerette a szép legényt, már az első minutumtól fogva. A király is látta már, nem senkifiával van dolga: lakodalmat hirdetett, vendégséget gyűjtetett, s nagy hirtelen meglett az esküvő.

A királyfi csak akkor mondta meg, hogy ő is király fia. Neki is esett egyből a felesége, hogy akkor menjenek el az ő hazájába, azt is hadd lássák.

Három teli hintóval indultak útnak. A negyedikben ők maguk ültek.

Az úton a királyfi a három hintó rakományt odaadta három hűséges útitársának, hadd menjen vele ki-ki a maga útjára. A negyedik hintóval meg egyenest az erdei palotához igyekezett feleségestül, mert már lejáróban volt az esztendő.

A bátyjai már ott várták mind a ketten, azok is a feleségükkel. Amint észrevették, hogy az öccsük is jön, tüstént eléje mentek, de nem testvérséggel, hanem kardhegyekkel, hogy helyből levágják, ha a palotába akarna menni.

Eleget mondta nekik a kicsi úrfi, hogy így, hogy úgy, ne bolondozzanak már. Mikor aztán látta, hogy a bátyjai igazában az élete ellen törnek, erős méregbe jött, s egy miccentés alatt lecsapta mind a kettőnek a fejét. Akkor aztán elsiratta, eltemette a két rossz testvért. Odabent a mestergerendán volt egy aranyvessző, avval meglegyintette a palota négy szegletét, s lett belőle aranyalma. Azt magához vette, a két bátyjának a feleségét is beültette a hintóba, s indultak tovább az apja házához.

Amikor hazaértek, éppen akkor temették a vén királyt. Hát nem tehetett egyebet, ő lett a király az apja helyett.

Az aranyalmát kukkba hajította, fel a magasba. Amikor leesett, újból palota lett belőle. A bátyjai feleségét abba helyeztette, s holtig való életet rendelt nekik.

Maga pedig beült az apja kastélyába, s olyan ügyes, derék király lett belőle, hogy hét országra járt a híre. Még ma is él a feleségével együtt, hogyha azóta meg nem talált halni.

A SZŰRÖS FIÚ

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon túl, még azon is túl, ahol a kurta farkú malac túr, még azon is túl, élt egy király, s annak egy szép felesége, akin három különös jegy volt: a homlokán a napnak a címere, a nyakán a holdnak a címere és a hátán az üstökös csillag.

Egyszer az asszony magához hívatta az urát.

– Kedvesem, én most meghalok. Meghagyom neked átokul, hogy ugyanolyan jegyes asszonyt végy csak feleségül, amilyen én vagyok.

A királyné meghalt, eltemették. A király egy évig gyászolta, azután levelet írt az egész világba, hogy merre van még ilyen jegyes asszony; neki nem számít, hogy szegény-e, vagy gazdag, ő feleségül veszi.

Majd visszajöttek a levelek, hogy nincs ilyen fehérnép sehol. Csak a szomszéd király leánya írta:

„Én épp ilyen jegyes vagyok, csak kösd fel jól a gatyád, ha ide akarsz jönni, mert máskülönben ne is gyere.”

A király ezt úgy értette, sok katonasággal kell mennie, háborúval venni el a leányt. Kiadta a parancsot: aki csak harcolni tud az országban, menjen el vele a háborúba.

Elindult nagy hadsereggel. Amikor érkeztek be a katonák az egyik faluba, egy útszéli jegenyefa alatt ott ült egy koldusember.

– Hová mennek kendtek? – kérdezte a koldus.

– Mi közöd hozzá?! Ne bajoskodj velünk! – felelték a katonák.

Egy öreg katona mégis elmondta, miért mennek.

– O, vitéz úr – felelte a koldus –, van ebben az országban annyi ember, hogy az a leány nem fél maguktól!

– Hát mit csináljunk akkor?

– Van itt a faluban egy szűrös fiú, azt a király ha megkérleli, lehet, hogy elmegy vele. Akkor nem kell egy katona se, csak a fiú és a király.

– Hol találjuk meg?

– Itt a faluban, valahol az egyik utcán játszik a porban.

– Vigyázzon, öreg, mert én jelentem ezt a királynak, s bajba kerül kend, ha nem lesz igaz.

A katona jelentette is a királynak. Az megparancsolta, hogy hat huszár keresse meg azonnal a fiút.

A huszárok elindultak, s egy kis utcában látták, hogy egy csapat legényke játszik ott a porban. Ahogy észrevették őket, hogy jönnek, elszaladtak, de a szűrös fiú nem mozdult az út közepéről. Ott ült, a szűrön kívül egyéb ruha nem volt rajta; az apjáék szegények voltak. A huszárok körülfojták.

– Állj fel, te, mert hívat a király! – kiáltottak rá.

– Vitéz urak, könnyebb a királynak kocsin idejönni, mint nekem gyalog odamenni. Mondják meg neki, hajtasson ide, szálljon ki, fogjon karon, s ültessen be maga mellé a kocsiba. Akkor elmegyek vele, de másképp soha.

A huszárok ütni-veri kezdték.

– Állj fel már, még te akarsz itt parancsolni?

– Vitéz urak, menjenek el, amíg jól van dolguk, mert mindjárt rosszul járnak!

Megharagudott a fiú. Megfogta az egyik lónak a bal hátulsó lábát, s úgy megforgatta a lovat kereken a feje felett, hogy a huszárok közül csak egy tudott megmenekülni. A többit mind a földre verte.

Visszament az az egy huszár, s elmondta a királynak, mit mondott a fiú, s mit csinált. Erre tizenkét huszárt küldött a király, de azok közül is csak egy menekült meg. Visszament az is, és jelentette a királynak: most már igazán muszáj neki magának hozni el a fiút.

Elindult a király a kocsival. Elöl ment az a huszár, amelyik tudta, hol a legényke, hogy mutassa az utat. A király megállott a kocsival a fiú mellett. Kiszállott, s karon fogta:

– Na, gyere, fiam, ülj fel mellém.

Felültek, és együtt visszamentek.

– Na, fiam, eljössz-e velem a királykisasszonyért?

– Én elmegyek, de van néhány kérésem. Ha azokat teljesíti a felséges király, elmegyek, de másképpen nem.

– Milyen kéréseid vannak?

– Az első az: én így rongyosan hogy mehetnék a királlyal? Öltöztessen fel szépen. A másik kérésem: ezután engemet testvéröccsének szólítson, s én kendet királybátyámnak. A harmadik: a rend ruha mellé csináltasson még nekem egy hétmázsás vaspálcát sétatálcának. A végén legyen egy olyan lyuk, hogy a kicsiujjam épp beleférjen. A negyedik kérésem: nekem rosszat ne akarja soha életében.

– Meglesz minden.

A katonákat visszavezényelték. A fiú megkapta a ruhát is, a sétatálcát is. Mondta a királynak meg a kocsisának:

– Maguk menjenek csak minél gyorsabban. Én elbúcsúszom még a cimboráktól, aztán utolérem kendteket.

– Te, be akarsz csapni? Felöltöztettelek, és most elszöksz?

– Távol legyen tőlem, hogy elszökjek.

A király elindult a kocsival. A fiú elment a barátaihoz, apjához-anyjához, elbúcsúzott, s azután elindult. Bedugta a kicsiujját a sétatálcának a lyukjába. Úgy megforgatta, még füttyörölt is a pálca, s aztán elröpült vele. Utol is érte a királyt.

Melléült, és mentek beszélgetve, vitte őket hintó. De a fiú nem nyughatott sokáig, előrement. Az egyik falu végén volt három jegenyefa, leült az egyiknek az árnyékába. Meglátta, hogy a másiknak a tetejében van egy varjúfészek. Felmászott, s talált benne három varjúfiókát. Akkor lemászott, s a közbülső fa tövébe ásott egy lyukat. A három fiókának leszakasztotta a fejét, betette a gödörbe, és szépen betakarta, úgy hogy ne is látszódjék, hogy ott valamilyen ásás esett. Tudta, hogy erre még szüksége lesz, mert táltos tudománya volt a fiúnak. Amikorra befejezte, a király is megérkezett.

Felkelt a fiú, ment a kocsi mellett, beszélgettek.

– Királybátyám, mi oda nemsokára megérkezünk. Ott maradunk éjszakára is. Én majd a kocsissal a pajta padlásán hállok, maga a palotában a menyasszonnyal. De el ne aludjon, mert a menyasszony úgy megüti, hogy soha többet nem kel fel, csak amikor az angyalok fújják a trombitát. Amikor a leány elaludt, jöjjön ki hozzám, és bemegyek én maga helyett.

– Hát miért? Te akarsz vele hálni?

– Távol legyen tőlem! Nem megmondtam, miért? S még mondok valamit: holnap reggel a leány labdázni hívja. Nehogy elmenjen! Mondja meg: – Én a labdázás-

ból kinőttem, menjen az öcsém, ha akar. – No, elég is ennyi. Most megyek előre hírt mondani.

De nem hírmondani ment. Tudta, hogy a király városa be van kerítve háromöles kőkerítéssel, háromöles vasrostéllyal, s van rajta egy nagy vaskapu. Amikor odaért, megforgatta a pálcát, s úgy meghajította a kaput: összetört, mintha nem is lett volna. A vaspálcával még félre is hajigálta a vasdarabokat, nehogy felboruljon a kocsi.

A király is megérkezett, bementek a palotába. Nem kérdezte senki, miért törték be a kaput. Estig ettek-ittak, beszélgettek.

Este lefeküdtek: a kocsis a fiúval a pajta padlásán, a király a leánnyal a palotában. A leány egyszer elaludt. A király akkor lábujjhegyen kisompolygott, bement a helyébe a szűrös fiú, s lefeküdt a leány mellé.

Egyszer felébred a leány, és simogatni kezdi a fiú arcát. Hanem aztán hirtelen olyat ütött rá, hogy rendes embernek a feje lisztté vált volna. De a fiú csak még jobban horkolt. Akkor a leány még nagyobb ütött, s kezdte tapogatni, vajon meghalt-e. De nem lett semmi baja. A leány most megijedt, lefeküdt melléje, és simogatni, ölelni kezdte. De a fiú félrelökte, s úgy megütötte, hogy orrán, száján megindult a vér. Még egyet ütött, akkorát, hogy elájult a leány. Azután kiment a pajtába.

– Királybátyám, ne törődjön vele, hogy véres a leány, s hogy el van ájulva. Aludjon nyugodtan, nem lesz semmi baja.

A király bement, lefeküdt s elaludt. A leány is magához tért az ájulásból. Az ottani király, a leánynak az apja ment be reggel, hogy lássa, hányadán állnak. A leány szóhoz sem engedte jutni.

– Pszt, mert még aluszik!

Amikor felkeltek, ettek-ittak, mulattak, mintha nem is történt volna semmi az éjszaka.

– Gyere, menjünk ki a sétátérre labdázni – mondta aztán a leány.

– Én a labdázásból már kinőttem, menjen az öcsém, ha akar.

– Na, jössz-e?

– Én mehetek – mondta a szűrös fiú.

A leány azt gondolta: gyenge fattyú a király öccse, meghajítja úgy, hogy belehal.

El is mentek. Ott olyan vasgolyók voltak, mint egy-egy labda.

– Te szaladj oda túl – mondta a leány –, én hajítom, te fogd ki, majd hajítsd vissza.

El is szaladt a fiú. Amikor odaért, a leány már hajította is a vasgolyót. A fiú kifogta, s visszahajította. A leány is kifogta. Visszahajította, de igen nagy erővel. A fiú kifogta, pedig olyan súlyosan hajította a leány, még füttyörölt is. A fiú megharagudott.

– Kedves menyasszony, ha erre megy a játék, vigyázzon, mert úgy meg találom hajítani, hogy azonnal meghal. De csinálja meg inkább, amit én, azután még labdázhatunk.

Odament a leányhoz, s úgy felhajította a golyót a fejük fölé, hogy alig látszott. Amikor jött lefelé, alátette az öklét, arra esett, s azonnal széttört a golyó darabokra. Vett egy másik golyót, azt is felhajította. Amikor jött lefelé, levette még a kalapját is, s úgy állt alá, hogy épp a fejére essék. De nem a feje, hanem a vasgolyó tört szét.

– Na, elég volt a labdázásból, ugye? Gyerünk haza.

Hazamentek. A leány elmondta otthon az apjának, hogy ezek erősebbek, mint ők. A labdázással is milyen csúful járt. Velük kell mennie.

Ettek-ittak, azután készülődtek az indulásra. A menyasszony a királlyal együtt felült a kocsiba, a szűrös fiú meg a vaspálcát vitte.

– Még valami ajándékot is adok – mondta a leány apja, a király.

– Milyen ajándékot?

– Két malacot.

– Én úgyis gyalog megyek, majd elhajtom őket – mondta a szűrös fiú.

A kocsi elindult. Kieresztették a két malacot.

– Na, fiam, ezek tudod, milyen malacok? Amikor ereszted ki őket, s amikor adsz enni nekik, s amikor zárod be, meg kell csókolnod a feneküket. Ni csak, azért kunkorítják fel máris a farkukat, hogy csókold meg.

– Majd megcsókolom én, ahogy jár nekik!

Azzal vette a vaspálcát, s odasuppintott mindegyiknek egy jó nagyot. Be is húzták a farkukat, s visítva szaladtak ki az utcára.

– Hecc ide, nye! – kiáltotta a fiú.

Mentek hazafelé. Egyszer utolérte a kocsit a fiú, más-kor elkerülte, s ment előre. Végül is hazaérkeztek. De a legényke nem ment vissza a falujába, ottmaradt, mintha csakugyan a király öccse volna.

A király egyszer elment vadászni. Felesége előhívatta a jövőendőmondó asszonyt.

– Te asszony, mondd már meg, hogy a csodába olyan erős az én uram? Engem is úgy megütött első éjszaka!

– Nem az ura ütötte meg, hanem a testvéröccse, a fiú.

– Most mit csináljak akkor?

– Az ura csak olyan erős, mint más ember; a fiú erős csak igazán. Déli egy órákor, amikor lefekszik felséged ebéd után, hirtelen keljen fel, s mondja, hogy azt álmod-

ta: ha nem tudja kiszívni a király öccsének a vérét a kicsiujján, akkor azonnal meghal. Ha meg kiszívta, azt csinál vele, amit akar.

Jól van, ebéd után lefeküdt a királyné, s tette magát, hogy alszik. Egyszer csak felvisított:

– Jaj, jaj, mit álmodtam!

Szaladtak oda.

– Mi a baj, felséges királyné? – kérdezték.

– Jaj, azt álmodtam: ha az uram testvéröccsének a vérét a kicsiujján ki nem szívom, azonnal meghalok. Jaj, jaj, jaj!

A király még nem jött haza a vadászatból. Keresték erre-arra, amíg megtalálták.

– Jöjjön haza hamar, mert nagy baj van.

– Micsoda baj?

– Majd megtudja otthon.

Hazament a király. A felesége erősen tette magát, hogy beteg.

– Mi baj van, feleségem, drága?

– Jaj, jaj, azt álmodtam: ha nem tudom kiszívni a testvéröcsédnek a vérét a kicsiujján, azonnal meghalok. Jaj, jaj, jaj!

A király előhívatta a testvéröccsét.

– Megengeded, hogy a kicsiujjadon szívja ki a véred?

– Királybátyám, ott a faluban mit fogadott? Soha rosszamat nem akarja!

– Jaj, de most meg fog halni! Több ilyen nincs a világon, és én mindörökre özvegyen maradok!

– Már hogy inkább ne haljon meg, megyek, és odatarantom az ujjam.

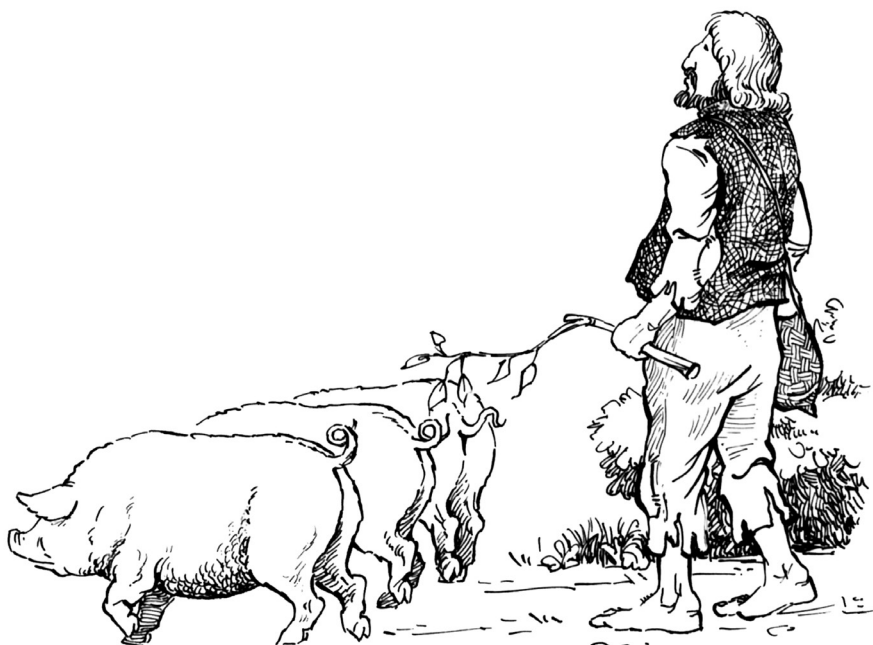
Odament a fiú a királyné ágyához, s betette az ujját a szájába. A királyné úgy megszívta, hogy azonnal kibugygyant belőle a vér. Szívta, csak szívta, amíg a fiú úgy el

nem gyengült, hogy egyszer csak összeesett. Akkor felugrott a királyné, lehúzta a fiúról a királyúrfi-ruhát, s egy ingre-gatyára vetkőztette. De ez még semmi. A két szemét is kiszúrta az ujjával, azután kinyitotta az ablakot, s kihajította a fiút az utcára. Az ablakot mikor bezárta, a királyhoz fordult:

– Te vén disznó! Vessed le azonnal azt a királyi ruhát! Ezután az lesz a dolgod, hogy reggel kiereszted a disznókat, elhajtod a mezőre, ügyelsz reájuk, este hazahajtod, s bezárod, de örökké meg is csókolod a feneküket.

Így lett a királyból disznópásztor.

Élt abban a városban egy legény. Nem volt senkije, ezért koldulni járt. De ahogy bement a házakhoz, megkérdezték tőle itt is, ott is:

– Nem szégyelled magad? Ilyen nagy lakli, s kéregetni jár!

No, ez a legény találta meg a szűrös fiút az utcán, ahogy ott hevert, s ki volt folyva a szeme. Vett egy csupor vizet, megmosta, megitatta, adott neki egy kis kenyeret

– Fel bírsz ülni? – kérdezte.

– Nem bírok.

Segített neki, és csak felült. Adott még egy kis kenyeret, aztán egy kis vizet, úgyannyira, hogy felerősödött. Bementek az egyik házhoz, ott kapott egy rend rossz ruhát. Másutt is löktek neki ezt-azt.

Mondja egyszer a legény:

– Gyere, menjünk már el ebből a városból, mert itt meguntak minket.

A szűrös fiú mind jobban erőre kapott. Mentek egyik faluból a másikba, épp amerre a menyasszonyért mentek valamikor. A szűrös fiú tudta már, hogy ahhoz a faluhoz közelednek, ahol a három jegenyefa áll.

– Te cimbora, nem látsz itt valahol három jegenyefát? Nagy meleg van, pihenjünk meg alattuk.

– Hogyne látnék, épp most értünk el ide.

Leültek az egyik szélső fához, s nekifogtak enni. A legény aztán elaludt. A szűrös fiú meg addig tapogatott, míg oda nem talált a közbülső fához. Kiásta a varjúfejeket. Egyikkel megdörzsölte az egyik szemét, a másikkal a másikat. Kinőtt a két szeme, úgy látott, mint hétéves korában. A harmadik varjúfejet lenyelte. Ahogy lenyelte, olyan erős lett megint, mint legelőször volt.

– Na, cimbora, jössz-e? – kérdezte a legénytől.

– Épp most aludtam el. Van még időnk továbbmenni. Aludj te is! Igaz, azt hallottam, a vak nem tud aludni, mert nincs szeme.

– Nekem igazán van!

Odanéz a legény, s hát mit lát? Annak valóban újra kinőtt a szeme. Annyira, hogy már búcsúzkodik is:

– Köszönöm szépen, hogy eddig vezettél és segítettél. Én tovább már nem megyek veled. Járj békével, szerencsével!

Azzal elindult visszafelé, a király városába, ahol megvakították.

A várostól nem messze egy árokmarton ott találta a királyt, a disznókat ahogy őrizte. Tüstént megismerte, de csúfságból azt kiáltotta neki:

– Kend kicsoda, bácsi?

– Vagyok, aki vagyok.

– Királybátyám, nem kend az? Olyan ismerős a hangja!

– Én vagyok biza.

– Na, jöjjön csak, hajtsuk haza a disznókat.

– Nem lehet, mert megver az asszony a görcsös bottal. Van egy görcsös botja, s amikor nem jól viselkedem, megsupál.

– Ne féljen, nem veri meg többet soha. Ha baj lenne, ott leszek én.

Hajtották ki a disznókat a sárból. Kunkorította fel mindegyik a farkát, hogy csókolja meg a király a hátulját. A fiúnak egy rossz bakancs volt a lábán, de olyat rúgott vele mindegyikbe, hogy a város végéig csak visítottak. Délben tizenkét órákor már otthon is voltak.

Jelentették a királynénak:

– Hazajöttek a disznók.

– No, akkor hazajött velük az a vén disznó is. Majd adok én neki, hogy a fene megeszi a bőrét!

Jön a király befelé. Meglátja a királyné.

– Gyere már, te vén disznó!

Veszi a görcsös botot, és megy szitkozódva, átkozódva, nagy mérgesen, hogy verje meg.

Látja a szűrös fiú, hogy valójában meg akarja verni.

– Allj meg, hé, mert én is itt vagyok! Elég volt a verekedésből!

Odamegy a királynéhoz, a földhöz vágja, aztán a szájaiba veszi az asszony kicsiujját, s addig szívja, míg olyan gyenge nem lesz, mint bármely más nőszemély. Akkor elkezdi szidni:

– Nem szégyelled magad, hogy az uradat disznópásztornak tetted?! Add ide a ruhámat tüstént, de az övét is, mert úgy megütlek, hogy azonnal meghalsz!

A királyné kihozta a ruhájukat, felöltöztek.

– Na, királybátyám – mondta a fiú –, ezután kend lesz megint a király, a felesége meg, ha az élete kedves, meghúzza magát. De most ennek az örömére akarok inni egy liter bort.

Ettek-ittak, mulattak, míg sírva nem fakadtak.

A KIRÁLYFI KOCSISA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király, s annak egy derék, szép szál fia. Hát ez a fiú észreveszi egyszer, hogy ahányszor csak ő megy az anyjához, az mindig nevet, de ha az édesapja-ura megy, örökké csak könnyez. Kérdi az anyjától:

– Mi az oka, lelkem, édesanyám-asszony, hogy ha engem lát, mindig nevet, ha meg apámuramat, örökké csak sír?

– Az az oka, édes fiam – mondja a királyné –, hogy én már nem sokáig élek, s halálom után a te apádurad az ördögös szülét veszi el feleségül. Hát ezért könnyezek, ha őt látom. Az ördögös szülének van egy fehérhajú leánya, s téged majd kényszerítenek, hogy azt vedd feleségül, hanem azt te meg nem teszed. Ezért nevetek én, valahányszor téged látlak.

A királyné jóslata csakugyan betelt. Nem sok idő múlva meghalt, s alighogy elföldelték, még egypár hónap se járt le utána, már a királyi házhoz került az ördögös szüle a maga heje-huja leányával.

Telt-múlt az idő, minden nappal elszállt egy nap. Azt mondja egyszer a király, meg a mostoha is a királyfinak: házasodjon már meg, s vegye el a mostohatestvérét.

A királyfi azt feleli: hogy tudna ő most megházasodni, mikor olyan nyavalyás, beteges. Apjaura igazat is adott neki, mert amióta eltemették a királynét, annyit búsult a királyfi, hogy már a betege lett. Sehol sem lelte helyét, úgy elfogta a nagy keserűség.

Azt mondja egyszer a királyi kocsis:

– Ugyan, felséges királyfi, mit emészti magát olyan halálosan?

– Hát neked ahhoz mi közöd?

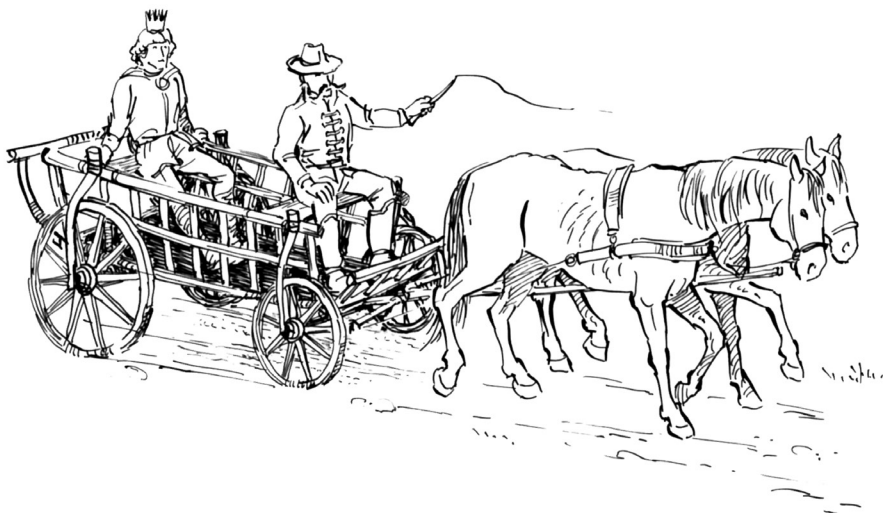
– Nekem semmi, hacsak annyi nem, hogy ha a felséges királyfi rám hallgatna, egy cseppet sem bánná meg a dolgot. Kéreddzék el az apjaurától országot-világot látni, szerencsét próbálni. De hogy szerencsével járjon, csak velem menjen.

A királyfi elgondolja, hogy ennek biz fele se tréfa. Kapja magát, s megy be az apja szobájába, hogy engedelmet kérjen az utazásra.

A királynak is tetszett a gondolat. Elbocsátotta az úrfit, az meg szolt is mindjárt a kocsisnak: készüljön ízibe, mert másnap indulnak.

Készült is az serényen. Egyik szegeletből a kerékszerzt, a másik likból a szekér alját, innen ezt, onnan azt, hogy végül az egész szekér nem volt egyéb összeszedett tákolmányból.

Másnapra virradva befogott a pajtából két girhes vaserest, s köd előttük, köd utánuk, útnak is indultak.

Hanem hiába akartak lopva eredni útnak, a király észrevette a szekeret a palota ablakából.

– Hó, né, megálljatok! Hiszen ez nem is királyi fogat!

Mondta volna még, de nem volt kinek, mert azok úgy eltűntek, mintha csak a föld nyelte volna el őket.

Amint elhagyták a várost, megállította a kocsis a lovakat.

– Na, én már innen egy tapodtat se megyek, amíg meg nem fogadja az úrfi, hogy nekem nem parancsol, de egyszer se.

Mit volt mit tennie, a királyúrfi megfogadta, de még meg is esküdött a királyi kardjára.

Akkor továbbindultak, és szép pipaszó mellett lassan egy roppant nagy síkságra értek. A síkság közepe táján pedig egyszer csak megnyílt a lábuk alatt a föld, s ők voltak, nincsenek: föld alá kerültek.

Hanem alig tért magához a királyfi, máris egy eleven országot látott maga előtt. Úgy mentek-mendégéltek tovább, mint eddigelé.

Estére kelve a két vasderes magától megállott egy gyönyörűséges, kristályveretes gyémántpalota előtt. A királyfi a kocssal együtt leszállt a szekérről, s a ragyogó grádicsokon felballagott a palotába. Hát ott egy aranyfoglatú szürke márványasztalon két teríték várta őket készen. Éhesek voltak, hát egyet se kérdeztek: szabad-e, vagy nem, hanem egyből odaültek, s be is laktak a finom jó ennivalókból.

– No, felséges királyúrfi, ez a két ágy is a miénk. Felségedé az a királyi ágy, az enyém meg ez a polgári ágy.

A királyfi le is feküdt tüstént, s ha lefeküdt, el is aludt. De a kocsis a fél könyökére dőlve szívogatta a pipáját. Egyszer csak nyílik az ajtó, s beköszön egy láthatatlan lélek:

– Szerencsés jó estét!

– Adjon Isten! – feleli a kocsis.

– Be szépen alszik az a királyfi! – mondja a lélek. – Hanem ha a közelebbi városban meg nem veszi a magától szóló, szép szavú muzsikát, nem lesz szerencséje ezen a világon. Aki alszik, nem hallja, aki nem alszik, meghallja.

S avval ahogy jött, láthatatlanul el is illant.

Reggelre fordulva lódul a kocsis a lovait megnézni. Hát azok már kikefélve, felzabolázva, megitatva, készen várják a továbbindulást.

Jól van: útnak eredtek, s addig mendegéltek, míg egyszer – hogy, hogy nem – újra a szép napvilágon találták magukat, egy világnagy város előtt. Nézelődtek az ottani sokadalomban, s láttak is olyan magától szóló, szép szavú muzsikát, hogy a királyfi tüstént megvette a gazdájától egy zacskó aranyért, úgy megszerette. Csak amikor megvették, akkor látták, hogy abban még kész vetett ág is van.

Szekerükre tették a szép szavú muzsikát, s mentek tovább. Egy idő múlva egy még nagyobb királyi város előtt állapodtak meg. Akkor a kocsis befektette a királyfit a vetett ágyba, és szebbnél szebb nótákat kezdett játszani a muzsikával. Gyűlt is a nép a víg zeneszóra. A király leánya is meghallotta, hát ő is elment megnézni, miféle csodabogár az, ami így muzsikál. S úgy megtetszett neki a szép szavú muzsika, hogy egyből megvette a kocsisától, s a palotába szállíttatta. Húzatta aztán ott is a szebbnél szebb nótákat: a fejével biccengette, a lábával topogatta rá a taktust, míg csak el nem aludt gyönyörűségében a piros bársony kanapéján.

Alighogy lekoppant a szeme a királyleánynak, a királyfi tüstént kiugrott a muzsikából, s elkezdte ám nézni nagyon a szép királyi hajadont. Addig-addig nézegette,

hogy mit gondolt, mit nem, jó nagyokat cuppantott a két orcájára.

Haj, teremtőm, megtartóm, felpattant erre a leány, és csak ámult-bámult: ki jöhetett ide zárt ajtókon, fegyveres örökön keresztül.

A királyfi elmondott neki mindent. Még azt is, hogy ő királyfiú, és sokat járt-kelt a világban, hanem ilyen szép leányt még egyet se látott napja csillagában. S tudja meg a leány is: a felesége kell hogy legyen, mert önála nélkül neki többet nem élet az élet.

Jól van, a leány is elbeszélte, hogy neki a szerecsen király fiát szánták vőlegényül, s épp holnap lenne az esküvőjük, de ő egy cseppet se szereti a vőlegényét. Legyenek hát egymáséi, ha megszökhetnek ennyi fegyveres strázsán keresztül.

Hát hiszen, ha csak ez kellett, a királyfi meg is szöktette olyan ügyesen a leányt, hogy senki teremtet lélek nem vette észre. A kocsis két vasderessel várta őket a város végén. Ott mindjárt szekérre ültek, s nyugovóra el is értek a föld alatti országba, ahhoz a palotához, ahol előtte is már megháltak.

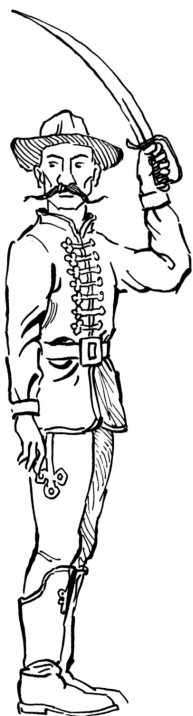
Két királyi s egy polgári teríték, két királyi s egy polgári ág várta őket készen.

Alighogy megvacsoráltak, tüstént lefeküdt a királyfi, s le a királyi leány is. Ahogy letették a fejüket, le is koppan a szemük.

A kocsis csak úgy fél könyökére dőlve pipázgatott az ágyán egyedül.

Egyszer csak nyílik az ajtó, belép a láthatatlan lélek, és azt mondja:

– Istenem, be szép pár nyugszik abban a két ágyban! De hogy legyenek ők egymáséi? Alig érnek haza, a királyfit fakó táltosra ülteti a mostohája, s ez a táltos úgy veti a

földre, hogy nyomban a nyakát szegi. Ki ezt hallja s el is mondja: térdig kőbálvánnyá válik. De ha életben marad a királyfi, pohár borral kínálja meg a gonosz mostoha, s abban olyan ölü méreg lesz: igyék csak belőle, szörnyű halált iszik. Ki ezt hallja s továbbadja, övig válik kőbálvánnyá. Így se tudna a mostoha halált hozni a királyfira? Akkor a nászéjszakán ő maga változik sárkánykígyóvá, hogy a falon keresztül befurakodjon a fiatal pár szobájába, s agyonmarja őket. Aki hallja s továbbadja, kőbálvány lesz egészében. Alvó nem hall, de az élő értsen! – S avval a láthatatlan lélek jó éjszakát kívánt, s elment.

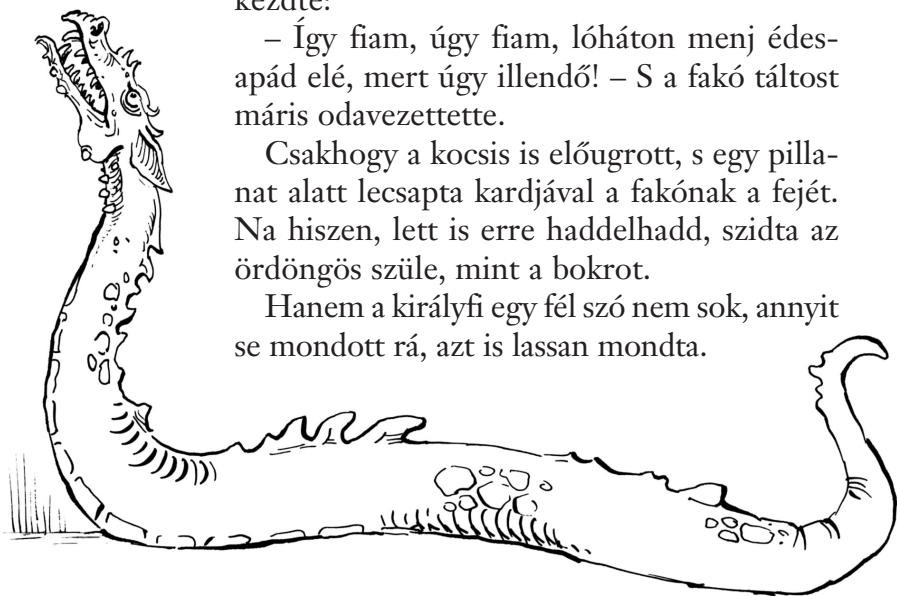
Jól van, reggelre ébredve a szekérre ültek, s nyugovóra éppen hazakeveredtek.

Haj, lelkem teremtette, a király felesége, vagyis az ördögös szüle mindjárt azzal kezdte:

– Így fiam, úgy fiam, lóháton menj édesapád elé, mert úgy illendő! – S a fakó táltost máris odavezettette.

Csakhogy a kocsis is előugrott, s egy pillanat alatt lecsapta kardjával a fakónak a fejét. Na hiszen, lett is erre haddelhadd, szidta az ördögös szüle, mint a bokrot.

Hanem a királyfi egy fél szó nem sok, annyit se mondott rá, azt is lassan mondta.

Az ördögös mostoha nem nyugodott: hozta hamar a pohár bort a királyfinak. De a kocsis újból előugrott, s kicsapta a mérges poharat a királyné kezéből.

Az most pörölt ám csak igazán! Hanem a királyfi megint csak a vállát vonogatta rá.

Haj, örvendett a király, hogy a fia épkézláb jött haza! Hiába, mégiscsak ez volt az ő egyetlenje, hát erősen szeretete.

Mindjárt papot hoztak, a királyfi s a leány egy pár lettek, asztalt nyúztak, ittak-ettek. Még a vén király is úgy eljárta a csüördögölőt örömeiben, mintha húszéves lett volna.

Éjjelre az ördögös szüle bekalauzolta a fiatalokat a szürke márványterembe. Csak az éjfélrt várta, aztán sárkánykígyó képében fújni kezdte a falat, hogy elveszítse őket. Hanem a kocsis se volt rest! Ő már jó előre odalopózkodott, s kivont karddal várta a szörnyeteget.

Alig dugta be a fejét a lyukon a királyné, a kocsis már oda is sújtott a kardjával. Csakhogy ez még idejében észrevette, s vissza tudta rántani azt a csúf sárkánykígyó fejét. A kocsis már csak az orra hegyéből s az alsó ajakából csaphatott le annyit, amennyit. No, ezeket aztán zsebre is rakta, s láss csodát, ekkorára már megint emberből valók voltak.

Lett aztán lárma, de akkora! Azzal verte fel a palotát az ármányos királynéja, hogy tolvajok, rablók törtek az új párra. Egy szempillantás alatt mind odacsődült az egész királyi vendégség. Benyitják az ajtót, s hát csakugyan ott kapják a kocsist kivont karddal a fiataloknál. S ha ott kapták, bizony el is vitték a szegény hűséges cselédet, s mivel tetten érték, ki se hallgatták: azon nyomban halálra ítélték. Alig derült a hajnal, már vitték a kivégző helyre.

Megszólal a kocsis az akasztófa alatt. Ő készen áll a halálra, de engedjék meg, hogy előtte még elmondjon valamit.

Jól van, teljesítik mint utolsó kérését. Hát elbeszéli, miket mondott neki a láthatatlan lélek; hogy mentette ő meg a királyfit a szörnyű haláltól; az ördögös királynéja meg hogy fúrt likat a szürke márványszoba falába, hogy a fiatal párt mégiscsak halálra eméssze; s hogy vágta ő le az orrát s az ajakát: ha nem hiszik, itt a darab, mérjék a helyére. S elbeszélte azt is, hogy aki ezeket mind elmondja, annak egészben kőbálvánnyá kell válnia, és valóban: azon helyben kőbálvány lett belőle.

Hanem ennél több már az öreg királynak se kellett. Elég bizonyosság volt neki feleségének, az ördögös szülinek a levágott orra és ajaka. Erős nagy mérgében a banyát a kocsis helyére akasztatta.

A fiatal pár csak reggelre kelve tudta meg, mi történt. A mostohát nem sajnálták, de a kocsisuk miatt a szívük majd megszakadt. A kőbálványt, aki lett belőle, attól fogva minden áldott nap meglátogatták.

Telt-múlt az idő. Egyszer amint ismét a kőbálványnál jártak a királyfiék, kicsi gyermekük elesett előtte, s reá-cseppent három csepp vére. Akkor a bálvány pattogzani kezdett, s hát a királyi kocsis abban a minutumban kilépett a szoborból elevenen.

Hej, lett is öröm! A királyfi országra szóló nagy vendégséget hívott össze, s csaptak olyan mulatságot, hogy zengett a muzsikától az egész királyi város.

A kocsist a királyfi még a vendégség előtt úrnak öltöztette, hoppmesternek tette, magához ültette. Talán még most is ott ülnek, ha véget nem vetettek azóta a nagy mulatságnak.

AZ ALMAFIK

Élt egy szegény ember a feleségével, csak úgy kettecskén, mert teltek-múltak az évek, de ők hiába várták a gyereket. Kimegy az ember egy reggel a kertbe, a gyümölcsösbe, talál ott a fa alatt három szép almát. Beviszi és mutatja a feleségének: „Nézd csak, asszony, milyen gyönyörű három alma! A földön találtam.” Megörül az asszony. „Add csak ide!” Fogja a kést, megvágja az elsőt, hát egy ragyogó szép fiú ugrik ki belőle. Megvágja a másodikat, abból is egy fiú lett. Utána a harmadikat, hát abból is lett egy fiú.

– No, már sokat is adott az Isten, kettő is elég lett volna – szól az ember. – De hát most már lesz, ahogy lesz, majd csak felneveljük őket.

Teltek a napok, az évek. Fel is nevelték őket. Tizenhét, tizenkilenc évesek voltak már, amikor azt mondja a legöregebbik:

– Tudja, mit, édesapám, édesanyám? Én most elmegyek világot próbálni. Látom, hogy szegények vagyunk, eddig is nehezen neveltek, hát én most elmegyek. Ha egy év múlva sem jövök haza, ne is várjanak. Akkor én eltűntem.

– Jól van, fiam, próbáld meg a szerencsédet! A Jóisten segítsen haza!

Sütött neki az anyja pogácsát a tarisznyájába, ő aztán el is indult. Megy, megy, mendegél, egy nap, két nap, három nap is megy. A negyedik nap épp egy hegynek kaptat felfelé, hát látja, hogy egy kősziklán ott ül egy idős ember. Ősz haja van, rongyos ruhája.

– Jó napot kívánok, öregapó!

– Adjon Isten, édes fiacskám! Hová mész ezen a lehetetlen úton?

– Megyek szerencsét próbálni.

– No akkor, fiam, jófelé mész, mert ez a szerencse útja. Ha rám hallgatsz, boldog és gazdag ember leszel. De hallod-e? Három napja nem ettem egy falatot se; ha megkínálnál, szívesen elfogadnám.

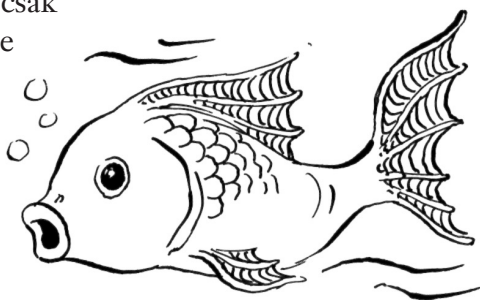
– Szívesen, édes öregapám. Itt a pogácsámnak a fele, fogyassza egészséggel. A másik fele még elég lesz nekem.

Megköszönte az öreg a pogácsát:

– Nagyon szíves vagy, fiacskám. Szerencséd is lesz, ha rám hallgatsz. Menj csak ezen az úton egyenest. Odaérsz egy patakhoz, az a patak igen sebes. De te keresztülmehetsz rajta, nem kell félned semmit se, még bele sem süllyed a lábad a vízbe. Csak arra kell nagyon vigyáznod: a folyó közepén gyönyörű szép virágok nyílnak, sárgaliliomok, vízi tulipánok, te egy szálát le ne szakíts belőlük. Mert ha leszakítasz egyet is, tüstént aranyhallá változol.

Megköszönte a fiú a jó tanácsot, és indult is tovább. Megy, mendegél, odaér a patakhoz, meglátja a vizet. Hú... megborzongott a háta. Ez a víz aztán olyan sebesen folyik: ha belémerészkedik, rögtön eltemeti. De eszébe jutott, mivel biztatta az öreg; ej, talán mégsem lesz semmi baja. Belelép a vízbe, de nem megy le a lába, nem süpped le egy kicsit sem. Ballag keresztül rajta, odaér a közepébe, hát csak

úgy bólogatnak feléje azok a szép virágok, a sárgaliliomok, a vízi tulipánok. Hej, de szépek lennének ezek az ő kalapja mellett! Nagyon megkívánta. Lesz, ami lesz, ő leszakít egyet!

Le is szakított egy szép szál liliomot, hát abban a pillanatban aranyhallá változott. Bukott le a víz alá. Szomorúan úszott lefelé.

Teltek a napok, a hónapok. Elmúlt egy év, a fiú sehol.

– No nem jött meg a fiunk! Anyjuk, ez eltűnt.

Azt mondja a középső almafi:

– Hát ha nem jött meg a bátyám, akkor én magam is útra kelek. Megpróbálom én is a szerencsét. De én majd okosabb leszek.

Ő is ugyanazon az úton indult el, amelyiken a bátyja. Megy, mendegél. Negyednap odaér ő is a kősziklához, meglátja az öregembert. Köszön neki:

– Jó napot, öregapó!

– Adjon Isten, fiam! Mi járatban vagy erre?

– Hát megyek világgá, szerencsét próbálni. Szegények vagyunk, a szüleim meg már öregek; ha tudnék egy kis pénzt keresni, lenne miből segítenem őket.

– Jól van, fiam, jófelé mész. Csak rám hallgass, szerencséd lesz.

– Szívesen, öregapám – mondta a fiú. Azzal leült falatozni, elővette a pogácsát, kettétörte, és egyik felét odaadta az öregnek:

– Itt van, öregapám, egyen maga is egy kicsit!

– Hát elfogadom, fiam, mert ma még egy falat sem volt a számban.

Évés közben aztán kitanította:

– Elindulsz, fiam, és mész, mész ezen az úton egyenest. Leérsz egy bűvös patakhoz, azon átmész. De vigyázz ám, amikor mész át, úgy ne járj, mint aki előtted ment. Megparancsoltam neki, hogy a virágokból le ne törjön, mégis letört egyet, s aranyhallá változott. No, átérsz a folyón, s egy szép mezőre jutsz. Van ott almafa és mindenféle más gyümölcsfa, meg gyönyörű virágok.

De egy szál virágot le ne szakíts megadnak, mert azonnal zöld gyíkká változol!

– Nem teszem én azt, öregapám.

– Na, amikor azt a szép tájat elhagyod, egy nagy síkságra érsz, ott találsz egy kastélyt. Egy tündérkastélyt. Se ajtaja, se ablaka, de te be tudsz menni. Az asztalokon ott lesz minden megterítve, s egy-egy cédula rátéve, mi mire jó.

Ment a fiú, átért a folyón, beért a zöld mezőbe. Nézegette a virágokat, s gondolkodott, hogy talán nem is igaz, amit az öreg mondott. „Milyen szép lenne egy szál a kalapom mellé ebből a mezei tulipánból!” Hát lehajolt, letört egyet, és abban a pillanatban zöld gyíkká változott.

Teltek a napok, a hónapok, elmúlt egy esztendő, a második fiú sem jött haza. A szülei mondták is már: „No, ez is eltűnt. Eltűnt a két fiú, hárman voltak, és már csak egy maradt!”

Meghallotta ezt a legkisebbik. „No, ha eltűntek, én majd megkeresem őket. Elmegyek, és én is szerencsét próbálok.”

Hát aggódtak a szülők, hogyan aggódtak volna, beszéltek le a fiút, hogy ne menjen, hárman már majd csak megelégedélnek. De beszélhettek annak! Nem volt más hátra, az anyjának megint pogácsát kellett sütni a tarisznyába, a fiú meg elindult ugyanazon az úton, amelyiken a két bátyja. Harmad-, negyednap oda is ért ahhoz a kősziklás hegyhez, találkozott ő is az öregemberrel.

– Jó napot, bácsikám.

– Adjon Isten, fiacskám! Hát te mi járatban vagy erre?

– Megyek szerencsét próbálni. Öregek már a szüleim, szeretnék egy kis pénzt keresni, s eltartani őket öregségükre.

– Nagyon jól van – mondja az öreg –, szerencsés úton jársz. Csak hallgass rám, ne úgy, mint az a két fiú, aki erre ment. Azok nem fogadták meg a szavamat, s egyik aranyhallá, a másik meg zöld gyíkká változott. De neked még nagyobb feladatot adok. Itt van ez a kis morzsika. Este elindulsz, ezt feldobod, és akkor aranycsillaggá változik. Ez a csillag odavezet a szerencsédhez, de csak ha szót fogadsz.

– Én szót fogadok, bácsikám.

– Nem is bánod meg.

Eljött az este, elváltak egymástól. A fiú feldobta azt a kis morzsikát, hát aranycsillaggá változott. Ő meg csak ment a csillag után. Odaért a folyóhoz, bátran átment rajta, látta a virágokat, de nem tört le egyet se. A zöld mezőn is látta a sok gyönyörű virágot, gyümölcsöt, de egyet le nem szakított. Csak ment a csillag után mindegyik. Kiért egy nagy síkságra, ott megállt a csillag egy szép kastély felett. De sehol egy ablak vagy ajtó. Hogy menjen ő be ide? A csillag lehúzódot, és egy gombnál megállt. Megnyomja a fiú a gombot, kitárul előtte az ajtó. Hát elámul a szeme-szája, mi minden van ott. Az asztalok végig terítve étellel, itallal! Odamegy az első asztalhoz, fölvesz egy cédulát, és olvassa: „Aki ebből a tündérvérből iszik, az életében többet nem lesz szomjas.” Megy a másik asztalhoz, ott ezt olvassa: „Aki evvel a folyadékkal megkeni a szemét, az ezer méterre lelát a föld gyomrába.” Megy a harmadik asztalhoz, ott meg az van írva: „Aki ebből a tündérműből eszik, az az életben többé meg nem éhezik.” Megy a negyedik asztalhoz: „Aki ezt a kardot az oldalára felkötö, az ezer embernek az

erejével bír küzdeni.” Ezt a fiú sorra megcsinálta mind, ahogy fel volt írva.

No, most ő lefekszik a sok fáradság után, megpihen egy kicsit – gondolta. El is alszik egy sarokban. Hanem egyszer csak nagy zúgásra-morgásra ébred. Kiszalad a kastélyból, és nézi, hát egy repülő kastélyt lát a levegőben szállni. A kastélynak az erkélyén egy lány van megkötözve erős láncokkal.

Bántotta, hogy nem mehet fel oda, hogy megmentse azt a lányt. Bánatában megy, mendegél, míg csak Tündérország tájára nem ér. Lát egy kakast az útszéli fán, ott kukorékol keservesen.

– Ej, te szegény kakas – szól oda neki –, nagy bánatod lehet, hogy ilyen szomorúan fújod a nótádat!

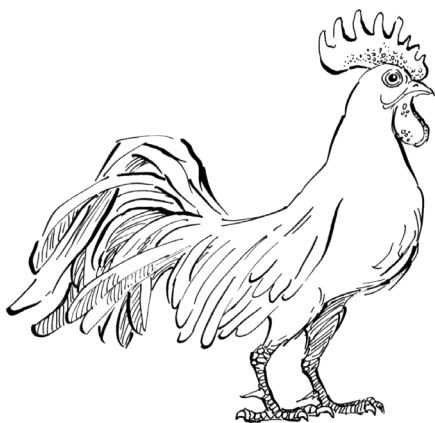
– Hogyne volnék bánatos, mikor a tündérkirálynak szerettem a lányát, s nem adta hozzám. Még meg is átkozott, hogy változzam kakassá. De te segíteni tudnál rajtam.

– Segítek én, ha bírok.

– Ide figyelj! Fölmész erre a magas hegyre. A hegytetőn tőből

kinyúsz tizenkét fát. Máglyába rakod, meggyújtod. Amikor elégett, a hamujából a zacskódba raksz egy kicsit! Ezt magaddal viszed a tündérkirály palotájába. Ott tizenkét tigris-katona őrzi azt a tavat, amelynek a vizéből neked egy üveggel el kell hoznod. Avval ha leöntesz engemet, visszkapom az emberi formámat.

A fiú megfogadta a kakasnak a szavát, mindent úgy csinált, ahogy az megmondta. Éjfél tájban ért a tündérki-

rály kastélyához. Be is jutott a kastély udvarába. Kereste a tavat, meg is találta. Hanem abban a pillanatban rárohantak a tigris-katonák. Kilencnek a fejét vette, de a maradék hárommal nem bírt. Azok megfogták, megkötözték, és bedobták a tömlöcbe.

– No – mondták –, itt fogsz elpusztulni éhen-szomjan.

Teltek a napok, egy hét, két hét, nyitják rá az ajtót, hát még mindig él. Még a lánc sincs a kezén.

– Hogyan neked nincsen a lánc a kezeden? – kérdezik tőle.

– Nekem az ilyen láncok nem számítanak. Úgy pattognak le rólam, mint valami cérnák.

– No, akkor el fogunk égetni máglyán.

– Égetitek ám az öreganyátokat! – Avval a szemük közé szórta a zacskó hamut, elkapta a kardját az egyik tigris-katonának, s mind a hárommal elbánt egy perc alatt. Aztán lement a tóra egyenest, s megtöltötte a kulacsát vízzel. Avval indult is visszafelé.

A kakas még mindig ott ült a fán. Mondta ám:

– Nagyon sokára jöttél.

– Sokára biza, mert zárva voltam. De mindent úgy intéztem, ahogy mondtad.

Erre aztán lejött a kakas a fáról, a fiú ráöntötte a vizet, és abban a pillanatban visszanyerte az emberi formáját.

– No, hála Istennek – mondta –, az vagyok megint, aki voltam! Hanem most arra kérlek – látom, te mindent tudsz –, hogy a szeretőmet is segíts kiszabadítani, a királykisasszonyt. Őt az apja egy üveghegybe záratta, és leengedte a tengerbe. De én mint tündér a hátamra veszek, s átrepülök veled a tengeren. Ahol meglátod az

üveghegyet a víz alatt, szólj nekem.

Partra szállunk, s akkor a többi már az én dolgom.

Úgy is lett. Felült a tündérnek a hátára, s repültek át a tengeren. Nem is kellett messze bemenniük, amikor azt mondja a fiú: – Állj! Itt látom a tenger alatt azt az üveghegyet, amelybe a szeretőd be van falazva!

Hű, de gyönyörű szép leány!

– Azt meghiszem! – feleli a tündérnek visszaváltozott kakas.

Kiszálltak aztán a partra. A tündér mind-

járt behajolt a vízbe, belekiáltott, és abban a pillanatban cethalak termettek ott.

– Mit parancsolsz, édes gazdánk? – kérdezték.

– Mást nem parancsolok, csak nyomjátok fel az üveghegyet a tenger színére! Ide, ki a partig.

Nem telt bele fél órába, hát csak emelkedik az üvegszikla ki a tengerből, egészen a part széléig. De hogy vegyék ki?

– Majd kivesszük, ne félj semmit – szólta a legény. – Fogd meg te ezt a sarkát, én megfogom a túlsó sarkát.

Erős volt a gyerek, mert ezer embernek az erejével bírt. No, kitették az üveghegyet a partra, szétverték. Kijött belőle a szép királykisasszony.

– Szívem szép szerelme, csakhogy még egyszer életben találalak!

– Te is csakhogy visszakaptad az emberi formádat!

Mentek is mindjárt a paphoz, hogy megesküdjének. Három nap, három éjjel tartott a lakodalom. Ettek-ittak, csak a fiú nem volt éhes, neki nem kellett. Szívére szállt a szomorúság, hogy neki nincs senkije, akiben örömét lelje. Fel is állt, hogy ő már megy el.

Azt mondja neki a tündér:

– Itt ez a síp. Akármikor veszélyben leszel, vagy szükséged lesz rám, fújj ebbe a sípba, és akkor ott termek.

Megköszöni a legény a sípot, elbúcsúzik, útnak indul. Megy, megy, mendegél, egyszer csak megint hall valami zúgást. Hát látja: jön a repülő kastély. A lány az erkélyen van még mindig leláncolva.

Fogja a fiú a sípot, kiveszi a tarisznájából, belefúj. Abban a pillanatban ott termett a tündér:

– No, mit parancsolsz?

– Más nem kell, csak segíts föl engem arra a kastélyra.

– Ülj a hátamra!

Fölvitte az erkélyre, otthagyta.

Odamegy a legény a lányhoz, s kérdi tőle: – Hát te mért vagy ideláncolva? – Az meg elfordítja a fejét: – Menj innen, nem is akarlak látni!

Annak a kastélynak az ura egy irtó szörnyeteg volt. A feje mint egy asztal, de az is négyszögletes. A szemei mint a vekkeróra. A leláncolt lány az erkélyen azt hitte, hogy ez a szörnyeteg szól hozzá, azért nem akart rá se nézni.

Hanem a legény mind letördelte a bilincset a karjáról. Akkor látta, hogy ez az ő szabadítója.

– Hogy kerültél te ide? De menj is azonnal, mert ha megtudja a szörnyeteg, hogy itt vagy, jaj neked.

– Hol az a szörnyeteg?

– Bent fekszik a tizenkettedik szobában.

Megy egyik szobáról a másakra. Mikor beér a hetedikbe, már hallja a szörnyetegnek a horkolását. Horkol ám kegyetlenül!

– No, itt lesz!

A tizenkettedik szobában meg is találja. Oldalba rúgja.

– Kelj föl, ne aludj. Mit horkolsz itten! Küzdjünk meg!

Fölkel a szörnyeteg, fog egy nagy vasgolyót. Úgy belevágja a falba, hogy félig befúródik.

Kiveszi a legény a vasgolyót, s úgy belevágja a falba, hogy keresztülfúródik rajta.

No, látja a szörnyeteg, hogy ez erősebb, mint ő. Nincs más hátra – gondolja magában –, birkózni kell. Úgy még tán elbánik vele.

Elkezdték birkózni. A szörnyeteg egyből odavágta a legényt, úgy, hogy el is tört egy oldalbordája. Hanem ő ezer ember erejével birkózott. Odavágta a szörnyeteget úgy, hogy ellapult, mint egy palacsinta.

– No – mondta neki –, te innen többet föl nem kelsz.

Fogta a kardját, s miszlikre darabolta vele. A darabjait meg mind ledobálta a földre. Aztán visszament a lányhoz.

– Most már elmondhatod, hogy kerültél ide.

– Én voltam az apámnak a legkisebbik lánya. Mert én királykisasszony vagyok. Ez a szörnyeteg ellopott, s felhozott ide a repülő kastélyra, hogy legyenek a felesége. Azt mondta, hogy addig tart leláncolva, míg ki nem mondom, hogy az övé leszek. De én erre csak azt feleltem: inkább a láncokban lelem halálomat. Te mentettél meg, hogy itt ne pusztuljak.

– Nekem leszel-e a feleségem?

– A tied igen.

– Most csak az a kérdés, hogy menjünk le innét!

Mert a kastély csak repült ám tovább, olyan magasan, hogy onnan le nem ugorhattak.

Előveszi a sípját a legény, belefúj. Abban a pillanatban ott terem a tündér.

– Mit parancsolsz?

– Mást nem, csak szállíts le bennünket innen, hogy földet érjen a lábunk.

– Más óhajod nincsen?

– Nincsen.

Felültek a tündér hátára, s nem tellett bele pár perc, leértek a földre. Mentek aztán, mendégéltek, s egyszer csak hazaértek a királylány városába. Ott talpig gyászban találtak mindent.

– Kit gyászol ez a város?

Érdeklődnek, hát még most is annak szól a gyász, hogy a szörnyeteg elvitte a királykisasszonyt. A király elrendelte, hogy addig gyászolja a város, amíg csak elő nem kerül.

No, lett akkor nagy öröm. Felmentek a királyi palotába mint férj és feleség.

– Apám, ha nem haragszol, itt az én párom – mondta a királykisasszony.

– A világért sem haragszom – felelte a király. – Örülök, hogy életben láthatlak téged is, meg őt is. Ezennel át is adom a királyságot. Ő lesz a király, te meg a királyné. Legyetek boldogok, s tegyetek boldoggá engem is, meg mind az egész országot.

AZ ARANYTALLÉROS TESTVÉREK

Volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt két testvér: aranyműves az egyik, vesszőszedő, kosárkötő szegény ember a másik. Ennek a szegény embernek volt két fiúgyereke, de az aranyművesnek bizony egy se, csak egy áldott jószívű felesége. A szegény ember két gyereket ez annyira magához kapatta, hogy már csak éjszakára jártak haza. Enni is adott nekik bőven, minden ételből megkínálta őket.

Teltek az évek, a gyerekek már odáig nőttek, hogy az édesapjukkal ki tudtak menni az erdőre gallyat szedni. Mikor az első nap kimentek, megláttak az egyik fán egy gyönyörű madarat. De az olyan szépen énekelt, nem tudtak betelni vele. Kérték a gyerekek az apjukat, fogja meg nekik azt a madarat. A szegény ember egy hajítópálcát vágott, s avval célba is vette, de nem találta el. A madár elrepült, egy tollát mégis elejtette. Felveszik a tollat, nézik, bámulják, hát látják, hogy tiszta aranyból van. Az öcsém aranyműves – gondolta a szegény ember –, majd ő megmondja, miféle toll ez.

Hazavitte a gyerekeket az erdőről, de másnap megint csak ment ki velük gallyat szedni. Most is meglátták a gyerekek a madarat, de már nagyon közelről. Hívták az apjukat, fogja meg nekik. A szegény embernek most sikerült is úgy megdobnia, hogy mind a két szárnya eltört. Leesett a bokrok közé, tövisek közé: örömmel szaladtak érte a gyerekek. Nézik, bámulják, hát látják, hogy ez tiszta aranymadár.

Hazavitték a madarat, mutatták a szegény ember

aranyműves öccsének is. Mikor az meglátta, mindjárt meg is vette jó pénzért a bátyjától. A feleségének pedig megparancsolta, hogy készítse el neki vacsorára, senki más nem ehet belőle. Tudta az aranyműves, hogy ha ő eszi meg, attól fogva minden áldott reggel egy-egy aranytallér lesz a vánkosa alatt.

A szegény ember két gyereke ott játszadozott most is az aranyművesnél a konyhán. Ahogy pirult a madár a lábosban, nagyon jó illatot árasztott. Az asszony kifordult a konyháról valamiért, s akkor a két gyerek villával hamar belenyúlt a lábosba. Egyik a szívét, a másik a máját találta kivenni. Hamar bekapták, és játszottak tovább.

No, kész lett a madár, az asszony feltálalta az urának vacsorára. Az aranyműves úgy belakta, hogy még a csontjait is mind leszopogatta. De már olyan hosszú lett neki az az éjszaka, mint egy egész esztendő. Alig várta a reggelt, hogy lássa: van-e aranytallér a vánkosa alatt? De biza nézhette, nem talált semmit.

A szegény ember házánál a két gyerek mikor felkelt reggel, az édesanyjuk vetette meg az ágyukat. Hát ahogy a párnájukat félreveszi, csak legurul a földre két aranytallér. Megijed az asszony erősen, felkapja a földről a tallérokat, s mutatja az urának:

– Nézzed már, honnét kerülhetett a gyerekek feje alá ez a két aranypénz?

A szegény ember kérdőre is vonta tüstént a gyerekeit:

– Ki adta nektek, fiaim, ezt a pénzt? Vagy honnét lop-tátok?

A gyerekek sírva bizonygatták: ők nem lopták a pénzt, s nem is adta nekik senki.

Az apjuk aznap zárva tartotta őket, nem engedte, hogy átmenjenek az aranyműveshez. Na jó, eltelt azért ez a nap is. Lefeküsznek este, s reggel mikor felkelnek, megy az édes-anyjuk megint, hogy megvesse az ágyukat. Hát a párnájukat ahogy félreveszi, két aranytallér gurul le most is a földre. Láta már a szegény ember, s a felesége is: nem lopják a gyerekek a pénzt, nem is adja nekik senki. S ettől fogva minden áldott reggel ott volt a párnájuk alatt a két aranytallér.

A szegény ember nem verte nagydobra a szerencsését. De szépen gyűlt a pénz, úgyhogy már egy kis földet is vásárolt magának, s a házukat is megnagyobbította, kicsinosította.

Szöget ütött ezzel az öccsének a fejébe. Kérdezte is az nemegyszer:

– Miből telik neked erre?

Sírva könyörgött a szegény asszony, kérte az urát:

– El ne mondd neki a szerencsénket!

De az ura végül csak nem állhatta meg, hogy el ne dicsekedjék, hogyan talál a felesége minden áldott reggel két aranytallért a gyerekek feje alatt.

Az aranyműves mindjárt tudta persze, hogy ettek a gyerekek az aranymadárból: azért nincs az ő párnája alatt aranytallér, mert ott van a gyerekeké alatt. Bosszúságában azt mondta a bátyjának:

– Vigyázz, testvér, mert a te gyermekeid az ördöggel cimborálnak. Adj túl rajtuk, amíg nem késő, mert különben megcsináltathatod a koporsót magadnak is, a feleségednek is.

Hazamegy a szegény ember, elpanaszolja az asszonyának, mit mondott az öccse, az aranyműves. Az asszony sírva fakad, keservesen zokog:

– Megmondtam, ugye, hogy el ne dicsekedjék a szerencsénkkel? A gyerekeimet pedig nem engedem. El ne tegye őket láb alól, el ne pusztítsa, mert akkor nekem is csináltathatja már a koporsómat.

Hanem elment egyszer az asszony vásárolni a faluba. Akkor a szegény ember fogta a két gyereket, s elvitte magával, ki az erdőre, gallyat szedni, ahogy mondta. Mikor már jó mélyen benn voltak az erdőben, választott egy alkalmas helyet, oda tüzet rakott, s leültette őket a tűz mellé. Mondta nekik:

– Maradjatok itt, édes gyermekeim, amíg vissza nem jövök.

Elment aztán tőlük egy kicsit távolabb, s ott egy vastag faágat kötött az egyik fának a törzséhez. Ahogy fújta a szél az ágat, csapdosta hozzá a fatörzshöz, a gyerekei azt hitték: apjuk csapkod a fejszével.

Esteledett, be is alkonyodott, de a szegény ember csak nem tért vissza a gyerekeihez. Azok elrágták az utolsó darab száraz kenyerüket, aztán lefeküdtek, elaludtak. Reggel, mikor felébredtek, azt se tudták, hol lehetnek. Felvették a földről a fejüket, hát itt is egy-egy aranytallért találtak alatta. Eltették a pénzt, és elindultak sírva egy irányba, hátha valahogy kijutnának az erdőből. De nem-hogy kijutottak volna, csak még jobban belekeveredtek.

Amint így bolyong a két gyerek, szembejön velük egy idős vadászember. Kérdi tőlük:

– Hát ti hogy kerültetek ide, ebbe a rengeteg erdőbe?

Elbeszéli aztán, hogy őket az édesapjuk hozta ki tegnap, hogy gallyat szedjenek, de elment tőlük, s nem tudják, merre lett. Pedig már nagyon éhesek.

– Vennénk is valami ennivalót – mondják –, ha volna hol. Pénzünk, az van, hálistennek. Édesanyánk minden reggel két aranytallért talált a párnánk alatt, s itt az erdőben is, ahogy felkeltünk reggel, hát nem ott volt a fejünk alatt egy-egy aranytallér?

Mondja a vadász:

– Mutassátok, fiaim, azokat a tallérokat!

Meg is mutatják, s látja a vadász, hogy nem hazudnak.

Kérdi is mindjárt:

– Eljönnétek-e velem a gyerekeimnek?

– Elmegyünk mi szívesen, kedves vadász bácsi, csak ne hagyjon elpusztulni minket ebben a rengeteg erdőben.

Viszi a vadász a két gyereket, s hamarosan egy gyönyörű szép mezőbe érnek. Ott állott a vadásznak a háza. Bemennek a feleségéhez. Az mindjárt megeteti, megitatja őket, aztán külön szobát rendez be a gyerekeknek.

No, várta ám a vadász is, a felesége is, mi lesz majd reggel, találnak-e aranytallért a párnájuk alatt. Megy az asszony virradóra, hogy megcsinálja az ágyukat, hát ott fénylett a két aranytallér. Ettől kezdve mindig gyűjtötték a pénzt.

Mikor tizennyolc évesek lettek a gyerekek, szép fiúk, nagy legények, egy éjszaka összebeszéltek: kérjék meg reggel a felnevelő szülőjüket, vezesse ki őket ebből az erdőből, hadd menjenek világot látni, forgolódni az emberek között.

Reggelre kelve elő is adták a kérésüket. Azt mondta rá a vadász:

– Jól van, édes gyermekeim. Ha nem akartok tovább itt lenni nálam, elbocsátalak. De vegyétek előbb a puskákat, töltsétek be. Kiállunk a rétre, s ha úgy tudtok már löni, mint én, akkor talpig vadászfiúk vagytok, elmehet-

tek. De ha nem tudtok még úgy lőni, akkor maradnotok kell egy ideig.

Fogják is a puskájukat, betöltik, s kiállnak a rétre mind a hárman. Nem sokáig kellett várniuk. Egyszer csak az erdő felett, a fejük felett kilenc vadlúd repült arra a magas levegőben. Mikor az öreg vadász megpillantotta őket, rászólt a fiúkra, hogy célozzanak. Egyszerre szólalt meg mind a három puska. Akkor a ludak egy nagy kört csináltak a rét felett, s mind a kilenc leesett. Az öreg vadász erre a fiúkhöz lépett, megveregette a vállukat, s azt mondta:

– Most már látom, hogy elbocsáthatlak, mert akármire emelitek a puskátokat, mindig találni fogtok. Talpig vadászfiúk vagytok.

Bementek a házba, a fiúk felpakoltak. Mikor búcsúzni kezdtek, a vadász bevitte őket egy szobába, ahol egy láda állt az egyik sarokban. Ebbe a ládába gyűjtötte kezdettől fogva az aranytallérokat.

– Vigyétek ezt magatokkal!

De a fiúk kérték a vadászt és a feleségét, hadd maradjon itt ez a pénz, amiért felnevelték őket, és vadásznak is kitanították. Hiszen nekik ezután is lesz minden reggel aranytallér a fejük alatt.

Mikor a vadász kikísérte a fiúkat a házból, benyúlt a kabátja alá, s egy fényes törkést húzott elő.

– Fogadjátok el ezt tőlem. Ha elválnátok valahol egymástól, ott váljatok el, falun kívül, vagy városon kívül, ahol keresztes út van. Az ilyen keresztes utaknál fa is szokott lenni mindenütt, s ezt a törst verjétek be abba a fába. Ha valamelyikőtök visszakerül egyszer oda, húzza ki a fából a kést. Ha még fényes lesz, az annak a jele, hogy életben van a másik. De ha rozsdaszínt mutat, az annak a jele, hogy bizony már nem él.

Evvel örökre elváltak felnevelőjüktől, a derék vadászembertől.

Mentek, mendegéltek erdőből ki, erdőbe be. Érték gyönyörű szép mezőket, aztán megint erdőt, mindig újra. Már annyit bódorogtak, hogy minden élelmük elfogyott, és még mindig nem értek se falut, se várost. Azt mondják egyszer egymásnak:

– Lőnünk kell valamit, mert ha nem, éhen pusztulunk.

Ahogy megint egy szép mezőbe érnek, előugrik az egyik bokorból egy gyönyörű nagy nyúl. Ráfogják a pusztát, hogy lelőjék, de a nyúl szembeáll velük, s megszólal:

*Kérlek, ne lőjetelek agyon,
két fiúmat nektek adom.*

Ezzel ugrott is be a bokor tövébe. A két testvér oda ment a bokorhoz, hát ott találtak két szép süldőnyulat. De a nagy nyúl már eltűnt, azt sehol sem látták többet.

Ahogy mentek el a bokortól, a két süldőnyúl követte őket, s velük is maradt. Így váltotta meg az életét egy róka is, két kicsi rókafiával, egy farkas két kicsi farkassal, egy medve két kicsi medvével, egy tigris két kicsi tigrisfiával s egy oroszlán két kicsi oroszlánnaal. Már tizenkét vadállat kísérte a két testvért, és még mindig nem jutottak ki az erdőből.

– Éhen halunk – mondták –, ha nem lövünk már valami ennivalót.

Akkor megszólalt a két rókafiú:

– Gyertek csak utánunk, s hamarosan falut és várost érünk.

Így is történt. A két kicsi róka ment elöl, a fiúk utána, aztán a többi vad. Egypár óra telt csak bele, s eljutottak egy erdőszéli szép kis faluba. Ott a fiúk mindenféle élelmet

vásároltak maguknak és az állatoknak. Végre jóllakhattak.

Ettől fogva már sűrűn értek falukat és városokat. A két testvér mindenütt megpróbált szolgálatba állni, de szerettek volna egyazon gazdához szegődni el mind a ketten, s ilyen szolgálat sehol sem akadt. Megegyeztek hát, hogy elválnak egymástól, mégpedig úgy, amint az öreg vadász tanácsolta nekik.

Elértek egy keresztes úthoz, ott megálltak és széjjel néztek. Az állatokat kétfelé osztották, s mielőtt elindultak volna, ott állott az árkon túl egy hatalmas cserefa, abba a fába beverték a törkést.

A nagyobbik fiú keletnek ment, a kisebbik meg nyugatnak.

Amelyik keletnek ment, az nemsokára beért egy királyi városba. Elhatározta, hogy mindjárt a legelső vendégfogadóban megszáll. De már a város szélén látta, hogy fekete zászló lobog minden házon, s gyászlepedővel vannak leterítve a kapuk. Betért az első vendégfogadóba, s ott szállást kért magának és az állatainak. Mikor az állatokat elrendezte, meg-etette, bement a vendéglőbe, leült egy kicsi kerek asztalhoz, vacsorát rendelt, s megkérdezte a vendéglőstől:

– Mondja már meg, miért van ilyen gyász ezen a városon?

– Látom, fiam, hogy idegen vagy – felelte az –, nem ismered a mi városunkat. Van itt egy hegy, azon egy kút. Csak abból az egy kútból kaphat vizet a város. Csakhogy azt a kutat egy tizenkét fejű sárkány lakja, s annak egy tizenötszöszleánykát kell vinni minden esztendőben, hogy egy évig megint adjon vizet. S azért van most a gyász a városon, mert éppen a király leányára került a sor: őt viszik ki holnap reggel, s adják át a sárkánynak.

Kérdi a fiú:

– Hát nem akadt még vitéz, aki megölje azt a sárkányt?

Mondja a vendéglős:

– Próbáltak már szerencsét elegen, vitéz emberek, de mind otthagyták a fogát.

Nem mondott a fiú semmi többet, megvacsorázott, és elment, lefeküdt.

Reggel mikor felkelt, ellátta az állatjait, s bement a vendéglőbe, megreggelizett. Aztán megkérte a vendéglőst: legyen szíves, mutassa meg neki, hol van az a Sárkányhegy. A vendéglős ki is állt a fogadó ajtajába, s megmutatta.

No, a fiú egyenesen nekivágott a Sárkányhegynek. Amikor felért, meglátta a kutat, odasétált, s belenézett, de csendes, tiszta volt a vize, semmi jel nem mutatkozott. Aztán megpillantott a kúttól nem messze egy kicsi kápolnát. Oda is elment, s valami feliratot látott az ajtó felett. Kibetűzte: az állott rajta, hogy aki belép a kápolnába, egy kerek aranyasztalt talál, s a közepén egy aranykelyhet, tele itallal. Aki azt egy húzásra kiissza, forduljon vissza, és kezdjen el ásni a küszöb alatt. Addig ássa a földet, amíg nem lel egy kardot, azt vegye ki a földből, és kösse a derekára. Álljon odébb a kápolnától, ott húzza ki a kardot a hüvelyéből. Ha háromszor meg tudja suhintani a feje felett a levegőben, akkor megküzdhet a tizenkét fejű sárkánnyal.

Elolvasta a fiú ezt a feliratot, aztán belépett a kápolnába, felvette az aranyasztalról a kelyhet, s egy húzásra kiitta az egészet. Akkor megfordult, s nekikezdett ásni a küszöb alatt. Mikor látták az állatok, mit csinál a gazdájuk, ők is ásni kezdtek. A fiúnak egyszer csak egy kemény tárgyba ütközött a keze, s kiemelt a földből egy hatalmas kardot hüvelyestül. Derekára kötötte, s odébb állt a

kápolnától. Ott kihúzta a kardot a hüvelyéből, s úgy megsuhintotta háromszor a feje felett, hogy megzendült tőle az ég. Akkor visszadugta a kardot, s megint a kúthoz sétált. De még nem jött el az idő, amire várt.

Egyszer aztán hallja, hogy harangoznak, kürtölnek, lőnek az egész városban. Ez volt a jele annak, hogy aki el akarja kísérni a királykisasszonyt utolsó útjára, az jelentkezzék a palotánál. Ki is hozták a leányt a palotából, gyászkocsira emelték. De a király már azelőtt kihirdette: ha akad az ő leányának megvédője, életének megmentője, annak adja fele királyságát s a leánya kezét. Megindult a gyászmenet a palotából. Mikor elértek a Sárkányhegy tövébe, ott még egyszer elbúcsúztak a királykisasszonytól. Kérték, hogy menjen fel most már ő maga a hegyre. Minden kíséret nélkül kellett felmennie, hogy ott várja be halálát a kútnál.

Fel is ért a királykisasszony a hegytetőre, hát mit lát? Egy gyönyörű szép szál fiút, vadászfiút, s vele hat vadállatot. Már ezektől az állatoktól annyira megrémült, hogy szinte összeesett. A vadászfiú látta a rémületét, s megpróbált lelket önteni bele:

– Ne félj, felséges királykisasszony! Gyere bátran, nem bántanak ezek. Az életed megmentésére jöttem, abban segítenek.

Ezzel megfogta a királykisasszony kezét, bevezette a kápolnába, s azt mondta:

– Bátor szívvel imádkozz értem, amíg megküzdök az életedért.

Avval kilépett a kápolnából, és a királykisasszonyra hajtotta az ajtót. Megint a kúthoz sétált, belenézett, és látta, hogy már hánykolódik, forr a vize. Ekkor odébb állott néhány lépéssel, kihúzta a kardját, s várta, mi lesz.

Egyszer aztán lobogó veres láng üt fel a kútból. Mikor

az szétoszlik, már emelkedik is ki a hatalmas állat. Látja ám, hogy nem a leány áll vele szemben, hanem egy vitéz legény. Akkor mind a tizenkét szájából fújni kezdi rá a lángot, okádni a tüzet. Erre a fiú olyan három csapást mér a nyakára, hogy mindegyikkel három-három fejét levágja. Hanem a megmaradt három fejéből annyira fújja a lángot a fiúra, hogy annak hátrálnia kell.

No, a hat állat mintha csak erre várt volna. Ráugrottak a sárkány megmaradt három fejére, s addig tépték-mar-ták, amíg egy negyedik csapással azokat is le nem nyeste a fiú.

Akkor a kápolnába ment, ahol a királykisasszony tér-den állva imádkozott még mindig az aranyasztal előtt. Odalépett hozzá, kezénél fogva felemelte, s kivezette a kápolnából.

– Tekintsd meg, felséges királykisasszony, mi lett a tizenkét fejű sárkányból. Megmaradt az életed, de az enyém is, mert teérted azt is kockára vetettem.

Látta a királykisasszony a fejetlen sárkányt, s mondta is mindjárt:

– Rád vár a fele királyság, tiéd leszek én magam is. Ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket egymástól.

Meg is esküdtek hamarosan, vígan éltek, boldogan.

A fiú mégse tudott lemondani a nagy vadászsen-vedélyéről. Volt a város környékén egy elvarázsolt erdő. Ennek a szélén minden ötven-hatvan méterre halálfej volt kirajzolva, és oda is írva, hogy életveszélyes a beme-net. Az új király sokszor ellovagolt itt, ahogy vadászni indult az állataival, de ebbe az erdőbe sohasem merész-kedett be.

Hanem egy szép napon mi történt? Ahogy az új király ott lovagolt az erdő szélén, egy gyönyörű rénszarvas ugrott eléje. Ráfogta a puskáját, hogy lelője, de le is

eresztette, mert meggondolta a dolgot: élve szeretne volna elfogni. Csakhogy az egy nagy fa mellett bevágódott az elvarázsolt erdőbe. A király az állatjaival együtt utánaugrott, s nem vette észre: ahogy hajtja a szarvast, előtte világos az erdő, de a háta mögött egyre sötétebb. Egyszer aztán eltűnt a szarvas is, mintha a föld nyelte volna el. Akkor leugrott a király a lováról, de nem látott már az orráig se a rászakadt sötétségben. Akkor jött rá, hogy őt bizony csapdába csalták.

Tüzet csiholt, valami kis száraz levelet, gallyat kotort össze, meggyújtotta. Állt ott a tűz mellett, egy nagy fa alatt. Hát ahogy áll és gondolkodik, hogyan is tudna ő kijutni ebből az erdőből, egyszer csak asszonyi hangot hall a fáról:

–Jaj, de fázom! Jaj, de fázom!

Felnéz a fára, és látja, hogy egy vénasszony kuporog az egyik ágon. Felszól neki:

– Gyere le, ha fázol, s melegedj meg a tűznél.

– Jaj, nem merek, félek az állataidtól. De van egy kis vesszőm, ledobom, avval érintsd meg őket, s akkor biztos, hogy nem bántanak.

Ledobta a vesszőt, a király meg fogta, s mindegyik állatját megérintette vele. No, akkor leszállt az asszony, elvette a királytól a vesszőt, s olyat kacagott, hogy zengett az erdő belé. Mondta a királynak:

– Most véged van. Te is meghalsz.

Avval megérintette őt is a vesszővel, s aki csak ott volt élő lélek: állat, ló, király, abban a percben mind kővé vált. Akkor fogta az asszony a köveket, volt attól a fától vagy száz méterre egy hatalmas gödör, abba mind betemette. De oda már Isten tudja, mennyi kő volt temetve.

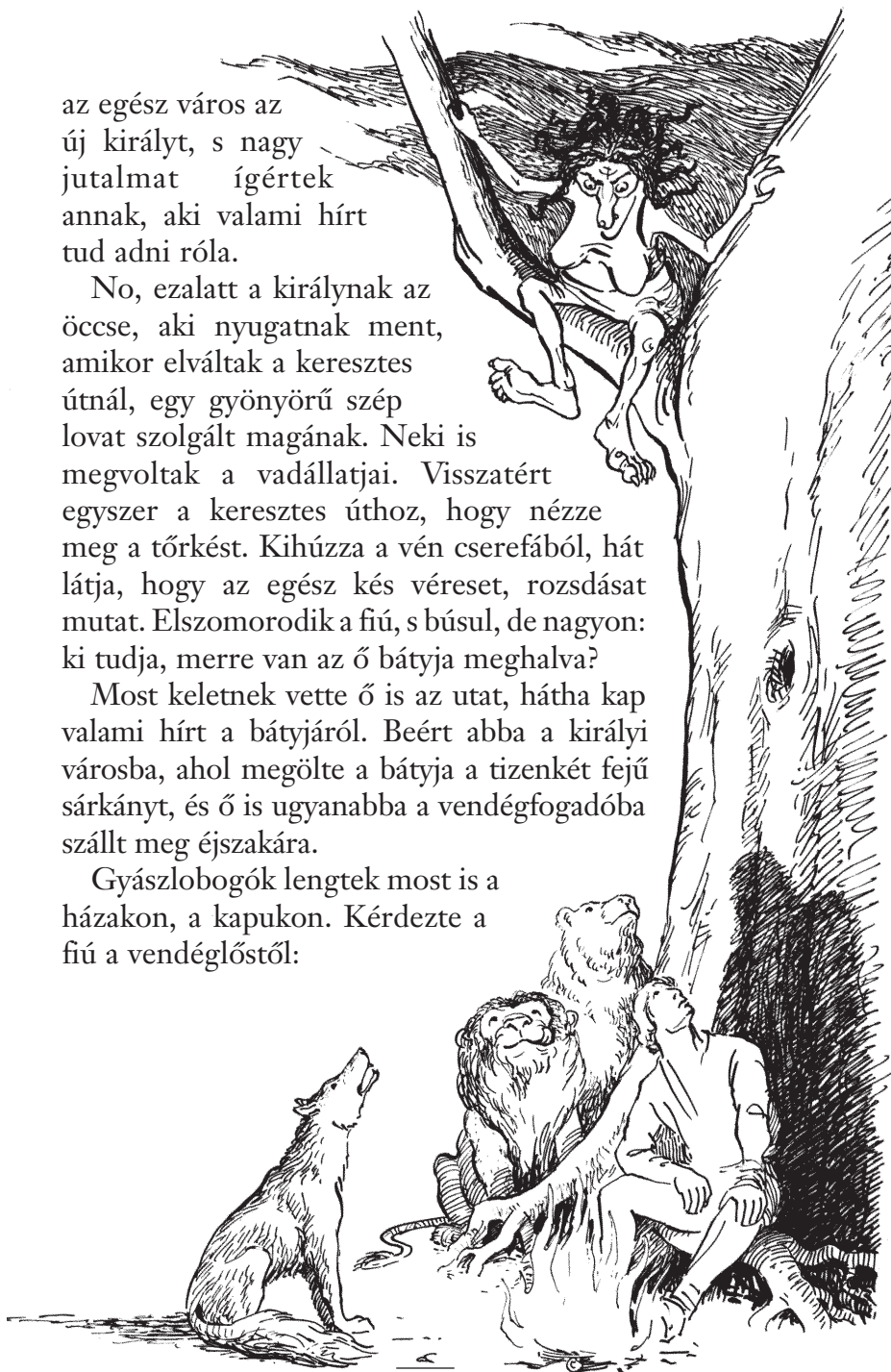
Várta a királyné az urát haza, de csak nem jött, még napok, még hetek, még hónapok múlva sem. Gyászolta

az egész város az új királyt, s nagy jutalmat ígértek annak, aki valami hírt tud adni róla.

No, ezalatt a királynak az öccse, aki nyugatnak ment, amikor elváltak a keresztes útnál, egy gyönyörű szép lovat szolgált magának. Neki is megvoltak a vadállatai. Visszatért egyszer a keresztes úthoz, hogy nézze meg a törkést. Kihúzza a vén cserefából, hát látja, hogy az egész kés véreset, rozsdásat mutat. Elszomorodik a fiú, s búsul, de nagyon: ki tudja, merre van az ő bátyja meghalva?

Most keletnek vette ő is az utat, hátha kap valami hírt a bátyjáról. Beért abba a királyi városba, ahol megölte a bátyja a tizenkét fejű sárkányt, és ő is ugyanabba a vendégfogadóba szállt meg éjszakára.

Gyászlobogók lengtek most is a házakon, a kapukon. Kérdezte a fiú a vendéglőstől:

– Miért van ilyen gyász ezen a városon?

Az elmondta sorra:

– Egy éppen ilyen fiú járt itt ekkor és ekkor. Annak is ilyen vadállatai voltak. Megölte velük a tizenkét fejű sárkányt, s megnyerte a királykisasszony kezét és a fele királyságot. De az új király azután is nagyon szeretett vadászni. Van a városon kívül egy elvarázsolt erdő, ha esetleg oda ment be, onnét soha ki nem tud jönni élve. Hát ezért gyászolja a város a királyt.

A fiú nem szólt többet. Reggelre kelve megfizette a vendéglősnek, amivel tartozott, megkerülte a várost, és nekivágott annak az erdőnek. Amint elért a széléhez, látta ő is kiírva, hogy életveszélyes belépni oda. De a gyönyörű rénszarvas előtte is felugrott, s őt is pontosan arra a helyre vezette, ahol szerencsétlenül járt a bátyja. Ott órá is rászakadt a sűrű sötétség.

No, leugrik a lováról, s tüzet gyújt, pontosan arra a helyre, ahol a király is tüzet gyújtott. És csak áll a nagy fa alatt, és búsul, hogy az ő bátyja biztosan itt járt szerencsétlenül. Hát ahogy gondolkodik, egyszer csak hallja, hogy leszól a fáról egy asszonynak a hangja:

– Jaj, de fázok! Jaj, de fázok!

Felszól a fiú az asszonyhoz:

– Gyere le, ha fázol, melegedj meg a tűznél.

– Nem merek, mert félek az állataidtól. De ledobom az én vesszőcskémet, érintsd meg őket, és akkor tudom, hogy nem fognak bántani.

Hanem a fiú már tudta, kivel van dolga.

– Nem kell nekem a te vessződ – mondta. – Lehozlak én téged mindjárt a fáról!

Fogta a kését, levágott a kabátjáról három ezüstgombot, azt a puskába töltötte, és célba vette az asszonyt. Mikor elsült a puska, felugrott a boszorkány vagy húsz

méter magasra, és ahogy esett lefelé, ágakat, gallyakat, mindent tört maga alatt. Lent a földön mindjárt rá akartak rohanni az állatok, de ő térden állva könyörgött a fiúnak:

– Kegyelmezz az életemnek, vitéz vadászlegény! Tudom, kit keresel: a bátyádat, az új királyt. Visszaadom az életét, csak kegyelmezz az enyémnek.

Nem ígért a legény semmit, csak rászólt nagy szigorúan:

– Indulj meg előttem, és teremtsd elő a bátyámat!

Mikor a gödörhöz értek, beugrott az asszony a gödörbe, és kiemelt onnét nyolc követ. Fogta aztán a csodavesszejét, mindegyikhez hozzálegyintett, és abban a percben megelevenedtek. Az új király ott állt szemben az öccsével, állatok az állatokkal, ló a lóval, csak a vénasszony állt ott egymagában, és nézte őket keservesen.

A két testvér megölelte, megcsókolta egymást. Aztán összenézett, mintha már tudná is egymás gondolatját. A vén boszorkányasszonyt abban a helyben az állatok fogára adták, aztán egy rakás gallyat gyűjtöttek össze, tüzet raktak, s azon teljes hamuvá égették.

Mikor hamuvá égett az asszony, megvilágosodott az erdő, a madarak énekeltek, füttyültek, a gödörben pedig megelevenedtek a népek. Egy egész menet indult a város felé.

Odaérnek a palota udvarába, hát látja a királyné fentről, az ablakból a sereg népet, és hogy köztük van az ő ura is, az új király. Szalad le az udvarra, rohan be a sok nép közé, s öleli-csókolja az urát. Mennek fel aztán a palotába, kíséri a királyt és az öccsét is a maga hat-hat állatja. Ott az új királynak az öccse kiválasztja magának mindjárt a legszebb hercegkisasszonyt, s meg is kapja feleségül.

Megtartják a lakodalmat hamarosan, s élnek mind vígan, boldogan. Talán még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A KUTYAKIRÁLYFI

Volt egyszer egy nagyon jámbor király, aki olyan jó volt a maga népéhez, mint a saját családjához. Ezt a királyt megáldotta az Isten egy gyerekkel. Nőtt a fiú, nevelődött, de nem sok örömet szerzett a szüleinek, a királynak meg a feleségének, hanem inkább nagy bánatot. Olyan rossz volt, hogy még mászkálni is alig tudott, de már azon törte mindig a fejét, mi kárt csináljon. Az apját nagyon bántotta persze, hogy mi lesz ebből a gyerekből, ha megnő. Tört-zúzott, még a dajkájának is nekiment, arról is hasigatta volna le a ruhát, ha engedi. És ahogy nőtt, úgy rosszult mindig. Amikor már kieresztették az udvarra, ott is nekiment élő állatnak, embernek: azt kínozte, akit csak megfoghatott.

Amikor odáig ért a gyerek, hogy tizenöt éves lett, akkor már testőröket állított mellé az apja. Nem azért, hogy meg ne sértse valaki, hanem hogy ő ne bántsa az udvari népeket. Mert ha keze közé kaphatta valamelyik katonát vagy szolgát, könnyebb volt a lelkének, ha odavágta valahova, vagy megkínozte. Olyan hatalmas ereje volt, hogy ha megfogott valakit, annak a csontja is ropogott. De a jószágot is szerette bántani, a lovakat is halálra űzte, hajtotta.

Elég az hozzá, hogy a király már nagyon bánatos lett miatta, meg a felesége is. Mi lesz ebből az ő egyetlen fiukból, ha csak az országnak a gyalázatjára nevelik? Addig-addig, hogy az apja már nem is szeretett a kastélyban lenni, kiment inkább valamerre vadászni, vagy a népek közé, hogy ne lássa annak a bitang fiának a rosszszaságát. Az anyja meg nagy keservességében már azt

találta egyszer mondani: nem bánná, ha akárminek változtatná az Isten, csak ember ne volna már ezzel a sok rossz bitangságával.

Egyszer aztán egy este megvacsoráztak, de még evés közben is ott kellett lenni két valakinek a királyfi mellett, aki csitította, higgasztotta, meg aztán beszélgetett neki, hogy nem való ilyen nemes legénynek ilyen csúnyán cselekedni. No, ahogy aztán megvacsoráztak, lefeküdt szépen mindenki a kastélyban meg az udvarban. Eltelt az éjszaka. Hajnaltájban felkelt a rossz kölyöknek az édesanyja, s kiment a gyerek szobájába, hogy megnézzé, nem csinált-e már megint valami helytelent, mert mindig csak arra ébredtek, a rossz cselekedetre.

Benyit a szobába, hát ott fekszik a gyereknek az ágyán egy nagy kutya. Tiszta fehér kutya, csak a feje volt feke-

te, meg a szemöldöke. Mert hogy el ne feledjem: egy ingben, gatyában feküdt le a fiú, aki különben szép barna gyerek volt, fekete szemű, fekete hajú. Elég az hozzá, hogy a királyné felsikoltott, aztán beszaladt a királyhoz. Mondja neki:

– Gyere, nézd meg, mi van odakint a gyerek szobájában! Ott fekszik egy nagy fehér kutya, aztán még a nyelve is kilóg, olyan jóízűt alszik.

Jól van, megy ki a király, és maga is látja: ott a nagy fehér kutya, fekete fejjel. Ahogy a gatyá, ing fehér volt a fiún, a haja meg fekete, ugyanolyan tarka kutya lett belőle.

Hát ahogy ott zajongtak, beszélgettek, a király meg a felesége, egyszer csak felült a kutya. Felérezett, szétnézett, magát is körülnézte, s látja ám, hogy ő már kutya lett. Neki az ajtónak, kiugrott rajta, s ment, rohant, ameddig csak követni tudták szemmel. Elmenekült a királyi kastélyból. Az udvari népek azt hitték persze: egy idegen kutya járt ott, az szökött el. Futottak is utána a szolgák, még utána is lőttek, de szerencsére egy golyó sem érte.

Mit csináljon most az a két szegény öreg, a király meg a királyné? Búsultak kegyetlenül, hogy az ő fiukat így megfogta az átok. Üldözik majd az egész világon, hajtják, zavarják, még az is megeshet, hogy agyonlövik vagy agyonverik. Az öreg király keményebb szívű volt azért. – Akár így pusztul el – mondta –, akár amúgy, az biztos, hogy miránk mindig csak bajt meg szégyent hozott. Hadd menjen, amerre lát, majd csak lesz vele valami.

A kutyakirályfi meg ezalatt ment a maga útján világga. Abban az időben, tudjuk, hogy nem úgy volt, mint most. Nagy erdőségek voltak, nagy területek, egész országok, ahol semmiféle nép, senki emberfia nem élt. Ő is egy

ilyen erdőben kórászott összevissza. Találkozott vadállatokkal, de rájuk se hederített. Nem félt tőlük, olyan erős volt. Úgy odavágta azt a tigrist vagy oroszlánt, vagy azt a farkast, amelyik meg akarta támadni, hogy egyik se véthetett neki.

Utóbb aztán csak kiszűrődött a híre, hogy az a kutya, aki elmenekült a királyi udvarból, a királyfi volt. Tudta már az egész környék, az egész ország, híre terjedt még külföldön is.

A király is csak szerette volna tudni, merre kórász az ő fia, merre csavarog a nagyvilágban. Kerestette mindenfelé, felhajtotta az országot, üzent a szomszéd országokba is, de nem találkoztak vele sehol. Pedig közhírré tette a király, hogy aki megtalálja, bárki legyen is az, nagy jutalmat kap.

Élt ebben az időben annak a rengeteg erdőnek a szélén egy szegény favágó. De az olyan nagyon szegény volt, hogy ha akadt egy kevés kenyér a háznál, akkor más nemigen került mellé. Ha más is akadt volna, akkor meg kenyérnek voltak híján.

Ez a szegény ember abból éldegélt, amit így az erdőben keresgetett. Hol egyik embernek vágta a fát, hol a másinak. Haza is vitt néha, de nem sokat, mert csak úgy kettecskén éltek a feleségével, sok fát nem fogyasztottak. Eltelt már nyolc-tíz esztendő, de gyereük még mindig nem született, hiába esdeklelt érte mind a kettő.

Na, hazaér egyszer az ember nagy fáradtan a munkából. A felesége meg vígan dalol.

– Hát beléd mi esett?

– Kedves párom, jó hírt akarok mondani neked.

– Mi az? Mondjad csak!

– Hát hiszed, nem hiszed, nekem álmomban megje-

lent, hogy lesz egy kicsi lányunk. De nemcsak álmomban jelent meg, hanem amúgy is biztosan érzem, hogy gyermekem akar lenni.

Meg is lett aztán a nagy öröm a favágóéknál. Kilenc hónapra egy gyönyörű szép kislányuk született.

Ahogy telt az idő, nőtt a kis lányka. Lehetett már öthat éves. Annyira szerették, hogy ha dolgozni ment az apja, mindig csak vitte volna magával, de az anyja meg csak marasztotta volna otthon, maga mellett. Nem tudtak másképp megosztózni rajta, hát hol egyikkel volt, hol a másikkal, ebben telt minden örömük.

Egyszer ahogy kórász az erdőben a szegény favágó, mit lát? Egy nagy fehér kutya ólálkodik ott a fák között. Jobban megnézi: hát a feje, az fekete.

Attól fogva mindig ott csavargott össze-vissza, ahol a szegény ember dolgozott. Na, elővette aztán a favágó az ennivalócskáját délben. Elkezdett enni, de hát mi volt a tarisznyájában? Egy kis száraz kenyér. Azt törögette, eszegette. A kutya odaközeledett hozzá egy kicsit. Megsajnálta, dobott neki egy falat kenyeret. Az fel is falta jóízűen, mert ehetett ő vadat meg ilyesmit az erdőben, de már egy éve, hogy nem evett kenyeret, amióta kimenekült a királyi kastélyból.

Elég hozzá, hogy mind közelebb, még közelebb ment aztán a kutya a szegény emberhez. Úgy sincs kutyám – gondolta az –, hát ezt elviszem haza.

Mikor megette a kis ebédjét, a kutya még oda is simult hozzá. Ő is megsimogatta, mert egyből megszerette. Tetszett neki, hogy olyan járású szeme van, mintha beszélni tudna vele. Mintha nem is kutya, hanem ember volna.

Estetájt, mikor a szegény ember abbahagyta a munkát, szólt a kutyának. Ballagtak együtt hazafelé. El is nevezte

útközben, az lett a neve: Tanáltam.

Na, mikor aztán hazaértek, a kutya nemhogy kinn maradt volna az udvaron, hanem a szegény ember lábához húzódva, ő csúszt be elsőnek az ajtón. Az ember már csak utána lépett be.

Ahogy azt a nagy erős kutyát meglátta a szegény favágónak a felesége, mindjárt elsi-
valkodta magát, de nagyon, hogy mi ez, hol vette ezt, minek hozta ezt ide.

– Nekünk sincs mit ennünk, és akkor te még ekkora kutyát hozol a házhoz! Mit adsz neki enni?

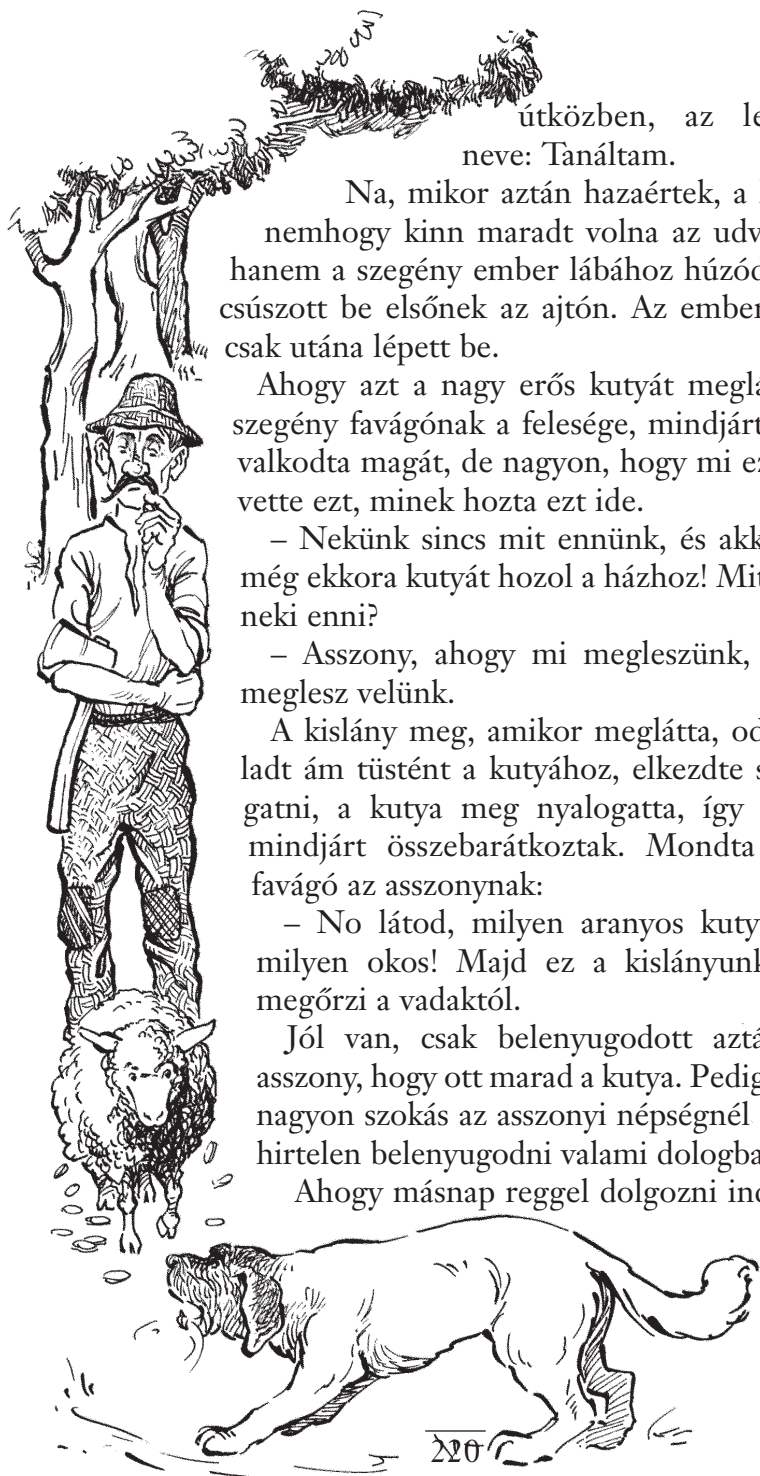
– Asszony, ahogy mi megleszünk, ez is meglesz velünk.

A kislány meg, amikor meglátta, odaszaladt ám tüstént a kutyához, elkezdte simogatni, a kutya meg nyalogatta, így aztán mindjárt összebarátkoztak. Mondta is a favágó az asszonynak:

– No látod, milyen aranyos kutya. És milyen okos! Majd ez a kislányunkat is megőrzi a vadaktól.

Jól van, csak belenyugodott aztán az asszony, hogy ott marad a kutya. Pedig nem nagyon szokás az asszonyi népségnél olyan hirtelen belenyugodni valami dologba.

Ahogy másnap reggel dolgozni indult a

favágó, a kutya is felkelt, s ballagott vele együtt. Hanem egyszer csak odaszalad, körülnyalogatja a kezét, integet a fejével, hogy ő most már megy el. Hát a szegény ember először csak néz utána, hanem aztán nagyot kiált:

– Tanáltam, gyere ide!

De bizony a Tanáltam elment, otthagya a szegény favágót. Indult vissza az ő országukba, az édesapjáéba.

Oda is ért, de nem mutogatta magát senkinek se, mert tudta, hogy mindenütt keresik. Éjszaka szökött be a kastély udvarába. De azt is elmondom, miért ment oda. Volt annak a királynak, az ő édesapjának-anyjának egy olyan báránya, hogy ahányat dobbantott a lábával, annyi arany esett ki mindig az irhájából. Azt akarta ő elhozni. Ismerte a járást, azt is tudta, hogy az örök merre vannak. Beugrott a birkák közé, elkapta az aranyszórású bárányt a gallérjánál fogva, aztán hajts vissza a szegény emberhez. Másnap vagy harmadnap vissza is ért a gazdájához. Akkor aztán letette elébe a szép selymes szőrű kisbárányt.

Ahogy letette a bárányt, az odaszaladt mindjárt az emberhez. A kutya meg hátrébb húzódott, s elkezdett morogni, csaholni rá. Mindnyájan ismerjük a birkatempót, hogy ha megijed, akkor dobogni szokott a lábával. No, ahogy a kutya incselkedett a báránnyal, az is mindig dobbantott egyet, s ahányat dobbantott, annyi aranytalér esett ki a szőréből. Nézi a szegény favágó: hát ez aztán csodabárány, ilyen ő még csak a mesében hallott. Elég az hozzá: ahogy látta, hogy szóródik a báránynak a gyapjából az arany, odament, és szépen szedegetni kezdte. Összeszedett egy jó zsebre valót. Gondolta is: – Már az életemben ha nem sokat dolgozok, ebből az aranyból akkor is megélek.

Na, fogta aztán a fejszójét meg a fűrészt, ballagott

hazafelé. De a kisbárányt is a hóna alá fogta ám, aztán vitte. A kutyának is szólt, azt se felejtette: – No, Tanáltam, gyere!

Mikor aztán hazaért a szegény ember, mondta a feleségének: – No hé, visszajött a kutyám, de nem tudod, mit hozott! Nézz csak ide! Ezt hozta! – A kutya meg hűségesen ott nézelődött, odaszaladt a kislányhoz is, mert már nagyon megszerette. De szép kislány is volt ám az, igaz, még csak hétéves.

No de ott hagytam abba, hogy mutatta a szegény ember: mennyi aranyat adott már a bárány. Tudjuk, hogy az asszonyok hitetlenek. Mondta a favágó felesége is:

– Nem igaz, hanem úgy talátlad az aranyat, a fákat ahogy daraboltad.

– Nem hiszed? No majd megmutatom!

Szólt a kutyának: – Tanáltam, fogd meg!

No, erre a bárány elkezdett dobolni a lábával, az arany meg csak úgy csörgött a ház földjén. Szóródott, gurult erre-arra. Hej, kapkodta az asszony összefelé, de még a kislány is.

Hát ez így délelőtt történt. Küldte is aztán a városba az asszony az embert: – Vásárolj, hozz a konyhára, ami csak kell. – Mert ami kis kenyerük volt, még azt is odaadták a kutyának, hisz ő szerzett nekik megélhetőséget.

Ettől fogva úgy éltek, mint az urak. Teltek is a napok gyorsan, meg a hetek, az évek egymás után. A szegény ember már olyan gazdag lett, szép kastélyt is építtetett. De a kislány is olyan szép lett ám tizenöt-tizenhat éves korára, hogy már alig lehetett ránézni, mert úgy ragyogott a szeme, mint a csillag. Az arca meg sokkal szebb volt még a naplementi esthajnal csillagnál is. De a kutyáját meg a bárányát, ezeket nem lehetett elválasztani tőle.

Mindig együtt sétáltak. Ha a kisbárány véletlenül el talált szaladni, a kutya bizony elkapta az irháját, és már vitte is oda a kislányhoz. Ha meg valami ragadozó állat akarta megragadni, akkor azzal bánt el, de kegyetlenül.

Na, egyszer is mi történt? Kisétáltak egy szép napon az erdő szélébe. A lányka a kisbáránnyal játszadozott, a kutya meg ott hevert a hűvös fa alatt a jó napsütéses időben, és hát ahogy elnyújtózott, jóízűen el is aludt.

Hanem ezalatt egy nagy gorillamajom leste egy vén fa mögül a kislányt, hogy játszadozik a báránnyal, a kutya meg alszik el. Odaszökött egész közel, hogy már majd ragadja is el a lányt meg a bárányt, de egyszer csak megcsörrent egy kis gally a lába alatt. Odanézett a lány, meglátta a csúf állatot, s elsivalkodta magát. Csakhogy ettől még nem ijedt meg a gorilla. A bárányt az egyik kezébe kapta, a lányt meg a hóna alá csapta, és már iramodott is el velük a fák között, vitte őket, ahogy bírta.

De a nagy sikoltozásra mégiscsak fölneszelt a kutya. Szétnézett, hát látta, hogy nincs se a bárány, se a lány.

Nekiindult, és rohant arra, amerről a zajt hallotta. El is érte nemsokára a gorillamajmot. Rögtön elkapta, s úgy odacsapta a földhöz, hogy palacsintává lapult.

Ekkorra a lány már elájult. Nem tudott semmit se magáról. Tanáltam megfogta, hogy majd vezeti vissza, de hiába, nem bírt menni. Le is feküdt mellé a kutya, ott heverészett. Aztán csak jobban lett a lány, észhez tért, hát látta, hogy a majom agyon van verve, a kutya meg ott üldögél mellette, ajnározza, nyalogatja. Tudta már, hogyne tudta volna, hogy ő mentette meg az életét. Örömeiben átölelte a kutyának a nyakát, és csókot nyomott a fejére.

No, ahogy megcsókolta, megrázkódott a kutya, s mit gondoltok, mi történt? Átváltozott egy gyönyörű szép, daliás legénnyé. Akkor aztán átölelte ő is a kislányt, ő is körülcsókolta.

– Ezt hamarébb kellett volna megtenni – mondta aztán –, akkor nem szenvedtem volna ennyi ideig kutya képében. De most már itt az ideje, gyerünk haza.

Na jól van, ballagnak hazafelé. A szülők már várják a kislányt, a kutyát meg a báránykát. Jön is mind a három, csak a kutya már egy dalia szép királyfi képében.

Kérdi mindjárt a lánytól az anyja meg az apja:

– Hát a kutyát hova tetted?

Mondja a lány:

– Itt van, édesanyám meg édesapám, mellettem.

Hát el se akarták hinni, hogy ő az.

Elég az hozzá, hogy a legény aztán odament: előbb a vén favágónak csókolt kezét, aztán a feleségének. Utána leültek, és ő elsorolgatta az élete sorját, a gyerekkorától mindidáig. Azt is elmondta: most csókolta meg először a lány, így szabadulhatott meg az átok alól, változhatott vissza már királyfinak, vagyis legénynek.

Jó, meglett a nagy öröm. El is határozták ott helyben, hogy a fiatalok összeházasodnak. No de erről a fiú szüleinek, a királynak és a királynénak is tudnia kellene.

Ők már le is mondtak róla, hogy látják még valaha a fiukat, ha kutya képében is. Az aranyszórású kisbárányról is lemondtak. Hány éve már, hogy nyoma veszett mind a kettőnek! Azóta se hírük, se hamvuk. Hát, ugye, megvult a nagy bánat, mert nemcsak a fiukat sajnálták, hanem sajnálták ám erősen a bárányt is. Nem volt, ami szórja az aranyat, kezdett elszegényedni az ország. Kezdték aztán a népek is, a vezérek meg a többi nagyurak mind haragudni a királyra, hogy tönkremennek miatta. De hát nem ő tehetett róla, mert elvitték a szerencsét az országból. A saját fia vitte el. No de a királyi párnak sem ártott ennyi szűkölködés, szomorkodás, veszekedés, mert a szegény ember sokkal többet szenvedett már a favágásban, mint ők. Ennyi nekik is kijárt a rosszból.

Hanem meglett aztán az örömük is. Jön a futár a fiuktól: nagyon szépen meghívja őket, édes jó szüleit a lakodalmára, ebbe és ebbe a kastélyba. Össze is szedelődzködnék, el is indulnak, meg is érkeznek, a király, a felesége meg egy-két főúr. Látják a királyfit ember képében: hát ez nagy csoda. De már az a régi rosszság is kiment valahogy belőle.

Megtartották a lakodalmat. Még tán ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak. Felgazdagították a báránnyal a királynak az országát is, nem veszekedtek többet a gazdagok, nem szűkölködtek a szegények, és ha azóta meg nem haltak, a királyfiék még most is élnek.

KERESZTFA ÉS AKASZTÓFA

Volt egyszer egy szegény ember, annak két fia. Meghalt az apa, de csak a szegénységét hagyta a fiaira. Mit csinálnak? Elmentek vándorolni.

Egy helyt elágazott az út. Azt mondta a nagyobbik testvér az öccsének:

– Na, itt váljunk el. Hét esztendő ha eltelik, itt találkozunk megint. Meglátjuk, melyikünk viszi többre. Amelyikünk jobban gyarapszik, gazdagságot szerez, az ne sajnálja kivájni a másiknak a szemét. Legyen inkább vak koldus, mint életterhetlen szegény.

Elváltak, ment ki-ki a maga útján. De a kisebbik testvér olyan jószívű volt, hogy amit keresett egy nap, azt, ha látott egy szegényebbet, már megosztotta vele. Ellenben a bátyja soha nem nézett a mások javára. Evett-ivott, jól élt, szép ruhát is szerzett magának. De a szerencse is neki szolgált avval, hogy felfogadták jó pénzért parádés kocsisnak.

A hét esztendő bizony leforgott hamar. El kellett menniük a találkozóra, hogy lássák: melyik mire vitte.

A szelíd jó fiú elment a maga rongyos gúnyájában, s várta, hogy jöjjön a bátyja. De annak nem volt elég a jó kocsisi ruha, elkérte a gazdájának a lovait, nagyúrnak öltözött, s úgy jelent meg a találkozón. Szidta is ám az öccsét, mint a bokrot:

– Mi az, te szerencsétlen? Hét év alatt csak ennyire vitted?

De az még örvendett is, hogy ilyen úri fogaton jár az ő bátyja, hogy ilyen jó módban van. Gondolta, majd segít őrajta is.

Hanem annak egészen más járt az eszében.

– Emlékszel-e, mit mondtam, mielőtt elváltunk?

– Nem gondoltad te azt komolyan!

– De bizony úgy gondoltam! Aki élhetetlen, az nem érdemel jobbat.

– Hát akkor tessék, itt vagyok. Nem futok el tőled, tudd meg!

A bátyja mindjárt nekifogott, s egykettőre kivájta a szemét, legyen inkább vak koldus, mint élhetetlen szegény.

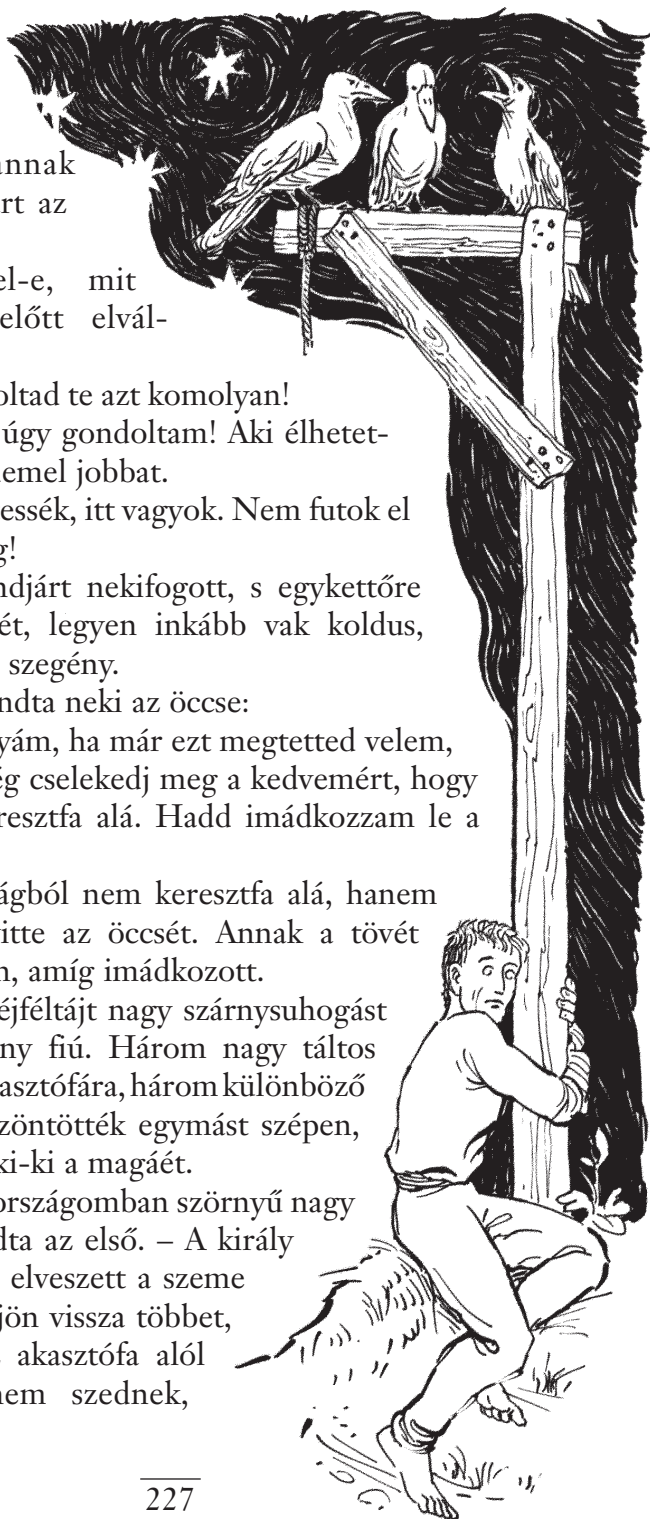
Akkor az mondta neki az öccse:

– Kedves bátyám, ha már ezt megtetted velem, annyit azért még cselekedj meg a kedvemért, hogy elviszel egy keresztfa alá. Hadd imádkozzam le a bűneimet.

Hát az csúfságból nem keresztfa alá, hanem akasztófa alá vitte az öccsét. Annak a tövét ölelte görcsösen, amíg imádkozott.

Hanem úgy éjféltajt nagy szárnyzuhogást hallott a szegény fiú. Három nagy táltos varjú szállt az akasztófára, három különböző országból. Köszöntötték egymást szépen, aztán elkezdte ki-ki a magáét.

– Hej, az én országomban szörnyű nagy hír van – mondta az első. – A király egyetlen fiának elveszett a szeme látása. Nem is jön vissza többet, míg ez alól az akasztófa alól olyan füvet nem szednek,

amely nagyot csendül, mikor leszakítják. Az a szemmegnyitó fű. Ha azt a szeméhez értetnék, mindjárt megjönne a látása.

A másik varjú meg azt mondta:

– Erősen nagy baj van biz az én országomban is.

– Hát micsoda?

– Van a királynak egy gyönyörű tizenhat esztendőös leánya. De az már évek óta se nem él, se nem hal. El van alélva. Csináltattak is már neki egy üvegkoporsót, abban fekszik. Eltemetni nem temetik el, mert még szuszog, de se nem eszik, se nem iszik. Nem tudnak semmi orvosságra akadni. Pedig a nagy verekedő hegyeken túl, a fenecketlen tengeren túl él a madarak királya, a nagy griffmadár. Annak a farkából kellene kitépni egy tollat, s a koporsó mellé tenni, egy tiszta papírlapra. Az megírná a királyleány orvosságát. De ezt senki se tudja, csak mi.

– Hadd el, ne is tudják meg. Bánkódjanak csak!

Na, elkezdi akkor a harmadik:

– Biz az én országomban is erősen nagy a bánat. Van a királynak a palotája kertjében egy csoda körtefája, az hetenként, hónaponként aranykörtéket szokott teremni. De most egy nagy varangyos gyík hever a tövén, lent a föld alatt, s kiszárítja, kipusztítja a fát. Nem tudják semmiképp megmenteni tőle. Nem is lehetne egyébbel, csak ha negyven ember két óra hosszat negyven ásóval ásná ki a varangyos gyíkot, és akkor negyven katona negyven ezüstgolyóval egyszerre lőné rá. Akkor az a varangyos gyík kifordulna onnan, és ha visszahánynák a földet, gyönyörűen teremne a fa. De ezt se tudja senki se.

– Ne is tudják! Búsuljanak csak ők is egy kicsit!

Akkor elköszöntek szépen egymástól a varjak, s nagy szárnyuhogással elrepültek. Hanem a fiú csak gondolkozott:

Áldott Isten! Hát én nem is keresztfa alatt vagyok? Mert úgy emlegette a varjú: „ez alól az akasztófa alól” kell szedni a füvet. Akkor pedig itt van valahol a szemmegnyitó fű!

Nekifogott tépni a füvet. Tépi, két marékkal tépi, csak tépi. Sehol semmi! Már kezd elkeseredni.

Egyszer csak akkorát csendül egy fűszál az ujjai között, hogy még meg is retten tőle. De meg is örül nagyon.

– Jaj, édes Istenem, megvan!

Hozzáérteti a szeméhez, s már látja is, hogy gyönyörűen pirkad: megcsapta az eget a hajnal.

Nagyon ügylet a fűre. Eltette, elrejtette, aztán elindult a királyokhoz, akiket a varjak emlegettek.

Elment legelőbb is ahhoz a királyhoz, akinek vakságban szenvedett a fia. Elmondta, miért jött. Ő megnyitná a királyfiú szemét.

Azt mondja a király:

– Eredj innen dolgodra, te szerencsétlen! Hát tudod, milyen emberek jelentkeztek?! Híres nagy orvosok. Külső országból is hozattam doktorokat. Nem tudtak semmit se kezdeni vele. S akkor te hogy tudnál? Jobb, ha nem kínozkod.

– Nem, nem, fenséges királyom, nem kell kínoznom! Eresszen csak be hozzá, s ha nem gyógyítom meg, húzassa karóba a fejemet.

Akkor a király megengedte. Bement a fiú a királyfihoz. Csak megérintette a fűszállal a szemét, s az menten megnyílt. A királyfiú felugrott, s ölelte, csókolta örömeiben.

– Jótévőm! Drága szabadítóm!

Erre aztán tódulnak be az egész palotából a királyfiúhoz. Hát lát! Csakugyan lát! Dicsérték bezzeg a legényt, amiért meghozta a szeme világát. Ellátták minden jóval. Evett-ivott, ahogy eddig még sohasem. Egy kissé meg is

pihent. Akkor megcsinálták az írást a fele királyságra, de a fiú azt mondta: most nem veszi át, mert neki még hosszú az útja, sok a dolga. El is ment aztán, de teli zsebbel, pénzre már nem volt gondja.

Ment, amíg ment. Legelőször is az aranykörtefa felé vette az útját. Jelentkezik ott is a királynál: neki az a számítása, hogy meggyógyítja az aranykörtefát.

– Vigyázz, fel ne bosszants! S ha nem gyógyítod meg?

– De meggyógyítom. Csak rendeljen nekem negyven embert, negyven ezüstásával.

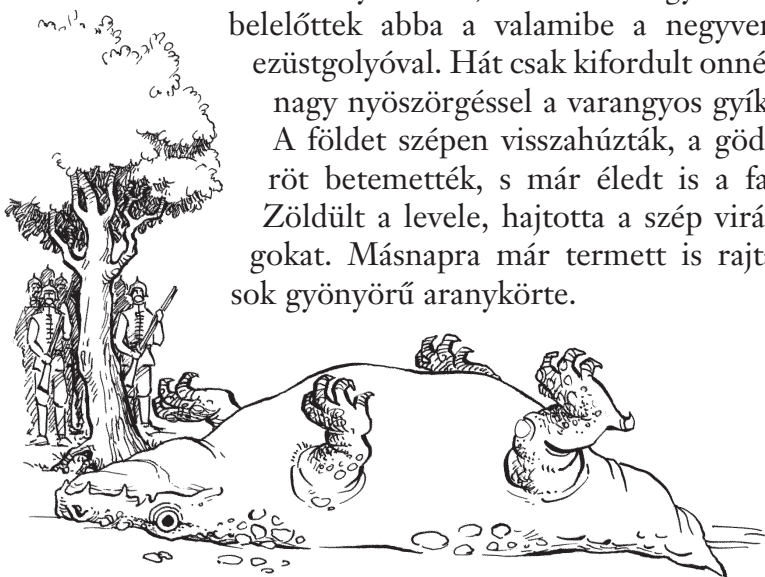
– Meglesz!

– Meg negyven katonát – tette hozzá a legény –, negyven ezüstitőlennyel.

– Az is meglesz!

Na, kiment a fiú az emberekkel, ásatott. Körülásták szépen az aranykörtefát. Két óra alatt annyit ástak, hogy már látszott is valami vastag bivalybőrforma. Akkor tüzet vezényelt a fiú, s a katonák egyszerre

belelőttek abba a valamibe a negyven ezüstpénnyel. Hát csak kifordult onnét nagy nyöszörgéssel a varangyos gyík. A földet szépen visszahúzták, a gödröt betemették, s már éledt is a fa. Zöldült a levele, hajtotta a szép virágokat. Másnapra már termett is rajta sok gyönyörű aranykörte.

Hej, lett is becsülete a legénynek! Marasztalták erősen, de ő csak egypár napot pihent. A ruháit még jobbakkal cserélte ki, még több pénzt vett magához, s még néhány aranykörtét is tett a tarisznyájába. Aztán útnak indult megint.

Mármost az volt soron, hogy a griffmadár tollát ha elhozhatná valamiképpen. Ment, annyit ment, annyit ment, hogy már azt hitte, a világ legvégén is túlhaladt. De híre-pora nem volt még se a verekedő hegyeknek, se a feneketlen tengernek.

Azért csak ment tovább. Hát egyszer csak látja a távolban a szörnyű verekedő hegyeket. Már messziről kiáltanak neki:

– Te szerencsétlenség embere! Hol jársz erre, ahol még a madár se jár?

– Hát biz én a nagy griffhez szeretnék menni, csak azt nem tudom, hogy jutok oda.

– Megmondjuk mi, de nekünk is lenne egy kérdésünk, ha hoznál rá feleletet.

– Hozok én szívesen, csak eresszetek át!

– Jó, áteresztünk, de fuss ám, mert olyan nehezen tartjuk vissza magunkat, hogy még a sörényünk is reszket bele. A kérdésünk meg az, erre hozz választ: meddig kell még itt verekednünk?

Nyugton maradtak egy kicsit, s a legény átfutott. De épphogy sikerült átjutnia, s már csaptak is össze megint.

Megy, mendegél tovább, míg egyszerre csak csillámlik valami messziről. Hát az volt a feneketlen tenger. Odaér, s egy elátkozott öregasszonyt lát dióhéjon csónakázni. Az rákiált:

– Te szerencsétlenség embere! Hol jársz itt, ahol még a madár se jár?

– Adjon Isten jó napot, öreganyám!

– Szerencséd, hogy öreganyád-
nak szólítottál, mert különben
mindjárt bekaptalak volna. Hová
igyekszel, hallod-e?

– Én bizony a nagy griffma-
dárhoz, ha át tudnék menni a
tengeren.

– Átsegítelek én, de csak ha
nekem is választ hozol
egy kérdésemre.

– Hozok én, öreg-
anyám, szívesen.

– Akkor kérdezd meg:
meddig kell még itt csónakáznom a feneketlen tengeren,
ezen a dióhéjon?

Evvel beültette őt is a dióhéjba, átvitte a túlsó partra,
s ott útnak eresztette. Még jó szerencsét is kívánt neki.

Megy a legény, mendegél tovább. Beér egyszer egy
végtelen rengetegbe, s lát ott nagy messziről egy olyan
palotát, amelyet még életében nem látott. Arrafelé tart, s
jól teszi, mert az volt a madarak királyának, a nagy griff-
madárnak a palotája.

Bemegy, jár szobáról szobára, de senkit sem talál.
Egyszer csak meglát az egyik szobában egy gyönyörű
leányt. Köszön neki, de az úgy megrémül, mintha kísér-
tetet látna.

– Jaj, te szerencsétlenség embere! Hol jársz itt, ahol
még a madár se jár? Hogy mertél idejönni?

– Hát én biza a madarak királyához jöttem.

Kérlelte a leány, könnyögött neki, hogy menjen el, ha az
élete kedves. A nagy griffmadár senkinek se kegyelmez.

– Én pedig innét vissza nem megyek, amíg a griffma-
dár elé nem viszem a kérésemet.

Rimánkodott a leány, hogy rejtőzzön el legalább, ne legyen szem előtt, amikor megjön a griffmadár.

Ezt a kérését megfogadta a leány. De mielőtt elbújt volna, odaadott három aranykörtét a leánynak. Az elvette őket. Aztán jött is a griffmadár. Nagy zúgolódva csapta meg buzogányával a kaput.

– Idegen szagot érzek! Ki van itt?

– Senki se, hacsak egy hangya nem.

Elkezdett a leány szépen hízelegni neki, könyörögni, kérlelni, hogy jöjjön csak: kész a jó ebéd.

A griff nekilátott az ebédnek, s le is csillapult valamennyire. Közben a leány a három szép aranykörtét elébe tette. Nézte a griffmadár, csodálkozott:

– Hát ezeket meg honnan vetted?

– Kint jártam az erdőben, ott szedtem.

– Ne hazudj! – ordított egy nagyot a griff. – Mondd meg igaz lelkedre! Annak a körtéfának a tövében, amelyik ilyen gyümölcsöt terem, egy nagy varangyos gyík fészkelte meg, egy ideje azért nem termett. Az a varangyos gyík néhány év múlva engem is tönkretett volna. De úgy látszik, már nem él, megölte valaki. Talán épp az, aki ezeket a körtéket hozta.

Akkor a lány előhívta rejtekhelyéről a fiút. Kérdi a griff:

– Honnan hoztad ezeket a körtéket?

– Az aranykörtefa alól. Kiirtottam a fa tövéből a varangyos gyíkot, s azóta megint terem. És csakis azért jöttem, hogy hozzak a madarak királyának egypár darabot belőle.

– Na, kedves öcsém, megnyerted a kedvem. Három kérésedet, bármi legyen is az, teljesítem.

– Az első kérésem az volna, madarak királya, mondd meg, hogy meddig kell még verekednie a két verekedő hegynek.

– Hát ameddig egy embert össze nem lapítanak.

– A második kérésem: mondd meg azt is, hogy meddig kell még dióhéjon csónakáznia a feneketlen tenger öregasszonyának.

– Hát ameddig csak a világon él. Na és harmadjára mit kérsz?

– Én csak azt, hogy adj a farkadból egy tollat.

– Ez már a legnehezebb – mondja a griffmadár, de azért megrázkódik:

– Tépd ki hamar!

Ki is rántja a legény hamar a tollat, megköszön szépen mindent, s útnak indul.

Megy, megy hazafelé, elér a feneketlen tengerig. Az öregasszony ott csapkodja, lapátolja most is a vizet. Kiáltja a legénynek már messziről:

– Milyen választ hozol?

– Majd megmondom, öreganyám, csak elébb vigyen át.

– S ha megcsalsz?

– De bizony én meg nem csalom, öreganyám, csak menjünk át elébb.

– Na, gyere, ülj mellém!

Nem volt mit csinálnia, átvitte. Amint átértek, a legény még jó messzire futott a szárazföldön, ott felmászott egy magas fának a tetejére, s onnét kiáltotta vissza:

– Addig kell csónakáznia ezen a dióhéjon, amíg csak a világon él.

Hej, megkeseredett az öregasszony. Lapátjával úgy megcsapta a vizet, hogy a hullámok kiöntöttek, s a legény még a fa tetején is csuromvíz lett. Ha eszébe nem jut, hogy felmásszon a fára, belevész a hullámokba.

De már megszabadult. Meg is száradt aztán, s ment tovább a maga útján.

Amint megy, mendegél, meglátja a verekedő hegyeket. Azok már messziről kiáltják:

– Hozol-e választ, te ember?

– Hozok.

– Na, mondjad!

– Megmondom én, csak elébb eresszetek át!

Tanakodtak, tanakodtak, de végül csak engedniük kellett, mert már nagyon kíváncsiak voltak.

– Na, fuss hamar!

Át is futott, és csak ott állt meg, ahol már el nem érhatték.

– Na, milyen választ hoztál?

– Hát biz én azt hoztam, hogy addig kell verekednetek, amíg egy embert össze nem lapítottok.

Hej, de nekikeseredtek! Tüzet-lángot okádtak, úgy csaptak össze egymással. Tudták, hogy több ember erre már nem jár. Így aztán addig kell verekedniük, míg a világ világ.

Annál boldogabb volt a legény. A griffmadár tolla ott volt a zsebében. Ment egyenesen a királyhoz, akinek a lánya se élt, se halt, csak az üvegkoporsóban pihent.

Elmegy oda, s jelentkezik, hogy ő meghozza az életét a lánynak. Nem akart a király ráállni sehogy se. Kínozták eleget a lányát, ne kínozzák többet.

– Nem kínzás az, felséges királyom! Csak egy üres papírlapot tégy le a koporsó mellé, a többi már majd meggy magától.

Na, a király odatette az üres papírlapot. A fiú meg rátette a griffmadár tollát. Az elkezdett szépen magamagától írni, és ahogy rótta a gyógyító szavakat, úgy pirult a lánynak az ajka, az arca, míg csak a szeme is fel nem pattant.

Mindjárt felült a nyitott koporsóban, s ölelte, csókolta a legényt.

– Lelkem, szabadítóm, életem visszaadója!

Rohannak be a szülők, hát már összeölelkezve találják őket. A leány könnyörög nekik:

– Engedjétek meg, hogy az övé legyek! Ő adta vissza az életemet!

Bele is egyeztek boldogan. A király nemcsak a lányát, még a királyságát is odaadta. Volt már a legénynek két félkirálysága, most itt egy egész királysága s egy gyönyörű szép királyleány felesége. Csaptak is olyan lakodalmat, hogy három hétig nem volt vége.

Hanem a boldogság soha nem tart sokáig. Mindig kerül, ami megkeserítse. Egyszer csak jön az üzenet a szomszéd királytól, hogy keljenek hadra, ütközzenek meg.

Azt mondja az öreg király:

– Kedves vőmurem, én már alig bírom magam. Át is adtam neked mindent. Eridj el te, ütközz meg te.

No, összegyűjtik a sereget, s viszik az új királyt, hogy válasszon magának lovat. Csakhogy az, mint afféle földhözragadt szegény legény, még életében nem ült lovon. Félt még rá is nézni a gyönyörű paripákra. Ott kapingált az egyik karámban egy szelídnek látszó lovacska, arra ült fel, hátha az majd nem veti le. De ha leveti se esik nagyot, mert ahogy ült rajta, a lába majd a földet érte.

Mentek megütközni. Hát amint meghallja a trombitaszót az új királynak a lova, úgy megtáltosodik, hogy nekivágat a világnak. Ő meg csak kapaszkodik keservesen, valahogy le ne essen. Odaérnek egy útszéli kereszt-hez, gondolja, itt talán meg tudnának állni, ha ezt sikerülne két kézzel elkapnia. El is kapja, de a ló kifut alóla, s ő ottmarad a kereszten. Hanem a keresztfának korhadt volt a töve, nem bírta a terhet, ledűlt, s az ő vállára borult. Ő meg bánatba merülve ment tovább, hátán a kereszttel.

Ezalatt az ellenség már várta szemközt, hogy ütközzenek meg. Meglátták messziről az új királyt, kereszttel a hátán. – Jaj, Atyám, mit tegyünk, hisz maga az Úrjézus jön ellenünk! Hogy fogunk mi vele verekedni? – Ijedtükben leraktak fegyvert, vértet, mindent, s úgy elszaladtak, hogy otthagyták minden lövőeszközüket, csak össze kellett szedegetni őket. Szedte is, vitte is haza a sereg, amely egyetlen puskalövés nélkül szerezte meg a győzelmet.

Az öreg király odavolt örömében.

– Drága, kedves vejem, gyönyörű vőmuram!

Most már csakugyan boldogok voltak, boldogan éltek. Hanem az új király egyszer csak számíttatni kezdi az időt. Hét esztendő megint letelt, találkoznia kell a bátyjával, ott a keresztútnál.

Elmegy oda, már mint nagy király. A bátyja ott is van már, úriemberi ruhában. De csak csodálja, hogy egy igazi király jön feléje, aki méghozzá szakasztott olyan, mint az ő öccse.

– Tán csak nem te vagy az?

– Én vagyok, amint láthatod. S én is látlak téged.

– De hát hogy jutottál te ilyen nagy gazdagságra? S hogy jött vissza a szemed világa?

– Hát így sikerült.

– Na, mondd el nekem! Mondj el mindent!

– Emlékszel, ugye, hogyne emlékeznél, hogy az akasztófa alá vittél a keresztfá helyett. Ott ültem éjfélig. Akkor jött három táltos varjú, három országból. Elmondta mind a magáét, én azt meghallgattam, s aszerint cselekedtem. Látó lettem, boldog lettem, s másokon is segítettem. Segíthetek terajta is, csak gyere el velem.

– Jaj, nem úgy van az! Nem akarok én rád szorulni. Hanem ami neked sikerült, az még nekem is sikerülhet.

Elbúcsúzott az öccsétől, s elment egyedül az akasztófa alá. Leült és várta, hogy jelenjenek meg a táltos varjak, s ő nagyobb úr legyen már ezentúl. Meghallja majd őket, s aszerint tesz mindent, ahogy ők károgják.

Hát aznap éjszaka a táltos varjaknak megint volt találkozója. Éjfélkor csak hallja a nagy szárnyzuhogásukat, ahogy szállnak le, és mindjárt köszöntik is egymást. Hallja azt is, ahogy mondják:

– Tudjátok, mi történt a múltkor? Itt ült valaki a fa alatt, és kihallgatott minket. Hát ezt még egyszer meg ne engedjük! Gyertek, nézzük meg, nincs-e lent valaki!

Le is szálltak, s ott lelték a rossz testvért az akasztófa tövében. Mérgükben összevissza szaggatták, miszlikre tépték.

Másnapra kelve odament az új király, hogy megnézzze, mi van a bátyjával. Úgy találta meg cafatokba tépve. Nem volt mit tennie, nagy nehezen összeszedte, elkaparta, aztán beült a hintójába, s hazahajtatott. Ott él még most is a feleségével, ha azóta ő is meg nem halt.

A CSODATÉVŐ TÖRÜLKÖZŐ

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az Óperenciás-tengeren innen, élt egy király, s annak egy fia. De az olyan nyápic legényke volt, hogy adhattak neki hamuba sült pogácsát kakastejjel, varjúvajjal, annyit se fogott rajta, mint a kerítés oldalán. Összehívatta a király a tanácsosait, javasoljanak már valamit, mert a királyfi szárad ki a világból. Azok mondták is, ki-ki a magáét, az egyik levegőváltozást ajánlott, a másik azt: vigyék a föld alá, ne süsse még a nap se, szél se érje. Megpróbáltak mindent, de semmi sem használt.

Egyszer csak a király elé termett egy hórihorgas ember.

– Mit kínozzátok azt a szegény fiút? Házasítsd meg, hogy legyen gyermeke, hiszen fél lábaddal már te is a sírban vagy, s ha csak ez a vánnyadt kölyköd marad, ki ül a királyi székedbe egynéhány esztendő múlva?

A királynak a szeme-szája elállott egy darabig, csak azután jutott eszébe, hogy szólnia kéne valamit.

– Tudod-e, te ember, hogy még a csikófogai se estek ki?

– Majd kihullanak, ha kell, csak házasítsd meg, s a többi jó magától.

Meggondolta a dolgot a király: na jó, megpróbáljuk. Úgy is lett. Kihirdette az országban, hogy még a sánta libuc is készüljön a fia lakodalmára, mert hét határra szóló dáridó lesz. Felöltöztették a királyfit aranyba, gyémántba, s mentek leánykérőbe a szomszéd király udvarába. Meg is kérték, meg is kapták a szép királykisasszonyt, s nem telt bele sok idő, egybe is keltek a fiatalok.

De csak nem született trónörökös. Pedig olyan deli

daliává serdült időközben az a nyápic fiú, hogy elállott a szeme-szája, aki látta. Csak gyermeke nem lett, hiába teltek az évek.

Sírt a szegény kis királyné, de már nem sok becsülete maradt az öreg király előtt. Hírül is vitték a bátyjának, a szomszéd királynak, milyen csúful bánnak az ő édes hűgával, milyen keserves életet él. Addig-addig, hogy az haragjában háborút üzent.

De hogy szavamát egybe ne keverjem, az akkori világban még maguk a királyok háborúztak. Gyűjtöttek akkora csapatot, egyik is, a másik is, mint réten a fűszál, a két tábor szembeállt egymással egy hegy aljában, a királyok meg fenn, a hegy tetején harcoltak egymással. Most is csak így történt. Minden reggel felment a háborúskodó két király a hegyre, ott verekedtek, de egyik se bírta legyőzni a másikat, mert a királyné örökké imádkozott mind a kettőért. A bátyjával kicsi koruk óta együtt őrizték a bárányokat, együtt szedték az erdőben a madártojásokat s a kicsi madárkákat a kebelükbe. Otthon is sokat játszódtak, csintalanok voltak, s úgy mulatták együtt az idejüket, hogy gyerek annál boldogabb nem lehet. De az urával is erősen szerették egymást, hát most melyiknek örvendje kárát? Csak várta a híreket, de azok mindig csak arról szóltak: egyik se győzte le a másikat.

Az öreg királyt már pukkasztotta a méreg, hogy ides-tova hat hónapja tart a háború. A tenger katonát mind tartani kellett, ettek, mint a sáskák, s a végén megint csak a kicsi királyné lett a hibás, mert őmiatta tört ki a hadakozás.

Összeültek a tanácsosok nagy titokban, zárt ajtók mögött, s eldöntötték a királyné sorsát. Az öreg király szolgálai paraszti gúnyába öltöztették; az éj csendességé-

ben, mikor még a madárcák is aludtak, előállt egy rossz szekér, bekötött szemmel felültették rá, s úgy eldöcög-tették, mint annak a rendje, ki egy rengeteg erdőbe, amelyiknek se vége nem volt, se hossza. Annak a közepébe behajították, s mint akik jól végezték dolgukat, siettek haza. Jelentették az öreg királynak, hogy senkivel a világon nem találkoztak; a kis királyné azóta vagy magától meghalt, vagy széjjeltépték a vadállatok.

Reggel, mikor felkelt a háznép, a palotában mindenütt keresték a kis királynét, de egyik szobalánya se tudott róla semmit. Kámforrá vált és kész.

De nem halt ám meg, ahogy hitték. Megindult szegény a nagy erdőben éjjel, a vadállatok ordítottak, s ő a hang után mindig csak feléjük ment, hogy ne kelljen sokáig szenvednie, szaggassák szét minél előbb. De a hangok egyre messzebb hallatszottak. Addig botorkált, amíg beleakadt egy ágba, s leszakadt a szeméről a kötés. Így mendegélt tovább, örökké a legveszedelmesebb helyekre, hogy csak halna meg. Erősen meg is ehült, a gúnyját is letépték az ágak. Szegény ágrólszakadt, most mitévő legyen? Amint lerogyott a fáradtságtól, mit ad Isten, ott azon nyomban két fiacskája született. Hej, ha ő most otthon lehetne! De senki, még a madár se vitt róla hírt.

Felbogozta valahogy a két gyermeket, egyiket elől a mellére, a másikat a hátára. De most új erő költözött bele. Ha addig él, se hal meg addig, míg az urát s a bátyját meg nem találja, ki nem békíti, s meg nem mutatja nekik a gyerekeit.

No jó, el is indult, de többet esett, mint amennyit kelt. Egyszer csak azon vette magát észre, hogy egy tisztásra ért, s a tisztás közepén egy nagy kútnak a gémje látszott. Megindult arrafelé, s hát a kútnál, a vályú mellett egy

jóságos arcú öregember ült. Úgy örvendett a szíve a kis királynénak, hogy botorkálás közben látott végre egy embert! Köszönt is szépen jó napot.

– Édes öregapám – kérdezte aztán –, nem tudja-e, merre van ennek az erdőnek a vége?

– Hát leánykám, ennek az erdőnek se vége, se hossza nincsen. De ne ijedj meg azért, én kiigazítlak belőle, mert neked oda kell érned, ahol az urad és a bátyád háborúzik.

A királyné majd kővé meredt, hogy mit nem tud ez.

– Ne félj tőlem, leánykám, amiért én mindent tudok rólad. El is igazítom a dolgodat. De sokszor hallgattam, mikor imádkoztál! Már akkor gondoltam: jó lesz, ha segíték rajtad egy kicsit. Most itt az alkalom, csak fogadj szót, szép leánykám: amit mondok, mindent úgy csinálj.

– Még követ is török én a kedvéért, öregapám, csak azt mondja meg, honnét ismer engem.

– Ej, ej, leánykám, de kíváncsi vagy! Pedig aki mindent tudni akar, az meghal. Jobb is, ha nem leszel olyan okos, mert árt a szépségednek. Csináld, amit mondok, többet érsz vele. Na, adok neked egy törülközőkendőt, de előbb mosd meg a kezed ebben a vályúban, aztán füröszd meg a két gyermekedet is.

Meg is mosdott a kis királyné, meg is füröszttötte a gyermekeket, s hát uram, teremtőm, azok nyomban járni kezdtek: olyan fűgék lettek, mint az őzek.

– Na, ládd-e, így mennyivel könnyebb? A két gyermek megyen utánad, amerre te mész. Te csak vegyed a kezedbe ezt a törülközőkendőt, s ha nem jófelé mész, akkor a törülköző megvékonyodik, s ha jófelé, akkor vastag lesz. De vigyázz, nézd meg jól, mert egyik fele vékonyabb, a másik vastagabb, s ha közel érsz a táborhoz, a katonákhoz, akkor dörgölőzz meg a vastagabb felébe, s olyan

öregasszony lesz belőled, hogy az orrod a földet éri, a két gyermeked meg láthatatlanná válik. Az örök mindenütt félreállnak előled, te mehetsz bátran a verekedőig. Ott letelepedsz, s kezded mondani, hol egyiknek, hol a másiknak, béküljön ki, mert van már két szép fiúgyermek a fiatal királynénak, az egyik az apja országában marad, ott lesz majd király, a másikat meg ígérd oda a bátyádnak, hogy legyen zálog a két ország között, úgyse lesz ott más trónörökös, csak ő. Ha meg nem akarják elhinni, amit mondasz, akkor törölközz meg a kendő vékonyabb felében, s újra olyan fiatal leszel, mint a haromat. Csak el ne veszítsd valahogy a törölközőt, mert akkor nem tudsz többet megfiatalodni.

Megköszönte a jótanácsot, s el is indult hegynek fel, völgynek le a szegény királyné. De most sokkal könnyebben ment, szinte a földet sem érte a lába. Addig-addig, hogy ritkulni kezdett az erdő, s ő már messziről látta, hogy a szemközti hegy tetején két alak úgy verekedik, csak úgy szórja a szikrát a kardjuk, de egyik vitéz se tud kárt tenni a másikban.

Jaj, ha valamelyik téveszt, halálnak halálával hal meg!

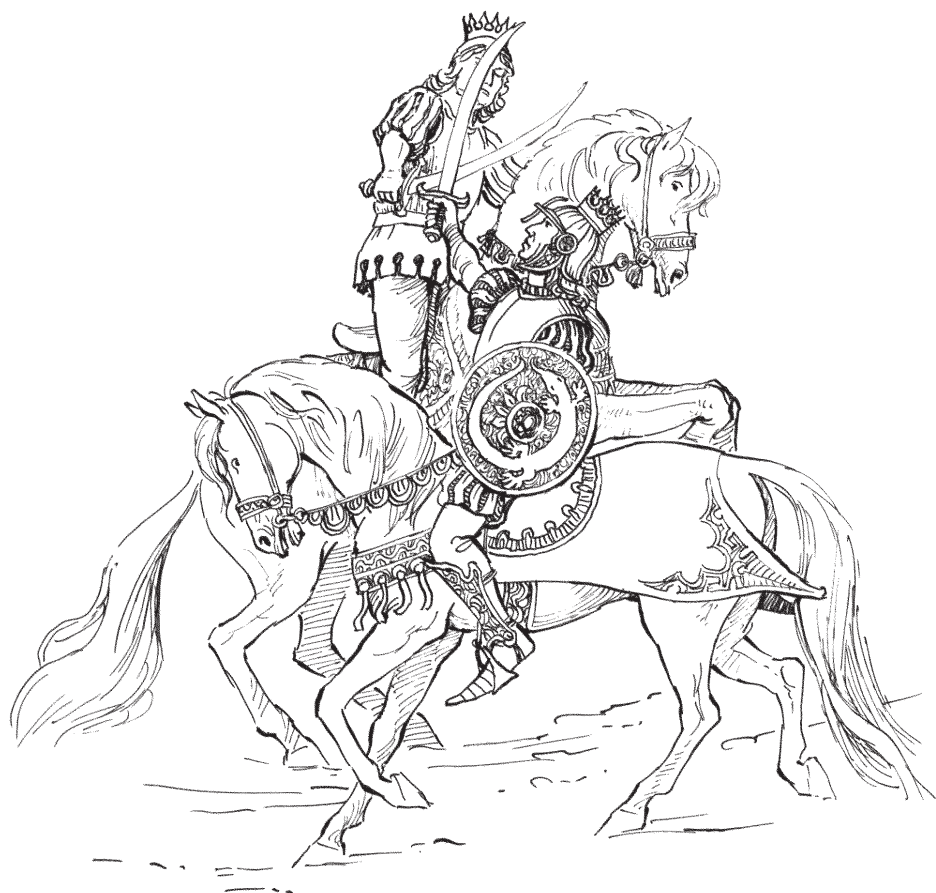
Még jobban kezdett sietni, már futásnak eredt, mikor megállította egy őrkatoná.

– Hová futsz úgy, szép asszony?

– Jaj ne is kérdezd! Ott az a két király, az uram és a bátyám értem verekedik, én a királyné vagyok, eressz utamra.

– Hát édes, mézédes szép galambocskám, ezt mindenki mondhatja magáról, csak legyen, aki elhiszi. S én el is hiszem, mert igen szép vagy, s mostantól fogva az én királyném leszel. Ilyen szép asszonyt nem láttam hét pusztá határban – s ezzel jól belecsípett a karjába.

De a királyné se volt rest, olyan pofont kent le neki,

hogy üstökösnek látta a csillagokat. Avval indult volna tovább az asszony, csakhogy az ő is észbe kapott, s megragadta.

– Nem úgy, tubarózsám! Majd megszelídülsz még te, mint a kezes bárány!

Előkapta a sípját, belefűjt, s annyi őr termett ott hirtelen, mint fűszál a réten. Rimánkodhatott a szép királyné, senki se hitt neki. Akkor szerencséire eszébe jutott a törülköző. Megdörgölőzött gyorsan a vastagabbik felé-

vel, s hát csodák csodája, olyan vénségesse vált, hogy még a hangja is olyan lett, mint a kotlóé. El is párolgott mellőle minden katona, hagyták, hogy menjen, amerre jólesik. Ő meg elindult, totyogott, többet hátra, mint előre, s a szíve szakadt meg, úgy kínlódott. Még egy fiatalnak is nehéz lett volna felmennie arra a hegyre, s hát egy olyan vénnek! Mert hogy vén volt, az biztos. S amíg ő nyögödzött felfelé, odafent a két király csak sujtogatta egymást. Még jó, hogy beesteledett, s elmentek nyugovóra a verekedők. De ő akkor se pihent meg, csak csetlett-botlott tovább felfelé. Addig-addig, hogy kezdett megvirradni. Akkor új gyötrelem szállt a szívébe: hátha későn ér oda. De napkeltére csak feljutott a hegyre. Odatotyogott a két bajvívóhoz.

– Jaj, édes gyermekeim, ti itt gyilkoljátok egymást, s otthon két szép fiúcska vár rátok. Béküljete meg, az Istenért, mert nincs értelme már a háborúnak.

– Ej, hiszi a piszi! – mondták egyszerre mind a ketten.

– Na, ha nem hisztek ilyen vénasszonynak, akkor magának a királynénak elhiszitek-e?

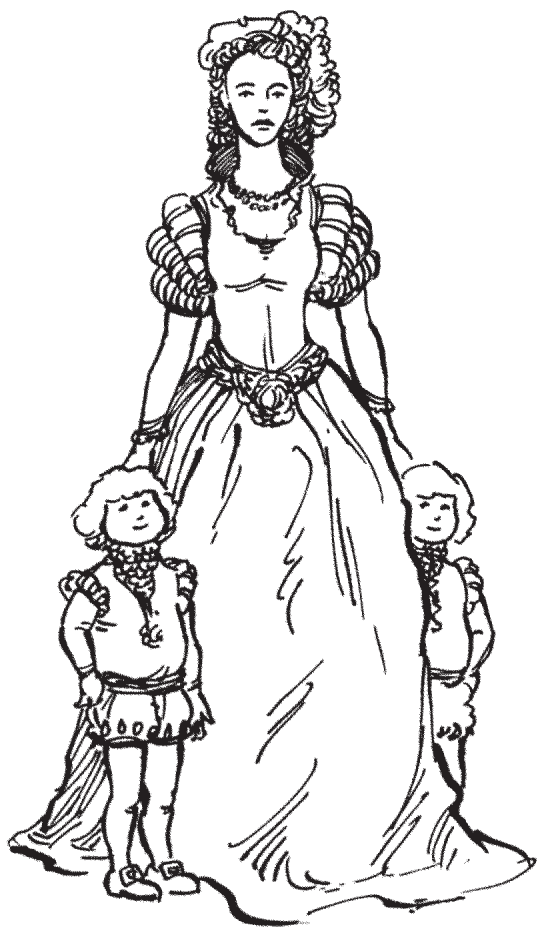
– A királyné már, szegény, az igazak álmát alussza.

– Igen? Na jó, forduljatok félre egy szikrá!

Félre is fordultak, ő meg hirtelen megdörgölözött a törülközőben, és máris ott állt királyi pompában, szép fiatalon. Ezeknek szemük-szájuk tátva maradt, s hát még amikor a két gyermek is láthatóvá lett, akkor támadt csak igazi öröm! Azt se tudták, melyiket csókolják hamarabb; ezeret kérdeztek egyszerre, de a királyné arról nagy bölcsen hallgatott, hogy járt, mit szenvedett. Utóvégre az öreg király az ő urának az apja, róla semmi rossz ki ne hallatszódjék.

Meg is egyeztek mindjárt ott helyben: egyik királyfit a királyné bátyja vitte magával, ők meg szép csendes

hazaindultak a másikkal. Odahaza aztán még nagyobb öröm érte a kis királynét, akarom mondani, bánat, mert az öreg király időközben örökre lehunyta a két szemét. De ők, a fiatal király és a kis királyné még máig is élik világukat, ha azóta meg nem haltak.

RUDOLF ÉS JUDINKA

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon, még az Óperenciás-tengeren is túl, ahol a vaddisznó túr, ahol a fecskék térden állva isszák a sóstengerből a vizet, még azon is túl – aki az én mesémet meg nem hallgatja, lepje be úgy a tetű, mint a bibliát a betű –, mondom, volt egyszer egy király. Annak a királynak nagyon sok idő elteltével született egy fia meg egy lánya. Cseperedtek hét évig, hét szempillantásig, de alig nőttek. Azt mondja egyszer a királyné:

– Kedves uram, nem tudom, mi lesz ezekkel a gyerekekkel. Ezek nem nőnek semmit!

– Ugyan, ugyan, kedves feleségem, ne mondj te ilyet. Hiszen már kikerültek a pólyából. Addig voltak kicsik. Várj csak sorjára, megnőnek ezek.

Idők teltek, esztendőik múltak, hát bizony csak felnőttek, nem maradtak törpének. Majd azt mondja egyszer a királylány az anyjának:

– Kedves édesanyám, én el szeretnék menni!

– Hová, te?

– Elmegyek világot próbálni.

Az apja is próbálta lebeszélni, hogy elmenjen, nem lánynak való az. Sírt-rítt az anyja, de hiába. Mondta a lány, ő csak elmegy. A fiú meg addig búsult, bánkódott, hogy elmegy a húga, míg ő is kedvet nem kapott.

– Kedves anyám, kedves apám, ha a húgomat elengedik, elmegyek én is.

– Ne tégy már ilyet, kedves fiam – kérlelték –, mert akkor egy gyerekünk sem marad. Mi lesz velünk öregségünkre? Ki veszi át a királyságot?

De a fiú addig erősködött, hogy csak bele kellett nyugodniuk. Azt mondta akkor a húgának:

– Húgom, menjünk együtt.

– Nem, nekem egyedül kell mennem! De adok neked egy zsebkendőt. Amikor az tele lesz könnyel, tudd meg, hogy veszedelemben vagyok. Aztán amilyen szíved lesz, vagy jössz a keresésemre, vagy nem.

A fiú meg adott neki egy bugylibicskát.

– Ha ennek rozsdás lesz az éle, te is megtudhatod, hogy veszélyben vagyok.

Ezzel elindultak, s mentek hét évig, hét szempillantásig, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül, addig, amíg egy keresztúthoz nem értek. Ott aztán megszólalt a kiráylány:

– Két út van előttünk. Melyiket választod?

Hát a lány ment balra, a fiú jobbra. De amíg látták, mindig figyelték egymást.

Megy a királyfi, mendegél. Nem látja már a húgát. Megy, mendegél nagyon sokáig, míg csak nem lát egyszer messziről egy kis mécsvilágot.

– Na, már az történik, ami történik, de nekem be kell mennem ebbe a kis kunyhóba.

Szépen bekopogtat. Látja, hogy odabent rokkát hajt egy öregasszony.

– Szerencsés jó estét, kedves öreganyám!

De az öregasszony nem szól semmit se. A fiú meg csak mondja:

– Édes öreganyám, tessék már megszólalni!

Erre felnéz a vasorrú bába.

– Hallod-e, fiam? Ismertelek én téged, amikor még egy kásaszem voltál az anyád hasában. Már akkor tudtam, hogy énnálam neked meg kell jelenned. De fiam, neked nincs neved. Hogy akarod így járni a világot?

Eredj haza, s mondd meg apádnak, hogy kereszteltessen meg!

Nem volt mit tennie a királyfiúnak, visszafordult. Ment, mendegélt, ugyanannyit, amennyit jött, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül, míg hazaért.

– Szerencsés jó estét, kedves apám, kedves anyám! Megpróbáltam a nagyvilágban, de úgy gondoltam, csak nem hagyom el magukat.

Hej, de megörült a király meg a királyné. Nyalták, falták, csókolgatták, sírtak örömben.

Na jól van, eltelt három nap. Akkor a fiú elébe állt az apjának.

– Kedves apám, én királyfi vagyok, de nem tudom, mi a nevem.

– Jaj, kedves fiam, hát te nem vagy megkeresztelve? Ha akarod, megkereszteltetünk.

Gondolkodnak, milyen nevet adjanak ennek a fiúnak, hogy már így megnőtt. Azt mondja az anyja:

– Legyen Rudolf, mert mindig a rúdon mászkált, amikor kicsi volt.

Így aztán megkeresztelték Rudolfnak. Örült, hogy már neki is van neve. No, teltek-múltak a napok, de csak nem bírt megnyugodni. Úgy érezte, csak el kell mennie. Nézte mindig a zsebkendőt is, nem könnyes-e. Azt mondja egyszer az apjának:

– Már csak el kell mennem vitézkedni!

– Ej, kedves fiam – feleli a király –, hogyan mennél el vitézkedni, mikor még azt se tudod, mi a vitézség.

– Majd megtudom!

Rudolfnak elkezdi erre viszketni a bal oldala. Odakap, s éppen egy kardnak a markolatát fogja meg. Mindjárt kihúzza, hát három csepp vér hull le róla. Akkor meg a jobb oldala kezd el viszketni. Odakap, s most a kardnak

a hüvelybe akad a kezébe. Nézi, olvassa, hát rá van írva: Kösd az oldaladra! Felkötötte. A kard meg magától a hüvelyébe hullt.

A király csak csodálkozott, hogy ilyen ő még nem látott. Bizony, nagy vitéz lesz ez!

De az anyja csak sírt, már térdig állt a könnyben.

Mit csinált a fiú? Megcsókolta szépen édes szüleit, és elindult megint világot próbálni.

Ment, mendegélt, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül. Majd érezte, hogy valami víz csorog végig a combján. Azt hitte, megizzadt. De ahogy ballagott, eszébe jutott a húga. Elővette a zsebkendőt, hát csupa könny volt.

– Na, már az történik, ami történik – gondolta Rudolf –, de nekem meg kell találnom a húgomat.

Ahogy megy, mendegél, jön vele szembe egy medve, s morog ám nagyon.

– Rám aztán ne morogj! – kiáltja oda Rudolf.

– Mit keresel errefelé? – mordul vissza a medve.

– Hát te tudsz beszélni?

– Tudom én még azt is, hová indultál!

– Ha tudod, akkor minek kérdezed?

– Állj meg egy szóra – mondja a medve. – Legyünk barátok.

– Üsse kő, nem bánom. De esküdjünk előbb hétszer fel, hétszer le, kardom markolatára, hogy semmiféle veszélyben egymást el nem hagyjuk.

Megesküdtek, és szépen útnak indultak. Mentek, mendegéltek, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül. Mikor már megszokták egymás lépését, jön velük szembe egy majom. De vicsorít ám Rudolfra!

– Mit vicsorítasz? – mondja neki a fiú. – Mindjárt szét-tépetlek a medvével.

– Hallod-e, te királyfi, legyünk inkább barátok!
– Nem fogózkodom én egy majommal!
– Pedig nem bánod meg, hogyha elfogadsz.
– Hát ha már ennyire vagy, üsse kő, nem bánom, légy a barátom! De esküdjünk előbb hétszer fel, hétszer le, kardom markolatára, hogy semmiféle veszedelemben egymást el nem hagyjuk.

Most már hárman mendegéltek tovább. Mennek hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül. Érti a fiú, hogy az ő csizmája bizony tele van már könnyel. Odanyúl a jobb kezével, hát már folyik kifelé a könny.

– Gyertek gyorsabban – mondja a társainak –, mert a húgom már igen nagy veszélyben van.

Egyszer csak látnak egy kunyhót.

– Ide bemegyünk – mondja a királyfi, és be is köszön:
– Szerencsés jó napot kívánok!

– Neked is, másvidéki királyfi. Mi járatban vagy? – felel rá egy öregember.

– Hát én, kedves öregapám, a húgomat keresem. Elment világot próbálni. Amikor elváltunk, adtunk egymásnak egy jelt. Nézze csak, már teli van a csizmám könnyel. Azért jöttem, hátha maga tud valamit róla.

– Te nem mehetsz oda, ahol a húgod van. Ott az ilyen vitézeket mind levágják.

– Honnan tudja, kedves öregapám, hogy én milyen vitéz vagyok?

– Honnan tudom? Ismertelek én téged, amikor még egy kásaszem voltál az anyád hasában. Már akkor tudtam, hogy énnálam neked meg kell jelenned. De te hiába is mennél, a húgodnak már vége van. Még te is úgy jársz, mint ő!

– Nem baj, öregapám, már csak mondja meg, merre menjek.

– Én megmondom, de hogy milyen távol van, azt nem tudom.

Na, jól van, mennek tovább, mendegélnek hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül. Majd egyszer mit látnak? Nagyon, de nagyon messze jön velük szembe egy boszorkányforma vénasszony.

– Na, már az történik, ami történik – mondja Rudolf –, nekünk ezzel meg kell viaskodnunk.

Ahogy közelednek, a boszorkány már fúj rájuk. Rudolfra olyan nagy álmoságot bocsátott, hogy mindjárt becsukódott a szeme.

De az állatok nem hagyták a barátjukat. A medve rázta, a majom pofozta, hogy el ne aludjon. Szegény fiú majd összerogyott.

– El ne aludj, mert vége az életünknek!

Látta a kis majom, hogy nincs mit csinálnia, lekapta a boszorkány hátáról a seprűt, és Rudolf hátához csapott vele. A fiú szeméből egyszerre kiment az álom.

– Ejnye, kutyák igyák a véred, hollók hordják el a húsdod, te akarsz engem elpusztítani?

Megmarkolta a boszorkányt. Az meg a majomba kapaszkodott, mert a seprűjét szerette volna visszavenni tőle. Csakhogy a majom felszaladt a fára. A boszorkány meg erejét vesztette, mert nem volt nála a seprűje. Rudolf kettévágta, hát ezerszámra jöttek ki belőle a

békák. Ugráltak, egyik erre, a másik arra, ők alig győzték mind eltaposni. Amikor már mindnek vége lett, azt mondja a majom meg a medve:

– Kedves gazdánk, már el kell maradnunk tőled!

– Hát nem így esküdtünk!

– De mi csak a boszorkánytól féltettünk! Nekünk most már nincs számításunk továbbmenni.

Ezzel elbúcsúztak. A királyfi egyedül maradt.

Megy, mendegél, elér egy házhoz. Bekopogtat, nem szól senki. Benyitja az ajtót, sehol egy lélek. Csak a sarokban pislákol egy mécses.

– Ejnye – mondja a királyfi –, ha ég a mécses, itt csak kell lennie valakinek!

Erre a másik sarokból megszólal egy hang:

– Hallod-e, Rudolf, menj innen, mert te is úgy jársz, mint a húgod.

De a királyfi nem ijedt meg.

– Ej, kutyák igyák a véred, hollók hordják el a húgod, de szeretnék a szemed közé nézni, hogy ki lehetsz te! Gyere, mutasd magad!

Erre a szóra elébe toppan egy vitéz.

– Itt vagyok! Most már megnézhetsz. De a húgod se sokáig nézett, hanem hamar behunyta a szemét. Ne félj, téged is odateszlek mellé!

– Jól van – mondja Rudolf –, akkor küzdjünk meg! – Gyere ki az aranysezérűre!

Kimentek. De amikor összecsaptak, hetvenhét országba elhallatszott, úgy csattogott a kardjuk. Hét üres faluban még a tányérok is mind lehulltak a falról.

Ahogy viaskodtak, a vitéz egyszer csak megcsapta Rudolf bal karját. Nagyon mérges lett erre a királyfi, ő is megcsapta a vitézt, de úgy, hogy a jobb karját tőből lemetszette.

- Megmondod-e már, hol a húgom?
- Megmondom, csak hagyd meg az életem!
- Jól van – mondja a fiú –, gyerünk!
- Nem, esküdj meg előbb, hogy nem bántasz.

Megesküdött Rudolf, aztán elindultak. Hová mentek, hová nem, egy tó szélére értek. Azt mondja ott a vitéz:

– Te most bemész a vízbe, és kihozod azt a szál virágot. Ha kiértél, meglátod a húgod.

Nem volt mit tennie, úgy, ahogy volt, kardostul, ruhástul beugrott a tóba. Azt várta a vitéz, hogy majd odavész. De bizony ő tudott úszni. Beúszott, megfogta a virágszálat, és szépen leszakította. Abban a pillanatban az egész tó kiszáradt, és a testvére ott feküdt holtan a fenekén. Le volt vágva a feje, de az is ott feküdt mellette.

– Na, kutyák ígyák a véred, hollók hordják el a húgod – mondta Rudolf a vitéznek –, miért kellett a húgomat megölnöd?

– Nem én öltem meg. Lakik itt egy tizenkét fejű sárkány, ő volt a megölője. Csodálom, hogy még nem jött elő.

A leszakított virág nemhogy hervadozott volna ezalatt, még sokkal szebb lett. Rudolf gondolt egyet, odatette a húga kebelére. Hát abban a percben felugrott a húga.

– Hű, de jót aludtam! De te, kedves bátyám, hogy kerülsz ide?

– Hej, kedves húgom, ha én nem jövök, te még mindig alszol!

Megszólal a vitéz:

– Nézd csak! Már hajítja a sárkány tizenkét mérföldről a buzogányát.

Jött a buzogány. Úgy rotyogott a felhő alatta, mint a töltött káposzta. Éppen Rudolf elé vágódott le, olyan mennydörgéssel, hogy a fiú azt hitte: fenékkal fordult felfelé a föld.

– Most már véged – mondta a vitéz Rudolfnak –, mert ez a sárkány elbánik veled. De meg is érdemléd!

– Ejnye, kutyák igyák a véred, hollók hordják el a húsd, hát te kinek a pártján vagy?

– Én csak téged eskettelek, hogy hagyd meg az életemet. De most már itt a sárkány, ketten csak elbánunk veled!

– Te aztán nem bánsz el, erre nem esküdtem! – Kikapta Rudolf a kardját, s nyakát szegte a vitéznek. De ahogy megfordult, már ontotta rájuk a tüzet a sárkány. Rudolf úgy meglendítette a kardját, hogy egyszeriben levette két fejét. De arra is vigyázott közben, hogy a húga a háta mögé bújhasson, el ne égesse a sárkány, mert látta, hogy az igencsak pályázik a húgára.

Néhány perc alatt már csak egy feje maradt a csúnya féregnek. Akkor megszólalt:

– Hagyd meg az életemet, Rudolf, aztán nem bánom, vigyed a húgodat. De engedd előbb egy kicsit hozzám, mert ti nem egészen jól forrasztottátok össze a nyakát.

– Én a húgomat hozzád nem engedem!

– Nem bánod meg, Rudolf. Hadd kenjem be a véremmel, akkor nem látszik meg többet a forradás helye.

– Jól van – mondta a fiú –, de a kardom hegyét addig a fejedem tartom, mert nem hiszek neked.

Odatette a kardot, a sárkány meg körülkente a saját vérével a lánynak a nyakát, hogy hetvenhét-szer szebb lett.

– Na, te rusnya féreg, most már meghagyom azt az egy fejedet. De tűnj el, amilyen gyorsan csak tudsz!

Elindultak aztán ők is. Mentek, mendegéltek. Elmondták egymásnak, hogy és mint jártak, vitézkedtek a nagyvilágban.

Egyszer csak azt mondja Rudolf a lánynak:

– Hallod-e, húgom? Te fordulj szépen vissza, menj

haza, hogy megkereszteljenek, mert neked nincs neved, mint ahogy nekem sem volt.

– Ó, kedves bátyám – mondja a lány –, én most hét évig, hét szempillantásig menjek hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül? Lehet, hogy már nem is élnek a szüleink!

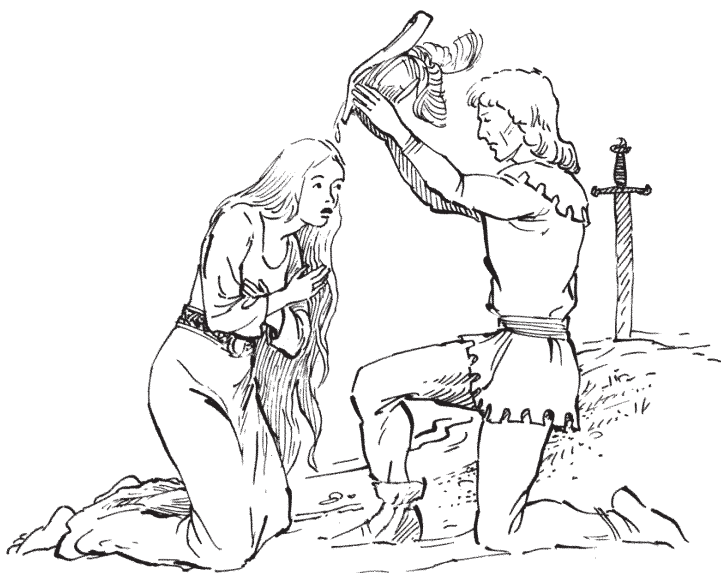
Gondolkodnak, mit is csináljanak.

– Tudod mit? – szól a fiú. – Menjünk addig, amíg valami folyót nem találunk. Ott aztán megkeresztellek én.

– De te nem vagy pap!

– Megengedi azt az Isten, hogy nevet adjak neked. Attól még majd egy pap is megkeresztelhet. Beállítom a kardomat a földbe, mintha kereszt volna, veszek a sapkámba vizet, és ráöntöm a fejedre.

Hát úgy is lett. Mentek, mendégéltek, majd látnak egyszer egy forrást, amint kifolyik a hegy oldalából.

– Milyen nevet adjak neked, kedves húgom?

– Amilyet te akarsz, bátyám.

Odamentek a vízhez. Beállította Rudolf a kardját a földbe, levette a sapkáját, vett bele vizet.

– No, akkor most hajtsd le a fejed!

Ahogy lehajtotta, fejére öntötte a vizet, és azt mondta:

– Téged ezután Judinkának hívnak.

Örült a lány, hogy már neki is van neve. Hanem egyszer csak vége lett a nagy örömnnek, mert megint kétfelé kellett menniük. Miért, miért nem, Judinka így akarta. De előbb még elővette a bugylibicskát. Az úgy ragyogott, majd elvette az ember szeme fényét. A fiú is meg nézte a zsebkendőt. Száraz volt, mint mikor a húgától kapta. Megint megfogadták egymásnak, hogy erről veszik észre, ha a másik veszélyben van. Elbúcsúztak, egyik jobbra ment, a másik balra.

Mentek hét évig, hét szempillantásig. Judinka hétszer messzebb érkezett, mint a bátyja. Ahogy megy, mendegél, elér egy nagy erdőségbe. Kit lát ott? Egy vasorrú bábát.

– Szerencsés jó napot, kedves, édes öreganyám!

– Isten hozott, drága Judinkám!

Ránézett a lány, hogy honnan tudja ez az ő nevét.

– Ó, drága szép kislányom, amikor még egy kásaszem voltál az anyád hasában, én már akkor tudtam, hogy téged Judinkának fognak hívni. Meg azt is, hogy az én fiam felesége leszel. Itt a fiam: látod, milyen szép? Itt maradsz őnála, az ő asszonyának, az én menyecskémnek.

Judinka csak nézi, hol az öregasszony fia. Keresi, nem látja. Az meg észrevette, hogy mit néz a lány.

– Ott jön a fekete felhő járásában!

– Hát a maga fia, öreganyám, fekete felhő?

No, erre a szóra már ott is termett. De nem felhő volt,

hanem olyan gyönyörű fiú, akinek se ezen a világon, se a másikon nincs párja. Judinkát ahogy meglátta, mindjárt megkedvelte. Megszerette őt is a lány, férjhez is ment hozzá. Hanem azért csak mindig mondta:

– Kedves uram, menjünk mi haza az én királyi szüleimhez! Hadd lássák, milyen derék vejük van.

De a fiú tudta, hogy ezt az ő anyja nem akarja.

– Szívem szép szerelme, ásó, kapa válasszon el bennünket egymástól, de mi nem mehetünk, mert neked tűz, nekem víz.

– Ha nem akarsz a szüleimhez jönni, nem bánom, de menjünk legalább világot próbálni, keressük meg a bátyámat.

– Nem hallottam hírét a bátyádnak. Pedig én már sokfelé jártam, sok vitézzel megvívтам, de ő róla még nem hallottam. Merre jár a te bátyád?

– Jobbra ment, én meg balra jöttem.

Addig-addig, hogy elindultak. Mentek, mindig mentek, míg hét pár vasbocskort el nem nyűttek. De Rudolfot még akkor sem találták meg.

– Adott nekem a bátyám egy bugylibicskát – mondta a lány. – Ha annak az éle rozsdás, akkor veszélyben van.

Előveszik, nézik: úgy ragyog, hogy majd elveszi a szemük fényét. Nincs hát a királyfinak semmi baja.

– Ej, szívem szép szerelme – mondja a fiú –, de szeretnék a bátyáddal szembenézni!

– Én meg szeretnék valamit kérdezni, kedves jó uram. Már annyi esztendeje vagyunk együtt, de még mindig nem tudom a neved. Hogy hívnak téged?

– Azt csak akkor tudod meg, ha találkozunk a bátyáddal.

– Nem baj – mondta a lány. De ez egy kicsit szeget ütött a fejébe.

Elindultak megint. Mentek hegyeken, völgyeken,

nagy erdőségeken keresztül. De egyszer csak mit látnak? Nagyon, de nagyon messziről valami tüzet.

Sokat kellett még menniük, amíg elérték. Hát ott ült a tűz mellett egy ősz öregember. Egy madarat süített nyárson.

– Jó estét, kedves öregapám! – köszönt neki Judinka.

– Isten hozott titeket is, kedves lányom! Mi járatban vagytok?

– Azt mondja inkább, öregapám, hogy ülünk le, mert mi bizony nagyon elfáradtunk. Már nem bírom a lábamat! Hét pár vasbocskort is elnyűttünk, mire idáig értünk.

– Jaj, kedves lányom, akkor mondhatod, hogy fáradt vagy, ha hetvenhét pár vasbocskort nyűttél el, mint én. Ti olyan fiatalok vagytok, hogy ezt ne is mondjátok. De azért csak üljetek le!

Ezzel leültek a tűz mellé. Nézték, hogy süti az öreg a madarat. Judinkának nagyon csiklandozta az orrát a sült hús illata. Nekifogott az öreg enni. De őket bizony nem kínálta. Majd egyszer csak félretette maga mellé az egyik combot. Judinka meg felvette, megette.

Keresi az öreg a combot, nincs sehol.

– Jaj, kedves lányom, miért etted meg?

– Hát azt a kis csontot is sajnálja tőlem? Nagyon éhes voltam!

– Jól van, de amiért megetted, nem mondhatok semmit.

Hanem a lány csak kérlelte, árulja el, hol a bátyja. Végül már nem állhatta.

– Nézz csak jól rám! Megismersz-e?

– Nem, nem ismerem!

– Na, akkor majd megismersz. De előbb mondd meg nekem: ki ez az ember itt veled?

– Hát a férjem.

– Ejnye, hát mit beszéltünk mi meg, amikor elindultunk világot próbálni? Már nem emlékszel? Arról nem volt szó, hogy tudtom nélkül férjhez mész!

Amint ezt mondta, megfogta a hosszú szakállát, s lehúzta.

– Most nézz rám!

Hát akkor látja Judinka, hogy ez nem más, mint az ő bátyja. Ugrott volna mindjárt a nyakába, de nem engedte.

– Nem, nem, húgom! Menj te csak oda, az urad mellé, onnan beszélj velem!

Szegény Judinka úgy megijedt, hogy az ura mellé húzódott. El sem tudta gondolni, mi történt a bátyjával, mikor azelőtt úgy szerették egymást.

– Amiért nem tartottad meg a szavad, itt a zsebkendőd, visszaadom. Te meg add ide a bugylibicskámát, aztán menjetek Isten hírével!

Megszólal erre a másik fiú, Judinka férje:

– Megmondom most már, hogy hívnak engem. Én Jóska királyfi vagyok. Az apád, Rudolf, már hallotta híreimet. Én is a tiedet. Tudtam, hogy mi még megküzdünk egymással.

Rudolf felugrott.

– Ha olyan nagy vitéz vagy, mire jössz, kardra-e vagy birokra? Én azt mondom, a kard vitézség, a birok gyerekjáték. Melyiket választod?

Kardra mentek, összecsaptak. De úgy, hogy hetvenhét országban hallatszott a kardjuk csattogása. Hetvenhét híres faluban mind lepotyogtak a falakról az üres tányérok.

Megijedt szegény Judinka. Közéjük állt, hogy inkább őt vagdalgják össze. Amikor ezt látták, nem küzdöttek tovább, nyugton maradt ez is, az is, mert egyik a húgát féltette, a másik a feleségét.

– Béküljete meg – kérte őket a lány –, az Isten áldjon meg titeket!

Leültek a tűz mellé. Sokáig hallgattak, méregették egymást, de csak megbékültek. Mégsem maradtak együtt. Kezet fogtak, búcsút mondtak, s aztán útnak indultak, Judinka Jóskával, Rudolf meg egyedül. De semmi jelet nem adtak egymásnak, amiről megismerjék, ha valamelyik veszélybe kerülne.

Ment Rudolf még hét évig, hét szempillantásig, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül. Majd egyszer mit lát? Egy nagy sűrűségben egy ember jön vele szembe.

– Adjon Isten jó napot! – köszön neki Rudolf.

– Adjon Isten, jó napot, másvidéki királyfi! Mi járatban vagy ebben a rengetegben?

– A fekete várost akarom megnézni, miért van ott az a nagy gyász.

– Jaj, kedves fiam, ne menj te oda! Volt a királynak három lánya, azokat mind elvitte a háromfejű sárkánykígyó. Ott van lent a kútban, és másképp nem ad vizet: egy királylányt kell adni érte minden esztendőben.

Megy oda Rudolf a kúthoz. Ahogy belenéz, abban a pillanatban felcsap egy zöld láng. Bátran belevág kardjával a lángba, hát látja, hogy egy csepp vér folyik ki belőle. Megint belenéz a kútba, akkor meg egy kék lángnyelv csap fel. Nagyot vág bele, s abból is egy csepp vér folyik ki. Harmadszor is belenéz a kútba, hanem akkor már egy istentelen nagy piros lángot lát. Nem ijed meg attól sem. Kettévágja, s egy harmadik csepp vér folyik ki belőle. De amikor negyedszer is lenéz, már jön fel a víz, már egészen fenn van, s benne a királylányok élő elevenen. Szépen sorban kihúzza őket a hajuknál fogva, utánuk meg a sárkánykígyót, de abban már nem volt lélek.

A sok vitézségtől ő is egészen eltörődött. Nagy erő kellett a három lánghoz, meg is égett egy kicsit az arca. De a sárkánykígyó három nyelvehegyét azért még levágta. Mondta aztán a három gyönyörű királylánynak: vigyázzanak rá, amíg alszik egy szemhunyasnyit. De mi történt? Míg ő aludt, odajött egy veresruhás vitéz, és a sárkánykígyónak szépen kiszedte a három nyelvetövét. Azzal ment is a királyhoz.

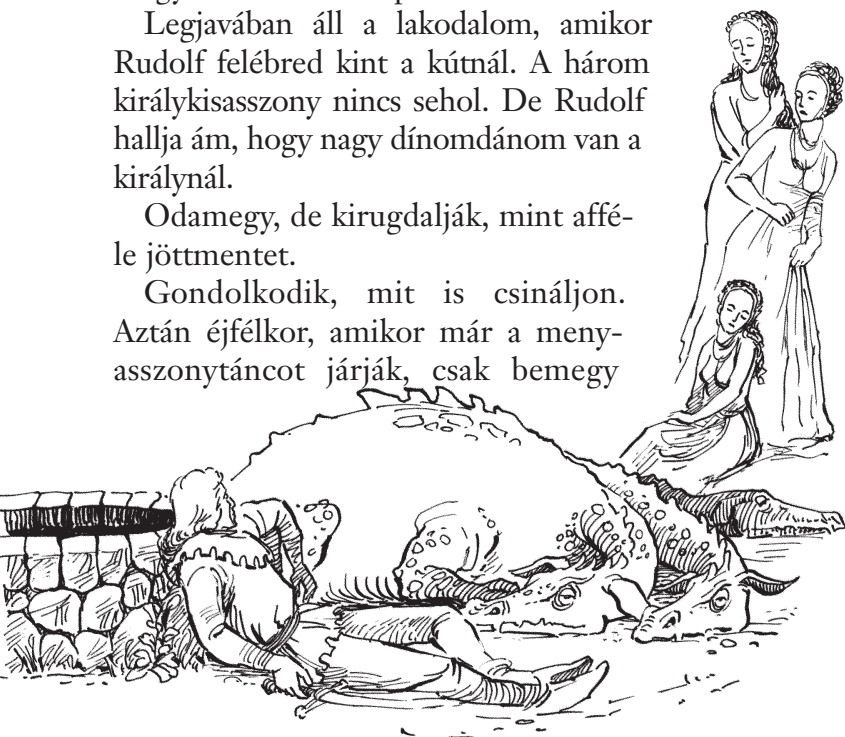
– Kedves királyatyám, megszabadítottam a három királylányt. Vége a veszedelemnek, a sárkánykígyó nem él. Ezzel a szóval meg is kérem a legkisebbik lánya kezét.

Örült a király, hogyne örült volna. Összehívatta mindjárt a bárókat, hercegeket, válogatott cigánylegényeket. Nagy lakodalmat csaptak.

Legjavában áll a lakodalom, amikor Rudolf felébredt kint a kútnál. A három királykisasszony nincs sehol. De Rudolf hallja ám, hogy nagy dínomdánom van a királynál.

Odamegy, de kirugdalgák, mint afféle jöttmentet.

Gondolkodik, mit is csináljon. Aztán éjfélkor, amikor már a menyasszonytáncot járnak, csak bemegy

valami csellel a királyhoz, egy kis tarisznyával a nyakában.

– Királyatyám, volna egypár szavam.

– Jó, de nyakad bánja, ha nem lesz igaz, amit mondasz!

Erre felmászik Rudolf az asztalra, ott a vendégsereg előtt, és azt kérdi:

– Mit érdemel az az ember, aki a sárkánykígyót elpusztította?

– A királylányt! A fél királyságot! – kiabálja mindenki.

De ő folytatja:

– És mit érdemel az az ember, aki ezt csak hazudja, és másnak a vitézségét magának tulajdonítja?

Nagy zúgás, zúgolódás kerekedett erre. Csak a király hallgatott. Amikor csend lett, akkor szólalt meg:

– De mi a bizonyága annak, hogy ez így van?

– A sárkány három nyelvehegye! Mert aki a sárkányt levágja, az nem a tövét, hanem a hegyét veszi le a nyelvénél!

Ezzel előszedte szépen a tarisznyájából a sárkánykígyó három nyelvénél a hegyét. Bemutatta először a királynak, aztán mindenkinek. Nagyot néztek erre, hogy épp egy ilyen jöttment lett volna a város és a három királylány megmentője. Megütközött a király is.

– Nem vagyok én jöttment csavargó, király fia vagyok – mondta Rudolf. És elmesélte az életét, hogyan vetődött idáig.

A királylányok is elmondták, hogy csakugyan ő volt a megmentőjük. Szóltak volna ők már eddig is, ha nem félnek olyan nagyon a veres ruhás vitéztől.

No de azt már elvitték a porkolábok. Ónékülé folyt tovább a lakodalom. A legkisebbik királylánynak is Rudolf tetszett igazán, belőle lett az új vőlegény.

Mulattak, táncoltak. Hanem amikor véget ért a mulatság, Rudolfnak már nem volt maradása.

– Kedves királyatyám – mondta –, meg kell keresnem a húgomat, aki oda van országot-világot próbálni.

– Olyan vitéz a te húgod?

– Olyan bizony. És mi megfogadtuk egymásnak, egyikünk sem hagyja el a másikat. A maga lánya igazából csak akkor lehet a feleségem, ha visszatértem.

Sajnálta a király, hogy elmegy. A kis feleség meg még inkább. Szomorú szívvel búcsúztak el egymástól.

Ment Rudolf királyfi, mendegélt megint hét évig, hét szempillantásig, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül.

Lát egyszer egy kis kunyhót. Beköszön szépen:

– Jó napot kívánok!

– Isten hozott, másvidéki királyfi!

Nézi Rudolf, ki szól így neki. Hát látja, hogy Judinka meg az élete párja. De bizony a szép Judinka egészen öregasszony volt már. Amikor őt meglátta, sírt-rítt örömében, mert nem is gondolta, hogy még találkozhatnak. Elkezdtek mondani egymásnak, mi minden történt velük. Majd azon gondolkodtak, mit csináljanak.

– Menjünk a feleségem városába – mondta Rudolf királyfi.

Elindultak hát. Hét évig, hét szempillantásig mindig csak mentek, hegyeken, völgyeken, nagy erdőségeken keresztül. Mire odaértek, az öreg király már igencsak várta Rudolfot, hogy adja át neki a trónt, mert nagyon vén volt már. A legkisebbik lány is csak őt várta, senki máshoz nem ment férjhez.

– Jaj, kedves fiam, csakhogy megjöttél! – örvendezett

az öreg király. – Már attól féltem, hogy meghalok, s nem lesz, akire ráhagyjam az országot.

– Megígértem, királyatyám, hogy visszajövök. De csak úgy maradok itt a maga országában, ha a húgom is, Judinka férjestül velem maradhat.

Édes örömet beleegyezett a király. Aztán levette a koronáját, és Rudolfnak a fejére tette.

Ültek is olyan ünnepséget, hogy hetvenhét országra szólt. Meghívtak királyokat, bárókat, hercegeket, válogatott cigánylegényeket. Hetvenhétféle leves főtt hetvenhét fazékban. Még én is ettem belőle.

UTÓSZÓ

Itt a vége, fuss el véle... De mielőtt elfutnának e kötet kedves olvasói, felolvasói, hadd mondjam még el nekik búcsúzóra:

1. Eszem ágában sem volt Benedek Elekkel, Illyés Gyulával és népmesekincsünk más jeles tolmácsolóival vetélkedni. Csak a magyarság képzeletvilágának gazdag örökségéből igyekeztem meríteni még egy jó maréknyit. Vagyis főleg olyan meséket szedegetni össze s mondani el – a magam módján, mégis hűségesen – a mai és a holnapi gyerekeknek, amelyek kevésbé közismertek. Amelyek olyan értelemben is *ritkaszépek*, hogy nem könnyű nyomukra akadni: ritkán bukkannak fel – ha egyáltalán felbukkannak – a lányainknak-fiainknak-unokáinknak szánt népszerű gyűjteményekben.
2. Tudom, hogyne tudnám, hogy sokan mégiscsak találkozhattak e kötetben nekik már régóta ismerős mesékkel, mesehősökkel, mesés eseményekkel. „Ó, én ezt már olvastam!” „Én ezt már hallottam!” Annyi baj legyen! Ne sajnáljuk senkitől a ráismerésnek ezt az örömét, kivált ha közben anynyi más mese, mesehős, esemény mutatkozott az ő szemükben is újnak, érdekesnek.
3. Mi tehet újjá, formálhat át egy-egy ősi gyökerű népmesét?

A jó mesemondókat régen a faluk felnőtt népe is tisztelte-becsülte, és szívesen hallgatta a fonókban, a fosztokákban, a tábortüzek mellett és egyebütt. Újítani viszont nemigen engedte. Ha másképp mondtak el valamit, mint ahogy elvárták tőlük, mindjárt került kiigazítójuk: „Nem úgy van az, te!”

Csakhogya ez az idő lassanként lejárt. Megfogyatkoztak a felnőtt mesehallgatók. A gyerekek meg hogy szóltak volna közbe! Megnőtt a mesemondók szabadsága, milyen hősoket eleveníthetnek meg, s hogyan kanyargathatják a róluk szóló csodás, vagy kevésbé csodás történeteket. Az utóbbi évtizedekben gyűjtött népmesék jól tükrözik ezt a változást. De azt is, amit például a hagyományos magyar népmeséknek a cigányközösségekben való továbbélése hozott magával, vagy sok egyéb olyan ok, amelynek az elemzésére itt most nincsen módom.

4. A kötet darabjait számos lelőhelyről szemelgettem, majd úgy csiszolgattam eredeti szövegüket, hogy sajátos színeik, szépségeik még inkább felragyogjanak. Ne üssenek el annyira egymástól, hogy vegyesfelvágottnak érezhesse bárki itteni együttesüket; a Kárpát-medence különböző tájairól, magyar népcsoportjai köréből magukkal hozott ízeik mégis ellenállhatatlan erővel hasanak és gyönyörködtessenek.
5. A Források jegyzékében sorolom fel azokat a kiadványokat, amelyekből válogattam.

Budapest, 1998. augusztusában

Varga Domokos

FORRÁSOK JEGYZÉKE

A KECSKÉS EMBER. *Udvarhelyszéki mesék.* Kolumbán István gyűjteményéből válogatta, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közléteszi Olosz Katalin. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1972.

AZ ÉLET VIZE. Ősz János gyűjteményéből válogatta Faragó József, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1969.

BUKOVINAI SZÉKELY NÉPMESÉK II. Fábíán Ágostonné, Mátyás Rózsika, Fábíán Ágoston, Győrfi Rudolf, Győrfi Rudolfné, Győrfi Ferenc meséi. Kiadja a Tolna megyei Tanács V. B. könyvtára, Szekszárd 1981.

DOBOS ILONA: GYÉMÁNTKÍGYÓ. Ordódy József és Kovács Károly meséi. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1981.

EGY SOMOGYI PARASZTCSALÁD MESÉI. A meséket összegyűjtötte, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket készítette S. Dobos Ilona. Akadémiai Kiadó, Budapest 1962.

FARAGÓ JÓZSEF: Kurcsi Minya havasi mesemondó. Irodalmi Könyvkiadó, Bukarest 1969.

FEHÉR VIRÁG ÉS FEHÉR VIRÁGSZÁL. Magyardécsi népmesék. Mesélte Balla János. Gyűjtötte Balla Tamás. Szerkesztette és az utószót írta Faragó József. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1970.

FELSŐTISZAI NÉPMESÉK. A meséket feljegyezte Kocsisné, Szirmai Főris Mária. Sajtó alá rendezte Kovács Ágnes. Alföldi Magvető, Debrecen 1956.

JUGOSZLÁVIAI MAGYAR NÉPMESÉK I. Közzétette: Penavin Olga. Akadémiai Kiadó, Budapest–Fórum Könyvkiadó, Újvidék 1984.

SZÉKI NÉPMESÉK. Gyűjtötte, sajtó alá rendezte és a bevezető tanulmányt írta Nagy Olga. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1976.

TOMBÁ CZ JÁNOS MESÉI. *Gyűjtötte és a bevezetést írta Bálint Sándor. Akadémiai Kiadó, Budapest 1975.*

ZÖLDI KE KIRÁLYFI. *Népmesék. Gyűjtötte és közléteszi Fábián Imre. Dácia Könyvkiadó, Cluj-Napoca 1989.*

TARTALOMJEGYZÉK

A fellegjáró legény	5
Világ lustája, világ kerülője	12
A szélkirály kastélya	21
Hicki-vicki úrfi	28
Boszorkány lányából királyné	34
A tengerlépő cipő	41
A bolhabőr cipő.....	48
A kismacska és a kislámpás.....	51
Kenyerespajtások	62
Az okos borjú	66
Szegény ember halottnak teszi magát	71
Az öreg kovács.....	75
A megelégedett ember inge	81
Csipekke.....	85
A gyémántemberke	90
A bikatülök	100
Az Aranyhajú és Kellemes.....	107
A bátor szívű királylány.....	118
A kis királyfi tündérjegyse	127
Roma király	135
Mi terem a fa tetején?	143
A szép királyfiak	159
A szűrös fiú.....	167
A királyfi kocsisa.....	179

Az almafiak	187
Az aranytalléros testvérek	198
A kutyakirályfi	215
Keresztfa és akasztófa.....	226
A csodatévő törülköző.....	239
Rudolf és Judinka	247
Utószó	267
Források jegyzéke	269

A HÉT KRAJCÁR KÖNYVEI

1993

Móricz Zsigmond: *Hét krajcár*; elbeszélések, reprint

Tamási Lajos: *Hazatérés*, válogatott versek

Benke László: *A kihalt játszótér*; válogatott versek

Varga Domokos: *Kutyafülűek*, novellák –

Varga Domokos György: *És így tovább...*, szociográfia (Apja és Fia munkája egy kötetben)

1994

Szabó Pál: *Tiszta búza*, válogatott novellák

Kuczka Péter: *Út a folyóhoz*, válogatott versek

1995

Benke László: *Gyalogos riportok*

Gergely Mihály: *Mi, gyalogrendűek*, korkép hetven jegyzetben

Molnár Zoltán: *Vészélyek és megfontolások*, válogatott novellák

1996

Vérrel virágzó 1956, negyven magyar költő versei, szerkesztette: Benke László

Dékány Kálmán: *Árnyékgyár*, regény

Szeberényi Lehel: *Levelem küldöm inkák országából*, útirajz

Komoróczy Emőke: *Arccal a földön a huszadik század*, tanulmányok

1997

Varga Domokos: Tisztelt család -om, -od, -ja, pedagógiai esszé

Dékány Kálmán: *A szerelem tornácán*, elbeszélések

Dékány Kálmán: *Diákvér*, *Az úrilány lovagja*, két kisregény

Somogyi Imre: *Kert-Magyarország felé*, szociográfia

Karácsony Sándor: *A cinikus Mikszáth*, esszé

Ünnepeink – műsorokra, köszöntőkre készülők könyve,
szerkesztette: Varga Domokos

1998

Kuczka Péter: *Határvidék*, tanulmányok

Harc és játszma: a Nagy Lajos Társaság antológiája, szerkesztette: Szerdahelyi István

Szabadság és balál 1848-49. Szem- és fültanúk bírádsái, szerkesztette: Varga Domokos

Piros és fekete, válogatott versek a reformkortól napjainkig, szerkesztette: Benke László

Gergely Mihály: *Bruegel varázslatai*, esszé, színes és fekete-fehér képek

Világvégi palota, versek, szerkesztette: Erdélyi Erzsébet és Nobel Iván

Varga Domokos: *Ritkaszép magyar népmesék*

Molnár Géza: *Hózápor Budán*, válogatott novellák

Kuczka Péter: *Az utolsó kenet*, válogatott novellák

Bárány Tamás: *Kis magyar irodalomtörté*, válogatott paródiák

Dékány Kálmán: *Toronykiáltás*, *Edzésben*, két kisregény

Derzsi Sándor emlékkönyv, szerkesztette: Derzsi Ottó és Varga Domokos

Tóth Endre: *Gyermekkorom krónikája*, emlékezések

1999

Anyanyelv, világnyelv – Bábel, szerkesztette: Gergely Mihály

Varga Domokos: *Ritkaszép magyar népmesék* 2. kiadás

Dékány Kálmán: *A szív vására*, novellák és színmű

Katkó István: *Tabló babérlevelekből*, portrék

Kopré József: *Móricz Zsigmond „mindenese” voltam*, emlékirat

Varga Domokos: *Nem születettünk szülőknek*, pedagógiai esszék

Kuczka Péter: *Seregek Ura*, versek

Kuczka Péter: *A torony*, vers

Dékány Kálmán: *Nőkön innen és túl*, regény

Magvető A magyar irodalom élő könyve, szerkesztette: Móricz Zsigmond

2000

Varga Domokos: *Édesanyám sok szép szava*, regény

Bárány Tamás: *Szibvásár*, versek prózában, félpercesek

KadosaÁrpád: *Károly-laktanyától a Don-kanyarig*, emlékirat

Ünnepeink – műsorokra, köszöntőkre készülő könyve,

2. átdolgozott kiadás, szerkesztette: Varga Domokos

Ákody Zsuzsanna: *Földanyácska gyermekei*, regény
Dezséry András: *Szabadítsatok meg az emlékeimtől*, emlékirat
Hendi Péter: *Rekviem egy jogászért*, novellák, színművek
Kádár Ferenc: *Levette kezét rólunk a Teremtő*, versek
Benke László: *Sértők és sérültek*, regény

2001

Varga Domokos: *Íróiskola* – Tollforgatás mesterfokon, esszék
Varga Domokos: *Tisztelt család –om, –od, –ja*, novellafüzér
Gergely Mihály: *Ébredj, emberiség! röpirat betven kiáltásban*
Gergely Mihály: *Vége a MŰVÉSZETnek? Avagy: miért csiszolták a kőbaltákat?* – esszék
Csontos Gábor: *A boldogság korlátai*, elbeszélések
Siklós László: *Részeg balak*, regény
Benke László: *Halálig szomjazom*, versek – Szélvízvölgye, mese felnőtteknek
Szalay Károly: *Fancsaliságok*, publicisztika
Molnár Géza: *Trombi*, a kiselefánt, mese
Nagy Mihály Tibor: *Szomjazó madár*, versek
Ünnepeink – műsorokra, köszöntőkre készülők könyve, szerkesztette: Varga Domokos, 3. kiadás

2002

Varga Domokos válogatott művei:

Víg játék – végjáték, búcsúkötet; *Kutyafülűek*, novellák; *Ritkaszerű magyar népmesék*
Európa születése, esszé; *Herman Ottó*, regény; *Fiúkfalva*, regény
Bárány Tamás: *Államcsíny Paránában*, satírikus regény
Győrfy László: *Pasztázó, magányerőből*, publicisztika
Bistey András: *A képviselő vidékre megy*, novellák
Illés Lajos: *Az Új Írás hőskora*, Irodalmi történetek, emlékezések

2003

Benke László: *És hirtelen leszáll az este*, Öregek menedéke, szociográfia
Bokor Levente: *Aranylázálom*, válogatott versek
Szalay Károly: *Fintorgások*, publicisztika
Molnár Géza: *Lángoktól ölelve*, regény

Bárány Tamás: *Rákóczi zászlai*, regény
 Gergely Mihály: *A Kozmosz 15. törvénye*, fantasztikus regény
 Csongor Rózsa: *A fekete bárászkendő*, novellák
 Szőke Kálmán: *Szavak a némasághoz*, válogatott versek
 Csák Gyula: *Egy május fejfájára*, válogatott novellák és kisregény
 Varga Domokos: *Ritkaszép magyar népmesék*, 4. kiadás
 Varga Domokos: *Nem születünk szülőknek*, pedagógiai eszék
 Varga Domokos: *Víg játék – végjáték*, búcsúkötet

2004

Varga Domokos: *Kamaszkrónika* – vallomások és tündések
 Varga Domokos: *Ritkaszép magyar népmesék*, 5. kiadás
 Szuly Gyula: *A Krisztinaváros lovagjai*, regény
 Nagy István: *Aki lemaradt a hajóról*, válogatott novellák
 Gergely Mihály: *Az artista balladája*, a szerző válogatása életművéből
 Szalay Károly: *Arcok törött tükrökben*, regényes portrék
 Illés Lajos: *Irodalmunkkal Európában*, tanulmányok, emlékezések
 Marafkó László: *Kukkoló*, kisregény
 Sulyok Katalin-Siklós László: *Macska-életbalálarc*, regény
 Tóth Endre: *A világ végén*, válogatott versek

2005

Benke László: *Veszteség*, válogatott versek
Ünnepeink – műsorokra, köszöntőkre készülők könyve,
 3. átdolgozott kiadás, szerkesztette: Varga Domokos
 Csanádi Imre: *Hajnali káprázat*, szerkesztette: Alföldy Jenő
 Tamási Lajos: *Keserves fáklya*, válogatott versek, szerkesztette: Benke László
 Monár Géza: *Csúcsok és szakadékok*, önéletrajzi regény
 Varga Domokos: *Kamaszkrónika*, vallomások és tündések
 Varga Domokos: *Édesanyám sok szép szava*,
 Kis magyar századelő, regény, 2. kiadás
 G. Komoróczy Emőke: *A szellemi nevelés fórumai*, Kassák Lajos,
 Tamási Lajos, Kárpáti Kamil körei, tanulmányok

Borbély László: *A lándzsa Longinusa, Az utca napos oldalán*, két kisregény

Csontos Gábor: *A Hortobágy szélén, Nádudvari beszélgetések*

2006

Vargha Gyula: *A végtelen felé*, válogatott versek és fordítások, szerkesztette Mészöly Dezső

Koncsek József: *A tájjal maradtam*, versek

Iszlai Zoltán: *A leányzó fekvése*, novellák

Ferdinandy György: *Chica – trópusi lány* – szociográfia

Alföldy Jenő: *Templomépítők*, tanulmányok, kritikák

Gombár Endre: *Hangyaháború*, ifjúsági regény

Vérrel virágzó 1956 – ötven magyar költő versei – második,
bővített kiadás, szerkesztette: Benke László

2007

Gergely Mihály: *Hatalomvágy–balálveszély*, naplórészletek, versek

Baán Tibor: *Papírmozi*, válogatott versek

Gáll István: *A napimádó*, regény

Marafkó László: *Litera-túra*, cikkek, tárcák, interjúk

Benke József: *Az ó- és középkor egyetemei*, művelődéstörténet

2008

Kiss Dénes: *Hódolettség*, versek

Koncsek József: *Formáért sóvárgó*, versek

Baán Tibor: *Fékezett babzás* – jegyzetek és kommentárok

Borbély László: *Üzenet a ringből*, novellák

Illés Lajos: *Az író magántörténelme*, emlékezések, krétarajzok

Verzár Éva: *Mire megvirrad* – mai székely balladák

Varga Domokos: *Ritkaszerű magyar népmesék*, 7. kiadás

Benke László: *Ottthonkereső*, regény

2009

Móricz Zsigmond: *Szegény emberek*, válogatott novellák, szerkesztette: Benke László

Varga Domokos: *Kutyafülűek*, novellafüzér

Baán Tibor: *Konstelláció* – Kollázsok és haikuk –
Zsila Ágnes: *Sötétségre ébredve*, regény
Ákody Zsuzsa: *Zazi* – Történet egy szerelemről – regény

2010

G. Komoróczy Emőke: *A „túrt” és „tiltott” batárán*
Az elmúlt félszázad háttérbe szorított alkotóiról, tanulmányok
Baán Tibor: *Nagylátósög* – kritikák –
Egy homo politicus itthon, Európában és Amerikában –
Kovács Imre élete és munkássága – szerkesztette: Molnár M. Eszter
Gittai István: *Sóhajobeliszek*, versek
Jasper Gyula: *A mindenség batárán*, versek
Saáry Éva: *Olajtornyok az Egyenlítő alatt*, emlékezések
Prohászka László: *Mikor a fűrészgépek a madarak nyelvét kívágták*, versek
Gazda József: *A megpecsételt vég – Kilencven év Erdély földjén* – interjúk
Kesselyák Péter: *Túl a Kinai Nagy Falon*, emlékirat

2011

Gazda József: *A harmadik ág* – Magyarok a szétszóratottságban,
I. kötet: *Az idők árján*, II. kötet: *Félszáz ország*, szociográfia
Baán Tibor: *Visszajátszás*, versek
Benke László: *Az Élet szerelme*, versek

2012

Baán Tibor: *Gyűjtemény*, versek
Tertinszky Edit: *Rádiós emlékek* – olvasmányélmények
Gódné Endre: *Tájékozás a tájban*, *Szellemi-lelki révkalauz*

2013

Székely Dezső: *Amíg szól a barang*, válogatott versek
Kálmán Mária: *Drámák*
Bozók Ferenc: *Kortársalgó* – Beszélgetések XXI. századi magyar költőkkel

Borbély László: *Feszület a ring felett - novellafüzér*

Varga Domokos: *Édesanyám sok szép szava - Kis magyar századelő - válogatott művek*

Benke László: *Hová lett aranytrombitád? - válogatott versek*

A kötetek megrendelhetők a 06-20-574-05-45-ös telefonszámon,

a Hét Krajcár Kiadó címén, levélben és személyesen:

Benke László, Magyar Írószövetség 1062 Budapest, Bajza u. 18.,

e-mailen: betkrajcar@t-online.hu

honlapunkon: www.betkrajcar.hu

Mitől ritkaszépек ezek a mesék?

Válogatójuk és csiszológatójuk, Varga Domokos így ír erről a kötet utószavában:

„Eszem ágában sem volt Benedek Elekkel, Illyés Gyulával és népmese-kincsiünk más jeles tolmácsolóival vetélkedni. Csak a magyarság gazdag képzeletvilágának örökségéből igyekeztem meríteni még egy jó maréknyit. Vagyis főleg olyan meséket szedegetni össze s mondani el – a magam módján, mégis hűségesen – a mai és a holnapi gyerekeknek, amelyek kevésbé közismertek. Amelyek olyan értelemben is ritkaszépек, hogy nem könnyű a nyomukra akadni: ritkán bukkannak fel – ha egyáltalán felbukkannak – a lányainknak-fiaiainknak-unokáinknak szánt népszerű gyűjteményekben.”

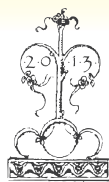
Munkája lényegét pedig így foglalja össze az író:

„A kötet darabjait számos lelőhelyről szemelgettem, majd úgy csiszolgattam eredeti szövegiüket, hogy sajátos színeik, szépségeik még inkább felragyogjanak. Ne üssenek el egymástól annyira, hogy vegyes-felvágottnak érezhesse bárki itteni együttesüket; a Kárpát-medence különböző tájairól, magyar népcsoportjai köréből magukkal hozott ízeik mégis ellenállhatatlan erővel hassanak és gyönyörködtessenek.”

Ára: 1980 Ft

9 789639 596740

Hét Krajcár
Kiadó

